ISSN 1831-8495

CVRIA

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

Metinis pranešimas 2010 m.

2010 M. METINIS PRANEŠIMAS

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

LT

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

METINIS PRANEŠIMAS
2010 M.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir
Tarnautojų teismo darbų apžvalga

Liuksemburgas, 2011 m.

www.curia.europa.eu

Teisingumo Teismas
L-2925 Liuksemburgas
Tel.: (352) 43 03-1

Bendrasis Teismas
L-2925 Liuksemburgas
Tel.: (352) 43 03-1

Europos Sąjungos Tarnautojų teismas
L-2925 Liuksemburgas
Tel.: (352) 43 03-1

Teisingumo Teismo interneto svetainė: http://www.curia.europa.eu

Redaguoti baigta 2011 m. sausio 1 d.

Atgaminti leidžiama tik nurodant šaltinį. Fotografijas atgaminti galima tik kartu su šiuo leidiniu. Bet kokiam kitam naudojimui reikia Europos Sąjungos leidinių biuro leidimo.

Daug papildomos informacijos apie Europos Sąjungą yra internete.
Ji pasiekiama per EUROPA serverį (http://europa.eu).

Katalogo duomenys pateikiami šio leidinio pabaigoje.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2011

ISBN 978-92-829-1048-1

doi:10.2862/51529

© Europos Sąjunga, 2011

Printed in Luxembourg

Spausdinta popieriuje, balintame nenaudojant elementinio chloro (ECF)

Turinys

Puslapis

Įžanga, parengta Teisingumo Teismo pirmininko Vassilios Skouris 5

I skyrius

Teisingumo Teismas

A – Teisingumo Teismo raida ir veikla 2010 m. 9

B – Teisingumo Teismo praktika 2010 m. 11

C – Teisingumo Teismo sudėtis 55

1. Teisingumo Teismo nariai 57
2. Teisingumo Teismo sudėties pasikeitimai 2010 m. 73
3. Vyresniškumo tvarka 75
4. Buvę Teisingumo Teismo nariai 77

D – Teisingumo Teismo teisminės veiklos statistika 81

II skyrius

Bendrasis Teismas

A – Bendrojo Teismo veikla 2010 m. 111

B – Bendrojo Teismo sudėtis 151

1. Bendrojo Teismo nariai 153
2. Bendrojo Teismo sudėties pasikeitimai 2010 m. 165
3. Vyresniškumo tvarka 167
4. Buvę Bendrojo Teismo nariai 169

C – Bendrojo Teismo teisminės veiklos statistika 171

III skyrius

Tarnautojų teismas

A – Tarnautojų teismo veikla 2010 m. 195

B – Tarnautojų teismo sudėtis 205

1. Tarnautojų teismo nariai 207

2. Tarnautojų teismo sudėties pasikeitimai 2010 m. 211

3. Vyresniškumo tvarka 213

4. Buvęs Tarnautojų teismo narys 215

C – Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistika 217

IV skyrius

Susitikimai ir vizitai

A – Oficialūs vizitai ir renginiai Teisingumo Teisme, Bendrajame Teisme ir Tarnautojų teisme 231

B – Pažintiniai vizitai (2010) 235

1. Skirstymas pagal grupių pobūdį 235

2. Pažintiniai vizitai – Skirstymas pagal valstybes nares (2010) 236

3. Pažintiniai vizitai – Nacionaliniai teisėjai (2010) 238

4. Lankytojų skaičiaus ir rūšies raida (2007–2010) 238

C – Iškilmingi teismo posėdžiai 239

D – Vizitai arba dalyvavimas oficialiuose renginiuose 241

Glausta organizacinė struktūra 245

Įžanga

2010-ieji Europos Sąjungos Teisingumo Teismui buvo Lisabonos sutartimi įvestų Sąjungos teismų sistemos reformų įtvirtinimo metai. Šiais metais pradėta procedūra, kuria siekiama įgyvendinti vieną svarbiausių joje numatytų reformų – Europos Sąjungai prisijungti prie Europos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos. Kaip ir iki šiol, Teisingumo Teismas toliau atidžiai stebės šios procedūros įgyvendinimo eigą.

Šios institucijos istorijoje 2010-ieji įsimintini ir kaip ypač intensyvios teisminės veiklos metai. Pažymėtina, kad trys teismai, sudarantys Teisingumo Teismą, gavo 1 406 bylas, o tai yra didžiausias skaičius institucijos istorijoje, liudijantis, kad nuolatos daugėja ginčų Sąjungos teismuose. Be to, reikia paminėti, kad sutrumpėjo bendra proceso trukmė ir ypač pagreitėjo bylų dėl prašymų priimti prejudicinius sprendimus nagrinėjimas.

Galiausiai paminėtina, kad praėjusiais metais darbą baigė du Teisingumo Teismo nariai ir Teisingumo Teismo kancleris, taip pat keturi Bendrojo Teismo nariai – tai įvyko iš dalies atnaujinant Teismo sudėtį. Svarbu pažymėti, kad naujieji Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo nariai pirmą kartą paskirti pagal naują, Lisabonos sutartimi įvestą procedūrą – gavus SESV 255 straipsnyje numatyto komiteto nuomonę.

Šiame pranešime išsamiai supažindinama su institucijos veikla ir raida 2010 m. Kaip kiekvienais metais, pagrindinė pranešimo dalis skirta glaustai, bet išsamiai apibūdinti Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo teisminę veiklą. 2010 m. teisminės veiklos apžvalgą papildo ir iliustruoja atitinkami statistikos duomenys.

V. Skouris
Teisingumo Teismo pirmininkas

I skyrius

Teisingumo Teismas

A – Teisingumo Teismo raida ir veikla 2010 m.

Parengė Teisingumo Teismo pirmininkas Vassilios Skouris

Šioje pirmoje Metinio pranešimo dalyje bendrai apžvelgiama 2010 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo veikla. Pirma, joje pristatoma Teisingumo Teismo raida praėjusiais metais pabrėžiant institucinius pokyčius, kurie turėjo įtakos Teisingumo Teismo veiklai, ir vidaus organizacijos bei darbo metodų pakeitimus. Antra, joje pateikiama Teisingumo Teismo darbo krūvio ir vidutinės proceso trukmės statistikos duomenų analizė. Trečia, kaip ir kiekvienais metais, joje aptariamos pagal sritis suskirstytos pagrindinės teismo praktikos tendencijos.

1. Lisabonos sutartyje numačius, jog Europos Sąjunga prisijungia prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK), 2010 m. pradėta prisijungimo procedūra. Baigtas pirmasis šios procedūros etapas ir Europos Komisijai suteikti įgaliojimai tęsti derybas su Europos Taryba. Europos Sąjungos prisijungimas prie EŽTK neabejotinai turės pasekmių visai Europos teismų sistemai.

Dėl šios priežasties Teisingumo Teismas iš arti stebėjo šios procedūros eigą ir siekdamas prisidėti prie pastangų parengti sėkmingą prisijungimo, kuris kelia gana sudėtingų teisinių klausimų, projektą Teisingumo Teismas 2010 m. gegužės 5 d. paskelbtame dokumente[1] pateikė pirmuosius pastebėjimus dėl vieno konkretaus aspekto, kuris susijęs su Sąjungos teismų sistemos veikimo būdu. Šiame dokumente Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad siekiant laikytis nuo šios Konvencijos neatskiriamo subsidiarumo principo ir kartu užtikrinti tinkamą Sąjungos teismų sistemos veikimą, būtina sukurti instrumentą, leisiantį užtikrinti, kad į Teisingumo Teismą bus galima veiksmingai kreiptis dėl Sąjungos akto galiojimo prieš Europos Žmogaus Teisių Teismui priimant sprendimą dėl šio akto atitikties EŽTK.

Galiausiai reikia atkreipti dėmesį į 2010 m. kovo 23 d. padarytus Teisingumo Teismo procedūros reglamento pakeitimus (OL L 92, p. 12). Jais siekiama padaryti pakeitimus, būtinus įsigaliojus Lisabonos sutarčiai.

2. Iš 2010 m. Teisingumo Teismo teisminės veiklos statistikos matyti, kad išlaikytas aukštas bendras našumo lygis ir pastebimai padidėjus darbo efektyvumui pagerėjo procedūrų trukmės rodikliai. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į precedento neturintį Teisingumo Teismui pateiktų bylų skaičiaus padidėjimą ir visų pirma į Teisingumo Teismui pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą padaugėjimą.

2010 m. Teisingumo Teismas baigė nagrinėti 522 bylas (neto skaičius, atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos), o tai yra šiek tiek mažiau nei praėjusiais metais (2009 m. baigtos 543 bylos). Šiose bylose priimta 370 sprendimų ir 152 nutartys.

2010 m. Teisingumo Teismui pateikta 631 nauja byla (neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio), o tai kur kas daugiau nei 2009 m. (562 bylos) ir apskritai – didžiausias pateiktų bylų skaičius šio Teismo istorijoje. Tas pats pasakytina ir dėl prašymų priimti prejudicinius sprendimus. Šiais metais pateiktų naujų prašymų priimti prejudicinius sprendimus skaičius jau antri metai iš eilės yra didžiausias iš iki šiol buvusių, o palyginti su 2009 m., jis padidėjo 27,4 % (385 bylos 2010 m. ir 302 bylos 2009 m.).

[1] http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2010-05/convention_lt_2010-05-21_08-58-24_445.pdf

Ypač teigiami yra statistikos duomenys, susiję su procedūrų trukme. Bylų dėl prašymų priimti prejudicinius sprendimus nagrinėjimas vidutiniškai užtruko 16,1 mėnesio. Lyginamoji analizė rodo, kad, palyginti su visu laikotarpiu, už kurį Teisingumo Teismas turi patikimų statistinių duomenų, vidutinė bylų dėl prašymų priimti prejudicinius sprendimus nagrinėjimo trukmė 2010 m. yra trumpiausia. Tiesioginių ieškinių ir apeliacinių skundų nagrinėjimas vidutiniškai truko atitinkamai 16,7 mėn. ir 14,3 mėn. (2009 m. atitinkamai 17,1 mėn. ir 15,4 mėn.).

Didėjantį Teisingumo Teismo darbo efektyvumą sprendžiant bylas galima paaiškinti ne tik dėl pastaraisiais metais reformuotų jo darbo metodų, bet ir dėl to, kad buvo dažniau taikomi įvairūs jo turimi procesiniai instrumentai, skirti pagreitinti atskirų rūšių bylų nagrinėjimą, tarp kurių – prejudicinių sprendimų priėmimo skubos tvarka procedūra, nagrinėjimas pirmenybės tvarka, pagreitinta procedūra, supaprastinta procedūra ir galimybė priimti sprendimą be generalinio advokato išvados.

Taikyti prejudicinių sprendimų priėmimo skubos tvarka procedūrą prašyta 6 bylose, o atsakinga kolegija nusprendė, kad Procedūros reglamento 104b straipsnyje numatytos sąlygos buvo įvykdytos 5 iš šių bylų. Tos bylos buvo išspręstos vidutiniškai per 2,1 mėnesio.

Šiais metais taikyti pagreitintą procedūrą prašyta 12 bylų, tačiau Procedūros reglamente nustatytos sąlygos įvykdytos vos 4 jų. Remiantis 2004 m. susiklosčiusia praktika, prašymai taikyti pagreitintą procedūrą patenkinami arba atmetami motyvuota Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi. Beje, pirmenybės tvarka nagrinėtos 14 bylų.

Be to, atsakydamas į tam tikrus prašymuose priimti prejudicinį sprendimą pateiktus klausimus Teisingumo Teismas toliau taikė Procedūros reglamento 104 straipsnio 3 dalyje numatytą supaprastintą procedūrą. Remiantis šia nuostata iš viso buvo priimtos 24 nutartys, kuriomis užbaigtos bylos.

Galiausiai Teisingumo Teismas dažnai naudojosi savo Statuto 20 straipsnyje numatyta galimybe priimti sprendimą be generalinio advokato išvados, kai byloje nekyla naujas teisės klausimas. Paminėtina, kad apytiksliai 50 % iš 2010 m. paskelbtų sprendimų buvo priimti be generalinio advokato išvados (2009 m. – 52 %).

Dėl bylų paskirstymo skirtingų sudėčių Teisingumo Teismo kolegijoms atkreiptinas dėmesys į tai, kad 2010 m. didžioji kolegija išnagrinėjo apytiksliai 14 %, penkių teisėjų kolegijos – 58 %, o trijų teisėjų kolegijos – apie 27 % sprendimais ar jurisdikcinėmis nutartimis baigtų bylų. Reikia nurodyti, jog, palyginti su praėjusiais metais, itin padaugėjo didžiosios kolegijos išnagrinėtų bylų procentas (2009 m. – 8 %), o trijų teisėjų kolegijų išnagrinėtų bylų skaičius itin sumažėjo (2009 m. – 34 %).

Išsamesnių 2010 m. statistikos duomenų skaitytojas gali rasti Metinio pranešimo dalyje, skirtoje teismo statistikos duomenims.

B – Teisingumo Teismo praktika 2010 m.

Šioje metinio pranešimo dalyje apžvelgiama 2010 m. teismo praktika.

Konstituciniai arba instituciniai klausimai

2010 m. buvo pastebimai papildyta su pagrindinėmis teisėmis susijusi teismo praktika.

Byloje *Volker und Markus Schecke* (2010 m. lapkričio 9 d. sprendimas, sujungtos bylos C-92/09 ir C-93/09) Teisingumo Teismas, vykdydamas kontrolę, kurią jo buvo paprašyta atlikti dėl reglamentų (EB) Nr. 1290/2005 ir 259/2008[1] galiojimo, turėjo galimybę patikslinti iš teisės į asmens duomenų apsaugą kylančius reikalavimus. Šiuose reglamentuose nustatoma bendrosios žemės ūkio politikos finansavimo tvarka ir įpareigojama skelbti informaciją apie Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos gavėjus fizinius asmenis bei reikalaujama pateikti tokią informaciją visuomenei būtent nacionalinių tarnybų tvarkomose interneto svetainėse. Atsakydamas į jam pateiktą prejudicinį klausimą dėl ryšio tarp Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje numatytos teisės į asmens duomenų apsaugą ir pareigos skaidriai naudoti Europos fondus, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad su asmenvardžiais susietų duomenų apie fondų paramos gavėjus ir tikslias jų gautas sumas paskelbimas interneto svetainėje, dėl ko šie duomenys tampa laisvai prieinami tretiesiems asmenims, yra atitinkamų gavėjų teisės į jų privataus gyvenimo gerbimą apskritai ir būtent teisės į jų asmens duomenų apsaugą apribojimas. Tam, kad toks apribojimas būtų pateisinamas, jis turi būti numatytas įstatyme, nekeisti šių teisių esmės ir, remiantis proporcingumo principu, turi būti būtinas ir iš tikrųjų atitikti Sąjungos pripažintus bendrojo intereso tikslus, o nuo šių teisių nukrypstančios nuostatos ir suvaržymai turi griežtai atitikti būtinumo sąlygą. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad nors demokratinėje visuomenėje mokesčių mokėtojai iš tikrųjų turi teisę būti informuoti apie viešųjų fondų lėšų panaudojimą, tai nereiškia, kad Taryba ir Komisija neprivalėjo subalansuotai įvertinti įvairių nagrinėjamų interesų ir prieš priimdamos ginčijamas nuostatas patikrinti, ar tai, jog valstybė narė šiuos duomenis skelbia vienoje laisvai prieinamoje interneto svetainėje, neviršija to, kas būtina įgyvendinant siekiamus teisėtus tikslus. Todėl kai kurias Reglamento Nr. 1290/2005 nuostatas ir visą Reglamentą Nr. 259/2008 Teisingumo Teismas pripažino negaliojančiais, nekvestionuodamas iki šio teismo sprendimo paskelbimo nacionalinės valdžios institucijos paskelbtų EŽŪGF ir EŽŪFKP paramos gavėjų sarašų padarinių.

Tęsiant pagrindinių teisių temą reikia pažymėti, kad 2010 m. gruodžio 22 d. Teisingumo Teismas priėmė kitą svarbų sprendimą (Sprendimas *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft*, C-279/09) dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje numatyto veiksmingos teisminės gynybos principo aiškinimo.

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp Vokietijos komercinės bendrovės DEB ir Vokietijos valstybės dėl nacionaliniams teismams pateikto šios bendrovės prašymo suteikti teisinę pagalbą. Bendrovė DEB norėjo pareikšti ieškinį dėl Vokietijos valstybės atsakomybės, kad jai būtų atlyginta žala, kurią ši valstybė narė padarė, kai pavėluotai perkėlė 1998 m. birželio 22 d. Europos

[1] 2005 m. birželio 21 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1290/2005 dėl bendrosios žemės ūkio politikos finansavimo (OL L 209, p. 1), iš dalies pakeistas 2007 m. lapkričio 26 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1437/2007 (OL L 322, p. 1), ir 2008 m. kovo 18 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 259/2008, kuriuo nustatomos išsamios Reglamento Nr. 1290/2005 nuostatų dėl informacijos apie Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos gavėjus skelbimo taikymo taisyklės (OL L 76, p. 28).

Parlamento ir Tarybos direktyvą 98/30/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrų taisyklių[2]. Jai suteikti teisinę pagalbą atsisakyta remiantis tuo, kad nebuvo įvykdytos Vokietijos teisėje numatytos tokios pagalbos teikimo juridiniams asmenims sąlygos. Teismas, kuriam dėl šio atsisakymo pateiktas apeliacinis skundas, kreipėsi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, siekdamas išsiaiškinti, ar Sąjungos teisės veiksmingumo principui prieštarauja nacionalinės teisės aktai, kuriuose teisės kreiptis į teismą su ieškiniu dėl valstybės atsakomybės pagal šią teisę įgyvendinimas susiejamas su išankstiniu teismo išlaidų apmokėjimu, o teisinės pagalbos suteikimas juridiniam asmeniui, negalinčiam sumokėti šio avanso, ribojamas, reikalaujant laikytis labai griežtų sąlygų.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad į šį klausimą turi būti atsakoma atsižvelgiant į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, kuri, įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, įgijo tokią pačią teisinę galią kaip ir Sutartys. Teisingumo Teismas nukreipia į Chartijos 47 straipsnį, kuriame numatyta kiekvieno asmens, siekiančio apginti jam Sąjungos teisės garantuojamas teises ir laisves, teisė į veiksmingą teisingumą. Šios nuostatos trečioje pastraipoje skelbiama, kad „asmenys, neturintys pakankamai lėšų, turi gauti nemokamą teisinę pagalbą, jei tai reikalinga užtikrinti teisę į veiksmingą teisingumą“. Teisingumo Teismas visų pirma nurodė, jog neatmestina galimybė, kad juridiniai asmenys, prašydami juos atleisti nuo teismo išlaidų ir (arba) advokato pagalbos išankstinio sumokėjimo, remsis Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintu veismingos teisminės apsaugos principu. Toliau Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, susijusią su teisei į veiksmingą teisingumą skirtu Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsniu, pažymėjo, kad nacionalinis teismas turi įvertinti, pirma, ar teisinės pagalbos suteikimo sąlygos yra teisės kreiptis į teismus apribojimas, galintis pažeisti pačią šios teisės esmę, antra, ar šiomis sąlygomis siekiama teisėto tikslo, ir galiausiai, ar naudojamas priemones ir siekiamą tikslą sieja tinkamo proporcingumo ryšys. Toliau Teisingumo Teismas detaliai išvardija veiksnius, į kuriuos vertindamas gali atsižvelgti nacionalinis teismas, pakartodamas Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje nurodytus kriterijus, t. y. bylos svarbą, taikytinos teisės ir proceso sudėtingumą ir, kalbant konkrečiai apie juridinius asmenis, jų teisinę formą ir tai, ar jie siekia pelno, taip pat jų dalininkų ar akcininkų finansinį pajėgumą.

Taisyklės, pagal kurias nacionalinis teismas turi pripažinti valstybės narės atsakomybę už įsipareigojimų pagal Bendrijos teisę neįvykdymą, ir toliau kelia klausimų.

Byloje *Trasportes Urbanos y Servicios Generales* (2010 m. sausio 26 d. sprendimas, C-118/08) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekė sužinoti Teisingumo Teismo nuomonę dėl galimybės taikyti reikalavimą, kad ieškinys dėl valstybės atsakomybės už nacionaliniu įstatymu padarytą Sąjungos teisės pažeidimą gali būti patenkintas tik tuo atveju, jei išnaudotos visos vidaus teisių gynimo priemonės, nors šis reikalavimas netaikomas ieškiniui dėl valstybės atsakomybės už Konstitucijos pažeidimą. Teisingumo Teismas, priminęs valstybėms narėms tenkančios pareigos atlyginti pažeidus Bendrijos teisę padarytą žalą principus, atsakė, kad pagal Sąjungos teisę draudžiama taikyti šį reikalavimą, nes ji yra viršesnė. Remdamasis lygiavertiškumo principu jis nusprendė, kad visi ieškiniams taikytini reikalavimai vienodai taikomi ir Sąjungos, ir nacionalinės teisės pažeidimu grindžiamiems ieškiniams: abiejų ieškinių dėl atsakomybės dalykas yra panašus, nes jais siekiama, kad būtų atlyginta valstybės padaryta žala. Vertinant lygiavertiškumo principo požiūriu, vien to, kad skiriasi jurisdikciją konstatuoti teisės pažeidimą turintis teismas, nepakanka skirtumui tarp šių dviejų ieškinių nustatyti.

[2] 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/30/EB (OL L 204, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 12 sk., 2 t. p. 28).

Byloje *Melki ir Abdeli* (2010 m. birželio 22 d. sprendimai, C-188/10 ir C-189/10) Teisingumo Teismas turėjo galimybę pareikšti nuomonę dėl Prancūzijoje neseniai įvesto procedūrinio mechanizmo, vadinamojo „prioritetinis konstitucingumo klausimas", suderinamumo su Sąjungos teise. Teisingumo Teismas pasinaudojo proga priminti, kad, siekiant užtikrinti Sąjungos teisės viršenybę, jo paties ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo sistemai veikti būtina, kad nacionalinis teismas būtų laisvas pateikti Teisingumo Teismui bet kurį, jo nuomone, būtiną prejudicinį klausimą bet kuriuo, jo manymu, tinkamu bylos nagrinėjimo momentu, net pasibaigus konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūrai. Todėl SESV 267 straipsniu nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis įtvirtinama nacionalinių įstatymų konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūra, jei kiti nacionaliniai teismai išsaugo laisvę:

– bet kuriuo, jų nuomone, tinkamu bylos nagrinėjimo momentu, net pasibaigus konstitucingumo kontrolės *ad hoc* procedūrai, kreiptis į Teisingumo Teismą,

– imtis bet kurių būtinų priemonių užtikrinti Sąjungos teisės sistemoje asmenims suteiktų teisių laikiną teisminę apsaugą ir

– pasibaigus šiai *ad hoc* procedūrai netaikyti ginčytinos nacionalinės teisės nuostatos, jeigu nusprendžia, kad ši prieštarauja Sąjungos teisei.

Ne kartą aiškintoje pasekmių, kylančių Teisingumo Teismui pagal prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą pateikus Sąjungos teisės aiškinimą, srityje byla *Albron Catering* (2010 m. spalio 21 d. sprendimas, C-242/09) suteikė progą priminti, kad įgyvendindamas SESV 267 straipsniu jam suteiktą jurisdikciją Teisingumo Teismas tik išimtiniais atvejais ir taikydamas bendrąjį teisinio saugumo principą, kuris yra Sąjungos teisės sistemos dalis, gali apriboti visų suinteresuotųjų asmenų galimybę pasinaudoti jo išaiškinta norma ginčijant sąžiningai nustatytus teisinius santykius. Kad būtų galima nuspręsti dėl tokio apribojimo, turi būti tenkinami du esminiai kriterijai, t. y. suinteresuotųjų asmenų sąžiningumas ir didelių sunkumų rizika. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad jam nebuvo pateiktas joks konkretus įrodymas, galintis patvirtinti didelių sunkumų riziką, susijusią su masiniais ieškiniais, kurie po šio teismo sprendimo, susijusio su Direktyvos 2001/23/EB aiškinimu[3], galėtų būti pareikšti įmonėms, vykdžiusioms į šios direktyvos taikymo sritį patenkančius perdavimus, todėl nėra reikalo apriboti tokio teismo sprendimo poveikio laiko atžvilgiu.

Kalbant apie Teisingumo Teismo indėlį apibrėžiant Sąjungos ir trečiųjų šalių sudarytų susitarimų poveikį, reikia atkreipti dėmesį į bylą *Brita* (2010 m. vasario 25 d. sprendimas, C-386/08), kurioje buvo keliami keli svarbūs klausimai dėl tarptautinių susitarimų, ypač EB-Izraelio asociacijos susitarimo[4], aiškinimo.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Vienos konvencijoje dėl sutarčių teisės[5] įtvirtintos normos taikomos valstybės ir tarptautinės organizacijos sudarytam susitarimui, kaip antai EB-Izraelio

[3] 2001 m. kovo 12 d. Tarybos direktyva 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OL L 82, 2001 3 22, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 98).

[4] 1995 m. lapkričio 20 d. Briuselyje pasirašytas Europos ir Viduržemio jūros regiono susitarimas, įsteigiantis Europos Bendrijų ir jų valstybių narių bei Izraelio Valstybės asociaciją (OL L 147, 2000, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 287)

[5] 1969 m. gegužės 23 d. Vienos konvencija dėl tarptautinių sutarčių teisės (*Recueil des traités des Nations unies, vol.* 1155, p. 331).

asociacijos susitarimas, nes šios normos yra bendrosios tarptautinės paprotinės teisės išraiška. Asociacijos susitarimo nuostatos, kuriomis apibrėžiama jo taikymo teritorijos atžvilgiu sritis, turi būti aiškinamos pagal principą *pacta tertiis nex nocent nec prosunt*. Atsižvelgdamas į šiuos principus Teisingumo Teismas nusprendė, kad importuojančios valstybės narės muitinės institucijos gali atsisakyti suteikti teisę pasinaudoti EB-Izraelio asociacijos susitarime numatytu preferenciniu režimu iš Vakarų Kranto kilusių prekių atžvilgiu. Iš kito asociacijos susitarimo, t. y. EB-PIO susitarimo[6], matyti, kad tik kompetentingos Vakarų Kranto ir Gazos ruožo muitinės gali išduoti judėjimo sertifikatą, jei atitinkamus produktus galima laikyti kilusiais iš Vakarų Kranto ir Gazos ruožo. EB-Izraelio asociacijos susitarimo aiškinimas taip, kad Izraelio valdžios institucijoms yra suteikti įgaliojimai muitų srityje iš Vakarų Kranto kilusių produktų atžvilgiu, reikštų, kad Palestinos muitinės institucijoms nustatoma pareiga nevykdyti įgaliojimų, kuriuos joms suteikia EB-PIO susitarimo nuostatos. Toks aiškinimas, kuris nustatytų pareigą trečiajai šaliai be jos sutikimo, prieštarautų Vienos konvencija kodifikuotam minėtam bendrajam tarptautinės teisės principui *pacta tertiis nec nocent nec prosunt*.

Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad vykstant EB-Izraelio asociacijos susitarime numatytai procedūrai importo valstybės muitinės institucijoms nėra privalomas pateiktas kilmės įrodymas ir eksporto valstybės muitinės institucijų atsakymas, jei tokiame atsakyme nepakanka informacijos tikrajai produktų kilmei nustatyti.

Kaip ir ankstesniais metais, kilo ginčų dėl galimybės susipažinti su institucijų dokumentais ir šioje srityje ypatingą dėmesį reikėtų atkreipti į tris sprendimus. Byloje *Komisija prieš Bavarian Lager* (2010 m. birželio 29 d. sprendimas, C-28/08 P) Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą dėl ryšio tarp Reglamento (EB) Nr. 1049/2001[7] ir Reglamento (EB) Nr. 45/2001[8].

Reglamente Nr. 1049/2001 visuomenės teisė susipažinti su institucijų dokumentais įtvirtinta kaip bendroji taisyklė, tačiau taip pat numatytos jos išimtys, būtent tais atvejais, kai dėl atskleidimo nukentėtų individo privataus gyvenimo ir integralumo apsauga, kokia numatyta asmens duomenų apsaugą reglamentuojančiuose Bendrijos teisės aktuose. Teisingumo Teismo teigimu, jei Reglamentu Nr. 1049/2001 grindžiamu prašymu siekiama susipažinti su dokumentais, kuriuose yra asmens duomenų, taikomos visos Reglamento Nr. 45/2001 nuostatos. Neatsižvelgdamas į šią nuorodą į Sąjungos teisės aktus asmens duomenų apsaugos srityje ir apribodamas išimties taikymą tik situacijoms, kai pažeidžiamas individo privatus gyvenimas ir integralumas pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnį ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, Bendrasis Teismas pateikė specifinį ir ribotą Reglamento Nr. 1049/2001 aiškinimą, kuris neatitinka tos pusiausvyros, kurią Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė nustatyti tarp dviejų nagrinėjamų reglamentų.

Dėl esmės Teisingumo Teismas konstatavo, kad Komisija teisingai nusprendė, jog susitikimo, suorganizuoto vykstant procedūrai dėl įsipareigojimų neįvykdymo, dalyvių sąraše buvo asmens

[6] 1997 m. vasario 24 d. Briuselyje pasirašytas Europos-Viduržemio jūros regiono laikinosios asociacijos susitarimas dėl prekybos ir bendradarbiavimo tarp Europos bendrijos ir Palestinos išsivadavimo organizacijos (PIO), atstovaujančios Vakarų Kranto ir Gazos ruožo Palestinos valdžios interesams (OL L187, 1997, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 26 t., p. 124).

[7] 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, 2001, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

[8] 2000 m. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 dėl asmenų apsaugos Bendrijos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis ir laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 8, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 26 t., p. 102).

duomenų, o reikalaudama, kad susipažinti prašantis asmuo įrodytų aiškaus sutikimo nedavusių asmenų duomenų perdavimo būtinybę, Komisija laikėsi Reglamento Nr. 45/2001 8 straipsnio b punkto nuostatų.

Tą pačią dieną Teisingumo Teismas priėmė kitą labai svarbų sprendimą dėl susipažinimo su dokumentais (2010 m. birželio 29 d. Sprendimas *Komisija prieš Technische Glaswerke Ilmenau*, C-139/07 P), tik šįkart dėl ryšio tarp Reglamento Nr.°1049/2001 ir Reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias EB 93 straipsnio taikymo taisykles[9]. Teisingumo Teismas nusprendė, kad atsisakymui leisti susipažinti su prašomu atskleisti dokumentu pagrįsti iš principo nepakanka to, kad šis dokumentas yra susijęs su Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalyje minima veikla. Atitinkama institucija privalo pateikti ir paaiškinimus, kaip susipažinimas su šiuo dokumentu galėtų konkrečiai ir realiai pažeisti šiame straipsnyje numatyta išimtimi saugomą interesą. Tačiau šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas patikslino, kad atitinkamai Bendrijos institucijai iš principo leidžiama remtis kai kurių kategorijų dokumentams taikomomis bendrosiomis prezumpcijomis.

Valstybės pagalbos kontrolės procedūrų srityje tokios bendrosios prezumpcijos gali išplaukti iš Reglamento Nr. 659/1999 bei teismo praktikos, susijusios su teise susipažinti su Komisijos administracinės bylos dokumentais. Reglamente Nr. 659/1999 nenumatoma jokia suinteresuotojų asmenų teisė susipažinti su Komisijos administracinės bylos dokumentais, išskyrus už pagalbos suteikimą atsakingą valstybę narę. Jeigu šie suinteresuotieji asmenys galėtų susipažinti su Komisijos administracinės bylos dokumentais remiantis Reglamentu Nr. 1049/2001, kiltų pavojus valstybės pagalbos kontrolės sistemai. Be to, reikia atsižvelgti į tai, kad vykstant valstybės pagalbos kontrolės procedūroms kiti nei atitinkama valstybė narė suinteresuotieji asmenys neturi teisės susipažinti su Komisijos administracinės bylos dokumentais, todėl reikia pripažinti bendrąją prezumpciją, kad administracinės bylos dokumentų atskleidimas iš principo kelia grėsmę tyrimo tikslų apaugai. Dėl šios bendrosios prezumpcijos suinteresuotieji asmenys nepraranda teisės įrodyti, kad prašomam atskleisti konkrečiam dokumentui ši prezumpcija netaikoma arba kad egzistuoja dokumento atskleidimą pateisinantis Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalyje numatytas svarbesnis viešasis interesas.

Toks prezumpcijų mechanizmas taip pat nagrinėtas byloje *Švedija prieš API ir Komisiją* (2010 m. rugsėjo 21 d. sprendimas, sujungtos bylos C-514/07 P, C-528/07 P ir C-532/07 P), kurioje Teisingumo Teismas analizavo klausimą dėl galimybės susipažinti su per teisminį procesą institucijos jam pateiktais atsiliepimais. Teisingumo Teismo teigimu, tokių atsiliepimų statusas yra labai specifinis, nes dėl savo pobūdžio jie susiję su Teisingumo Teismo teismine veikla. Iš tiesų šie atsiliepimai parengti vien dėl minėto teismo proceso ir yra vienas iš jo esminių elementų. Pažymėtina, kad pati teisminė veikla nepatenka į Sąjungos teisės aktais įtvirtintos teisės susipažinti su dokumentais taikymo sritį. Teisminių procesų apsauga reikalauja užtikrinti visų pirma procesinių teisių lygybės ir gero teisingumo vykdymo principų laikymąsi. Jei institucijos pareiškimų turinys turėtų būti prieinamas viešoms diskusijoms, dėl jų išreikšta kritika galėtų paveikti institucijos ginamą poziciją. Tokia padėtis galėtų iškreipti būtiną Sąjungos teismuose nagrinėjamo ginčo šalių pusiausvyrą, nes atskleidimo įpareigojimas būtų taikomas tik institucijai, kurios prašoma leisti susipažinti su jos dokumentais, o ne visoms proceso šalims. Be to, teisminės veiklos neįtraukimas į teisės susipažinti su dokumentais taikymo sritį pateisinamas būtinybe per visą teismo procesą užtikrinti, kad šalių teisminiai ginčai bei teismo pasitarimas vyktų sklandžiai. Atskleidus atsiliepimus, atsirastų galimybė daryti išorinį poveikį teisminei veiklai, net jei tai būtų tik visuomenės susidarytas įspūdis, ir pakenkti teisminių ginčų sklandumui. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad kol vyksta

[9] 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 659/1999, nustatantis išsamias EB sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339).

procesas, egzistuoja bendroji prezumpcija, jog atskleidus per teismo procesą institucijos pateiktus atsiliepimus kiltų pavojus šio proceso apsaugai pagal Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką, tačiau dėl tokios bendrosios prezumpcijos suinteresuotasis asmuo nepraranda teisės įrodyti, jog atitinkamam dokumentui ši prezumpcija netaikoma.

Tačiau kai Teisingumo Teismas baigia teisminę veiklą, nebereikia preziumuoti, kad atsiliepimų atskleidimas jai kenkia, todėl būtina konkrečiai išnagrinėti dokumentus, su kuriais prašoma leisti susipažinti, ir nustatyti, ar galima atsisakyti juos atskleisti pagal Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalies antrą įtrauką.

Sąjungos pilietybė

Šioje srityje, kuri nuolat vystosi, Teisingumo Teismas nagrinėjo bylą *Tsakouridis* (2010 m. lapkričio 23 d. sprendimas, C-145/09), kurioje turėjo gvildenti subtilią problemą dėl Sąjungos piliečio, turinčio Direktyvos 2004/38/EB dėl teisės laisvai judėti ir gyventi[10] 28 straipsnyje apibrėžtą nuolatinio gyvenimo šalyje teisę, išsiuntimo iš šalies sąlygų. Teisingumo Teismas visų pirma pastebėjo, kad išsiuntimo iš šalies priemonė turi būti pagrįsta individualiu suinteresuotojo asmens padėties įvertinimu atsižvelgiant į tokius kriterijus, kaip antai jo amžius, sveikatos būklė, asmeninių, šeiminių ar profesinių interesų centras, nebuvimo priimančiojoje valstybėje narėje trukmė ir sąsajos su savo kilmės šalimi intensyvumas, nes lemiamas kriterijus suteikiant sustiprintą apsaugą, kad nebūtų taikoma išsiuntimo iš šalies priemonė, yra gyvenimas priimančiojoje valstybėje narėje pastaruosius dešimt metų iki išsiuntimo priemonės datos. Be to, Teisingumo Teismas pabrėžė, kad ši išsiuntimo iš šalies priemonė gali būti pateisinama „imperatyviomis visuomenės saugumo priežastimis“ ar „rimtomis viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežastimis“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 28 straipsnį, tik jeigu, atsižvelgiant į ypatingą grėsmės dydį, tokia priemonė būtina interesų, kuriuos ja siekiama užtikrinti, apsaugai, tačiau su sąlyga, keliama dėl Sąjungos piliečio gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje trukmės, kad šio tikslo negalima pasiekti švelnesnėmis priemonėmis. Galiausiai Teisingumo Teismas taip pat priminė, kad kova su nusikalstamumu, susijusiu su narkotinių medžiagų platinimu veikiant organizuotai, t. y. veika, už kurią suinteresuotasis asmuo buvo nuteistas, gali būti priskirta „imperatyvių visuomenės saugumo priežasčių“ ar „rimtų viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežasčių“ sąvokai pagal tos pačios direktyvos 28 straipsnį.

Vis dar kalbant apie su Sąjungos pilietybe susijusias teises laisvai judėti ir gyventi šalyje, reikia paminėti bylą *Bressol ir kt.* (2010 m. balandžio 13 d. sprendimas, C-73/08). Joje Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą dėl nacionalinės teisės akto, kuriuo ribojamas studentų Sąjungos piliečių, laikomų ne rezidentais, skaičius medicinos ir paramedicinos studijų programose, atitikties. Teisingumo Teismas visų pirma patvirtino, kad nesvarbu, ar Direktyvos 2004/38 24 straipsnis taikomas konkrečiai pagrindinėje byloje nagrinėtai studentų situacijai, Sutarties 18 ir 21 straipsniais draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kuriuo apribojamas pirmą kartą į aukštojo mokslo įstaigas galinčių stoti studentų, nelaikomų šios valstybės narės rezidentais, skaičius, nes tokiu teisės aktu sukuriamas nevienodas požiūris į studentus rezidentus ir ne rezidentus ir kartu netiesioginė diskriminacija dėl pilietybės. Toliau Teisingumo Teismas priminė, kad tokį ribojančio pobūdžio teisės aktą galima pateisinti visuomenės sveikatos apsaugos tikslu tik jei kompetentingos valdžios institucijos, remdamosi objektyviais, išsamiais ir statistika pagrįstais kriterijais, išsamiai

[10] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (tekstas svarbus EEE) (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46; klaidų ištaisymas OL L 274, 2009, p. 47).

išnagrinėja aptariamą teisės aktą trimis etapais: įvertina, ar iš tikrųjų egzistuoja pavojus siekiamo tikslo atžvilgiu, ar šis teisės aktas suderinamas su siekiamo tikslo įgyvendinimu ir ar šis teisės aktas proporcingas siekiamam tikslui. Galiausiai Teisingumo Teismas patikslino, kad nacionalinės valdžios institucijos negali remtis 1966 m. gruodžio 16 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimto Tarptautinio ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių pakto 13 straipsniu, jei nacionalinis teismas nustatytų, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas teisės aktas nesuderinamas su SESV 18 ir 21 straipsniais.

Byloje *Lassal* (2010 m. spalio 7 d. sprendimas, C-162/09) Teisingumo Teismas nagrinėjo Direktyvos 2004/38 16 straipsnį. Prašymu priimti prejudicinį sprendimą iš esmės norėta sužinoti, ar asmeniui siekiant įgyti minėtame 16 straipsnyje numatytą nuolatinio gyvenimo šalyje teisę reikėjo atsižvelgti į ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje pagal ankstesnes Sąjungos teisės priemones laikotarpį iki šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę dienos, t. y. iki 2006 m. balandžio 30 d., ir, jei taip, ar trumpalaikės išvykos iki 2006 m. balandžio 30 d., bet po šio teisėto ištisinio penkerių metų gyvenimo laikotarpio, gali turėti įtakos pagal šią direktyvą įgyjamai teisei nuolat gyventi šalyje. Teisingumo Teismas teigiamai atsakė į pirmąją klausimo dalį; jis nusprendė, kad net jei iki Direktyvos 2004/38 priėmimo galiojusiose Sąjungos teisės priemonėse nebuvo numatyta galimybė įgyti teisę gyventi šalyje po penkerių metų laikotarpio, atsisakius atsižvelgti į šį ištisinį gyvenimo laikotarpį būtų visiškai panaikintas šios direktyvos veiksmingumas ir kiltų su integravimosi išgyvenus tam tikrą laikotarpį idėja, kuria ši direktyva pagrįsta, nesuderinama situacija. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2004/38 pagrindinis objektas ir tikslas palengvinti pagrindinės teisės laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje bei, suteikiant nuolatinio gyvenimo šalyje teisę, skatinti socialinę sanglaudą ir sustiprinti Sąjungos pilietybės jausmą būtų šiurkščiai pažeisti, jeigu ši gyvenimo šalyje teisė nebūtų suteikiama Sąjungos piliečiams, iki 2006 m. balandžio 30 d. priimančiosios valstybės narės teritorijoje teisėtai ir nepertraukiamai išgyvenusiems penkerius metus, tik todėl, kad jie, išgyvenę šiuos metus, iki minėtos datos buvo išvykę trumpesniam nei dveji metai iš eilės laikotarpiui.

Galiausiai, kalbant apie teismo praktiką, susijusią su Sąjungos pilietybe, reikia paminėti bylą *Rottmann* (2010 m. kovo 2 d. sprendimas, C-135/08), kurioje Teisingumo Teismas sprendė dėl valstybės narės pilietybės, Sąjungos piliečio įgytos natūralizacijos būdu pasinaudojant apgaule, atėmimo sąlygų. Teisingumo Teismo teigimu, pagal Sąjungos teisę ir ypač EB 17 straipsnį nedraudžiama valstybei narei atimti iš Europos Sąjungos piliečio natūralizacijos būdu įgytos jos pilietybės, jeigu ji gauta apgaule, nes toks sprendimas atitinka viešojo intereso reikalavimą, kurį pateisina plilietybės ryšį tarp valstybės narės ir jos piliečio nutraukianti apgaulė. Tačiau tokiu sprendimu atimti pilietybę privalo būti paisoma proporcingumo principo. Kai apgaulingai veikęs pilietis, kaip nagrinėjamu atveju, jau yra praradęs savo kilmės valstybės pilietybę dėl natūralizacijos, nacionaliniai teismai turi įvertinti tokio sprendimo atimti pilietybę pasekmes suinteresuotajam asmeniui ir jo šeimos nariams ir, be kita ko, patikrinti, ar pateisinamas visų teisių, kuriomis naudojasi Sąjungos pilietis, praradimas atsižvelgiant į suinteresuotojo asmens padaryto pažeidimo sunkumą, laiką, praėjusį nuo sprendimo suteikti pilietybę iki sprendimo ją atimti, ir galimybę suinteresuotam asmeniui atgauti savo kilmės valstybės pilietybę. Taigi kilmės valstybės pilietybės ir natūralizacijos būdu įgytos pilietybės netekimas nėra iš principo nesuderinamas su Sąjungos teise, net jei sprendimas atimti pilietybę lemia, kad bus prarasta Sąjungos pilietybė.

Laisvas prekių judėjimas

Byloje *Ker-Optika* (2010 m. gruodžio 2 d. sprendimas, C-108/09) Teisingumo Teismas konstatavo, kad nacionalinės teisės aktu, kuriuo draudžiama parduoti kitų valstybių narių kilmės kontaktinius lęšius internetu ir juos pristatyti vartotojui į namus, iš kitų valstybių narių ūkio subjektų atimama galimybė naudoti ypač veiksmingą šių gaminių prekybos būdą, ir taip jiems sukuriama nemažai

kliūčių patekti į nacionalinę rinką, todėl šis aktas sudaro laisvo prekių judėjimo kliūtį. Beje, Teisingumo Teismas pastebi, jog valstybė narė gali reikalauti, kad kontaktinius lęšius išduotų kvalifikuotas specialistas, kuris pateiktų klientui informaciją apie jų taisyklingą naudojimą ir priežiūrą bei apie lęšių nešiojimo keliamą riziką. Tai, kad kontaktinius lęšius galima įsigyti tik optikos specialisto paslaugas siūlančiose optikos parduotuvėse, užtikrina tikslo apsaugoti vartotojų sveikatą įgyvendinimą. Tačiau Teisingumo Teismas primena, kad šias paslaugas taip pat gali teikti gydytojas oftalmologas, nedirbantis optikos parduotuvėje. Be to, iš esmės suteikti šias paslaugas reikia tik pirmą kartą išduodant kontaktinius lęšius. Vėliau pakanka to, kad klientas pardavėjui pasakytų, kokios rūšies lęšiai jam buvo išduoti pirmą kartą, ir informuotų apie galimą jo regos pakitimą, kurį konstatavo gydytojas oftalmologas. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas mano, kad tikslą užtikrinti kontaktinių lęšių naudotojų sveikatos apsaugą galima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis nei tos, kurios nustatytos nacionalinės teisės akte. Todėl draudimas parduoti kontaktinius lęšius internetu yra neproporcingas atsižvelgiant į visuomenės sveikatos apsaugos tikslą ir prieštarauja laisvo prekių judėjimo taisyklėms.

Laisvas asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimas

Šiais metais Teisingumo Teismas ir vėl priėmė nemažai sprendimų įsisteigimo laisvės, laisvės teikti paslaugas, laisvo kapitalo judėjimo ir laisvo darbuotojų judėjimo srityse. Siekiant aiškumo bus apžvelgtos sprendimų, atrinktų pagal juose nagrinėjamą laisvę, o kai kuriais atvejais – ir pagal atitinkamą veiklos rūšį, grupės.

Įsisteigimo laisvės srityje reikia paminėti sujungtas bylas *Blanco Pérez ir Chao Gómez* (2010 m. birželio 1 d. sprendimas, C-570/07 ir C-571/07). Jose nagrinėti Ispanijos teisės aktai, pagal kuriuos, norint steigti naują vaistinę tam tikrame regione, reikalaujama gauti išankstinį administracinį leidimą. Toks leidimas buvo išduodamas, jeigu įvykdytos sąlygos dėl demografinio tankumo ir minimalaus atstumo tarp vaistinių atitinkamame regione. Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal SESV 49 straipsnį tokie teisės aktai iš esmės nedraudžiami. Iš tikrųjų, Teisingumo Teismo teigimu, valstybė narė gali nuspręsti, jog egzistuoja grėsmė, kad kai kuriose jos teritorijos dalyse gali trūkti vaistinių ir todėl gyventojai nebus tinkamai ir kokybiškai aprūpinti vaistais. Todėl atsižvelgdama į tokią grėsmę valstybė narė gali priimti teisės aktus numatydama, kad tam tikram gyventojų skaičiui gali būti steigiama tik viena vaistinė, siekiant tolygiai paskirstyti vaistines nacionalinėje teritorijoje. Vis dėlto Teisingumo Teismas patikslino, kad SESV 49 straipsniu draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, jeigu jais sudaroma kliūčių kiekvienoje geografinėje zonoje, turinčioje demografinių ypatumų, steigti pakankamai vaistinių, kad būtų užtikrintos tinkamos farmacinės paslaugos, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad SESV 49 straipsniu, skaitomu kartu su Direktyvos 85/432 dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių tam tikrą veiklą farmacijos srityje, nuostatų derinimo 1 straipsnio 1 bei 2 dalimis ir Direktyvos 2005/36 dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo 45 straipsnio 2 dalies e ir g punktais, draudžiami nacionalinės teisės akte numatyti kriterijai, pagal kuriuos atrenkami naujų vaistinių savininkai ir kurie susiję su tuo, pirma, kad už profesinę veiklą tam tikroje nacionalinės teritorijos dalyje įgyti profesiniai nuopelnai padidinami 20 %, ir, antra, kad, kandidatams surinkus vienodą balų pagal nuopelnų skalę skaičių, leidimai suteikiami taikant tvarką, pagal kurią pirmenybė suteikiama vaistininkams, profesinę veiklą vykdžiusiems minėtoje nacionalinės teritorijos dalyje, nes natūralu, kad šiuos kriterijus lengviau gali atitikti nacionaliniai vaistininkai.

Įsisteigimo laisvės principas taip pat buvo nagrinėjamas keliuose sprendimuose, susijusiuose su mokesčiais. Tarp jų visų pirma reikia nurodyti bylą *X Holding* (2010 m. vasario 25 d. sprendimas, C-337/08), kurioje Teisingumo Teismas nusprendė, kad EB 43 ir 48 straipsniais nedraudžiamos valstybės narės nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis patronuojančiai bendrovei suteikiama galimybė su dukterine bendrove rezidente sudaryti vieną apmokestinamąjį vienetą, tačiau

neleidžiama tokio vieneto sudaryti su savo dukterine bendrove ne rezidente, nes pastarosios pelno atžvilgiu netaikomi šios valstybės narės mokesčių teisės aktai. Teisingumo Teismo nuomone, tokia mokesčių sistema yra pateisinama būtinybe išsaugoti apmokestinimo kompetencijos pasidalijimą tarp valstybių narių. Kadangi patronuojanti bendrovė kiekvienais metais gali laisvai sudaryti apmokestinamąjį vienetą su savo dukterine bendrove ir nutraukti jo egzistavimą, galimybė į apmokestinamąjį vienetą įtraukti dukterinę bendrovę ne rezidentę suteiktų jai laisvę pasirinkti šios dukterinės bendrovės nuostoliams ir vietai, kurioje į juos būtų atsižvelgta, taikytiną mokesčių sistemą. Be to, tai, kad valstybė narė sutinka su laikinu užsienyje registruotos nuolatinės buveinės nuostolių atskaitymu pagrindinės įmonės buveinės valstybėje, dar nereiškia, jog ši galimybė turėtų būti taikoma ir patronuojančios bendrovės rezidentės dukterinėms bendrovėms ne rezidentėms. Kadangi kitoje valstybėje narėje esančių nuolatinių buveinių ir dukterinių bendrovių ne rezidenčių situacija nėra panaši apmokestinimo kompetencijos pasidalijimo atžvilgiu, kilmės valstybė narė neprivalo taikyti dukterinėms bendrovėms ne rezidentėms tą pačią mokesčių sistemą, kokią ji taiko užsienyje registruotoms nuolatinėms buveinėms.

Antra, reikia paminėti Sprendimą *Gielen* (2010 m. kovo 18 d. sprendimas, C-440/08), susijusį su Nyderlandų teisės aktais pajamų mokesčių srityje, pagal kuriuos savarankiškai dirbantiems asmenims, tam tikrą skaičių valandų išdirbusiems kaip verslininkai, suteikiama teisė į atskaitą. Tačiau šiuose teisės aktuose buvo numatyta, kad neatsižvelgiama į mokesčių mokėtojų ne rezidentų kitoje valstybėje narėje esančioje įmonėje išdirbtas valandas. Teisingumo Teismo teigimu, SESV 49 straipsniu draudžiami tokie teisės aktai, kuriais daromas diskriminacinis poveikis mokesčių mokėtojams ne rezidentams, net jeigu norėdami pasinaudoti minėta lengvata tokie mokesčių mokėtojai gali pasirinkti mokesčių mokėtojams rezidentams taikomą tvarką. Dėl šio aspekto Teisingumo Teismas nusprendė, kad netiesioginės diskriminacijos dėl pilietybės, kaip tai suprantama pagal SESV 49 straipsnį, buvimo nepaneigia tas faktas, kad mokesčių mokėtojai ne rezidentai gali pasinaudoti prilyginimo galimybe, kuri leidžia jiems pasirinkti tarp diskriminacinės ir rezidentams taikomos apmokestinimo tvarkos, nes tokia galimybė pasirinkti negali pašalinti pirmojo iš tokių dviejų apmokestinimo tvarkos variantų diskriminacinio poveikio. Tuo atveju, jei būtų pripažintas toks minėtos galimybės pasirinkti poveikis, tai reikštų įteisinti apmokestinimo tvarką, kuri pati savaime dėl diskriminacinio pobūdžio pažeidžia SESV 49 straipsnį. Be to, įsisteigimo laisvę ribojanti nacionalinė tvarka lieka nesuderinama su Sąjungos teise, net jeigu jos taikymas yra tik pasirenkamo pobūdžio.

Dar reikia paminėti trečią sprendimą, kurį Teisingumo Teismas priėmė mokesčių srityje ir kuris šį kartą susijęs su laisvės teikti paslaugas principu. Sprendime *Schmelz* (2010 m. spalio 26 d. sprendimas, C-97/09) Teisingumo Teismas turėjo patikrinti, ar su EB 49 straipsniu suderinama Direktyvos 77/388/EB[11] 24 straipsnio 3 dalyje bei 28i straipsnyje ir Direktyvos 2006/112/EB[12] 283 straipsnio 1 dalies c punkte numatyta speciali smulkiojo verslo įmonėms skirta schema, pagal kurią valstybės narės gali jų teritorijoje įsteigtas smulkiojo verslo įmones atleisti nuo pridėtinės vertės mokesčio, šioms prarandant teisę į atskaitą, tačiau tokia galimybė nesuteikiama kitose valstybėse narėse įsteigtoms smulkiojo verslo įmonėms. Teisingumo Teismo teigimu, nors ši schema sudaro laivės teikti paslaugas apribojimą, šioje pridėtinės vertės mokesčio schemos taikymo stadijoje tikslas užtikrinti mokesčių kontrolės veiksmingumą siekiant kovoti su galimu sukčiavimu, mokesčių vengimu ir piktnaudžiavimu bei smulkiojo verslo įmonėms skirtos schemos

[11] 1977 m. gegužės 17 d. Šeštoji Tarybos direktyva dėl valstybių narių apyvartos mokesčių įstatymų derinimo – Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema: vienodas vertinimo pagrindas (OL L 145, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 23).

[12] 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (OL L 347, p. 1).

tikslas sustiprinti šių įmonių konkurencingumą vis dėlto pateisina, kad atleidimas nuo pridėtinės vertės mokesčio būtų taikomas tik valstybės narės, kurioje pridėtinės vertės mokestis mokėtinas, teritorijoje įsteigtų smulkiojo verslo įmonių veiklai. Iš esmės priimančioji valstybė narė nėra pajėgi veiksmingai kontroliuoti ne jos teritorijoje įsteigtos smulkiojo verslo įmonės veiklą, vykdomą naudojantis laisve teikti paslaugas. Be to, Reglamente (EB) Nr. 1798/2003 dėl administracinio bendradarbiavimo pridėtinės vertės mokesčio srityje, panaikinančiame Reglamentą (EEB) Nr. 218/92[13], ir Direktyvoje 77/799/EEB[14] numatytos administracinės pagalbos taisyklės negali užtikrinti tinkamo pasikeitimo informacija apie smulkiojo verslo įmones, vykdančias veiklą atleidimą nuo pridėtinės vertės mokesčio taikančios valstybės narės teritorijoje. Todėl, Teisingumo Teismo tvirtinimu, pagal EB 49 straipsnį tokia schema nedraudžiama.

Dėl laisvės teikti paslaugas Teisingumo Teismas priėmė nemažai sprendimų labai įvairiose srityse, kaip antai visuomenės sveikata, darbuotojų komandiravimas ir azartiniai lošimai.

Sprendime *Komisija prieš Prancūziją* (2010 m. spalio 5 d. sprendimas, C-512/08) Teisingumo Teismas visų pirma nusprendė, kad valstybė narė, kurios nacionalinės teisės aktuose reikalaujama, išskyrus ypatingas situacijas, susijusias, be kita ko, su apdraustojo asmens sveikatos būkle arba reikalingo gydymo skuba, gauti išankstinį leidimą tam, kad kompetentinga institucija pagal valstybėje narėje, kurioje ji veikia, galiojančią kompensavimo sistemą kompensuotų kitoje valstybėje narėje suplanuoto gydymo ne ligoninėje, kuriam naudojama sudėtinga medicinos įranga, išlaidas, nepažeidžia įsipareigojimų pagal EB 49 straipsnį. Teisingumo Teismo teigimu, atsižvelgiant į pavojus visuomenės sveikatos politikos organizavimui ir socialinės apsaugos sistemos finansinei pusiausvyrai, toks reikalavimas atrodo pateisinamas apribojimas šiame Sąjungos teisės raidos etape. Šie pavojai neatsiejami nuo aplinkybės, kad nesvarbu, ar sudėtinga medicinos įranga įrengta ir naudojama ligoninėje, ar kitur, ją turi būti galima įtraukti į planavimo politiką, susijusią, be kita ko, su tokios įrangos kiekiu ir geografiniu paskirstymu, siekiant visoje nacionalinėje teritorijoje užtikrinti racionalaus, stabilaus, subalansuoto ir prieinamo gydymo pasiūlą, bet taip pat, kiek įmanoma, išvengti bet kokio finansinių, techninių ir žmogiškųjų išteklių švaistymo. Tačiau Sprendime *Elchinov* (2010 m. spalio 5 d. sprendimas, C-173/09) Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybės narės teisės nuostata, kuri aiškinama taip, kad pagal ją visais atvejais neapmokamos kitoje valstybėje narėje be išankstinio leidimo suteikto gydymo ligoninėje išlaidos, neatitinka EB 49 straipsnio ir Reglamento (EEB) Nr.°1408/71, iš dalies pakeisto ir atnaujinto Reglamentu (EB) Nr.°118/97, iš dalies pakeistu Reglamentu (EB) Nr.°1992/2006[15], 22 straipsnio. Iš tikrųjų, nors iš principo pagal Sąjungos teisę nedraudžiama išankstinio leidimo sistema, kaip tai liudija minėtas Sprendimas *Komisija prieš Prancūziją*, vis dėlto būtina, kad tokio leidimo išdavimo sąlygas būtų galima pateisinti. Teisingumo Teismo nuomone, taip nėra nagrinėjamos teisės nuostatos atveju, nes dėl jos socialiniu draudimu apdraustasis asmuo, kuriam priežastys, susijusios su sveikatos būkle ar būtinybe skubiai gydytis ligoninėje, sutrukdė prašyti tokio leidimo ar jis negalėjo laukti kompetentingos institucijos atsakymo, praranda teisę prašyti šios institucijos apmokėti to gydymo išlaidas, net jei visos kitos tokio apmokėjimo sąlygos buvo įvykdytos. Apmokant tokio gydymo išlaidas, netrukdoma įgyvendinti medicinos paslaugų planavimo tikslus ir nedaroma didelė žala

[13] 2003 m. spalio 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1798/2003 (OL L 264, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk, 1 t. p. 392).

[14] 1977 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyva 77/799/EEB dėl valstybių narių kompetentingų institucijų tarpusavio pagalbos tiesioginio apmokestinimo srityje (OL L 336, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 63).

[15] 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1992/2006, iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje (OL L 392, p. 1).

socialinės apsaugos sistemos finansinei pusiausvyrai. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad minėta nuostata buvo nepateisinamas laisvės teikti paslaugas apribojimas.

Toliau, kalbant apie darbuotojų komandiravimą, reikėtų paminėti Sprendimą *Santos Palhota ir kt.* (2010 m. spalio 7 d. sprendimas, C-515/08), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad SESV 56 ir 57 straipsniais draudžiami valstybės narės teisės aktai, kuriuose numatyta, jog į jos teritoriją darbuotojus komandiruojantis kitoje valstybėje narėje įsisteigęs darbdavys privalo pateikti išankstinę komandiravimo paraišką, tiek, kiek pagal juos planuojamos komandiruotės pradžia siejama su minėtos paraiškos registracijos numerio pranešimu šiam darbdaviui, ir kuriuose priimančiosios valstybės valdžios institucijoms numatytos penkios darbo dienos nuo paraiškos gavimo šiam numeriui pranešti. Teisingumo Teismas iš esmės pripažino, kad tokia procedūra prilygsta administracinei leidimo išdavimo procedūrai, kuri būtent dėl pranešimo termino gali sudaryti planuojamos komandiruotės ir komandiruojamų darbuotojų darbdavio vykdomos paslaugų teikimo veiklos kliūčių, ypač tais atvejais, kai reikia veikti nedelsiant. Tačiau, Teisingumo Teismo teigimu, SESV 56 ir 57 straipsniais nedraudžiami valstybės narės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad į jos teritoriją darbuotojus komandiruojantis kitoje valstybėje narėje įsisteigęs darbdavys komandiruotės laikotarpiu privalo turėti priimančiosios valstybės nacionalinėms valdžios institucijoms prieinamas socialinės apsaugos ar darbo dokumentų, lygiaverčių reikalaujamiems pagal priimančiosios valstybės teisę, kopijas ir pasibaigus šiam laikotarpiui jas nusiųsti šioms institucijoms. Iš tikrųjų tokios priemonės yra proporcingos darbuotojų apsaugos tikslui, nes leidžia valdžios institucijoms kontroliuoti Direktyvos 96/71/EB[16] 3 straipsnio 1 dalyje išvardytų darbo sutarties sąlygų laikymąsi komandiruotų darbuotojų atžvilgiu ir taip užtikrinti jų apsaugą.

Teisingumo Teismas keliuose sprendimuose taip pat turėjo progą nagrinėti subtilią nacionalinių monopolių azartinių lošimų bei sporto lažybų srityje problemą ir patikslinti sąlygas, kurias turi atitiki tokie monopoliai, kad būtų pateisinami. Sprendime *Sporting Exchange* (2010 m. birželio 3 d. sprendimas, C-203/08) ir Sprendime *Ladbrokes Betting & Gaming ir Ladbrokes International* (2010 m. birželio 3 d. sprendimas, C-258/08) Teisingumo Teismas nusprendė, kad EB 49 straipsniu nedraudžiama valstybės narės teisės nuostata, pagal kurią organizuojant ir reklamuojant azartinius lošimus taikoma išimtinių teisių vienam subjektui suteikimo sistema ir draudžiama bet kuriam kitam subjektui, įskaitant įsisteigusį kitoje valstybėje narėje, siūlyti internetu šiai sistemai priskiriamas paslaugas pirmosios valstybės narės teritorijoje. Teisingumo Teismo teigimu, kadangi internetu siūlomų azartinių lošimų sektorius nėra suderintas Europos Sąjungos lygmeniu, valstybė narė gali manyti, jog vien aplinkybė, kad ūkio subjektas teisėtai internetu siūlo šio sektoriaus paslaugas kitoje valstybėje narėje, kurioje yra įsteigtas ir kur jam iš esmės jau taikomi teisės aktuose įtvirtinti reikalavimai, o jo veiklą kontroliuoja šios valstybės kompetentingos valdžios institucijos, nėra pakankama nacionalinių vartotojų apsaugos nuo sukčiavimų ir nusikaltimų pavojaus garantija, turint omenyje sunkumus, su kuriais šiomis aplinkybėmis gali susidurti įsisteigimo valstybės narės valdžios institucijos, vertindamos ūkio subjektų profesines savybes ir sąžiningumą. Be to, vartotojas ir ūkio subjektas tiesiogiai nebendrauja, todėl azartiniams lošimams internetu būdingas kitokio pobūdžio ir didesnis pavojus, palyginti su tokiais lošimais tradicinėse rinkose, turint omenyje galimus ūkio subjektų prieš vartotojus nukreiptus sukčiavimus. Todėl toks apribojimas, atsižvelgiant į ypatumus, susijusius su azartinių lošimų siūlymu internetu, gali būti laikomas pateisinamu kovos su sukčiavimu ir nusikalstamumu tikslais. Minėtame Sprendime *Ladbrokes Betting & Gaming ir Ladbrokes International* Teisingumo Teismas pridūrė, kad nacionalinės teisės aktas, kuriuo siekiama sumažinti priklausomybę nuo azartinių lošimų bei kovoti su sukčiavimu ir

[16] 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL L18, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 431).

kuriuo iš tiesų prisidedama siekiant šių tikslų, gali būti laikomas nuosekliai ir sistemiškai ribojančiu lažybų veiklą net tuomet, kai išimtinės teisės turėtojui arba turėtojams leidžiama padaryti savo pasiūlą rinkoje patrauklią, pateikiant naujų lošimų ir naudojant reklamą. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar nelegalių lošimų veikla gali sukelti problemų atitinkamoje valstybėje narėje, kurias būtų galima išspręsti išplečiant licencijuotos bei reglamentuotos veiklos sritį, ir ar toks išplėtimas dėl jo masto netaptų nesuderinamas su tikslu sumažinti minėtą priklausomybę.

Sprendime *Carmen Media Group* (2010 m. rugsėjo 8 d. sprendimas, C-46/08) ir Sprendime *Stoß* (2010 m. rugsėjo 8 d. sprendimas, sujungtos bylos C-316/07, C-358/07–C-360/07, C-409/07 ir C-410/07) Teisingumo Teismas nagrinėjo Vokietijos nacionalinės teisės nuostatą, kuria draudžiama organizuoti ir tarpininkauti organizuojant viešai prieinamus azartinius lošimus internetu. Kaip ir minėtuose sprendimuose *Sporting Exchange* ir *Ladbrokes Betting & Gaming ir Ladbrokes International*, Teisingumo Teismas nusprendė, kad siekdamos kontroliuoti poreikį lošti ir užtikrinti, kad lošimai būtų organizuojami prižiūrimoje aplinkoje, valstybės narės yra laisvos nustatyti valstybės monopolį, nes toks monopolis gali padėti įveikti azartinių lošimų sektoriuje kylančius pavojus veiksmingiau nei leidžiant privatiems ūkio subjektams organizuoti lažybas pagal toje srityje taikomus teisės aktus. Teisingumo Teismo teigimu, tai, kad vienoms lošimų formoms taikomas valstybės monopolis, o kitoms – privatiems ūkio subjektams išduodamų leidimų tvarka, savaime negali paneigti Vokietijos sistemos darnos, nes šie lošimai pasižymi skirtingomis savybėmis. Vis dėlto Teisingumo Teismas pastebėjo, kad, atsižvelgiant į Vokietijos teismų šiose bylose padarytas išvadas, jie pagrįstai manė, jog Vokietijos teisės aktais nuosekliai ir sistemiškai neapribojama azartinių lošimų veikla. Šie teismai iš esmės konstatavo, pirma, jog valstybinio monopolio teisę turintys subjektai intensyviai vykdo reklamos kampanijas, kad iš loterijų gautų kuo daugiau pelno, taip nutoldami nuo šių monopolių buvimą pateisinančių tikslų, ir, antra, kalbant apie azartinius lošimus, kaip antai lošimus kazino ir lošimus automatais, kurių atžvilgiu valstybės monopolis nenustatytas, bet kurie gali kelti didesnį priklausomybės pavojų nei šio monopolio apimami lošimai, Vokietijos valdžios institucijos vykdo ir toleruoja politiką, kuria siekiama skatinti dalyvauti tokiuose lošimuose. Teisingumo Teismas mano, kad tokiomis aplinkybėmis prevencinis šio monopolio tikslas nebegali būti veiksmingai siekiamas, taigi jis nebegali būti pateisinamas.

Be to, minėtame Sprendime *Stoß* Teisingumo Teismas priminė, kad valstybės narės turi didelę diskreciją nustatyti apsaugos nuo azartinių lošimų keliamo pavojaus lygį. Todėl, kadangi Bendrijos lygmeniu šios srities teisės aktai nesuderinti, jos neprivalo pripažinti kitų valstybių narių šioje srityje išduotų leidimų. Dėl tų pačių priežasčių ir atsižvelgiant į pavojų, kurį, palyginti su tradiciniais azartiniais lošimais, kelia azartiniai lošimai internetu, valstybės narės taip pat gali uždrausti siūlyti azartinius lošimus internetu. Vis dėlto Teisingumo Teismas minėtame Sprendime *Carmen Media Group* pažymėjo, kad tokia leidimo tvarka, kuria nukrypstama nuo laisvės teikti paslaugas, turi būti pagrįsta objektyviais, nediskriminaciniais ir iš anksto žinomais kriterijais, užtikrinančiais, kad bus pakankamai apribota nacionalinės valdžios institucijų diskrecija ir kad ja nebus piktnaudžiaujama. Be to, kiekvienas asmuo, nukentėjęs nuo tokia nukrypti leidžiančia nuostata pagrįstos ribojamosios priemonės, turi turėti teisę į veiksmingą teisminės gynybos priemonę.

Galiausiai Sprendime *Winner Wetten* (2010 m. rugsėjo 8 d. sprendimas, C-409/06) Teisingumo Teismas nusprendė, kad dėl tiesiogiai taikytinos Sąjungos teisės viršenybės toks nacionalinės teisės aktas dėl valstybės monopolio organizuojant su sporto varžybomis susijusias lažybas, kuriame yra su įsisteigimo laisve ir laisve teikti paslaugas nesuderinamų apribojimų, dėl kurių juo neprisidedama prie nuoseklaus ir sistemiško lažybų veiklos ribojimo, kaip to reikalaujama pagal Teisingumo Teismo praktiką, negali būti toliau taikomas pereinamuoju laikotarpiu.

Kalbant apie laisvą kapitalo judėjimą, būtinai reikia paminėti Sprendimą *Komisija prieš Portugaliją* (2010 m. liepos 8 d. sprendimas, C-171/08). Toje byloje Teisingumo Teismas turėjo įvertinti, ar

atitinka EB 56 straipsnį speciali Portugalijos valstybės turimų privatizuotos bendrovės *Portugal Telecom* privilegijuotųjų akcijų („golden shares") sistema, kuri apėmė specialiąsias teises renkant trečdalį visų valdybos narių, taip pat tam tikrą skaičių vykdomojo komiteto narių iš valdybos narių, paskiriant iš išrinktų asmenų bent vieną tam tikros srities vadovą ir priimant svarbius visuotinio susirinkimo sprendimus. Teisingumo Teismas nusprendė, kad atsižvelgiant į įtaką, kurią specialiosios teisės leidžia Portugalijos valstybei daryti valdant bendrovę ir kuri nėra pateisinama atsižvelgiant į valstybės turimo šios bendrovės kapitalo dalies dydį, Portugalijos valstybė, išsaugodama tokias teises, neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 56 straipsnį. Dėl EB 58 straipsnio leidžiančių nukrypti nuostatų Teisingumo Teismas priminė, kad remtis visuomenės saugumu ar, kaip antai nagrinėjamu atveju, būtinybe užtikrinti prieigos prie telekomunikacijų tinklų saugumą krizės, karo ar terorizmo atvejais galima tik jei pagrindiniam visuomenės interesui kyla reali ir pakankamai didelė grėsmė. Galiausiai dėl aptariamo apribojimo proporcingumo svarbu pažymėti, kad neapibrėžtumas, kylantis iš to, jog nei nacionaliniame įstatyme, nei atitinkamos bendrovės įstatuose nėra nustatyti aplinkybių, kuriomis būtų galima pasinaudoti minėtomis specialiosiomis teisėmis, kriterijai, šiurkščiai pažeidžia kapitalo judėjimo laisvę, nes jos nacionalinėms valdžios institucijoms, kiek tai susiję su pasinaudojimu tokiomis teisėmis, suteikia tokią didelę diskreciją, kad ji negali būti laikoma proporcinga siekiamiems tikslams.

Sprendimuose, susijusiuose su specialiu laisvės teikti paslaugas sektoriumi, kurį sudaro viešieji pirkimai, taip pat yra tam tikrų naujovių. Prie garsių sprendimų, kaip antai V*iking Line* (2007 m. gruodžio 11 d. sprendimas, C-438/05) ir *Laval un Partneri* (2007 m. gruodžio 18 d. sprendimas, C-341/05) priskiriama byla *Komisija prieš Vokietiją* (2010 m. liepos 15 d. sprendimas, C-271/08), kurioje buvo keliamas klausimas, kaip suderinti kolektyvinių derybų teisę ir įsisteigimo laisvės bei laisvės teikti paslaugas principus viešųjų pirkimų srityje. Toje byloje Komisija ieškiniu prašė pripažinti, kad Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvą 92/50/EEB[17] ir Direktyvą 2004/18/EB[18], kai įgyvendindama socialinių partnerių suderintą kolektyvinę sutartį sudarė profesinės senatvės pensijos draudimo paslaugų sutartis. Komisija teigė, kad valstybė narė, tiesiogiai ir nepaskelbusi konkurso Europos Sąjungos mastu, sudariusi tokias sutartis su Kolektyvinės sutarties dėl vietos valdžios viešosios tarnybos darbuotojų atlyginimo dalies pertvarkymo į kaupiamojo senatvės pensijos draudimo įmokas 6 straipsnyje nurodytomis įstaigomis arba įmonėmis, neįvykdė įsipareigojimų pagal minėtas direktyvas bei pažeidė įsisteigimo laisvę ir laisvės teikti paslaugas principus. Vokietijos Federacinė Respublika tvirtino, kad ginčijamos sutartys buvo sudarytos ypatingomis aplinkybėmis – įgyvendinant kolektyvinę darbo sutartį.

Šiame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad teisės į kolektyvines derybas fundamentalumas ir socialinis tikslas, kurio siekiama Kolektyvine sutartimi dėl vietos valdžios viešosios tarnybos darbuotojų atlyginimo dalies pertvarkymo į kaupiamojo senatvės pensijos draudimo įmokas, negali savaime reikšti, kad tais atvejais, kai darbdavys yra vietos valdžios institucija, jam netaikomi iš viešųjų pirkimų direktyvų 92/50 ir 2004/18 kylantys reikalavimai, kuriais įsisteigimo laisvė ir laisvė teikti paslaugas įgyvendinama viešųjų pirkimų srityje. Taigi pagrindinė teisė į kolektyvines derybas turi būti įgyvendinama taip, kad atitiktų iš ESV sutartimi saugomų laisvių kylančius reikalavimus ir proporcingumo principą. Detaliai išnagrinėjęs įvairius motyvus, galinčius pateisinti Europos nuostatų dėl viešųjų pirkimų netaikymą ginčijamoms sutartims

[17] 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 209, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 322).

[18] 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, p. 114; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 132).

sudaryti, kaip antai darbuotojų dalyvavimas pasirenkant darbo užmokesčio pertvarkymo priemonę įgyvendinančią įstaigą, solidarumo veiksniai, kuriais grindžiami nagrinėjamoje kolektyvinėje sutartyje nurodytų įstaigų ir įmonių pasiūlymai, ar net jų patirtis ir finansinis solidarumas, Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad minėtų viešųjų pirkimų direktyvų laikymasis šiuo atveju nėra nesuderinamas su nagrinėjamos kolektyvinės sutarties siekiamu socialiniu tikslu. Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąlygos, su kuriomis minėtomis direktyvomis siejamas sutarčių kvalifikavimas kaip „viešojo pirkimo sutarčių", nagrinėjamu atveju buvo įvykdytos. Pirma, jis pastebėjo, kad vietos valdžios lygmens darbdaviai, net jei profesinės senatvės pensijos draudimo srityje tik įgyvendina kolektyvinėje sutartyje įtvirtintą pasirinkimą, vis dėlto yra perkančiosios organizacijos, nes jiems buvo atstovaujama derantis dėl nagrinėjamu atveju įgyvendintos kolektyvinės sutarties. Antra, jis pripažino, kad sudarydami grupinio draudimo sutartis darbdaviai tiesiogiai gauna ekonominės naudos, nes šios sutartys yra atlygintinės. Todėl šioje byloje Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad Vokietijos Federacinė Respublika neįvykdė įsipareigojimo pagal Europos viešųjų pirkimų direktyvas paskelbti konkursą dėl ginčijamų sutarčių sudarymo įgyvendinant kolektyvinę sutartį.

Direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo buvo aiškinama ir kitame 2010 m. lapkričio 18 d. priimtame Teisingumo Teismo sprendime (Sprendimas *Komisija prieš Airiją*, C-226/09). Toje byloje problema kilo dėl to, kad nors skelbime apie pirkimą perkančioji organizacija ir neturėjo nurodyti kiekvieno sutarties laimėtojo nustatymo kriterijaus santykinio lyginamojo svorio, ji vis dėlto tai padarė, bet jau pasibaigus įmonėms nustatytam terminui pateikti pasiūlymus. Komisija perkančiosios organizacijos valstybei narei pareiškė ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, kaltindama ją, kad pažeidė vienodo požiūrio principą ir skaidrumo pareigą.

Teisingumo Teismas visų pirma nusprendė, kad nors pareiga nurodyti kiekvieno pirkimo, patenkančio į II A priedo taikymo priedą, laimėtojo nustatymo kriterijaus santykinį lyginamąjį svorį atitinka reikalavimą užtikrinti vienodo požiūrio principo ir iš jo išplaukiančios skaidrumo pareigos laikymąsi, nepagrįsta teigti, jog nesant specialių nuostatų, skirtų II B priedo kategorijos pirkimams, galima reikalauti, kad perkančioji organizacija, kuri vis dėlto nusprendžia pateikti tokią informaciją, privalo tai padaryti prieš pasibaigiant pasiūlymų pateikimo terminui. Teisingumo Teismo teigimu, priskyrusi šiems kriterijams lyginamąjį svorį, perkančioji organizacija tik nurodė tvarką, pagal kurią turi būti vertinami pateikti pasiūlymai. Tačiau jis nusprendė, kad pakeitus pirkimo laimėtojo nustatymo kriterijų santykinius lyginamuosius svorius po pirmojo pateiktų pasiūlymų nagrinėjimo buvo pažeistas vienodo požiūrio principas ir iš jo išplaukianti skaidrumo pareiga. Toks pakeitimas prieštarauja Teisingumo Teismo praktikai, pagal kurią šie pagrindiniai Sąjungos principai apima perkančiųjų organizacijų pareigą vienodai aiškinti laimėtojo nustatymo kriterijus per visą procedūrą.

Darbuotojų laisvo judėjimo srityje reikia paminėti bylą *Olimpique Lyonnais* (2010 m. kovo 16 d. sprendimas, C-325/08), kurioje nagrinėtas profesionalaus futbolo srities teisės akto suderinamumas su SESV 45 straipsniu. Pagal šį teisės aktą „espoir" (jaunajam) žaidėjui gali tekti atlyginti nuostolius, jeigu baigęs mokymą profesionalaus žaidėjo sutartį jis pasirašo ne su jam mokymą suteikusiu, bet su kitos valstybės narės klubu. Savo sprendime Teisingumo Teismas visų pirma patikrino, ar ginčijamas teisės aktas tikrai pateko į SESV 45 straipsnio taikymo sritį. Nagrinėjamu atveju buvo kalbama apie Prancūzijos futbolo federacijos profesionalaus futbolo chartiją. Teisingumo Teismo teigimu, ši chartija turi kolektyvinės sutarties, reglamentuojančios darbą pagal darbo sutartį, statusą ir jai taikoma Sąjungos teisė. Toliau Teisingumo Teismas konstatavo, kad nagrinėjama tvarka gali atgrasyti „espoir" žaidėją pasinaudoti teise laisvai judėti. Todėl tokia tvarka sudaro laisvo

darbuotojų judėjimo apribojimą. Tačiau, kaip Teisingumo Teismas nusprendė Sprendime *Bosman*[19], atsižvelgiant į didelę sporto veiklos, ypač futbolo, socialinę svarbą Sąjungoje, reikia pripažinti, kad jaunų žaidėjų įdarbinimo ir mokymo skatinimo tikslas yra teisėtas. Taigi Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad SESV 45 straipsniu nedraudžiama sistema, pagal kurią, siekiant įgyvendinti tokį tikslą, mokymą suteikusiam klubui užtikrinama kompensacija, jeigu baigęs mokymą jaunas žaidėjas pasirašo profesionalaus žaidėjo sutartį su kitos valstybės narės klubu, su sąlyga, kad ši sistema yra tinkama minėto tikslo įgyvendinimui užtikrinti ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti. Tačiau siekiant minėto tikslo nėra būtina tvarka, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, nes iš „espoir" žaidėjo gali būti priteista atlyginti nuostolius, kurių dydis visiškai nesusijęs su realiomis mokymo išlaidomis.

Tą pačią dieną Teisingumo Teismas priėmė dar du sprendimus su darbuotojais susijusioje srityje (2010 m. vasario 23 d. sprendimai *Ibrahim*, C-310/08 ir *Teixeira*, C-480/08), kuriuose išaiškino Reglamento (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje[20] 12 straipsnį, būtent jo sąsają su Direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių teisės laisvai judėti[21]. Šiose bylose nacionalinės valdžios institucijos atsisakė ieškovėms ir jų vaikams suteikti būsto paramą motyvuodamos tuo, kad jos neturi teisės gyventi Jungtinėje Karalystėje pagal Europos Sąjungos teisę. Viena iš jų buvo nutraukusi santuoką su vyru, kuris, baigęs darbą Jungtinėjė Karalystėje, išvyko iš šalies, o kita, taip pat nutraukusi santuoką, pati prarado darbuotojo statusą. Tačiau kadangi jų vaikai mokėsi Jungtinėje Karalystėje, ieškovės rėmėsi minėto reglamento 12 straipsniu, kaip jį buvo išaiškinęs Teisingumo Teismas Sprendime *Baumbast ir R*[22]. Teisingumo Teismas patvirtino savo praktiką primindamas, kad pagal minėto reglamento 12 straipsnį darbuotojo migranto vaikui, turinčiam teisę lankyti švietimo įstaigą priimančiojoje valstybėje narėje, leidžiama pripažinti autonomišką teisę gyventi šalyje, ir šiuo tikslu tik reikalaujama, kad vaikas būtų gyvenęs valstybėje narėje bent su vienu iš savo tėvų tuo metu, kai šis gyveno joje kaip darbuotojas. Šiuo atžvilgiu neturi jokios reikšmės tai, kad atitinkamo vaiko tėvai per tą laiką nutraukė santuoką ir kad tik vienas iš tėvų yra Sąjungos pilietis, tačiau nebėra darbuotojas migrantas priimančiojoje valstybėje narėje. Taigi, Teisingumo Teismo teigimu, reglamento 12 straipsnį reikia taikyti autonomiškai nuo kitų Sąjungos teisės nuostatų, kuriose nustatytos aiškios teisės gyventi kitoje valstybėje narėje įgyvendinimo sąlygos, o toks autonomiškas taikymas nebuvo paneigtas įsigaliojus naujai direktyvai dėl Sąjungos piliečių laisvo judėjimo. Aiškindamas tokio autonomiško taikymo pasekmes Teisingumo Teismas, be to, konstatavo, kad besimokantį darbuotojo migranto vaiką faktiškai prižiūrinčio vieno iš tėvų turimai teisei gyventi priimančiojoje valstybėje narėje netaikoma sąlyga turėti pakankamų išteklių, kad jis netaptų našta šios valstybės narės socialinės paramos sistemai. Galiausiai antroje byloje (minėta byla *Teixeira*) Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad nors paprastai teisė gyventi priimančiojoje valstybėje narėje, kuria naudojasi vienas iš tėvų, faktiškai prižiūrintis darbuotojo migranto vaiką, kol šis mokosi šioje valstybėje, pasibaigia šiam vaikui sulaukus pilnametystės, kitaip gali būti, jeigu vaikui ir toliau reikia, jog šalia būtų ir juo rūpintųsi vienas iš tėvų, kad jis galėtų tęsti ir baigti mokslus. Būtent nacionalinis teismas privalo įvertinti, ar taip yra jo nagrinėjamu atveju.

Teisės aktų derinimas

Kadangi šios srities teimo praktika ypač įvairi, kaip ir be paliovos įvairėjantys Sąjungos teisės aktų leidėjo veiksmai, ir nėra galimybių jos visos išsamiai apžvelgti, nuspręsta pristatyti tik

[19] 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimas *Bosman* (C-415/93, Rink. p. I-4921).

[20] 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15).

[21] Žr. 10 išnašą.

[22] 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendimas *Baumbast ir R* (C-413/99, Rink. p. I-7091).

du sektorius: komercinę veiklą apskritai, skiriant ypatingą dėmesį vartotojų apsaugai, ir telekomunikacijas. Taip pat bus paminėti keli kiti svarbiausi teismo sprendimai.

Su nesąžininga įmonių komercine veikla vartotojų atžvilgiu susijusi Direktyva 2005/29/EB[23] šiais metais buvo aiškinama du kartus. Šia direktyva visiškai suderinamos normos, susijusios su nesąžininga įmonių komercine veikla vartotojų atžvilgiu, o jos I priede pateiktas išsamus 31 komercinės veiklos rūšies, kurios pagal šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalį laikomos nesąžiningomis bet kuriomis aplinkybėmis, sąrašas. Kaip aiškiai nurodyta jos 17 konstatuojamojoje dalyje, tik šių rūšių komercinę veiklą galima laikyti nesąžininga prieš tai neatlikus kiekvieno konkretaus atvejo įvertinimo pagal šios direktyvos 5–9 straipsnių nuostatas.

Todėl pirmoje byloje *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag* (2010 m. lapkričio 9 d. sprendimas, C-540/08) Teisingumo Teismas nusprendė, kad minėta direktyva turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatomas bendras su priedais susieto pardavimo draudimas ir kuria siekiama ne tik apsaugoti vartotojus, bet ir kitų tikslų. Šios direktyvos I priede nenumatyta praktika, kai vartotojams siūlomi su perkamomis prekėmis ar paslaugomis susieti priedai, todėl tokia veikla turėtų būti draudžiama ne visais atvejais, o tik tais, kai atlikus specialią analizę nustatyta nesąžininga veikla. Taigi galimybė dalyvauti loterijoje, per kurią galima laimėti prizą, susieta su laikraščio pirkimu, nėra nesąžininga komercinė veikla Direktyvos 2005/29 5 straipsnio 2 dalies prasme vien todėl, kad ši galimybė dalyvauti lošime bent daliai atitinkamų vartotojų yra lemiamas motyvas nusipirkti šį laikraštį.

Antroje byloje *Plus Warenhandelsgesellschaft* (2010 m. sausio 14 d. sprendimas, C-304/08) Teisingumo Teismas nusprendė, kad tai pačiai direktyvai prieštarauja ir nacionalinės teisės normos, kuriomis, neatsižvelgiant į specifines konkretaus atvejo aplinkybes, iš principo draudžiama komercinė veikla, kai vartotojų dalyvavimas loterijoje ar žaidime prizui laimėti susiejamas su sąlyga, kad jie įsigis atitinkamą prekę ar paslaugą. Teisingumo Teismas visų pirma pažymi, kad reklamos akcija, susiejanti nemokamą vartotojo dalyvavimą loterijoje su tam tikro kiekio prekių ar paslaugų įsigijimu, aiškiai patenka į ūkio subjekto komercinės strategijos sritį ir ja tiesiogiai siekiama skatinti šio subjekto vykdomą pardavimą. Todėl ji yra komercinė veikla pagal šią direktyvą ir dėl to patenka į jos taikymo sritį. Be to, Teisingumo Teismas primena, kad toje pačioje direktyvoje, kuria numatytas visiškas normų suderinimas, aiškiai įtvirtinta, kad valstybės narės negali imtis griežtesnių negu joje nustatytų priemonių, net siekdamos užtikrinti aukštesnį vartotojų apsaugos lygį. Kadangi šioje byloje nagrinėta veikla taip pat nenumatyta I priede, Teisingumo Teismas konstatavo, kad ji negali būti uždrausta, kol pagal šioje direktyvoje įtvirtintus kriterijus, atsižvelgiant į faktines kiekvieno atvejo aplinkybes, nenustatyta, kad ji yra „nesąžininga“. Šiems kriterijams priskiriamas ir klausimas, ar ši veikla iš esmės pakeičia vidutinio vartotojo ekonominį elgesį produkto atžvilgiu arba gali tai padaryti.

Šiais metais Teisingumo Teismas du kartus aiškino ir Direktyvą 93/13/EEB[24] dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais.

[23] 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 (OL L 149, p.22).

[24] 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288).

Pirmojoje byloje *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid* (2010 m. birželio 3 d. sprendimas; C-484/08) Teisingumo Teismas priminė, kad šia direktyva nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, jog vartotojas yra mažiau palankioje padėtyje nei pardavėjas ar tiekėjas tiek galimybių derėtis, tiek informuotumo lygio atžvilgiu, o tai reiškia, kad jis turi sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto nustatytomis sąlygomis neturėdamas galimybės paveikti jų turinio. Šia direktyva nesąžiningas sąlygas reglamentuojantys nacionalinės teisės aktai buvo suderinti tik iš dalies ir minimaliai, kartu pripažįstant valstybėms narėms galimybę suteikti vartotojams didesnę nei joje numatyta apsaugą. Taigi Teisingumo Teismas pabrėžia, kad valstybės narės visoje šia direktyva reglamentuojamoje srityje gali priimti arba išlaikyti griežtesnes nei pačioje direktyvoje numatytosios nuostatas, jeigu jomis siekiama užtikrinti didesnę vartotojo apsaugą. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad šia direktyva nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos teismas gali vertinti sutarties sąlygų, kuriose apibrėžiamas pagrindinis sutarties dalykas arba nustatomas kainos ir atlygio adekvatumas mainais teiktinoms paslaugoms ar prekėms, nesąžiningumą, net jei šios sąlygos suformuluotos aiškiai ir suprantamai.

Antrojoje byloje *VB Pénzügyi Lízing* (2010 m. lapkričio 9 d. sprendimas, C-137/08) Teisingumo Teismas turėjo detaliau išaiškinti Sprendime *Pannon GSM* (2009 m. birželio 4 d. sprendimas, C-243/08) nagrinėtus klausimus (žr. 2009 m. metinį pranešimą). Jis priminė, kad SESV 267 straipsnį reikia aiškinti taip, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas turi jurisdikciją aiškinti Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalyje bei jos priede įtvirtintą sąvoką „nesąžiningos sąlygos" ir pateikti kriterijus, kuriuos nacionalinis teismas gali arba turi taikyti vertindamas sutarties sąlygą pagal šios direktyvos nuostatas, turint omenyje tai, kad šis teismas, remdamasis minėtais kriterijais ir atsižvelgdamas į nagrinėjamo atvejo aplinkybes, turi priimti konkretų sprendimą dėl tam tikros sutarties sąlygos kvalifikavimo. Sutarties sąlygos nesąžiningumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį ir į visas šios sutarties sudarymo aplinkybes, įskaitant tai, kad vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo sudarytos sutarties sąlyga, kuria teismui, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso pardavėjo ar tiekėjo buveinė, buvo įtraukta dėl jos atskirai nesiderant. Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad nacionalinis teismas turi savo iniciatyva nustatyti, ar pardavėjo arba tiekėjo su vartotoju sudarytoje sutartyje, kuri yra jame nagrinėjamo ginčo objektas, numatyta išimtinės teritorinės jurisdikcijos sąlyga patenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, o atsakęs į šį klausimą teigiamai – savo iniciatyva įvertinti galimą tokios sąlygos nesąžiningumą. Tam, kad užtikrintų Sąjungos teisės aktų leidėjo siekiamą vartotojų apsaugos veiksmingumą tokioje situacijoje, kai tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo egzistuojanti nelygybė gali būti kompensuota tik pozityviais su sutartiniais santykiais nesusijusių subjektų veiksmais, nacionalinis teismas turi visuomet, nesvarbu, kokie yra vidaus teisės aktai, nustatyti, ar pardavėjas arba tiekėjas atskirai derėjosi su vartotoju dėl ginčijamos sąlygos.

Kalbant šį kartą apie vartotojų apsaugą, susijusią su ne prekybai skirtose patalpose sudarytomis sutartimis, reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas byloje *E. Friz* (2010 m. balandžio 15 d. sprendimas, C-215/08) nusprendė, jog Direktyva 85/577/EEB[25] taikoma pardavėjo ir vartotojo sutarčiai, kuri buvo sudaryta pardavėjui apsilankius vartotojo gyvenamojoje patalpoje šiam neprašant, dėl vartotojo stojimo į uždarą nekilnojamojo turto fondą, įsteigtą kaip ūkinė bendrija, kai tokio stojimo pagrindinis tikslas yra ne tapti minėtos bendrijos nariu, o tik investuoti. Teisingumo Teismas patikslino kad Direktyvos 85/577 5 straipsnio 2 dalimi nedraudžiama nacionalinė taisyklė, pagal kurią nutraukiant stojimo į tokį fondą sutartį, sudarytą pardavėjui apsilankius vartotojo gyvenamojoje patalpoje šiam neprašant, vartotojas turi teisę į šios bendrijos išeitinio balanso dalį,

[25] 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos direktyva 85/577/EEB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su sutartimis, sudarytomis ne prekybai skirtose patalpose (OL L 372, 1985 12 31, p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 262).

apskaičiuotą pagal jo teisių ir pareigų vertę pasitraukimo iš šio fondo dieną, ir taip atgauti galbūt mažesnę nei įmokėjo sumą arba privalėti atlyginti dalį fondo patirtų nuostolių. Iš tikrųjų, nors nėra jokios abejonės, kad šia direktyva siekiama apsaugoti vartotojus, tai nereiškia, jog ši apsauga absoliuti. Tiek iš bendros šios direktyvos struktūros, tiek iš kelių jos nuostatų formuluočių matyti, kad minėtai apsaugai taikomi tam tikri apribojimai. Konkrečiau kalbant apie teisės nutraukti sutartį įgyvendinimo pasekmes, reikia pažymėti, kad pranešus apie sutarties nutraukimą ir vartotojas, ir pardavėjas grąžinami į pradinę padėtį. Tačiau šioje direktyvoje visiškai nepašalinama galimybė, kad vartotojas tam tikrais atskirais atvejais turėtų įsipareigojimų pardavėjui ir, atsižvelgiant į aplinkybes, privalėtų prisiimti tam tikras pasekmes, atsiradusias pasinaudojus teise nutraukti sutartį.

Dėl panašios problemos byloje *Heinrich Heine* (2010 m. balandžio 15 d. sprendimas, C-511/08), kurioje nagrinėta vartotojų apsauga, susijusi su nuotolinės prekybos sutartimis, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 97/7/EB[26] 6 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos antras sakinys ir 2 dalis turi būti aiškinami kaip draudžiantys nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias leidžiama, kad nuotolinės prekybos sutarties atveju tiekėjas prekių pristatymo išlaidas priskirtų vartotojui, jei pastarasis pasinaudojo teise atsisakyti sutarties. Minėtomis direktyvos nuostatomis dėl teisinių sutarties atsisakymo pasekmių aiškiai siekiama neatgrasyti vartotojų pasinaudoti teise atsisakyti sutarties. Todėl šiam tikslui prieštarautų aiškinimas, jog šios nuostatos suteikia teisę valstybėms narėms leisti, kad pristatymo išlaidos tektų šiam vartotojui, jeigu jis atsisako sutarties. Be to, jeigu, be tiesioginių prekių grąžinimo išlaidų, vartotojui būtų priskirtos ir pristatymo išlaidos, būtų paneigtas subalansuotas rizikos paskirstymas tarp sutarties šalių nuotolinės prekybos sutarčių atveju, nes vartotojas turėtų padengti visas su prekių transportu susijusias išlaidas.

Galiausiai dėl komercinės veiklos reikia nurodyti bylą *Lidl* (2010 m. lapkričio 18 d. sprendimas, C-159/09), kuri buvo iškelta dėl prekybos centro vykdytos reklamos kampanijos. Šis prekybos centras paskelbė vietiniame leidinyje reklamą, kurioje lyginami kasos kvitai ir juose išvardyti (daugiausia maisto) produktai, pirkti dviejų tinklų prekybos centruose už skirtingą bendrą kainą. Šį reklamos būdą ginčijo šioje reklamoje paminėtas konkurentas. Teisingumo Teismas visų pirma nurodė, kad direktyva dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos[27] turi būti aiškinama taip, kad vien dėl aplinkybės, jog, atsižvelgiant į pagaminimo sąlygas ir vietą, sudedamąsias dalis ir gamintojo pavadinimą, skiriasi maisto produktų vartojimas ir juos vartojant teikiamas malonumas, negalima atmesti galimybės, kad šių produktų palyginimas tenkina reikalavimą, pagal kurį produktai turi tenkinti tuos pačius poreikius arba turėti tą pačią paskirtį, t. y. jie turi būti pakankamai tarpusavyje pakeičiami[28]. Iš tikrųjų nuspręsti, kad du maisto produktai negali būti palyginami, nebent jie yra vienodi, reikštų atmesti bet kokią lyginamosios reklamos galimybę, kiek tai susiję su itin reikšminga vartojimo produktų kategorija. Teisingumo Teismas pridūrė, kad reklama, kai palyginamos dviejų konkuruojančių prekybos tinklų parduodamų maisto produktų kainos, gali įgyti klaidinamąjį pobūdį[29], be kita ko, jei konstatuojama, atsižvelgiant į visas konkrečiu atveju svarbias aplinkybes, ypač į šioje reklamoje nurodytą ar nutylėtą informaciją, kad daug vartotojų, kuriems skirta ši reklama, apsispręsdami pirkti galėjo klaidingai manyti, jog reklamuotojo parinktos

[26] 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis (OL L 144, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 319).

[27] 1984 m. rugsėjo 10 d. Tarybos direktyva 84/450/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų dėl klaidinančios reklamos suderinimo (OL L 250, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 227), iš dalies pakeista 1997 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 97/55/EB (OL L 101, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 3 t., p. 365), kad būtų įtraukta lyginamoji reklama.

[28] Direktyvos 84/450 dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos, iš dalies pakeistos Direktyva 97/55, 3a straipsnio 1 dalies b punktas.

[29] Direktyvos 84/450 dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos, iš dalies pakeistos Direktyva 97/55, 3a straipsnio 1 dalies a punktas.

prekės atspindi bendrą jo taikomų kainų, palyginti su konkurento taikomomis kainomis, lygį ir jog dėl to jie sutaupys reklamoje nurodytą sumą reguliariai pirkdami kasdienio vartojimo prekes iš reklamuotojo, o ne iš jo konkurento, arba galėjo klaidingai manyti, jog visos reklamuotojo prekės yra pigesnės už visas konkurento prekes. Ji taip pat gali klaidinti, jei konstatuojama, kad siekiant palyginti vien kainą buvo pasirinkti maisto produktai, kurie vis dėlto skiriasi, o šie skirtumai gali smarkiai paveikti paprasto vartotojo pasirinkimą, nors nagrinėjamoje reklamoje šie skirtumai neatskleidžiami. Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad patikrinamumas[30], kalbant apie reklamą, kai lyginamos dviejų prekių rinkinių kainos, reikalauja, kad iš šioje reklamoje pateikiamos informacijos būtų įmanoma tiksliai nustatyti prekes, kurių kainos buvo taip palygintos, ir taip tokios reklamos adresatas galėtų įsitikinti, kad jis buvo teisingai informuotas apie kasdienio vartojimo prekes, kurias ketina pirkti.

Su telekomunikacijų sektoriumi susijusi teismo praktika šiais metais buvo ypač gausi. Visų pirma byla *Polska Telefonia Cyfrowa* (2010 m. liepos 1 d. sprendimas, C-99/09) leido Teisingumo Teismui išaiškinti Universaliųjų paslaugų direktyvos 2002/22/EB[31] 30 straipsnio 2 dalį dėl judriojo ryšio telefono numerio perkėlimo sąnaudų, pagal kurią operatorių keičiantys abonentai gali išlaikyti savo numerį. Teisingumo Teismo nuomone, šis straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad vertindama už numerio perkėlimo paslaugą vartotojų mokamo mokesčio atgrasomąjį poveikį nacionalinė vertinimo institucija privalo atsižvelgti į judriojo telefono ryšio tinklo operatorių teikiant šią paslaugą patirtas sąnaudas. Tačiau ji turi galimybę nustatyti maksimalų šio operatorių reikalaujamo mokesčio dydį, kuris būtų mažesnis už jų patirtas sąnaudas, jei remiantis tik sąnaudomis apskaičiuotas mokestis gali atgrasyti vartotojus pasinaudoti galimybe perkelti numerį.

Vis dar telekomunikacijų srityje reikėtų įsidėmėti bylą *Alassini ir kt.* (2010 m. kovo 18 d. sprendimas, C-317/08, C-318/08, C-319/08 ir C-320/08), kurioje Teisingumo Teismas atsakė į prejudicinį klausimą dėl veiksmingos teisminės gynybos principo aiškinimo, atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktą, kuriame kaip ieškinių, pareikštų kilus tam tikriems paslaugų teikėjų ir galutinių paslaugų gavėjų ginčams, susijusiems su Universaliųjų paslaugų direktyva[32], priimtinumo teisme sąlyga numatoma privaloma neteisminė taikinimo procedūra. Teisingumo Teismo teigimu, šios direktyvos 34 straipsnio 1 dalimi siekiama, jog valstybės narės užtikrintų, kad būtų sukurtos neteisminės procedūros ginčams su vartotojais dėl klausimų, kuriems taikoma ši direktyva, spręsti. Nacionalinės teisės aktas, kuriame ne tik nustatoma neteisminė taikinimo procedūra, bet ir įpareigojama ja naudotis prieš kreipiantis į teismą, nepažeidžia šioje direktyvoje nurodyto bendrojo intereso tikslo ir net sustiprina jos veiksmingumą dėl greitesnės ir pigesnės ginčų sprendimo procedūros ir teismams tenkančio darbo krūvio sumažinimo. Todėl Teisingumo Teismas tvirtina, kad papildomas etapas kreipiantis į teismą, kuris yra pagal nagrinėjamą teisės aktą privaloma išankstinė taikinimo procedūra, neprieštarauja lygiavertiškumo, veiksmingumo ir veiksmingos teisminės gynybos principams, nes šiame etape nepriimamas šalims privalomas sprendimas, jis nelemia delsimo pradėti teisminę procedūrą ir pernelyg didelių vartotojų patiriamų išlaidų, be to, elektroninis būdas nėra vienintelis būdas pradėti šią procedūrą, o išimtiniais atvejais yra galimybė taikyti laikinąsias apsaugos priemones.

[30] Direktyvos 84/450 dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos, iš dalies pakeistos Direktyva 97/55, 3 a straipsnio 1 dalies c punktas.

[31] 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų Direktyva) (OL L 108, p. 51 ; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 367).

[32] Žr. pirmesnę išnašą.

Be to, byloje *Vodafone ir kt.* (2010 m. birželio 8 d. sprendimas, C-58/08) Teisingumo Teismas sprendė Reglamento (EB) Nr. 717/2007 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo telefono ryšio tinklus[33] galiojimo klausimą kilus ginčui tarp kelių viešųjų judriojo telefono ryšio tinklų operatorių ir nacionalinių valdžios institucijų dėl nacionalinių šio reglamento įgyvendinimo nuostatų. Gavęs tris prejudicinius klausimus, Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad remiantis EB 95 straipsniu priimtu reglamentu nustatomas bendras metodas, siekiant užtikrinti, kad Bendrijoje keliaujantys viešojo antžeminio judriojo telefono ryšio tinklų naudotojai nemokėtų pernelyg didelių kainų už Bendrijos tarptinklinio ryšio paslaugas ir kad įvairių valstybių narių operatoriai galėtų veikti objektyviai nustatytais kriterijais pagrįstoje vienoje nuoseklioje reguliavimo sistemoje, taip padedant užtikrinti sklandžią vidaus rinkos veiklą ir tuo pat metu pasiekiant aukšto lygio vartotojų apsaugą bei išsaugant judriojo ryšio operatorių konkurenciją. Be to, paklaustas, ar laikomasi proporcingumo ir subsidiarumo principų dėl to, kad reglamente nustatomos ne tik vidutinių didmeninių, bet ir mažmeninių kainų už minutę ribos ir įpareigojimas teikti informaciją apie tokias kainas tarptinklinio ryšio vartotojams, Teisingumo Teismas nusprendė, kad atsižvelgiant į didelę diskreciją, kuri suteikta Bendrijos teisės aktų leidėjui aptariamoje srityje, jis galėjo pagrįstai manyti, atsižvelgdamas į objektyvius kriterijus ir išsamų ekonominį tyrimą, kad reguliuojant tik didmenines rinkas nebūtų pasiektas toks pats rezultatas, kaip antai tokio reguliavimo atveju, kai kartu reguliuojamos ir didmeninės, ir mažmeninės rinkos, dėl ko toks reguliavimas buvo būtinas, ir kad pareiga informuoti sustiprina kainų ribų nustatymo veiksmingumą. Toliau Teisingumo Teismas, atsižvelgęs į tarptinklinio ryšio paslaugų mažmeninių ir didmeninių kainų tarpusavio priklausomybę ir į minėtu reglamentu, kurio siekiamą tikslą buvo galima geriau įgyvendinti Bendrijos lygmeniu, įtvirtinto bendro metodo poveikį, pripažino, kad subsidiarumo principas nebuvo pažeistas.

Galiausiai byloje *Komisija prieš Belgiją* (2010 m. spalio 6 d. sprendimas, C-222/08), kurioje buvo nagrinėjamas Komisijos Belgijos Karalystei pareikštas ieškinys dėl dalies įsipareigojimų neįvykdymo perkeliant Universaliųjų paslaugų direktyvos[34] 12 straipsnio 1 dalį ir 13 straipsnio 1 dalį bei IV priedo A dalį, Teisingumo Teismas visų pirma konstatavo, kad šioje direktyvoje nustatytos tik universaliųjų paslaugų teikimo grynųjų sąnaudų apskaičiavimo taisyklės, todėl valstybė narė nepažeidė įsipareigojimų, kai, jos valdžios institucijoms nusprendus, jog toks skaičiavimas lemia pernelyg didelę prievolę, ji pati nustatė sąlygas, leidžiančias įvertinti, ar ši prievolė buvo nepagrįsta. Antra, Teisingumo Teismas patikslino, kad susiedamas grynųjų sąnaudų, kurių įmonė gali patirti teikdama universaliąsias paslaugas, padengimo mechanizmus su per didelės prievolės šiai įmonei buvimu Bendrijos teisės aktų leidėjas norėjo, manydamas, kad universaliųjų paslaugų teikimo grynosios sąnaudos visoms atitinkamoms įmonėms nebūtinai yra per didelė prievolė, pašalinti galimybę, jog bet kokios universaliųjų paslaugų teikimo grynosios sąnaudos automatiškai suteiktų teisę į kompensaciją. Tokiomis aplinkybėmis nepagrįstai didelė prievolė, kurią turi pripažinti nacionalinė reguliavimo institucija prieš skirdama bet kokią kompensaciją, galėjo būti tik ta prievolė, kuri yra per didelė kiekvienai atitinkamai įmonei, atsižvelgiant į jos turimus pajėgumus teikti tokią paslaugą, nustatytinus pagal jos rodiklius (įrangą, ekonominę bei finansinę situaciją, užimamą rinkos dalį ir kt.). Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, kad atitinkama valstybė narė neįvykdo įsipareigojimų pagal šią direktyvą taikyti kompensavimo mechanizmus įmonėms, patiriančioms nepagrįstai didelę prievolę, jei bendrai ir remdamasi universaliųjų paslaugų teikėjo, kuris anksčiau buvo vienintelis šių paslaugų teikėjas, patirtų grynųjų sąnaudų skaičiavimu nusprendžia, kad visoms įmonėms, kurios turėjo teikti šias paslaugas, dėl to iš tiesų teko nepagrįstai didelė prievolė, prieš tai konkrečiai neįvertinusi grynųjų sąnaudų, tenkančių kiekvienam atitinkamam operatoriui

[33] 2007 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 717/2007 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo telefono ryšio tinklus Bendrijoje, iš dalies keičiantis Direktyvą 2002/21/EB (OL 171, p. 32).

[34] Žr. 31 išnašą.

dėl universaliųjų paslaugų tiekimo, ir visų tokio operatoriaus rodiklių. Galiausiai Teisingumo Teismas priminė, kad neįvykdo įsipareigojimų pagal šią direktyvą ir valstybė narė, kuri nenumatė, kad apskaičiuojant universaliųjų paslaugų teikimo socialinio komponento grynąsias sąnaudas turėjo būti atsižvelgiama į komercinę naudą, įskaitant nematerialią naudą.

Nors matyti, kad dviejuose ypač jautriuose sektoriuose teismo praktika yra homogeniška, to negalima pasakyti apie teisės aktų derinimo sritį. Tai liudija keletas bylų.

Byloje *Monsanto Technology* (2010 m. liepos 6 d. sprendimas, C-428/08) pirmą kartą iškeltas klausimas dėl Europos patento, susijusio su DNR seka, apimties. Europos patento, susijusio su DNR seka, kurią įterpus į sojos augalo DNR šis augalas tampa atsparus tam tikram herbicidui, savininkė nuo 1996 m. bendrovė *Monsanto* norėjo užprotestuoti Argentinoje iš tokių genetiškai modifikuotų sojų pagamintų miltų importą į valstybę narę, nes *Monsanto* išradimas Argentinoje nebuvo patentuotas. Nacionalinis teismas, į kurį buvo kreiptasi, pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar vien to, kad DNR seką saugojo Europos patentas, pakako, kad parduodant miltus Europos Sąjungoje būtų pažeistas *Monsanto* patentas. Teisingumo Teismo nuomone, pagal Direktyvą 98/44/EB[35] Europos patento suteikiama apsauga siejama su sąlyga, kad patentuotame produkte esanti arba šį produktą sudaranti genetinė informacija atliktų šiuo metu savo funkciją medžiagoje, kurios sudėtyje ji yra. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas pastebi, kad *Monsanto* išradimo funkcija vykdoma, kai genetinė informacija saugo sojos augalą, kuriame ji yra, nuo herbicido poveikio. Tačiau ši saugomos DNR sekos funkcija nebegali būti vykdoma, kai ji tėra liekana sojos miltuose, kurie yra negyva medžiaga, gauta po kelių sojos apdorojimo operacijų. Todėl Europos patento apsauga netaikoma, jei genetinė informacija nebevykdo funkcijos, kurią atliko pirminiame augale, iš kurio gauta ginčijama medžiaga. Be to, tokia apsauga, grindžiama motyvu, kad sojos miltuose esanti genetinė informacija galbūt vėl galės atlikti savo funkciją kitame augale, negali būti suteikiama. Šiuo tikslu būtina, jog DNR seka būtų iš tikrųjų įterpta į šį kitą augalą, kad ji būtų saugoma pagal Europos patentą. Šiomis aplinkybėmis, remdamasi Direktyva 98/44, *Monsanto* negali uždrausti prekiauti Argentinos kilmės sojos miltais, kuriuose yra jos biotechnologinio išradimo liekana. Galiausiai Teisingumo Teismas pastebi, kad pagal minėtą direktyvą draudžiamas nacionalinės teisės aktas, kuriuo patentuotai DNR sekai *per se* suteikiama absoliuti apsauga, neatsižvelgiant į tai, ar medžiagoje, kurios sudėtyje ji yra, ji atlieka savo funkciją. Šios direktyvos nuostatomis, kuriose numatytas šios funkcijos atlikimo kriterijus, išsamiai suderinta atitinkama Europos Sąjungos sritis.

Byloje *Association of the British Pharmaceutical Industry* (2010 m. balandžio 22 d. sprendimas, C-62/09) Teisingumo Teismas turėjo išaiškinti Direktyvą 2001/83/EB[36]. Nors reklamuojant vaistus medikams arba vaistininkams pagal direktyvą iš principo draudžiama jiems duoti, siūlyti ar žadėti dovanas, piniginius apdovanojimus ar atlygį natūra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad šia direktyva nedraudžiamos finansinio skatinimo schemos, kurias už visuomenės sveikatą atsakingos nacionalinės institucijos įgyvendino siekdamos sumažinti savo išlaidas šioje srityje ir kuriomis siekiama skatinti, kad gydytojai tam tikroms ligoms gydyti skirtų konkrečius nurodytus vaistus, kurių sudėtyje yra kitos veikliosios medžiagos nei esančios prieš tai skirtame vaiste arba vaiste, kuris būtų buvęs paskirtas, jei tokios skatinimo schemos nebūtų. Apskritai valstybės narės nustatyta sveikatos politika ir viešosiomis išlaidomis, kurias ji šiai politikai skiria, nesiekiama jokio

[35] 1998 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 98/44/EB dėl teisinės biotechnologinių išradimų apsaugos (OL L 213, p. 13; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 20 t., p. 395).

[36] 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/83/EB dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus (OL L 311, p. 67; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 27 t., p. 69), iš dalies pakeista 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/27/EB (OL L 136, p. 34; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 34 t., p. 262).

tikslo gauti pelno ar komercinio tikslo. Taigi tokiai politikai priklausanti finansinio skatinimo schema negali būti laikoma komerciniu vaistų pardavimo skatinimu. Tačiau Teisingumo Teismas primena, kad viešosios institucijos privalo farmacijos pramonės specialistams pateikti informaciją, įrodančią, kad aptariama schema grindžiama objektyviais kriterijais ir kad nėra diskriminacijos nacionalinių vaistų ir vaistų iš kitų valstybių narių atžvilgiu. Be to, šios institucijos turi paviešinti tokią schemą ir pateikti šiems specialistams vertinimus, įrodančius rinkoje esančių šios schemos tos pačios terapinės klasės veikliųjų medžiagų lygiavertiškumą.

Su asmens duomenų tvarkymu susijusioje byloje *Komisija prieš Vokietiją* (2010 m. kovo 9 d. sprendimas, C-518/07) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvoje 95/46/EB[37] numatyta nacionalinių priežiūros institucijų nepriklausomumo garantija siekiama užtikrinti veiksmingą ir patikimą nuostatų, susijusių su fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis, laikymosi kontrolę ir ji turi būti aiškinama atsižvelgiant į šį tikslą. Ji buvo numatyta ne tam, kad šioms institucijoms ir jų tarnautojams būtų suteiktas ypatingas statusas, o tam, kad būtų sustiprinta su jų sprendimais susijusių asmenų ir organizacijų apsauga, todėl vykdydamos savo funkcijas priežiūros institucijos turi veikti objektyviai ir nešališkai. Taigi šios priežiūros institucijos, įgaliotos prižiūrėti, kaip ne viešajame sektoriuje tvarkomi asmens duomenys, turi būti nepriklausomos, t. y. vykdyti savo funkcijas be išorinės įtakos. Šis nepriklausomumas reikalauja jas atriboti ne tik nuo kontroliuojamų organizacijų įtakos, bet ir nuo bet kokių nurodymų, tiesiogiai ar netiesiogiai duodamų iš išorės, galinčių sutrukdyti minėtoms institucijoms įvykdyti jų užduotį nustatyti teisingą pusiausvyrą tarp teisės į privatų gyvenimą apsaugos ir laisvo asmens duomenų judėjimo. Vien galimybės, jog vadovaujančios institucijos gali daryti politinę įtaką priežiūros institucijų sprendimams, pakanka, kad būtų pakenkta pastarųjų nepriklausomai vykdomoms funkcijoms. Viena vertus, vadovaujančių institucijų sprendimų priėmimo praktika gali lemti priežiūros institucijų „išankstinį paklusnumą". Kita vertus, šių priežiūros institucijų prisiimtas teisės į privataus gyvenimą saugotojų vaidmuo reikalauja, kad nekiltų įtarimų nei dėl jų sprendimų, nei dėl jų pačių šališkumo. Todėl valstybės vadovavimas kompetentingoms nacionalinėms priežiūros institucijoms nesuderinamas su nepriklausomumo reikalavimu.

Autorių ir gretutinių teisių srityje priimtame Sprendime *Padawan* (2010 m. spalio 21 d. sprendimas, C-467/08) buvo patikslinta teisingos kompensacijos už kopijavimą asmeniniam naudojimui sąvoka, apskaičiavimo kriterijai ir ribos. Direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo[38] leidžiama kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis, kaip antai numatyta kai kurių valstybių narių vidaus teisėje, su sąlyga, kad kopijavimo teisių turėtojai už tai gauna teisingą atlyginimą. Šiame sprendime Teisingumo Teismas pirmiausia nurodė, kad Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte pavartota „teisingos kompensacijos" sąvoka yra autonomiška Sąjungos teisės sąvoka, kuri turi būti vienodai aiškinama visose valstybėse narėse, kur taikoma kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis. Toliau jis pažymėjo, kad tarp suinteresuotųjų asmenų užtikrintina „derama pusiausvyra" reiškia, jog teisinga kompensacija būtinai turi būti apskaičiuojama remiantis žalos saugomų darbų autoriams, padarytos įvedus kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį, kriterijumi. Be to, teismas nurodė, kad „mokestis už kopijavimą asmeniniam naudojimui" tiesiogiai užkraunamas ne privatiems atgaminimo įrangos, aparatų ar laikmenų naudotojams, bet asmenims, kurie disponuoja tokia įranga, aparatais ar laikmenomis, nes šiuos asmenis lengviau identifikuoti ir jie turi galimybę

[37] 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (OL L 281 p. 31; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 355) 28 straipsnio 1 dalies antra pastraipa.

[38] 2001 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/27/EB (OL L 136, p. 34; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230 ir klaidų ištaisymas OL L 314, 2008 11 25, p. 16).

perkelti tikrąją tokio finansavimo naštą privatiems naudotojams. Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad būtinas ryšys tarp teisingai kompensacijai finansuoti skirto mokesčio taikymo atgaminimo įrangai ir preziumuojamo jos naudojimo kopijuoti asmeniniam naudojimui. Taigi nepasirinktinis mokesčio už kopijavimą asmeniniam naudojimui taikymas, be kita ko, skaitmeninio atgaminimo įrangai, aparatams ir laikmenoms, kurie neperleidžiami privatiems naudotojams ir kurių paskirtis akivaizdžiai yra kita, nei daryti asmeniniam naudojimui skirtas kopijas, neatitinka Direktyvos 2001/29. Tačiau jeigu nagrinėjama įranga buvo perleista fiziniams asmenims privačiai naudoti, nebūtina įrodyti, kad jie šia įranga iš tiesų padarė kopijas asmeniniam naudojimui ir taip iš tikrųjų sukėlė žalą saugomo kūrinio autoriui. Šių fizinių asmenų atveju pagrįstai preziumuojama, kad jie visiškai pasinaudos taip perleista įranga, t. y. manoma, kad jie panaudos visas šios įrangos funkcijas, įskaitant atgaminimo.

Byloje *Kyrian* (2010 m. sausio 14 d. sprendimas, C-233/08) prašymu priimti prejudicinį sprendimą buvo siekiama visų pirma sužinoti, ar pagal Direktyvos 76/308/EEB dėl savitarpio paramos patenkinant pretenzijas, kylančias dėl operacijų, įeinančių į Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo finansavimo sistemą, ir dėl žemės ūkio mokesčių bei muitų susigrąžinimo[39] su pakeitimais, padarytais Direktyva 2001/44/EB[40], 12 straipsnio 3 dalį valstybės narės, kurioje yra institucijos, į kurią kreipiamasi, buveinė, teismai turi jurisdikciją patikrinti kitoje valstybėje narėje išduoto skolos išieškojimo dokumento vykdytinumą. Šiame sprendime Teisingumo Teismas nurodė, kad valstybės narės, į kurią kreipiamasi, teismai iš principo neturi jurisdikcijos tikrinti vykdymo dokumento vykdytinumo, ir gali tik patikrinti šio dokumento atitiktį tos valstybės viešajai tvarkai. Tačiau Teisingumo Teismas nusprendė, jog pranešimas yra „vykdymo priemonė“ Direktyvos 76/308 12 straipsnio 3 dalyje pavartota šios formuluotės prasme, todėl valstybės narės, į kurią kreipiamasi, teismas turi jurisdikciją patikrinti, ar įgyvendinant šias priemones nepažeistos šios valstybės narės įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatos. Antra, Teisingumo Teismas turėjo pareikšti savo nuomonę dėl to, ar tam, kad pranešimas apie skolos išieškojimo dokumentą skolininkui būtų teisėtas, jis turi būti siunčiamas oficialiąja valstybės narės, kurioje yra institucijos, į kurią kreiptasi, buveinė, kalba. Šiuo klausimu Direktyvoje 76/208 nieko nenurodyta. Tačiau, Teisingumo Teismo nuomone, atsižvelgus į šio teksto tikslą užtikrinti veiksmingą pranešimą apie bet kokius aktus ir sprendimus, reikia pripažinti, jog tam, kad vykdymo dokumento adresatas galėtų ginti savo teises, pranešimą apie šį dokumentą turi gauti oficialiąja kreipimosi valstybės narės kalba. Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, jog siekdamas garantuoti šios teisės paisymą nacionalinis teismas turi taikyti savo nacionalinę teisę taip, kad užtikrintų visišką Sąjungos teisės veiksmingumą.

Konkurencija

Tiek valstybės pagalbos, tiek įmonėms taikytinų konkurencijos taisyklių srityje stebėta įdomi teismo praktikos raida.

Su valstybės pagalba susijusioje byloje *Komisija prieš Deutsche Post* (2010 m. rugsėjo 2 d. sprendimas, C-399/08 P) Teisingumo Teismas nagrinėjo metodą, Komisijos taikomą siekiant nustatyti privačios įmonės, kuriai pavesta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas (toliau – BESP), gautą valstybės pagalbą sudarančią naudą. Nors Komisija nusprendė, kad nagrinėtos įmonės kaip kompensacija už suteiktas BESP gauti viešieji ištekliai viršijo šios paslaugos teikimo papildomų sąnaudų sumą ir šis kompensacijos perviršis sudarė su bendrąja rinka nesuderinamą valstybės

[39] 1976 m. kovo 15 d. Tarybos direktyva 76/308/EEB (OL L 73, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 1 t., p. 44).

[40] 2001 m. birželio 15 d. Tarybos direktyva 2001/44/EB (OL L 73, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 12 t., p. 27).

pagalbą, Pirmosios instancijos teismas (dabar – Bendrasis Teismas) panaikino jos sprendimą tuo pagrindu, kad Komisija nepateikė pakankamai įrodymų apie EB 87 straipsnio 1 dalyje minimos naudos egzistavimą ir negalėjo preziumuoti, jog įmonė turėjo naudos iš viešųjų lėšų, prieš tai nepatikrinusi, ar jos iš tikrųjų viršijo visas su šios įmonės teikiamomis bendros ekonominės svarbos paslaugomis susijusias papildomas išlaidas. Teisingumo Teismas patvirtino Pirmosios instancijos teismo vertinimą ir atmetė Komisijos nurodytą su EB 87 straipsnio 1 dalies ir 86 straipsnio 2 dalies pažeidimu siejamą pagrindą. Prieš tai priminęs, jog tam, kad BESP teikiančiai įmonei skirta finansinė kompensacija nebūtų laikoma valstybės pagalba, turi būti įvykdytos konkrečios sąlygos, susijusios visų pirma su tuo, kad ši kompensacija nebūtų didesnė nei išlaidos, būtinos visiškai ar iš dalies padengti su viešosiomis paslaugomis susijusių pareigų vykdymą atsižvelgiant į iš to gaunamas pajamas ir protingo dydžio pelną už šių pareigų vykdymą (2003 m. liepos 24 d. Sprendimo *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, Rink. p. I-7747, 74 ir 75 punktuose numatytos sąlygos), Teisingumo Teismas iš to padarė išvadą, kad nagrinėjant tokios paslaugos finansavimo teisėtumo atsižvelgiant į valstybės pagalbą reglamentuojančią teisę klausimą Komisija privalo patikrinti, ar tokia sąlyga buvo įvykdyta. Toliau Teisingumo Teismas konstatavo, kad Pirmosios instancijos teismas nustatė, jog Komisijos naudotu metodu tai nepatikrinama, todėl jis galėjo padaryti pagrįstą išvadą, kad Komisijos analizė buvo su trūkumais, ir ją darydamas neperskirstė įrodinėjimo naštos bei nepakeitė Komisijos analizės metodo savuoju. Taigi sąlygų, kurioms esant kompensacija už BESP gali būti nepripažinta valstybės pagalba, ribojantis pobūdis neatleidžia Komisijos nuo pareigos pateikti tinkamus įrodymus tais atvejais, kai ji mano, jog šių sąlygų nesilaikyta.

Byloje *Komisija prieš Scott* (2010 m. rugsėjo 2 d. sprendimas, C-290/07 P) Teisingumo Teismas, nagrinėdamas apeliacinį skundą dėl Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) sprendimo, kuriuo panaikintas Komisijos sprendimas pripažinti su bendrąja rinka nesuderinamą valstybės pagalbą, Prancūzijos valdžios institucijos suteiktą amerikiečių bendrovei pardavus žemės sklypą rinkos aplinkybių neatitinkančiomis sąlygomis, turėjo patikslinti pirmojoje instancijoje vykdomos teisminės kontrolės ribas tais atvejais, kai vertinant nustatytą valstybės pagalbą kyla daug sunkumų. Komisija tvirtino, kad pirmąja instancija bylą nagrinėjęs teismas, nustatęs skaičiavimo metodo klaidas, atsiradusias pažeidus pareigą kruopščiai atlikti EB sutarties 88 straipsnio 2 dalyje minimą formalią tyrimo procedūrą, viršijo jo vykdomos kontrolės ribas. Šį pagrindą Teisingumo Teismas pripažino pagrįstu, iš pradžių priminęs principus, nurodytus Sprendime *Tetra Laval* (2005 m. vasario 15 d. Sprendimas *Komisija prieš Tetra Laval*, C-12/03 P, Rink. p. I-987, 39 punktas), iš kurio matyti, kad Sąjungos teismas turi patikrinti ne tik nurodytų įrodymų faktinį teisingumą, jų patikimumą ir nuoseklumą, bet ir tai, ar šie įrodymai apima visus esminius duomenis, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant sudėtingą padėtį, ir ar jie gali pagrįsti jais remiantis padarytas išvadas. Šis priminimas siejamas su svarbiu apribojimu, kad vykdydamas šią kontrolę Sąjungos teismas negali pakeisti Komisijos ekonominio vertinimo savuoju. Toliau Teisingumo Teismas pabrėžė, kad Komisija turėjo taikyti privataus investuotojo kriterijų, siekdama nustatyti, ar tariamo pagalbos gavėjo sumokėta kaina atitinka kainą, kurią būtų nustatęs įprastomis konkurencijos sąlygomis veikiantis privatus investuotojas. Šioje byloje Teisingumo Teismas nusprendė, kad pirmąja instancija bylą išnagrinėjęs teismas nenustatė akivaizdžių Komisijos vertinimo klaidų, kuriomis būtų galima pateisinti sprendimo dėl pagalbos pripažinimo nesuderinama su bendrąja rinka panaikinimą, ir taip viršijo savo vykdomos teisminės kontrolės ribas. Galiausiai Teisingumo Teismas nurodė, kad pirmąja instancija bylą išnagrinėjęs teismas negalėjo pripažinti, jog Komisija nepaisė tam tikros informacijos, kuri galėjo būti naudinga, nes ji pateikta užbaigus formalią tyrimo procedūrą, o Komisija neprivalo jos pradėti iš naujo, gavusi šios naujos informacijos.

Byloje *NDSHT prieš Komisiją* (2010 m. lapkričio 18 d. sprendimas, C-322/09 P) Teisingumo Teismas turėjo patikslinti Bendrijos institucijos akto, kurį galima skųsti, sąvoką. Jam buvo pateiktas

apeliacinis skundas su prašymu panaikinti Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) sprendimą, kuriuo kaip nepriimtinas pripažintas ieškinys dėl sprendimo, tariamai įtvirtinto Komisijos bendrovei NDSHT adresuotuose laiškuose, susijusiuose su skundu dėl tariamai neteisėtos bendrovei apeliantės konkurentei Stokholmo miesto suteiktos valstybės pagalbos. Apeliantė NDSHT tvirtino, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, kai pripažino, jog nagrinėjami laiškai, kuriuose Komisija nusprendė netęsti NDSHT skundo nagrinėjimo, yra neformalus susirašinėjimas, kuris negali būti skundžiamas pagal EB 230 straipsnį. Pagal šiuo metu galiojančią procedūrą, kai Komisija išnagrinėja skundą ir konstatuoja, kad tyrimas neleidžia daryti išvados dėl valstybės pagalbos, kaip ji suprantama pagal EB 87 straipsnį, buvimo, ji netiesiogiai atsisako pradėti EB 88 straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą. Teisingumo Teismas nusprendė, kad nagrinėjamas aktas negalėjo būti vertinamas kaip paprasčiausias neformalus susirašinėjimas ar laikina priemonė, nes jame išreikšta galutinė Komisijos nuomonė nutraukti savo išankstinį tyrimą, taigi ir atsisakyti pradėti formalią tyrimo procedūrą, o tai ieškovei sukėlė pastebimų padarinių. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas, patvirtinęs, kad apeliantė iš tiesų buvo bendrovės, kuriai skirtos skundžiamos priemonės, konkurentė, taigi – suinteresuotoji šalis EB 88 straipsnio 2 dalyje pavartota prasme, pripažino, jog Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, nes nusprendė, kad skundžiamas aktas neturi sprendimo, kurį galima skųsti pagal Reglamento (EB) Nr. 659/1999 4 straipsnį, požymių, nors jis, nesvarbu jo statusas ar forma, sukėlė privalomų teisinių padarinių, galinčių paveikti šios apeliantės interesus. Taigi Teisingumo Teismas panaikino skundžiamą teismo sprendimą, atmetė nepriimtinumo pagrindą, kuriuo tvirtinta, kad skundžiamas aktas negalėjo būti ieškinio dėl panaikinimo objektas, ir grąžino bylą pirmąja instancija išnagrinėjusiam teismui, kad šis priimtų sprendimą dėl esmės.

Kalbant apie įmonėms taikytinas konkurencijos taisykles, visų pirma atkreiptinas dėmesys į du sprendimus, kurių vienas susijęs su konkurencijos taisyklių taikymu bendrovių grupėms, o kitas – su advokato ir jo klientų susirašinėjimo konfidencialumo apsaugos principu.

2010 m. liepos 1 d. Sprendime *Knauf Gips prieš Komisiją* (C-407/08 P) Teisingumo Teismas nusprendė, kad bendrovių grupės, kurią kontroliuoja keli juridiniai asmenys, atveju Komisija nepadaro vertinimo klaidos, kai pripažįsta vieną iš jų atsakingu už šios grupės bendrovių, sudarančių vieną ekonominį vienetą, veiksmus. Tai, kad bendrovių grupei vadovauja ne vienas juridinis asmuo, netrukdo pripažinti vienos bendrovės atsakingos už šios grupės veiksmus. Bendrovių grupės teisinė struktūra, pagal kurią šią grupę kontroliuoja ne vienas juridinis asmuo, neturi lemiamos reikšmės tais atvejais, kai ši struktūra neatspindi to, kaip ši grupė iš tiesų veikia ir yra organizuota. Teisingumo Teismas iš esmės nusprendė, kad teisinių pavaldumo ryšių tarp bendrovių grupę kontroliuojančių dviejų bendrovių nebuvimas nepaneigia išvados, kad viena iš šių dviejų bendrovių turėtų būti laikoma atsakinga už visos grupės veiksmus, nes antroji bendrovė neturėjo realios veiksmų autonomijos atitinkamoje rinkoje.

Be to, Sprendimu *Knauf Gips prieš Komisiją* patikslintos įmonių teisės administracinėje procedūroje ir vykstant teisminiam nagrinėjimui. Jame Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jokioje Sąjungos teisės nuostatoje nenumatyta, jog pranešimo apie kaltinimus adresatas įvairias jame nurodytas faktines ir teisines aplinkybes privalo užginčyti administracinės procedūros stadijoje, o vėliau, vykstant teisminiam procesui, to nebegalima padaryti, nes toks ribojimas prieštarauja pagrindiniams teisėtumo ir teisės į gynybą paisymo principams.

Byloje *Akzo Nobel Chemicals ir Akcros Chemicals prieš Komisiją* (2010 m. rugsėjo 14 d. sprendimas, C-550/07 P) taip pat kilo klausimas dėl įmonių teisių Komisijos vykdomuose tyrimuose. Komisija atliko patikrinimus vietoje ir paėmė daug dokumentų, įskaitant generalinio direktoriaus ir *Akzo Nobel* patarėjo konkurencijos teisės klausimais, kuris buvo įtrauktas į Nyderlandų advokatų sąrašą ir įdarbintas šioje įmonėje, elektroninių laiškų kopijas. Šiuo atveju Teisingumo Teismas

turėjo nurodyti, ar vidaus, t. y. įmonėje įdarbintiems, advokatams taikoma susirašinėjimo konfidencialumo apsauga kaip ir išorės advokatams. Jis nusprendė, kad nei teisinės padėties Sąjungos valstybėse narėse raida, nei Reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo[41] priėmimas nepateisina tokios teismo praktikos[42], pagal kurią vidaus advokatams būtų pripažinta konfidencialumo apsauga, plėtojimo. Teisingumo Teismas priminė, jog tokia apsauga siejama su dviem kumuliacinėmis sąlygomis. Pirma, susirašinėjimas su advokatu turi būti susijęs su kliento teisės į gynybą įgyvendinimu ir, antra, susirašinėjama turi būti su nepriklausomu advokatu, t. y. advokatu, kurio su klientu nesieja darbo santykiai. Nepriklausomumo reikalavimas suponuoja bet kokių darbo santykių tarp advokato ir jo kliento nebuvimą, taigi konfidencialumo principu grindžiama apsauga netaikoma įmonės ar jų grupės susirašinėjimui su vidaus advokatais. Vidaus advokatas, nors ir įrašytas į advokatų sąrašą ir privalantis laikytis šiai profesijai taikomų taisyklių, nėra toks nepriklausomas nuo darbdavio, kaip atskiroje kontoroje veiklą vykdantis advokatas nuo savo klientų. Tokiomis aplinkybėmis vidaus advokatui yra sunkiau nei išorės advokatui pašalinti galimą įtampą tarp profesinių pareigų ir jo kliento siekiamų tikslų. Tiek dėl vidaus advokato ekonominės priklausomybės, tiek dėl glaudžių jo ryšių su darbdaviu toks advokatas neturi profesinės nepriklausomybės, panašios į tą, kurią turi išorės advokatas.

Mokesčiai

Trijose bylose (2010 m. kovo 4 d. sprendimai, C-197/08, C-198/08 ir C-221/08) Teisingumo Teismas turėjo priimti sprendimus dėl ieškinių dėl įsipareigojimų neįvykdymo, kuriuos Komisija pareiškė Prancūzijos Respublikai, Austrijos Respublikai ir Airijai už tai, kad šios nustatė minimalias tam tikrų apdoroto tabako gaminių (Prancūzijoje – cigarečių ir kitų tabako gaminių, Austrijoje – cigarečių ir susmulkinto tabako ir Airijoje – cigarečių) mažmeninio pardavimo kainas. Komisija kreipėsi į Teisingumo Teismą, nes manė, jog atitinkami nacionalinės teisės aktai prieštaravo Direktyvai 95/59/EB[43], kuria numatytos tam tikros taisyklės dėl šių prekių vartojimui taikomo akcizo, nes kėlė pavojų gamintojų ir importuotojų laisvei nustatyti maksimalias mažmenines jų prekių pardavimo kainas, taigi ir laisvai konkurencijai.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad minimalios kainos sistema negali būti laikoma suderinama su minėta direktyva, nes ji nėra organizuota taip, kad bet kuriuo atveju būtų išvengta neigiamos įtakos konkurenciniam pranašumui, kuris tam tikriems tabako gaminių gamintojams ar importuotojams galėtų atsirasti dėl mažesnės savikainos. Jis nusprendė, kad neįvykdo įsipareigojimų pagal Direktyvos 95/59 9 straipsnio 1 dalį valstybės narės, kurios nustato minimalias cigarečių mažmeninio pardavimo kainas, nes tokia sistema ne visais atvejais leidžia atmesti galimybę, kad nustatyta minimali kaina turės neigiamos įtakos konkurenciniam pranašumui, kuris tam tikriems tokių gaminių gamintojams ar importuotojams galėtų atsirasti dėl mažesnės savikainos. Teisingumo Teismas nurodė, jog tokia sistema – beje, minimali kiekvienos kategorijos cigarečių kaina joje nustatoma vadovaujantis vidutine rinkos kaina – gali lemti kainų skirtumo tarp konkuruojančių produktų išnykimą ir šių kainų priartėjimą prie brangiausio gaminio kainos.

[41] 2002 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 (OL L 3, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

[42] 1982 m. gegužės 18 d. Teisingumo Teismo sprendimas *AM & S Europe prieš Komisiją*, 155/79, Rink. p. 1575.

[43] 1995 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 95/59/EB dėl kitų nei apyvartos mokesčių, kurie turi įtakos apdoroto tabako suvartojimui (OL L 291, p. 40 ; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 283), su pakeitimais, padarytais 2002 m. vasario 12 d. Tarybos direktyva 2002/10/EB (OL L 46, p. 26; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 35 t., p. 182).

Taigi ši sistema kelia grėsmę gamintojų ir importuotojų laisvei nustatyti maksimalią mažmeninę pardavimo kainą, kuri užtikrinama Direktyvos 95/59 9 straipsnio 1 dalies antra pastraipa.

Valstybės narės mėgino pateisinti savo teisės aktus nurodydamos Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) pagrindų konvenciją[44]. Teisingumo Teismas nusprendė, kad ši konvencija negali turėti įtakos tokios sistemos suderinamumui ar nesuderinamumui su Direktyvos 95/59 9 straipsnio 1 dalimi, nes joje susitariančiosioms šalims nenumatyta jokių konkrečių pareigų dėl tabako gaminių kainų politikos ir aprašyti tik sprendiniai, kaip būtų galima atsižvelgti į nacionalinius sveikatos tikslus, susijusius su kova su tabako vartojimu. Šios konvencijos 6 straipsnio 2 dalyje apsiribojama teiginiu, jog susitariančiosios šalys priima arba toliau taiko priemones, „galinčias apimti" tabako gaminių mokesčių politikos ir „prireikus" kainų politikos įgyvendinimą. Be to, siekdamos pateisinti galimą Direktyvos 95/59 9 straipsnio 1 dalies pažeidimą žmonių sveikatos ir gyvybės apsaugos tikslu valstybės narės rėmėsi EB 30 straipsnio nuostatomis. Teisingumo Teismas nusprendė, kad EB 30 straipsnis negali būti suprantamas kaip leidžiantis kitokias priemones nei EB 28 ir EB 29 straipsniuose numatyti kiekybiniai importo ir eksporto apribojimai bei jiems lygiaverčio poveikio priemonės.

Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 95/59 netrukdoma valstybėms narėms tęsti kovos su tabako vartojimu, patenkančios į visuomenės sveikatos apsaugos tikslą, ir priminė, kad mokesčių teisės aktai yra svarbi ir veiksminga priemonė kovojant su tabako gaminių vartojimu, taigi ir saugant visuomenės sveikatą, nes tikslo užtikrinti dideles šių gaminių kainas galima adekvačiai siekti ir daugiau apmokestinant šiuos gaminius, o dėl akcizo padidinimo anksčiau ar vėliau turėtų padidėti mažmeninės pardavimo kainos, kurios nesukeltų neigiamos įtakos kainų nustatymo laisvei. Teisingumo Teismas papildomai nurodė, kad draudimas nustatyti minimalias kainas neatima iš valstybių narių galimybės uždrausti pardavinėti perdirbtą tabaką nuostolingai, nes ji nekelia grėsmės gamintojų ir importuotojų laisvei nustatyti minimalias savo gaminių mažmenines pardavimo kainas. Taip šie ūkio subjektai negalėtų kompensuoti mokesčių įtakos šioms kainoms, parduodami savo gaminius už mažesnę nei savikainos ir mokėtinų mokesčių sumą.

Prekių ženklai

Byloje *Audi prieš VRDT* (2010 sausio 21 d. sprendimas, C-398/08) Teisingumo Teismas nusprendė, kad tam tikromis sąlygomis reklaminis šūkis gali būti laikomas skiriamuoju žymeniu ir, vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 40/94[45] 7 straipsnio 1 dalies b punktu, būti pripažintas galiojančiu prekių ženklu. Todėl jis panaikino sprendimą, kuriuo atsisakoma registruoti kaip prekių ženklą šūkį „Vorsprung durch Technik" („technikos pranašumas"). To, kad prekių ženklą sudaro reklaminis šūkis, kurį gali perimti kitos įmonės, savaime dar nepakanka išvadai apie šio prekių ženklo skiriamojo požymio nebuvimą. Taigi tokį prekių ženklą suinteresuotoji visuomenė gali suvokti ir kaip reklaminę frazę, ir kaip prekių ir (arba) paslaugų komercinės kilmės nuorodą, o tai yra prekių ženklo funkcija. Toliau Teisingumo Teismas nurodė kai kuriuos reklaminiams šūkiams taikytinus kriterijus: frazė gali turėti keletą reikšmių, būti žodžių žaismas ar suvokiama kaip išgalvota, stebinanti ir netikėta bei kartu ir įsimenama. Šios savybės, nors ir nėra būtina nagrinėjamo žymens skiriamųjų požymių pripažinimo sąlyga, suteikia jam skiriamųjų požymių. Teisingumo Teismas mano, kad net jei reklaminį šūkį sudaro objektyvi žinia, vien dėl šios priežasties iš šio šūkio sudaryti prekių ženklai dar nelaikomi neturinčiais skiriamųjų požymių, jeigu jie nėra apibūdinamieji. Taigi Teisingumo Teismas

[44] PSO tabako kontrolės pagrindų konvencija, Bendrijos patvirtinta 2004 m. birželio 2 d. Tarybos sprendimu 2004/513/EB (OL L 213, p. 8).

[45] 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 11, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 146).

nurodė, jog tam, kad reklaminis šūkis, kurį prašoma įregistruoti kaip prekių ženklą, turėtų skiriamąjį požymį, jis turi pasižymėti tam tikru originalumu ar kūrybiškumu, reikalauti iš suinteresuotosios visuomenės bent minimalių interpretavimo arba pažinimo pastangų. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą – kad ir koks būtų paprastas nagrinėjamas šūkis, jo negalima pripažinti tokiu įprastu, kad iš karto ir be jokios vėlesnės analizės būtų atmesta galimybė, jog iš šio šūkio sudarytas prekių ženklas tinka nurodyti vartotojui konkrečių prekių ar paslaugų komercinę kilmę.

Sujungtose bylose *Google France SARL ir Google Inc. prieš Louis Vuitton Malletier SA*; *Google France SARL prieš Viaticum SA*; *Luteciel SARL ir Google France SARL prieš Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL ir kt.* (2010 m. kovo 23 d. sprendimas, C-236/08–C-238/08) Teisingumo Teismas, kuriam prejudicinį klausimą pateikė Prancūzijos kasacinis teismas, sprendė dėl nuorodų paslaugos teikėjų ir reklamuotojų atsakomybės už „AdWords" naudojimą. Teisingumo Teismas turėjo aiškinti Reglamento Nr. 40/94[46] ir Direktyvos 89/104/CEE[47] nuostatas, kad patikslintų šio reglamento 9 straipsnio 1 dalyje ir šios direktyvos 5 straipsnio 1 ir 2 dalyse pavartotą prekių ženklo naudojimo sąvoką. Bendrovė *Google* eksploatuoja pagal raktinius žodžius vykdomos informacijos paieškos internete sistemą ir siūlo mokamą nuorodų pateikimo paslaugą „AdWords". Ši paslauga ūkio subjektams sudaro galimybę pasirinkti vieną ar kelis raktinius žodžius ir, jeigu jie sutampa su vienu ar keliais interneto vartotojo per informacijos paieškos sistemą pateiktos užklausos žodžiais, pateikti reklaminį pranešimą su nuoroda į jų tinklavietę. Kai interneto vartotojai, naudodamiesi bendrovės *Google* paieškos sistema, įveda kaip prekių ženklai užregistruotas formuluotes, rubrikoje „rėmėjų nuorodos" pasirodo nuorodos į bendrovės *Louis Vuitton Malletier* gaminių imitacijas siūlančias tinklavietes ir į bendrovės *Viaticum* bei *Centre national de recherche en relations humaines* konkurentų tinklavietes. Šios bendrovės prekių ženklų, kurie naudojami kaip „AdWords", savininkės kreipėsi į teismą su prašymu pripažinti, jog *Google* pažeidė jų prekių ženklų apsaugą.

Kasacinis teismas, paskutine instancija nagrinėdamas prekių ženklų savininkių prieš bendrovę *Google* pradėtas bylas, kreipėsi į Teisingumo Teismą klausdamas, ar teisėta neturint prekių ženklų savininkų sutikimo naudoti šiuos ženklus atitinkančius žymenis kaip raktinius žodžius teikiant internetinių nuorodų paslaugą. Reklamuotojai naudoja šiuos žymenis savo prekėms ir paslaugoms. Tačiau taip nėra nuorodų paslaugos teikėjo atveju, nes leisdamas reklamuotojams kaip raktinius žodžius pasirinkti prekių ženklams tapačius žymenis jis išsaugo šiuos žymenis ir atsižvelgdamas į juos pateikia savo klientų skelbimus.

Teisingumo Teismas nurodė, kad kai trečiasis asmuo naudoja savininko prekių ženklui tapatų ar panašų į jį žymenį, tai suponuoja bent jau šio žymens naudojimą jo paties komerciniame pranešime. Teisingumo Teismo nuomone, nuorodų paslaugos teikėjas leidžia reklamuotojams naudoti tretiesiems asmenims priklausantiems prekių ženklams tapačius ar į juos panašius žymenis, tačiau pats šių žymenų nenaudoja. Nors prekių ženklų savininkas negali jais remtis prieš nuorodų paslaugų teikėją, kuris pats jais nesinaudoja, jis gali šiais prekių ženklais remtis prieš reklamuotojus, kurie naudojasi prekių ženklus atitinkančiais raktiniais žodžiais per bendrovę *Google* skelbdami skelbimus, nepaliekančius interneto vartotojui galimybės nustatyti skelbime minimos prekės ar paslaugos kilmės įmonės arba šią galimybę labai sumažinančius. Tokiu atveju interneto vartotojas gali suklysti dėl atitinkamų prekių ar paslaugų kilmės. Tai pažeidžia prekių ženklo funkciją užtikrinti vartotojams prekės ar paslaugos kilmę (prekių ženklo „kilmės nuorodos funkcija"). Teisingumo Teismas pabrėžė, kad nacionalinis teismas turi kiekvienu atveju įvertinti, ar jo nagrinėjamai bylai

[46] Žr. pirmesnę išnašą.

[47] 1988 m. gruodžio 21 d. Pirmoji Tarybos direktyva valstybių narių įstatymams, susijusiems su prekių ženklais, suderinti (OL L 40, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 92).

būdingas toks kilmės nurodymo funkcijos pažeidimas arba jo atsiradimo rizika. Dėl tų atvejų, kai reklamuotojai internete kaip raktinį žodį naudoja kitam asmeniui priklausantį prekių ženklą atitinkantį žymenį, kad būtų rodomi reklaminiai pranešimai, Teisingumo Teismas nusprendė, jog toks naudojimas tam tikru būdu gali paveikti tai, kaip pats prekių ženklo savininkas reklamuoja savo prekių ženklą, ir jo komercinę strategiją. Tačiau šis poveikis, kuris atsiranda dėl to, kad tretieji asmenys naudoja prekių ženklui tapačius žymenis, pats savaime dar nepadaro žalos prekių ženklo „reklamos funkcijai".

Teisingumo Teismui taip pat buvo pateiktas klausimas dėl ūkio subjekto, kaip antai bendrovė *Google*, atsakomybės už jos serveryje saugomus klientų duomenis. Atsakomybės klausimai reglamentuojami nacionaline teise. Tačiau Sąjungos teisėje numatyti tarpinių informacinės visuomenės paslaugų teikėjų atsakomybės apribojimai[48]. Atsakydamas į klausimą, ar internetinių nuorodų paslauga, kaip antai „AdWords", yra informacinės visuomenės paslauga, apimanti reklamuotojo pateiktos informacijos saugojimą, ir ar nuorodų paslaugos teikėjui taikomas atsakomybės apribojimas, Teisingumo Teismas nurodė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar šio teikėjo vaidmuo yra neutralus, o jo veiksmai – visiškai techniniai, automatiniai ir pasyvūs, t. y. ar jis nežino apie saugomus duomenis ir jų nekontroliuoja. Teisingumo Teismas taip pat nurodė, jog paaiškėjus, kad nuorodų paslaugų teikėjas nevaidino aktyvaus vaidmens, jis negali būti laikomas atsakingu už reklamuotojo prašymu išsaugotus duomenis, nebent būtų nustatyta, jog sužinojęs apie duomenų arba reklamuotojo veiksmų neteisėtumą jis šių duomenų nedelsiant nepanaikino arba nepadarė jų neprieinamų.

Socialinė politika

Teisingumo Teismas skyrė dėmesio įvairiems socialinės politikos, atsispindinčios gausiai šioje srityje priimtose direktyvose, aspektams.

Byloje *Albron Catering* (2010 m. spalio 21 d. sprendimas, C-242/09) Teisingumo Teismas turėjo patikslinti Direktyvoje 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo[49] pavartotą sąvoką „perdavėjas". Pagal šios direktyvos 3 konstatuojamąją dalį šia direktyva siekiama „garantuoti darbuotojų apsaugą pasikeitus darbdaviui". Šiuo atžvilgiu šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „perdavėjo teisės ir pareigos, kylančios iš darbo sutarties arba darbo santykių, galiojančių perdavimo dieną, yra perduodamos perėmėjui". Šioje byloje Teisingumo Teismui pateiktas klausimas, ar perduodant, kaip numatyta Direktyvoje 2001/23, grupės įmonę ne grupės įmonei, „perdavėja" pagal šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies a punktą gali būti laikoma grupės įmonė, kurioje atitinkami darbuotojai nuolat dirbo, tačiau su ja nebuvo siejami darbo sutartimi, jeigu atitinkami darbuotojai darbo sutartis buvo sudarę su kita grupės įmone. Teisingumo Teismas atsakė teigiamai. Direktyvos 2001/23 3 straipsnio 1 dalyje numatytas reikalavimas, kad perdavimo dieną būtų arba darbo sutartis, arba alternatyviai (taigi kaip lygiavertė aplinkybė) darbo santykiai, leidžia manyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas ne visais atvejais reikalauja sutartinio ryšio su perdavėju tam, kad darbuotojams būtų taikoma šioje direktyvoje numatyta apsauga.

[48] 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) (OL L 178, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 25 t., p. 399).

[49] 2001 m. kovo 12 d. Tarybos direktyva 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OL L 82, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4t., p. 98).

Byloje *Roca Álvarez* (2010 m. rugsėjo 30 d. sprendimas, C-104/09) Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinė priemonė, kuria numatyta, jog pagal darbo sutartį dirbančiųjų statusą turinčios moteriškos lyties darbuotojos per pirmuosius devynis mėnesius po vaiko gimimo gali pasinaudoti įvairiomis atostogomis, o vyriškos lyties darbuotojai tokiomis pačiomis atostogomis gali pasinaudoti tik jeigu vaiko motina taip pat turi pagal darbo sutartį dirbančios darbuotojos statusą, pažeidžia Sąjungos teisę ir, konkrečiai kalbant, Direktyvos 76/207/EEB[50] 2 straipsnio 1, 3, 4 ir 5 dalis. Teisingumo Teismas pastebėjo, jog šiomis atostogomis gali pasinaudoti tiek pagal darbo sutartį dirbantis tėvas, tiek pagal darbo sutartį dirbanti motina, o tai suponuoja, kad pamaitinti vaiką ir juo pasirūpinti gali ir tėvas, ir motina, todėl atrodo, kad šios atostogos darbuotojams suteikiamos dėl to, kad jie yra vaiko tėvai. Vadinasi, jos negali būti laikomos skirtomis užtikrinti moters biologinės būklės po nėštumo arba ypatingų motinos ir jos vaiko ryšių apsaugą. Be to, Teisingumo Teismo nuomone, nenumačius pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų statusą turintiems tėvams galimybės pasinaudoti šiomis atostogomis vien todėl, kad vaiko motina neturi tokio statuso, gali lemti tai, jog savarankiškai dirbanti moteris bus priversta riboti savo profesinę veiklą ir viena prisiimti dėl vaiko gimimo atsiradusius rūpesčius, nesulaukdama vaiko tėvo pagalbos. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokia priemonė nenagrinėtina nei kaip priemonė, kuria panaikinama ar sumažinama realiame socialiniame gyvenime galinti egzistuoti faktinė moterų nelygybė Direktyvos 76/207 2 straipsnio 4 dalyje pavartota prasme, nei kaip priemonė, kuria siekiama užtikrinti realią, o ne formalią lygybę, sumažinant faktinę nelygybę, kuri gali atsirasti socialiniame gyvenime, taip pašalinant ar kompensuojant atitinkamiems asmenims nepalankias profesinės karjeros sąlygas, kaip tai nurodyta SESV 157 straipsnio 4 dalyje.

Byloje *Danosa* (2010 m. lapkričio 11 d. sprendimas, C-232/09) Teisingumo Teismo iš pradžių klausta, ar asmuo, teikiantis paslaugas kapitalo bendrovei kaip jos valdybos narys, laikytinas darbuotoju Direktyvoje 92/85/EEB dėl priemonių, skirtų skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių ir neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata, nustatymo[51] vartojama šio žodžio prasme. Teisingumo Teismas atsakė teigiamai su sąlyga, kad atitinkamas asmuo tam tikrą laiką vykdo savo veiklą vadovaujamas ar kontroliuojamas kito šios bendrovės organo ir už šią veiklą gauna atlyginimą. Jis taip pat nurodė, kad darbo santykių teisinės prigimties pagal nacionalinę teisę *sui generis* pobūdis neturi jokios įtakos darbuotojo statusui pagal Sąjungos teisę. Toliau Teisingumo Teismas turėjo patikrinti nacionalinės teisės aktų, kuriais leidžiama atšaukti kapitalo bendrovės valdybos narę, nepaisant jos nėštumo, atitiktį Direktyvos 92/85 10 straipsnyje numatytam draudimui atleisti iš darbo. Teisingumo Teismo nuomone, darant prielaidą, kad atitinkamas asmuo yra „nėščia darbuotoja“ šioje direktyvoje vartojama prasme, reikia pripažinti, kad šie teisės aktai neatitinka direktyvos. Teisingumo Teismas papildomai nurodė, kad jei ieškovė neturi tokio statuso, ji gali remtis Direktyva 76/207/EEB su pakeitimais, padarytais Direktyva 2002/73/EB[52]. Vadovaujantis nediskriminacijos principu ir visų pirma Direktyvos 76/207 nuostatomis, moterų apsauga nuo atleidimo iš darbo turi būti pripažįstama ne tik per motinystės atostogas, bet ir per visą nėštumą. Taigi, net jei atitinkama valdybos narė nėra „nėščia darbuotoja“, jos atšaukimas dėl

[50] 1976 m. vasario 9 d. Tarybos direktyva 76/207/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaukštinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu (OL L 39, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 187).

[51] 1992 m. spalio 19 d. Tarybos direktyva 92/85/EEB dėl priemonių, skirtų skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių ir neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata, nustatymo (Dešimtoji atskira direktyva, kaip numatyta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) (OL L 348, p. 1–8; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 110–117).

[52] 1976 m. vasario 9 d. Tarybos direktyva dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo įsidarbinimo, profesinio mokymo, pareigų paaukštinimo ir darbo sąlygų atžvilgiu (OL L 39, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 187) ir 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/73/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 76/207/EEB (OL L 269, p. 15; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 255).

nėštumo arba dėl iš esmės tokia būkle pagrįstos priežasties gali būti susijęs tik su moterimis ir todėl yra tiesioginė diskriminacija dėl lyties, kuria pažeidžiamos Direktyvos 76/207 2 straipsnio 1 ir 7 dalys bei 3 straipsnio 1 dalies c punktas.

Bylose *Gassmayr* ir *Parviainen* (2010 m. liepos 1 d. sprendimai, C-194/08 ir C-471/08) Teisingumo Teismas taip pat aiškino minėtą Direktyvą 92/85[53]. Jo buvo prašoma atsakyti į klausimus, susijusius su tuo, kaip skaičiuoti pajamas, užtikrintinas darbuotojoms jų nėštumo arba motinystės atostogų laikotarpiu tais atvejais, kai joms laikinai pavedamos kitos pareigos arba jos laikinai atleidžiamos nuo darbo. Teisingumo Teismo teigimu, Direktyvos 92/85 11 straipsnio 1 punktu nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta, jog nėščia arba dėl nėštumo laikinai nuo darbo atleista darbuotoja turi teisę į tokio dydžio atlyginimą, kokį vidutiškai gavo referenciniu laikotarpiu iki nėštumo pradžios, į jį neįtraukiant priemokos už budėjimą darbo vietoje. Nėščia darbuotoja, kuriai, vadovaujantis Direktyvos 92/85 5 straipsnio 2 dalimi, dėl nėštumo buvo laikinai pavestos kitos užduotys nei iki tol, neturi teisės į tokio paties dydžio atlyginimą, kokį vidutiniškai gavo iki šio paskyrimo. Pagal Direktyvos 92/85 11 straipsnio 1 punktą valstybės narės ir tam tikrais atvejais socialiniai partneriai neprivalo šio laikino paskyrimo laikotarpiu išsaugoti tų atlyginimo dalių ar priedų, kurie susiję su specifinėmis atitinkamos darbuotojos ypatingomis sąlygomis vykdytomis užduotimis ir kurie iš esmės skirti kompensuoti šių užduočių keliamus nepatogumus. Tačiau Teisingumo Teismas nusprendė, kad nuo darbo atleista nėščia darbuotoja arba darbuotoja, kuriai uždrausta dirbti, vadovaujantis minėto 11 straipsnio 1 punktu, turi teisę ne tik į bazinio atlyginimo išsaugojimą, bet ir į su jos profesiniu statusu susijusias atlyginimo dalis arba priedus, kaip antai priedus už vadovaujančias pareigas, darbo stažą ir profesinę kvalifikaciją.

Be to, Sprendime *Chatzi* (2010 m. rugsėjo 16 d. sprendimas, C-149/10) Teisingumo Teismas patikslino Direktyvos 96/34/EB dėl Bendrojo susitarimo dėl tėvystės atostogų, sudaryto tarp UNICE, CEEP ir ETUC[54], priede pateikiamo Bendrojo susitarimo dėl tėvystės atostogų 2 punkto 1 dalies apimtį. Iš pradžių Teisingumo Teismas, atsižvelgęs tiek į paties susitarimo tekstą, tiek į jo tikslą, nusprendė, kad ši nuostata negali būti aiškinama taip, kad individuali teisė į vaiko priežiūros atostogas suteikiama vaikui. Toliau Teisingumo Teismas atmetė tokį Bendrojo susitarimo dėl tėvystės atostogų 2 punkto 1 dalies aiškinimą, kad gimus dvyniams atsiranda teisė gauti tiek vaiko priežiūros atostogų laikotarpių, kiek gimė vaikų. Tačiau jis patikslino, kad šia nuostata, paisant vienodo požiūrio principo, reikalaujama, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas įvestų tokią vaiko priežiūros atostogų tvarką, pagal kurią, nelygu atitinkamoje valstybėje narėje susiklosčiusi situacija, dvynių tėvams būtų užtikrinamas geriausiai jų ypatingus poreikius atitinkantis statusas. Nacionaliniam teismui palikta pareiga įvertinti, ar nacionalinės teisės aktai tenkina šį reikalavimą, ir prireikus aiškinti juos kiek įmanoma labiau paisant Sąjungos teisės.

Keliose bylose Teisingumo Teismas dar kartą patvirtino nediskriminavimo dėl amžiaus principą ir patikslino jo turinį.

Byloje *Andersen* (2010 m. spalio 12 d. sprendimas, C-499/08) Teisingumo Teismas turėjo galimybę išaiškinti Direktyvos 2000/78/EB[55], nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje

[53] Žr. 51 išnašą.

[54] 1996 m. birželio 3 d. Tarybos direktyva 96/34/EB dėl Bendrojo susitarimo dėl tėvystės atostogų, sudaryto tarp UNICE, CEEP ir ETUC (OL L 145, p. 4–9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 285–290), su pakeitimais, padarytais 1997 m. gruodžio 15 d. Tarybos direktyva 97/75/EB, iš dalies keičiančia Direktyvą 96/34/EB dėl Bendrojo susitarimo dėl tėvystės atostogų, sudaryto tarp UNICE, CEEP ir ETUC, ir išplečiančia jos taikymą Jungtinei Karalystei (OL L 10, p. 24; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 263).

[55] 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 79).

bendruosius pagrindus, 2 straipsnį ir 6 straipsnio 1 dalį. Jo teigimu, šiais straipsniais draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos darbuotojai, turintys teisę į jų darbdavio mokamą senatvės pensiją pagal pensijų draudimo, kuriuo jie apsidraudė nesulaukę 50 metų amžiaus, sistemą, vien dėl šios priežasties negali gauti specialios išeitinės išmokos, skirtos palengvinti didesnį nei dvylikos metų stažą įmonėje turinčių darbuotojų profesinę reintegraciją. Teisingumo Teismas konstatavo, kad nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose įtvirtintas skirtingas požiūris buvo tiesiogiai pagrįstas amžiumi. Kai kurie darbuotojai neįgydavo teisės į specialią išeitinę išmoką tik dėl to, kad atleidimo iš darbo dieną jie turėjo teisę gauti senatvės pensiją. Toliau Teisingumo Teismas išnagrinėjo galimą šio skirtingo požiūrio pateisinimą pagal Direktyvoje 2000/78 numatytas sąlygas. Jis nusprendė, kad nors šie teisės aktai yra proporcingi atsižvelgiant į teisėtus užimtumo politikos ir darbo rinkos tikslus, vis dėlto jie viršija tai, kas būtina šiems tikslams pasiekti. Jais išmoka nenumatyta ne tik tiems darbuotojams, kurie faktiškai gaus senatvės pensiją iš savo darbdavio, bet ir tiems, kurie, nors ir turi teisę gauti tokią pensiją, ketina tęsti savo profesinę karjerą. Todėl tokie teisės aktai nėra pateisinami ir neatitinka Direktyvos 2000/78.

Sprendime *Kücükdevici* (2010 m. sausio 19 d. sprendimas, C-555/07) Teisingumo Teismas nusprendė, kad nediskriminavimo dėl amžiaus principas, kaip antai sukonkretintas minėtoje Direktyvoje 2000/78, turi būti aiškinamas kaip draudžiantis tokią nacionalinės teisės nuostatą, pagal kurią skaičiuojant pranešimo apie atleidimą iš darbo terminą nėra atsižvelgiama į darbuotojo iki 25 metų amžiaus išdirbtą laiką. Teisingumo Teismas priminė, kad pati direktyva negali sukurti pareigų privatiems asmenims ir dėl to ja, kaip tokia, negalima remtis prieš tokį asmenį. Tačiau jis pastebėjo, kad Direktyva 2000/78 vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityse principas tik sukonkretinamas, o nediskriminavimo dėl amžiaus principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas. Taigi jis padarė išvadą, kad būtent nacionalinis teismas, nagrinėjantis ginčą dėl nediskriminavimo dėl amžiaus principo, koks sukonkretintas Direktyvoje 2000/78, privalo pagal savo kompetenciją užtikrinti iš Sąjungos teisės asmenims išplaukiančią teisinę apsaugą ir garantuoti visišką jos veiksmingumą, prireikus netaikydamas jokios šiam principui prieštaraujančios nacionalinės teisės akto nuostatos.

Galiausiai bylose *Wolf*, *Petersen* (2010 m. sausio 12 d. sprendimai, C-229/08 ir C-341/08) ir *Rosenbladt* (2010 m. spalio 12 d. sprendimas, C-45/09) Teisingumo Teismas nagrinėjo nediskriminavimo dėl amžiaus principo pagal minėtą Direktyvą 2000/78 apimtį. Pirmoje byloje jis nusprendė, kad nors nacionalinės teisės aktais, kuriais nustatoma maksimali 30 metų amžiaus riba priimant į ugniagesių viduriniosios grandies techninę tarnybą, įtvirtintas skirtingas požiūris dėl amžiaus Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 2 dalies a punkte pavartota prasme, jie gali būti laikomi tinkamais siekiant tikslo užtikrinti profesionalios priešgaisrinės apsaugos tarnybos operatyvumą ir sklandžią veiklą, o tai yra teisėtas tikslas pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalį. Be to, neatrodo, kad šie teisės aktai viršytų tai, kas būtina šiam tikslui pasiekti, nes poreikį turėti ypač didelius fizinius pajėgumus galima laikyti viduriniosios grandies techninės tarnybos ugniagesio profesinės veiklos esminiu ir lemiamu profesiniu reikalavimu, o būtinybė turėti visą fizinį pajėgumą norint užsiimti šia profesija susijusi su minėtos tarnybos narių amžiumi.

Antroje byloje Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2000/78 2 straipsnio 5 daliai prieštarauja nacionalinė priemonė, kuria nustatoma maksimali, nagrinėtu atveju – 68 metų, amžiaus riba verstis pagal sutartį su ligonių kasomis dirbančio stomatologo profesija, jei vienintelis skelbiamas šios priemonės tikslas yra apsaugoti pacientų sveikatą nuo sumažėjusių šią amžiaus ribą peržengusių stomatologų gebėjimų, nes tokia pati amžiaus riba nėra taikoma pagal sutartį su ligonių kasomis nedirbantiems stomatologams. Tačiau šios direktyvos 6 straipsnio 1 daliai neprieštarauja tokia priemonė, jeigu ja siekiama tarp kartų paskirstyti galimybes užsiimti pagal su ligonių kasomis sudarytą sutartį dirbančių stomatologų profesija ir jei, atsižvelgiant į situaciją atitinkamoje darbo rinkoje, ši priemonė yra tinkama ir būtina šiam tikslui pasiekti. Trečioje byloje

Teisingumo Teismas konstatavo, kad Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalimi nedraudžiama nacionalinė nuostata, pagal kurią teisėtomis laikomos automatinio darbo sutarčių nutraukimo, kai darbuotojui sueina pensinis amžius, sąlygos, jei, pirma, minėtą nuostatą objektyviai ir tinkamai pateisina teisėtas tikslas, susijęs su užimtumo politika ir darbo rinka, ir, antra, šiam tikslui pasiekti naudojamos priemonės yra tinkamos ir būtinos.

Aplinka

Byloje *Komisija prieš Italiją* (2010 m. kovo 4 d. sprendimas, C-297/08) Teisingumo Teismas turėjo išnagrinėti, ar Komisija pagrįstai tvirtino, jog Italijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvą 2006/12/EB[56]. Italijai buvo pateikti kaltinimai dėl atliekų šalinimo vieninteliame Kampanijos regione.

Dėl miesto atliekų apdorojimo ir šalinimo infrastruktūros Teisingumo Teismas priminė, kad diegdamos integruotą ir tolygų atliekų šalinimo įrenginių tinklą valstybės narės turi diskreciją pasirinkti teritorinį pagrindą, kuris, jų nuomone, yra tinkamas pasiekti pakankamus nacionalinius valymo pajėgumus. Tam tikrų rūšių atliekos dėl specifikos gali būti veiksmingai apdorojamos sutelkus vienoje ar keliose nacionalinio masto struktūrose ar net bendradarbiaujant su kitomis valstybėmis narėmis. Tačiau nepavojingų miesto atliekų, kurioms nereikia specializuotų įrenginių, šalinimo tinklus valstybės narės privalo kurti kuo arčiau atliekų susidarymo vietos, nors tai neužkerta galimybės šiuo tikslu bendradarbiauti artumo principą atitinkantiems regionams arba skirtingų valstybių teritoriniams vienetams. Nei gyventojų protestai, nei rangovų sutartinių įsipareigojimų nevykdymas, nei baudžiamosios veikos nėra *force majeure* aplinkybė, galinti pateisinti įsipareigojimų pagal šią direktyvą nevykdymą ir faktinį infrastruktūros neįdiegimą ar uždelstą įdiegimą.

Dėl pavojaus žmonių sveikatai ir aplinkai daromos žalos Teisingumo Teismas priminė, kad nors šioje direktyvoje įtvirtinti aplinkosaugos ir žmonių sveikatos apsaugos tikslai, joje nenustatyta, kokio turinio priemonių valstybės narės turi imtis, paliekant joms tam tikrą diskreciją. Taigi tiesiogiai remiantis tuo, kad faktinė situacija neatitinka šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų tikslų, iš principo dar negalima daryti išvados, jog atitinkama valstybė narė neįvykdė įsipareigojimų pagal šią nuostatą, t. y. nesiėmė būtinų priemonių užtikrinti, kad atliekos būtų pašalintos nesukeliant pavojaus žmonių sveikatai ir nedarant žalos aplinkai. Tačiau jeigu tokia faktinė situacija tęsiasi ir visų pirma jei dėl jos be kompetentingų valdžios institucijų įsikišimo ilgą laiką reikšmingai blogėja aplinkos būklė, tai gali liudyti, jog valstybės narės viršijo šia nuostata joms suteiktos diskrecijos ribas. Todėl Italijos Respublika, arti atliekų susidarymo vietos neįdiegusi tolygaus ir integruoto atliekų perdirbimo ir šalinimo įrenginių tinklo ir nesiėmusi visų priemonių, būtinų siekiant Kampanijos regione išvengti pavojaus žmonių sveikatai ir žalos aplinkai, dvigubai neįvykdė įsipareigojimų.

Dviejuose 2010 m. kovo 9 d. sprendimuose *ERG ir kt.*, priimtuose atitinkamai byloje C-378/08 ir sujungtose bylose C-379/08 bei C-380/08, Teisingumo Teismas turėjo galimybę išaiškinti Direktyvą 2004/35 dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą[57].

[56] 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/12/EB dėl atliekų (OL L 114, p. 9).

[57] 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti) (OL L 143, p. 56; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 8 t., p. 357).

Byloje C-378/08 Teisingumo Teismas nusprendė, kad šia direktyva dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais kompetentingai institucijai leidžiama preziumuoti priežastinį ryšį tarp ūkio subjektų ir nustatytos taršos, jeigu jų įrenginiai yra arti užterštos teritorijos. Tačiau institucija, norinti preziumuoti tokį priežastinį ryšį paisydama „teršėjas moka" principo, turi turėti patikimų duomenų savo prezumpcijai pagrįsti, kaip antai šių ūkio subjektų įrenginių ir užterštos teritorijos artumas bei rastų teršalų atitiktis šio subjekto veikloje naudojamoms medžiagoms. Be to, kompetentinga institucija neprivalo nustatyti ūkio subjektų, kurie laikomi atsakingais už žalą aplinkai dėl jų veiklos, kaltės. Tačiau ši institucija prieš tai privalo nustatyti konstatuotos taršos šaltinį ir tam ji turi didelę diskreciją pasirinkti procedūras, priemones, kurių reikia imtis, ir tyrimo trukmę.

Sujungtose bylose C-379/08 ir C-380/08 Teisingumo Teismas nusprendė, kad kompetentingai institucijai suteikiama teisė iš pagrindų pakeisti žalos aplinkai ištaisymo priemones, kurių nuspręsta imtis pagal rungimosi principu pagrįstą vertinimo procedūrą, vykdytą bendradarbiaujant su atitinkamais ūkio subjektais, ir kurios jau įvykdytos arba pradėtos vykdyti. Tačiau siekdama priimti tokį sprendimą ši institucija privalo:

– išklausyti ūkio subjektus, išskyrus atvejus, kai dėl aplinkos kritinės būklės ji privalo imtis veiksmų nedelsdama,

– pasiūlyti visų pirma tiems asmenims, kurių sklypuose turi būti taikomos šios priemonės, pateikti savo pastabas, į kurias ji turėtų atsižvelgti, ir

– savo sprendime nurodyti priežastis, pagrindžiančias jos pasirinkimą ir prireikus galinčias pateisinti, kodėl nereikėjo atlikti detalaus nagrinėjimo arba jo buvo neįmanoma atlikti dėl, pavyzdžiui, kritinės aplinkos būklės.

Be to, Teisingumo Teismas nusprendė, kad šia direktyva dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriais kompetentingai institucijai leidžiama susieti subjektų teisę naudotis savo sklypais su sąlyga, kad jie vykdys reikalaujamus žalos aplinkai ištaisymo darbus net ir tais atvejais, kai šie darbai nesusiję su minėtais sklypais, nes anksčiau jiems jau buvo taikytos valymo priemonės arba jie niekada nebuvo užteršti. Tačiau tokia priemonė turi būti pateisinama tikslu užkirsti kelią aplinkos būklės pablogėjimui arba, vadovaujantis atsargumo principu, siekiu išvengti kitos žalos aplinkai atsiradimo ar pasikartojimo subjektų sklypuose, esančiuose netoli jūros kranto ansamblio, kuriam taikomos žalos ištaisymo priemonės.

Vizos, prieglobstis ir imigracija

Reikėtų paminėti kelis sprendimus, susijusius su šia nuolat plėtojama sritimi. Bylose *Melki ir Abdeli* (2010 m. birželio 22 d. sprendimai, C-188/10 ir C-189/10) Teisingumo Teismas nusprendė, kad SESV 67 straipsnio 2 dalimi ir Reglamento Nr. 562/2006[58] 20 bei 21 straipsniams prieštarauja nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis atitinkamos valstybės narės policijai suteikiami įgaliojimai tik 20 km iki sausumos sienos, einančios tarp šios valstybės narės ir valstybių Konvencijos dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo šalių, pločio ruože tikrinti bet kurio asmens tapatybę, neatsižvelgiant į jo elgesį ir išskirtines aplinkybes, patvirtinančias viešosios tvarkos pažeidimo grėsmę, taip užtikrinant įstatyme įtvirtintų pareigų turėti, nešioti ir pateikti dokumentus laikymąsi,

[58] 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 562/2006, nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) (OL L 105, p. 1).

jeigu nenumatomos šių įgaliojimų ribos, būtinos užtikrinti, kad praktinis naudojimasis šiais įgaliojimais netaptų lygiavertis patikrinimams kertant sieną.

Byloje *Chakroun* (2010 m. kovo 4 d. sprendimas, C-578/08) Teisingumo Teismas patikslino su šeimos susijungimu susijusią savo praktiką.

Pirmiausia jis nusprendė, kad Direktyvos 2003/86/EB[59] 7 straipsnio 1 dalies c punkte pavartotas žodžių junginys „naudojimasis socialinės paramos sistema" turi būti aiškinamas kaip neleidžiantis valstybei narei priimti tokių teisės aktų dėl šeimos susijungimo, pagal kuriuos neišduodamas šeimos susijungimo leidimas globėjui, įrodžiusiam, kad turi pastovių, nuolatinių ir pakankamų lėšų sau ir savo šeimos nariams išlaikyti, tačiau kuris, atsižvelgiant į šių pajamų dydį, vis tiek galės kreiptis dėl specialios paramos išskirtinėms ir individualiai įvertintoms pragyvenimo išlaidoms padengti, dėl vietos valdžios institucijų pagal gaunamas pajamas skiriamų mokesčių lengvatų ar dėl pajamų palaikymo priemonių, taikomų vykdant minimalių pajamų užtikrinimo politiką.

Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 2003/86, visų pirma jos 2 straipsnio d punktas, turi būti aiškinama kaip draudžianti nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos 7 straipsnio 1 dalies c punkte numatytos sąlygos, kurias turi atitikti pajamos, diferencijuojamos pagal tai, ar šeimos santykiai atsirado iki globėjui atvykstant į priimančios valstybės narės teritoriją, ar vėliau.

Byloje *Bolbol* (2010 m. birželio 17 d. sprendimas, C-31/09) Teisingumo Teismas aiškino Direktyvos 2004/83[60] 12 straipsnio 1 dalies a punkto pirmą sakinį. Šios direktyvos ypatybė yra ta, kad ja į Europos Sąjungos teisyną įtrauktos iš Ženevos konvencijos[61] kylančios pareigos. Teisingumo Teismas priminė, kad perkeltiesiems palestiniečiams skirtos specialiosios konvencijos nuostatos taikytinos tik tiems asmenims, kuriems nagrinėjamu momentu taikoma Jungtinių Tautų pagalbos ir darbo Palestinos pabėgėliams Artimuosiuose Rytuose organizacijos (toliau – UNRWA) apsauga arba pagalba. Taigi šios specialiosios nuostatos taikomos tik tiems asmenims, kurie iš tikrųjų kreipėsi dėl UNRWA pagalbos. Kita vertus, asmenims, kurie tik atitinka ar atitiko teisės pasinaudoti šios agentūros apsauga ar pagalba sąlygas, ir toliau taikomos bendrosios konvencijos nuostatos. Taigi tokių asmenų prašymai suteikti pabėgėlio statusą turi būti nagrinėjami individualiai ir gali būti patenkinti tik jeigu jie persekiojami dėl rasės, religijos, pilietybės ar politinių įsitikinimų. Dėl pasinaudojimą UNRWA pagalba patvirtinančių įrodymų Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors šios agentūros registracija yra pakankamas įrodymas, pagalbos gavėjui turi būti leidžiama šią aplinkybę įrodinėti ir kitais būdais.

Bylose *B* ir *D* (2010 m. lapkričio 9 d. sprendimai, C-57/09 ir C-101/09) Teisingumo Teismas patikslino Direktyvos 2004/83/EB[62] 12 straipsnio 2 dalies b ir c punktuose numatyto pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindo taikymo tvarką. Šiose bylose nagrinėtos situacijos, kai į pabėgėlio statusą pretenduojantis asmuo ir tokį statusą jau turintis asmuo buvo organizacijų, įtrauktų į su teroro

[59] 2003 m. rugsėjo 22 d. Tarybos Direktyva 2003/86/EB dėl teisės į šeimos susijungimą (OL L 251, p. 12; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 224).

[60] 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų (OL L 304, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 96).

[61] 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencija dėl pabėgėlių statuso (*Recueil des traités des Nations unies, vol.* 189, p. 150, Nr. 2545 (1954)).

[62] Žr. 60 išnašą.

aktais susijusių asmenų, grupių ir organizacijų sąrašą, parengtą įgyvendinant Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijoje numatytas kovos su terorizmu priemones, nariai.

Iš pradžių Teisingumo Teismas išnagrinėjo klausimą, ar atvejai, kai atitinkamas asmuo priklausė į minėtą sąrašą įtrauktai organizacijai ir aktyviai rėmė šios organizacijos ginkluotą kovą, prireikus net eidamas joje aukštas pareigas, yra „sunkus nepolitinis nusikaltimas" arba „Jungtinių Tautų siekiams ir principams prieštaraujantys veiksmai" šioje direktyvoje nurodyta šių formuluočių prasme. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas nurodė, kad pabėgėlio statuso nesuteikimas asmeniui, buvusiam teroristinius metodus taikančios organizacijos nariu, siejamas su individualiu konkrečių faktinių aplinkybių nagrinėjimu, leidžiančiu kompetentingai institucijai įvertinti, ar yra rimtų priežasčių manyti, kad veikdamas šioje organizacijoje šis asmuo padarė sunkų nepolitinį nusikaltimą arba pripažintas kaltu dėl Jungtinių Tautų siekiams ir principams prieštaraujančių veiksmų, arba kurstė tokį nusikaltimą ar tokius veiksmus, arba kitaip dalyvavo juos vykdant šioje direktyvoje pavartota prasme.

Darytina išvada, kad, pirma, vien dėl aplinkybės, jog atitinkamas asmuo priklausė tokiai organizacijai, dar negalima automatiškai nesuteikti šiam asmeniui pabėgėlio statuso. Antra, Teisingumo Teismas pastebėjo, kad vien dalyvavimas teroristinės grupės veikloje taip pat nelemia automatiško šioje direktyvoje numatytų nesuteikimo pagrindų taikymo, nes tam reikia išsamiai patikrinti visas kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes.

Toliau Teisingumo Teismas konstatavo, kad atsisakymas suteikti pabėgėlio statusą remiantis vienu iš atitinkamų nesuteikimo pagrindų nesusietas su aplinkybe, jog atitinkamas asmuo turi kelti aktualią grėsmę priimančiajai valstybei narei. Nesuteikimo pagrindai skirti bausti tik už praeityje padarytus veiksmus. Tais atvejais, kai asmuo kelia aktualią grėsmę, kompetentingos institucijos gali imtis būtinų priemonių remdamosi kitomis šios direktyvos nuostatomis.

Galiausiai Teisingumo Teismas išaiškino šią direktyvą taip, kad valstybės narės gali, vadovaudamosi savo nacionaline teise, pripažinti teisę į prieglobstį asmeniui, kuriam pabėgėlio statusas negali būti suteiktas pagal vieną iš šioje direktyvoje nurodytų nesuteikimo pagrindų, jeigu šios kitos rūšies apsauga nekelia grėsmės ją supainioti su šioje direktyvoje numatytu pabėgėlio statusu.

Bylose *Salahadin Abdulla ir kt.* (2010m. kovo 2 d. sprendimai, C-175/08, C-176/08, C-178/08, C-179/08) Teisingumo Teismas nagrinėjo sąlygas, kuriomis pabėgėlio statusas pasibaigia tuo pagrindu, kad pasikeitė aplinkybės, kuriomis remiantis šis statusas buvo pripažintas, kaip tai nurodyta minėtos Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punkte.

Teisingumo Teismas nusprendė, kad asmuo praranda pabėgėlio statusą, kai atitinkamoje trečiojoje šalyje reikšmingai ir ne laikinai pasikeitus aplinkybėms nebeliko persekiojimo baimę galinčių pateisinti aplinkybių ir kitų priežasčių bijoti tokio persekiojimo. Kad kompetentingos institucijos galėtų padaryti išvadą apie nebepagrįstą pabėgėlio baimę būti persekiojamam, jos turi patikrinti, ar Direktyvos 2004/83 7 straipsnio 1 dalyje numatytas apsaugą užtikrinantis trečiosios šalies subjektas ar subjektai ėmėsi pagrįstų priemonių užkirsti kelią persekiojimui, be to, jie turi turėti veiksmingą teisminę sistemą, leidžiančią nustatyti persekiojimo veiksmus, juos ištirti ir už juos nubausti. Kompetentingos institucijos taip pat privalo įsitikinti, kad pasibaigus atitinkamo piliečio pabėgėlio statusui jis galės pasinaudoti tokia apsauga.

Toliau Teisingumo Teismas nagrinėjo prielaidą, kad išnyko aplinkybės, lėmusios pabėgėlio statuso suteikimą, ir patikslino sąlygas, kurioms esant kompetentingos institucijos prireikus turi patikrinti, ar nėra kitų aplinkybių, dėl kurių atitinkamas asmuo galėtų pagrįstai bijoti būti persekiojamas. Teisingumo Teismas, be kita ko, nurodė, kad tiek suteikiant pabėgėlio statusą, tiek nagrinėjant

klausimą dėl šio statuso pratęsimo atsakinėjama į tą patį klausimą – ar dėl nustatytų aplinkybių kyla toks persekiojimo pavojus, jog atitinkamas asmuo, atsižvelgiant į jo individualią padėtį, gali pagrįstai bijoti, kad jo atžvilgiu bus iš tikrųjų imtasi persekiojimo veiksmų. Taigi Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad tikimybės kriterijus, kuriuo matuojama persekiojimo rizika, yra tapatus taikomam suteikiant pabėgėlio statusą.

Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose ir tarptautinė privatinė teisė

Procesas, kai vis daugiau teisminio bendradarbiavimo civilinėse bylose sričių reglamentuojama Bendrijos teisinėmis priemonėmis, kaip ir reikėjo tikėtis, neatsiejamas nuo Bendrijos teismo vaidmens stiprėjimo.

2010 m. sprendimuose Teisingumo Teismas pateikė keletą labai svarbių 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo[63] įtvirtintų specialių sutartims taikomų nuostatų išaiškinimų.

Pirmiausia reikėtų paminėti bylą *Car Trim* (2010 m. vasario 25 d. sprendimas, C-381/08), kurioje Teisingumo Teismas turėjo aiškinti Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktį. Jame, siekiant palengvinti prievolės, kuria grindžiamas reikalavimas, įvykdymo arba turėjimo įvykdyti vietos teismo specialiosios jurisdikcijos taisyklės, numatytos Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkte, taikymą, numatytos dvi savarankiškos dispozicijos, viena – prekių pardavimo sutarties atveju, o kita – paslaugų teikimo sutarties atveju. Prekių pardavimo sutarties atveju šio reglamento 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio pirmoje įtraukoje nurodyta, kad šios prievolės įvykdymo vieta yra sutartyje numatyta prekių pristatymo vieta. Paslaugų teikimo sutarties atveju to paties reglamento 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio antroje įtraukoje nurodoma sutartyje numatyta paslaugų teikimo vieta. Šioje byloje Teisingumo Teismui pateiktas prejudicinis klausimas buvo susijęs, pirma, su „prekių pardavimo“ ir „paslaugų teikimo“ šio reglamento 5 straipsnio 1 punkto b papunktyje pavartota prasme atskyrimo kriterijų apibrėžimu ir, antra, su pristatymo vietos nustatymu nuotolinės prekybos atveju, visų pirma tada, kai sutartyje nieko šiuo klausimu nenumatyta.

Į pirmąją prejudicinio klausimo dalį Teisingumo Teismas atsakė, kad Reglamento Nr. 44/2001 5 straipsnio 1 punkto b papunktis turi būti aiškinamas taip, jog sutartys dėl prekių, kurios turi būti padarytos ar pagamintos, pristatymo, net jei pirkėjas nustatė tam tikrus reikalavimus dėl šių prekių įsigijimo, perdirbimo ir pristatymo, tačiau nepateikė medžiagų, ir tiekėjas yra atsakingas už prekės kokybę bei atitiktį sutarčiai, turi būti kvalifikuojamos kaip „prekių pardavimas“ šio reglamento 5 straipsnio 1 punkto b papunkčio pirmoje įtraukoje pavartota prasme. Į antrąją prejudicinio klausimo dalį, susijusią su sutarties įvykdymo vietos nustatymu nuotolinės prekybos atveju, Teisingumo Teismas atsakė, jog, pirma, vadovaujantis Reglamento 44/2001 5 straipsnio 1 dalies b punkto pirma įtrauka, nuotolinės prekybos atveju vietą, į kurią prekės buvo arba turėjo būti pristatytos pagal sutartį, reikia nustatinėti remiantis sutarties nuostatomis. Paskui jis dar patikslino, kad jei pristatymo vietos šiuo pagrindu neįmanoma nustatyti nesiremiant sutarčiai taikytina materialine teise, ši vieta yra fizinio prekių perdavimo, kai pirkėjas įgijo ar turėjo įgyti teisę faktiškai disponuoti jomis galutiniame paskirties taške, vieta. Teisingumo Teismas nusprendė ne tik tai, kad toks aiškinimas atitinka numatomumo ir artumo tikslus, bet ir esminį prekių pardavimo sutarties tikslą, kuris yra jų perdavimas pardavėjo pirkėjui – sandoris, kuris visiškai įvykdomas tik kai šios prekės pristatomos į galutinį paskirties tašką.

[63] 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 (OL L 3, 2001 1 5, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

Dėmesį taip pat reikia atkreipti į dvi sujungtas bylas *Pammer* ir *Hotel Alpenhof* (2010 m. gruodžio 7 d. sprendimai C-585/08 ir C-144/09), susijusias su Reglamento Nr. 44/2001 taikymu sutartiniams santykiams. Šiuose sprendimuose Teisingumo Teismas išaiškino šio reglamento 15 straipsnį, skirtą vartotojų sudarytoms sutartims. Abiejose bylose identiškais prejudiciniais klausimais siekta išsiaiškinti su vartotojo gyvenamosios vietos valstybe nare „susietos veiklos" sąvoką, pavartotą Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte. Ši sąvoka, su kuria siejama galimybė taikyti specialias vartotojo apsaugos nuostatas per internetą sudarytoms sutartims, šiame reglamente neapibrėžta. Tik Tarybos ir Komisijos bendroje deklaracijoje dėl Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio nurodoma, kad „vien tik prieigos prie interneto svetainės nepakanka, kad būtų taikomas Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnis; daug svarbiau, kad šioje interneto svetainėje būtų siūloma sudaryti sutartį per atstumą ir kad tokia sutartis per atstumą iš tiesų būtų sudaryta, nesvarbu kokiomis priemonėmis". Šioje deklaracijoje taip pat nurodoma, kad interneto svetainėje vartojama kalba ar valiuta nelaikomos reikšmingomis aplinkybėmis.

Patikslindamas šio reglamento sąvokas Teisingumo Teismas pateikė „susietos veiklos" apibrėžtį, kiek ji susijusi su elektronine komercija, ir neišsamų sąrašą požymių, leidžiančių manyti, kad prekybininko veikla susieta su vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybe nare. Pirmiausia Teisingumo Teismas patvirtina, kad „susietos veiklos" sąvoka turi būti aiškinama autonomiškai, ir nurodo, kad prekybinkas susieja savo per internetą vykdomą veiklą su atsakovo gyvenamosios vietos valstybe nare, jei prieš galimą sutarties su vartotoju sudarymą iš šių interneto svetainių ir bendros prekybininko veiklos matyti, kad jis planavo sudaryti prekybos sandorius su nuolatinę gyvenamąją vietą vienoje ar keliose valstybėse narėse, įskaitant šio vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybę narę, turinčiais vartotojais ir buvo pasirengęs sudaryti su jais sutartis. Toliau Teisingumo Teismas neišsamiai išvardijo požymius, kuriuos nacionalinis teismas turi patikrinti ir kurie akivaizdžiai patvirtina prekybininko valią sudaryti sandorius su kitoje nei prekybininko valstybėje narėje gyvenančiais vartotojais, t. y.: tarptautinis veiklos pobūdis, maršrutų, kaip atvykti į prekybininko įsisteigimo vietą iš kitų valstybių narių, nurodymas, informacijos pateikimas kita kalba, valiuta nei įprasta prekybininko įsisteigimo valstybėje narėje ir galimybė pateikti bei patvirtinti užsakymą šia kita kalba, telefono numerių su tarptautiniu kodu pateikimas, išlaidos už nuorodų teikimo internete paslaugą, suteikiančios galimybę kitose valstybėse narėse nuolatinę gyvenamąją vietą turintiems vartotojams lengviau pasiekti prekybininko arba jo tarpininko interneto svetainę, kito nei prekybininko įsisteigimo valstybės narės aukščiausio lygio domeno vardo naudojimas ir įvairiose valstybėse narėse gyvenančių užsienio klientų minėjimas. Galiausiai šiuose dviejuose sprendimuose Teisingumo Teismas patvirtino, jog nepakanka tokių aplinkybių, kaip antai galimybė pasiekti prekybininko arba tarpininko interneto svetainę vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje, elektroninio adreso ar kitų kontaktinių duomenų paminėjimas arba prekybininko įsisteigimo valstybėje narėje įprastos kalbos arba valiutos naudojimas.

Be kita ko, byloje *Pammer* Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad kelionė krovininiu laivu gali būti laikoma Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 3 dalyje nurodytu „kelionių paketu", jei atitinka Direktyvos 90/314/EEB[64] 2 straipsnio 1 punkte numatytas būtinas kvalifikavimo kaip „paketo" sąlygas. Šiame tekste reikalaujama, kad bendra kaina, be vežimo, turi apimti ir apgyvendinimą, ir ilgesnės nei 24 val. trukmės kelionę. Pastebėtina, kad siekdamas Sąjungos tarptautinės privatinės teisės darnos Teisingumo Teismas nusprendė išaiškinti Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 3 dalį atsižvelgdamas į atitinkamą Reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos

[64] 1990 m. birželio 13 d. Tarybos direktyva 90/314/EEB dėl kelionių, atostogų ir organizuotų išvykų paketų (OL L 158, p. 59; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 10 t., p. 132).

teisės nuostatą, kurioje daroma aiški nuoroda į minėtoje Direktyvoje 90/314 pavartotą sąvoką „paketas“.

Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000[65], aiškintas trijose bylose, kurias visas svarbu paminėti. Šie sprendimai susiję su prašymais grąžinti vaiką, neteisėtai išvežtą iš jo nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės. Taip pat paminėtina, kad du iš šių sprendimų priimti pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 104b straipsnyje numatytą prašymo priimti prejudicinį sprendimą skubos tvarka procedūrą. Nuo 2008 m. kovo 1 d. ši procedūra taikoma su laisvės, saugumo ir teisingumo erdve susijusiems prašymams priimti prejudicinį sprendimą, kad Teisingumo Teismas galėtų daug greičiau išspręsti jautrius klausimus, galinčius kilti, pavyzdžiui, tam tikrose su laisvės atėmimu susijusiose situacijose, kai atsakymas į pateiktą klausimą yra lemiamas sulaikyto arba laisvės netekusio asmens teisinei padėčiai arba kai prejudicinis klausimas susijęs su tėvų pareigoms ir vaikų globa ir atsakymas į šį klausimą turės įtakos teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcijai pagal Sąjungos teisę.

Byloje *Povse* (2010 m. liepos 1 d. sprendimas, C-211/10) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal minėtą skubos procedūrą pateikęs Austrijos teismas uždavė Teisingumo Teismui nemažai klausimų dėl su vaiko globa ir grąžinimu susijusių Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatų išaiškinimo. Ginčas pagrindinėje byloje kilo tarp vaiko, kurį motina neteisėtai išvežė iš bendros nuolatinės gyvenamosios vietos Italijoje į Austriją, tėvų. Ši byla tapo sudėtinga dėl to, kad vienu metu vyko du teismo procesai, vienas – Italijos teismuose, o kitas – Austrijos teismuose, kuriuose priimti skirtingi sprendimai. Pirmuoju prejudiciniu klausimu norėta sužinoti, ar tokia laikinoji priemonė, kokią pritaikė Italijos teismas, panaikindamas draudimą motinai išvykti iš Italijos teritorijos su vaiku, laikinai pavesdamas globą abiem tėvams ir leisdamas vaikui iki galutinio sprendimo priėmimo gyventi Austrijoje, yra Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto iv punkte minimas „sprendimas dėl globos, nereikalaujantis grąžinti vaiko“. Ankstesnės vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos teismui paskelbus tokį sprendimą jo jurisdikcija pereina valstybės narės, į kurią išvežtas pagrobtas vaikas, teismų jurisdikcijai. Teisingumo Teismas nusprendė, kad laikinas sprendimas nėra „sprendimas dėl globos, nereikalaujantis grąžinti vaiko“ Reglamento Nr. 2201/2003 10 straipsnio b punkto iv punkte pavartota prasme ir juo negalima grįsti jurisdikcijos perėjimo valstybės narės, į kurią vaikas neteisėtai išvežtas, teismams. Tokia išvada išplaukia iš bendros reglamento struktūros, be to, atitinka vaiko interesus. Kitoks aiškinimas atgrasytų ankstesnės vaiko gyvenamosios vietos valstybės narės teismą nuo vaiko interesus atitinkančių laikinųjų apsaugos priemonių taikymo. Teisingumo Teismo taip pat buvo prašoma išaiškinti Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 8 dalį. Šioje nuostatoje nurodyta, kad sprendimas negrąžinti vaiko, priimtas pagal 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnį, kaip antai toje byloje dėl vaiko tėvo kreipimosi priimtas Austrijos teismų sprendimas, negali užkirsti kelio vykdyti vėlesnį jurisdikciją turinčio teismo pagal Reglamentą Nr. 2201/2003 priimtą sprendimą grąžinti vaiką, kokio nagrinėtoje pagrindinėje byloje tėvas sulaukė iš Italijos teismo po Austrijos teismo sprendimo dėl negrąžinimo. Teisingumo Teismo prašyta atsakyti į klausimą, ar tam, kad būtų vykdytinas, sprendimas dėl vaiko grąžinimo turi būti grindžiamas to paties teismo galutiniu sprendimu dėl vaiko globos. Teisingumo Teismas atsakė neigiamai, nes tokį aiškinimą būtų sunku suderinti su to paties reglamento 11 straipsniu siekiamu koncentruotumo tikslu ir kilmės teismo jurisdikcijos prioritetu. Be to, Teisingumo Teismas patikslino, kad Reglamento Nr. 2201/2003 47 straipsnio 2 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad vėlesnis vykdymo valstybės narės teismo sprendimas dėl laikino globos teisių suteikimo, laikomas vykdytinu pagal tos valstybės teisę, negali būti priešpriešinamas pažymėjimu patvirtinto

[65] 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 (OL L 338, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243).

sprendimo dėl vaiko grąžinimo, kurį anksčiau priėmė jurisdikciją turintis kilmės valstybės narės teismas, vykdymui. Dėl pažymėjimu patvirtinto sprendimo ir vėlesnio vykdytino sprendimo nesuderinamumo to paties reglamento 47 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje pavartota prasme nurodyta, kad tikrinti reikia atsižvelgiant tik į galimus vėliau priimtus jurisdikciją turinčių kilmės valstybės narės teismų sprendimus. Galiausiai Teisingumo Teismas nusprendė, kad vykdymo valstybėje narėje negalima atsisakyti vykdyti pažymėjimu patvirtinto sprendimo dėl to, kad dėl po jo priėmimo pasikeitusių aplinkybių vaiko interesams gali būti padaryta didelė žala. Kadangi toks pasikeitimas yra su bylos esme susijęs klausimas, apie jį reikia informuoti jurisdikciją turintį kilmės valstybės narės teismą.

Vaiko globos ir jo neteisėto išvežimo klausimas taikant Reglamentą Nr. 2201/2003 buvo pagrindinis ir byloje *McB.* (2010 m. spalio 5 d. sprendimas, C-400/10), kuri taip pat nagrinėta pagal prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą. Šioje byloje akivaizdžiai matyti, kad su vaiko motina nesusituokusio tėvo teisės į šio vaiko globą skirtingų valstybių narių nacionalinėje teisėje reglamentuojamos labai skirtingai. Pagal tam tikrų valstybių nacionalinę teisę biologinis vaiko tėvas neturi pagal įstatymą automatiškai įgijamų globos teisių, šios teisės įgijamos jurisdikciją turinčiam nacionaliniam teismui sprendimu suteikus jam tokias teises. Taip yra pagal Airijos teisę, kuri buvo taikoma nacionaliniame teisme nagrinėjant bylą iš esmės. Taigi nesant sprendimo suteikti tėvui vaiko globą, jis negali įrodyti, kada vaikas išvežtas neteisėtai Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 11 dalyje pavartota prasme, kad galėtų prašyti grąžinti vaiką į jo nuolatinės gyvenamosios vietos šalį. Byloje *McB.* Teisingumo Teismo buvo prašoma atsakyti į prejudicinį klausimą, ar valstybės narės teisė, pagal kurią vaiko globos teisės tėvui, kuris nėra susituokęs su šio vaiko motina, suteikiamos teismo sprendimu, suderinama su Reglamentu Nr. 2201/2003, aiškinamu paisant Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnio, kuriame įtvirtinta teisė į privatų ir šeimos gyvenimą.

Iš pradžių Teisingumo Teismas pabrėžė, kad nors „globos teisių" sąvoka nagrinėjamame reglamente apibrėžta autonomiškai, iš šio reglamento 2 straipsnio 11 dalies a punkto matyti, kad teisės turėtojas turi būti nustatomas pagal taikytiną nacionalinę teisę, kurią reikėtų apibrėžti kaip valstybės narės, kur buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar negrąžinimo, teisę. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, jog aplinkybė, kad biologinis tėvas, skirtingai nei biologinė motina, netampa savo vaiko globos teisių Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnyje pavartota prasme turėtoju automatiškai, nepažeidžia jo teisės į privatų ir šeimos gyvenimą, įtvirtintos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 straipsnyje, jeigu jam užtikrinta teisė prašyti jurisdikciją turinčio teismo suteikti jam globos teises.

Galiausiai reikėtų paminėti bylą *Purrucker* (2010 m. liepos 15 d. sprendimas, C-256/09), kurioje Teisingumo Teismas turėjo priimti sprendimą dėl su kitos valstybės narės teismų priimtų sprendimų pripažinimu ir vykdymu susijusių Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatų taikymu laikinosioms apsaugos priemonėms, šio reglamento 20 straipsnio pagrindu priimtoms globos teisių srityje. Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kuo skiriasi šio reglamento 8–14 straipsnių taisyklės, kuriomis įtvirtinta jurisdikcijos dėl bylos esmės nustatymo tvarka, ir šio reglamento 20 straipsnio 1 dalis, kuria valstybės narės teismui leidžiama taikyti laikinąsias ar apsaugos priemones, nors nenustatyta jo jurisdikcija nagrinėti bylą iš esmės, jei įvykdytos trys sąlygos: priimamos priemonės yra neatidėliotinos, taikomos šio teismo buvimo vietos valstybėje narėje esantiems asmenims ar turtui ir yra laikinos. Toliau Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 2201/2003 21 ir paskesniuose straipsniuose numatyta pripažinimo ir vykdymo sistema netaikoma šio reglamento 20 straipsnio pagrindu priimtoms priemonėms. Teisingumo Teismas pabrėžė, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas nenorėjo numatyti tokios taikymo galimybės, kaip tai matyti tiek iš teisės akto priėmimo aplinkybių, tiek iš ankstesnių teisės aktų, kaip antai Reglamentas (EB) Nr. 1347/2000 ir Briuselio II konvencija, nuostatų. Be to, jis pritarė idėjai, kad Reglamente Nr. 2201/2003 numatytą pripažinimo ir vykdymo sistemą taikant visose valstybėse narėse, įskaitant valstybę, kurios teismai

turi jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, kiltų šiame reglamente numatytos jurisdikcijos taikyti laikinas priemones taisyklių vengimo ir „forum shopping“ rizika. Tokia situacija prieštarautų šiuo reglamentu siekiamiems tikslams, visų pirma tikslui atsižvelgti į vaiko interesus užtikrinant, kad su juo susijusius sprendimus priiminėtų geografiškai arčiausiai prie jo nuolatinės gyvenamosios vietos esantis teismas, kuris, Sąjungos teisės aktų leidėjo nuomone, yra geriausioje padėtyje vertinti vaiko interesais nustatytinas priemones. Galiausiai Teisingumo Teismas paaiškino būtinybę leisti neatidėliotinos procedūros atsakovui skųsti sprendimą dėl laikinųjų priemonių taikymo. Teisingumo Teismas nusprendė, kad atsižvelgiant į laikinųjų priemonių, kurias tėvų pareigų srityje gali priimti tiek jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės turintis, tiek jos neturintis teismas, svarbą, būtina šia procedūra suinteresuotam asmeniui, net ir išklausytam šias priemones pritaikiusio teismo, sudaryti galimybę apskųsti sprendimą dėl šių laikinųjų priemonių taikymo. Itin svarbu, kad šis asmuo turėtų galimybę kito nei šias priemones pritaikiusio teismo prašyti per trumpą terminą patikrinti laikinąsias priemones pritaikiusio teismo prisiimtą jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, arba reglamento 20 straipsnyje įtvirtintų sąlygų paisymą, jei iš teismo sprendimo nematyti, jog teismas turi arba pagal šį reglamentą prisiėmė jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės.

Policijos ir teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose

Europos arešto orderis, kuris yra tipinis teismų ir policijos bendradarbiavimo baudžiamosios bylose instrumentas, ir toliau dažnai nagrinėtas teismo praktikoje.

Byloje *Mantello* (2010 m. lapkričio 16 d. sprendimas, C-261/09) Teisingumo Teismas išaiškino Pagrindų sprendimo 2002/584/TVR[66] 3 straipsnio 2 dalį, kuria vykdančiosios valstybės narės teisminei institucijai leidžiama atsisakyti vykdyti Europos arešto orderį, jei iš vykdančiosios teisminės institucijos turimos informacijos matyti, kad prašomam perduoti asmeniui kurioje nors valstybėje narėje priimtas „galutinis teismo sprendimas už tą pačią veiką“. Atsakydamas į prašymą išaiškinti Pagrindų sprendimo 2002/584 3 straipsnio 2 dalies formuluotę „ta pati veika“ Teisingumo Teismas konstatavo, kad tai yra autonomiška Sąjungos teisės sąvoka. Be to, „tos pačios veikos“ formuluotė pavartota ir Šengeno susitarimą įgyvendinančios konvencijos 54 straipsnyje ir šiame kontekste išaiškinta kaip reiškianti vien materialinę veikų pusę ir apimanti visas konkrečias, neatskiriamai tarpusavyje susijusias aplinkybes, neatsižvelgiant į teisinį šių veikų kvalifikavimą ar saugomą teisinį interesą. Atsižvelgiant į bendrą šios konvencijos 54 straipsnio ir Pagrindų sprendimo 3 straipsnio 2 punkto tikslą išvengti, kad asmuo būtų iš naujo persekiojamas arba teisiamas pagal baudžiamąją teisę už tą pačią veiką, šiuo Šengeno susitarimą įgyvendinančios konvencijos formuluotės išaiškinimu reikia vadovautis ir taikant Pagrindų sprendimą 2002/584.

Toliau Teisingumo Teismas pabėžė, kad prašomo perduoti asmens atžvilgiu galutinis sprendimas laikomas priimtu dėl tos pačios veikos tuomet, kai pasibaigus baudžiamajam procesui galutinai išnyksta valstybinis kaltinimas arba atitinkamas asmuo galutinai išteisinamas. Tai, ar sprendimas yra „galutinis“, nustatoma pagal jo priėmimo valstybės narės teisę. Todėl sprendimas, po kurio, vadovaujantis baudžiamąjį persekiojimą pradėjusios valstybės narės teise, galutinai neišnyksta valstybinio kaltinimo dėl tam tikrų veikų galimybė nacionaliniu lygmeniu, nėra procesinė kliūtis pradėti ar tęsti šio asmens baudžiamąjį persekiojimą dėl tos pačios veikos vienoje iš Sąjungos valstybių narių. Kai arešto orderį išdavusi institucija, atsakydama į vykdančiosios teisminės institucijos prašymą suteikti informacijos, aiškiai nurodė, kad remiantis jos nacionaline teise ankstesnis jos šalies nuosprendis nėra galutinis sprendimas dėl arešto orderyje nurodytų veikų, vykdančioji teisminė institucija iš principo negali atsisakyti vykdyti Europos arešto orderio.

[66] 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t. p. 24).

Bendra užsienio ir saugumo politika

Bendros užsienio ir saugumo politikos srityje Teisingumo Teismas, atsakydamas į *Oberlandesgericht de Düsseldorf* klausimą, patikslino specialių ribojančių priemonių, taikomų tam tikriems asmenims ir subjektams siekiant kovoti su terorizmu, apibrėžtį (2010 m. birželio 29 d. sprendimas, C-550/09) ir išaiškino Reglamento (EB) Nr. 2580/2001[67] 2 ir 3 straipsnius.

Siekdama įgyvendinti kai kurias Jungtinių Tautų Organizacijos rezoliucijas Taryba priėmė Bendrąją poziciją 2001/931/BUSP[68] ir Reglamentą Nr. 2580/2001, kuriais nurodoma įšaldyti asmenų ir subjektų, įtrauktų į Tarybos sprendimais patvirtintą ir atnaujinamą sąrašą, lėšas. Reglamentu taip pat draudžiama sudaryti į šį sąrašą įtrauktiems asmenims ir subjektams galimybę tiesiogiai ar netiesiogiai disponuoti šiomis lėšomis.

Iki 2007 m. sprendimai buvo priimami nepranešant į šį sąrašą įtrauktiems asmenims ir subjektams specifinių jų įtraukimo į šį sąrašą priežasčių. Pirmosios instancijos teismui (dabar – Bendrasis Teismas)[69] pripažinus vienos grupės įtraukimą į šį sąrašą neteisėtu visų pirma dėl to, kad Taryba nemotyvavo šio sprendimo ir todėl buvo neįmanoma jo dalykinio turinio teisminė kontrolė, Taryba pakeitė įtraukimo į šį sąrašą procedūrą. Taigi atnaujindama sąrašą nauju sprendimu[70], įsigaliojusiu 2007 m. birželio 29 d., Taryba nurodė atitinkamiems asmenims ir grupėms motyvus, kuriais grindžia jų įtraukimą. Vėlesniuose sprendimuose Pirmosios instancijos teismas, remdamasis tais pačiais motyvais kaip ir minėtame Sprendime T-228/02, pripažino kai kurių subjektų įtraukimą neteisėtu. Organizacija *Devrimci Halk Kurtulus Partisi-Cephesi* (toliau – DHKP-C) į šį sąrašą įtraukta 2002 m. gegužės 2 d. Nuo to laiko Taryba priėmė kelis šį sąrašą atnaujinančius sprendimus. Tačiau DHKP-C jame liko.

Byla, kurioje kreiptasi į Teisingumo Teismą, buvo susijusi su Vokietijos piliečiais, kuriems Vokietijoje iškelta baudžiamoji byla. Piliečiams E ir F pateikti kaltinimai buvo grindžiami tuo, kad nuo 2002 m. rugpjūčio 30 d. iki 2008 m. lapkričio 5 d. jie buvo DHKP-C nariai. Jiems kardomasis kalinimas paskirtas ir baudžiamoji byla iškelta už priklausymą teroristinei grupei. Suabejojęs dėl DHKP-C įtraukimo į sarašą galiojimo nacionalinis teismas paprašė Teisingumo Teismo paaiškinti, ar Pirmosios instancijos teismui pripažinus tam tikrų asmenų ir subjektų įtraukimą į sąrašą negaliojančiu dėl to, kad buvo pažeistos jų pagrindinės procesinės garantijos, DHKP-C įtraukimas į sąrašą laikotarpiu iki 2007 m. birželio 29 d. taip pat turėtų būti laikomas neteisėtu, nepaisant to, kad ji neprašė panaikinti šio įtraukimo.

Pirmiausia Teisingumo Teismas pastebėjo, kad nacionaliniame teisme nagrinėjamoje byloje gali būti taikomos laisvės atėmimo bausmės pagal baudžiamąją teisę. Atkreipęs dėmesį į šias aplinkybes jis pabrėžė, kad Europos Sąjunga yra teisės sąjunga, kurioje institucijų aktams taikoma atitikties ESV Sutarčiai ir bendriesiems teisės principams kontrolė. Vykstant nacionaliniam teismo procesui bet kuri šalis turi teisę remtis Sąjungos aktų nuostatų, kuriomis pagrįstas jai skirtas nacionalinis sprendimas ar aktas, negaliojimu ir pasiekti, kad nacionalinis teismas kreiptųsi šiuo

[67] 2001 m. gruodžio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2580/2001 dėl specialių ribojančių priemonių, taikomų tam tikriems asmenims ir subjektams siekiant kovoti su terorizmu (OL L 344, p. 70; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 207).

[68] 2001 m. gruodžio 27 d. Europos Sąjungos Tarybos bendroji pozicija 2001/931/BUSP dėl konkrečių priemonių taikymo kovojant su terorizmu (OL L 344, p. 93; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 217).

[69] 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran prieš Tarybą*, T-228/02.

[70] 2007 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimas 2007/445/EB, įgyvendinantis Reglamento Nr. 2580/2001 2 straipsnio 3 dalį ir panaikinantis sprendimus 2006/379 ir 2006/1008/EB (OL L 169, p. 58).

klausimu į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, jei ši šalis neturėjo teisės dėl tų nuostatų pareikšti tiesioginio ieškinio Bendrajame Teisme.

Dėl iki 2007 m. birželio mėn. priimtų Tarybos sprendimų galiojimo Teisingumo Teismas pastebėjo, kad juos priimant nenurodyta nei motyvų dėl teisinių sąlygų, kuriomis reglamentas taikomas DHKP-C atžvilgiu, nei specifinių ir konkrečių priežasčių, kuriomis Taryba grindė DHKP-C įtraukimą į sąrašą arba jos palikimą jame. Taigi kaltinamiesiems nebuvo pateikta informacija, būtina patikrinti DHKP-C įtraukimo į sąrašą laikotarpiu iki 2007 m. birželio 29 d. pagrįstumą ir įsitikinti šį įtraukimą lėmusių įrodymų tikslumu bei tinkamumu, juo labiau kad šiuo įtraukimu grindžiamas jiems skirtas kaltinamasis aktas. Be to, įtraukimo į sąrašą nemotyvavimas neleidžia tinkamai atlikti jo dalykinio turinio teisėtumo teisminės kontrolės. Tokia kontrolė yra būtina, kad būtų galima užtikrinti teisingą pusiausvyrą tarp kovos su tarptautiniu terorizmu ir pagrindinių laisvių bei teisių apsaugos reikalavimų.

Atsakydamas į klausimą, ar 2007 m. birželio mėn. sprendimu buvo įteisintas DHKP-C įtraukimas į sąrašą atgaline data, Teisingumo Teismas konstatavo, kad šis sprendimas bet kuriuo atveju negali padėti pagrįsti baudžiamojo nuosprendžio už veiką, atliktą iki jo įsigaliojimo. Kitoks aiškinimas pažeistų baudžiamąjį teistumą galinčios lemti nuostatos negaliojimo atgal principą. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagrindinėje byloje nacionalinis teismas turi netaikyti Tarybos sprendimų, priimtų iki 2007 m. birželio 29 d., ir kad dėl to jie negali padėti pagrįsti piliečių E ir F baudžiamojo persekiojimo už veikas, padarytas laikotarpiu iki 2007 m. birželio 29 d.

Galiausiai Teisingumo Teismas pateikė platų Reglamento Nr. 2580/2001 2 straipsnio 2 dalies b punkte įtvirtinto draudimo sudaryti į sąrašą įtrauktiems asmenims ar susivienijimams galimybę disponuoti lėšomis išaiškinimą. Teisingumo Teismo nuomone, šis draudimas apima visus veiksmus, būtinus tam, kad į Reglamento Nr. 2580/2001 2 straipsnio 3 dalyje nurodytą sąrašą įtrauktas asmuo, grupė ar susivienijimas įgytų realią galimybę nevaržomai disponuoti atitinkamomis lėšomis, kitu finansiniu turtu ar ekonominiais ištekliais. Teisingumo Teismo nuomone, tokiai galimybei įgyti nėra svarbu, ar yra kokių nors ryšių tarp nagrinėjamo perdavimo akto vykdytojo ir įgijėjo.

Byloje *M ir kt.* (2010 m. balandžio 29 d. sprendimas, C-340/08) Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar socialinio draudimo ir socialinės paramos išmokos, kaip antai pajamų priemoka, šeimos ir būsto pašalpos, suteiktos į Reglamento (EB) Nr. 881/2002[71] sąrašą įtrauktų teroristais laikomų asmenų sutuoktinėms, priskirtinos prie pagal šį reglamentą įšaldytų lėšų.

Teisingumo Teismas konstatavo, jog esant tam tikrų šio reglamento ir juo siekiamos įgyvendinti Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijos kalbinių versijų skirtumų, reglamentą reikia aiškinti atsižvelgiant į jo tikslą kovoti su tarptautiniu terorizmu. Lėšų įšaldymo tikslas yra užkirsti kelią atitinkamiems asmenims naudotis bet kokios rūšies ekonominiais ar finansiniais ištekliais, kuriuos jie galėtų panaudoti teroristinei veiklai remti. Šį tikslą reikia aiškinti taip, kad lėšų įšaldymo priemonė taikoma tik turtui, galimam paversti lėšomis, prekėmis ar paslaugomis, kurios gali būti panaudotos teroristinei veiklai remti. Teisingumo Teismas pastebėjo, jog nebuvo tvirtinimų, kad atitinkamos sutuoktinės perduotų šias lėšas savo sutuoktiniams, o ne skirtų jas bazinėms namų ūkio išlaidoms, ir nebuvo ginčyta, kad atitinkamas lėšas sutuoktinės iš tiesų naudoja namų ūkio, kurį veda kartu su į sąrašą įtrauktais asmenimis, esminiams poreikiams tenkinti. Mažai tikėtina,

[71] 2002 m. gegužės 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 881/2002, nustatantis tam tikras specialias ribojančias priemones, taikomas tam tikriems asmenims ir subjektams, susijusiems su Usama bin Ladenu, Al-Qaida tinklu ir Talibanu, ir panaikinantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 467/2001, uždraudžiantį tam tikrų prekių ir paslaugų eksportą į Afganistaną, sustiprinantį skrydžių uždraudimą ir pratęsiantį Afganistano Talibano lėšų ir kitų finansinių išteklių įšaldymą (OL L 139, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 294).

kad šios lėšos galėtų būti paverstos į teroristinei veiklai remti galimas naudoti priemones, nes išmokos yra tokio dydžio, kad jų pakanka tik esminiams atitinkamų asmenų poreikiams tenkinti. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad nauda, kurią į sąrašą įtrauktas asmuo galėtų netiesiogiai gauti iš jo sutuoktinei mokamų socialinių išmokų, nepažeidžia šio reglamento tikslo. Taigi šis reglamentas netaikomas į lėšų įšaldymo sąrašą įtrauktų asmenų sutuoktinėms mokamoms socialinio draudimo ar socialinės paramos išmokoms.

C – Teisingumo Teismo sudėtis

(2010 m. spalio 7 d. vyresniškumo tvarka)

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę:

Kolegijos pirmininkas A. Arabadjiev; pirmasis generalinis advokatas Y. Bot; kolegijų pirmininkai K. Lenaerts ir A. Tizzano; Teisingumo Teismo pirmininkas V. Skouris; kolegijų pirmininkai J. N. Cunha Rodrigues, J.-C. Bonichot, K. Schiemann ir J.-J. Kasel.

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:

Teisėjai M. Ilešič ir G. Arestis; generalinė advokatė J. Kokott; teisėjas A. Rosas; kolegijos pirmininkas D. Šváby; teisėja R. Silva de Lapuerta; teisėjai E. Juhász, A. Borg Barthet ir J. Malenovský.

Trečioje eilėje iš kairės į dešinę:

Generaliniai advokatai J. Mazák ir P. Mengozzi; teisėjai L. Bay Larsen, E. Levits, U. Lõhmus ir A. Ó Caoimh; generalinė advokatė E. Sharpston; teisėja P. Lindh; teisėjas T. von Danwitz.

Ketvirtoje eilėje iš kairės į dešinę:

Teisėjas E. Jarašiūnas; generalinis advokatas P. Cruz Villalón; teisėjos M. Berger ir C. Toader; generalinė advokatė V. Trstenjak; teisėjas M. Safjan; generalinis advokatas N. Jääskinen; teisėja A. Prechal; kancleris A. Calot Escobar.

1. Teisingumo Teismo nariai

(pagal datą, kada pradėtos eiti pareigos)

Vassilios Skouris
gimė 1948 m.; Berlyno Laisvojo universiteto teisės fakulteto diplomas (1970 m.); Hamburgo universiteto konstitucinės ir administracinės teisės mokslų daktaras (1973 m.); Hamburgo universiteto dėstytojas asistentas (1972–1977 m.); Bylefeldo universiteto viešosios teisės dėstytojas (1978 m.); Salonikų universiteto viešosios teisės dėstytojas (1982 m.); vidaus reikalų ministras (1989 m. ir 1996 m.); Kretos universiteto administracijos tarybos narys (1983–1987 m.); Salonikų Tarptautinės ir Europos ekonominės teisės centro direktorius (1997–2005 m.); Graikijos Europos teisės asociacijos pirmininkas (1992–1994 m.); Graikijos nacionalinio tyrimų komiteto narys (1993–1995 m.); Vyriausiojo Graikijos tarnautojų atrankos komiteto narys (1994–1996 m.); Tryro Europos teisės akademijos Mokslo tarybos narys (nuo 1995 m.); Graikijos nacionalinės teisėjų mokyklos Administracijos tarybos narys (1995–1996 m.); Užsienio reikalų ministerijos Mokslo tarybos narys (1997–1999 m.); Graikijos ekonomikos ir socialinių reikalų tarybos pirmininkas (1998 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 1999 m. birželio 8 d.; Teisingumo Teismo pirmininkas nuo 2003 m. spalio 7 d.

Antonio Tizzano
gimė 1940 m.; Romos „La Sapienza“ universiteto Europos Sąjungos teisės dėstytojas; Neapolio „Istituto Orientale“ (1969–1979 m.) ir „Federico II“ universiteto (1979–1992 m.), Katanijos universiteto (1969–1977 m.) ir Mogadišo universiteto (1967–1972 m.) dėstytojas; advokatas prie Italijos Kasacinio Teismo; Italijos Respublikos nuolatinės atstovybės prie Europos Bendrijų patarėjas teisės klausimais (1984–1992 m.); Italijos delegacijos narys derybose dėl Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos stojimo į Europos Bendrijas, dėl Suvestinio Europos Akto ir dėl Europos Sąjungos sutarties; daugelio publikacijų, įskaitant Europos sutarčių komentarus ir Europos Sąjungos kodeksus, autorius; žurnalo „Il Diritto dell'Unione Europea“ steigėjas ir vyriausiasis redaktorius nuo 1996 m.; kelių teisinių leidinių vadovų arba redakcinių kolegijų narys; daugelio tarptautinių kongresų pranešėjas; įvairiose tarptautinėse institucijose, įskaitant Hagos tarptautinės teisės akademiją (1987 m.), vykusių konferencijų ir paskaitų dalyvis ir pranešėjas; nepriklausomų ekspertų grupės Europos Bendrijų Komisijos finansinei veiklai įvertinti narys (1999 m.); Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2000 m. spalio 7 d. iki 2006 m. gegužės 3 d.; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. gegužės 4 d.

José Narciso da Cunha Rodrigues
gimė 1940 m.; ėjo įvairias pareigas teisėsaugos institucijose (1964–1977 m.); pagal Vyriausybės įgaliojimą vykdė įvairias su teismų sistemos reformos tyrimų atlikimu ir koordinavimu susijusias užduotis; Vyriausybės atstovas Europos žmogaus teisių komisijoje ir Europos Žmogaus Teisių Teisme (1980–1984 m.); Europos Tarybos žmogaus teisių koordinacinio komiteto ekspertas (1980–1985 m.); darbo grupės dėl baudžiamojo kodekso ir baudžiamojo proceso kodekso reformos narys; *Procurador- Geral da República* (1984–2000 m.); Europos Sąjungos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) priežiūros komiteto narys (1999–2000 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2000 m. spalio 7 d.

Christiaan Willem Anton Timmermans
gimė 1941 m.; Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisės referentas (1966–1969 m.); Europos Komisijos tarnautojas (1969–1977 m.); teisės mokslų daktaras (Leideno universitetas); Groningeno universiteto Europos Sąjungos teisės profesorius (1977–1989 m.); Arnhemo apeliacinio teismo teisėjo pavaduotojas; įvairių leidinių redaktorius; Europos Bendrijų Komisijos Teisės tarnybos generalinio direktoriaus pavaduotojas (1989–2000 m.); Amsterdamo universiteto Europos Sąjungos teisės profesorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2000 m. spalio 7 d. iki 2010 m. birželio 10 d.

Allan Rosas
gimė 1948 m.; 1977 m. Turku universitete (Suomija) suteiktas teisės mokslų daktaro laipsnis; teisės dėstytojas Turku universitete (1978–1981 m.) ir *Åbo Akademi* (Turku / Åbo) (1981–1996 m.); šio universiteto Žmogaus teisių instituto direktorius (1985–1995 m.); įvairios atsakingos akademinės pareigos šalyje ir užsienyje; mokslo draugijų narys; daugelio tarptautinių ir nacionalinių tyrimo projektų ir programų, visų pirma Europos Sąjungos teisės, tarptautinės teisės, žmogaus teisių ir pagrindinių teisių, konstitucinės teisės ir lyginamosios viešojo administravimo teisės srityse koordinatorius; kaip delegacijų narys arba patarėjas atstovavo Suomijos vyriausybei įvairiose tarptautinėse konferencijose ir susitikimuose; ekspertas Suomijos teisinio gyvenimo klausimais Vyriausybės ar Parlamento komisijose, Jungtinėse Tautose, UNESCO, ESBO ir Europos Taryboje; nuo 1995 m. – Europos Komisijos Teisės tarnybos vyresnysis patarėjas užsienio santykių klausimais; nuo 2001 m. kovo mėn. – Europos Komisijos Teisės tarnybos generalinio direktoriaus pavaduotojas; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2002 m. sausio 17 d.

Rosario Silva de Lapuerta
gimė 1954 m.; teisės diplomas (Madrido „Complutense“ universitetas); Malagos *Abogado del Estado*; Transporto, turizmo ir komunikacijų ministerijos Teisės skyriaus, o vėliau – Užsienio reikalų ministerijos Teisės tarnybos *Abogado del Estado*; Valstybės teisės tarnybos, atsakingos už bylas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme, *Abogado del Estado-Jefe* ir *Abogacia General del Estato* (Teisingumo ministerija); Bendrijos ir tarptautinės teisinės pagalbos tarnybos generalinio direktoriaus pavaduotoja; Europos Bendrijų Komisijos darbo grupės dėl Bendrijos teismų sistemos ateities narė; Ispanijos delegacijos „Pirmininkavimo draugijos“ dėl Bendrijos teismų sistemos reformos pagal Nicos sutartį ir Europos Sąjungos Tarybos *ad hoc* „Teisingumo Teismo“ darbo grupės vadovė; Madrido diplomatijos mokyklos Bendrijos teisės dėstytoja; žurnalo „Noticias de la Unión Europea“ redakcinės kolegijos narė; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2003 m. spalio 7 d.

Koen Lenaerts
gimė 1954 m.; teisės diplomas ir teisės mokslų daktaras (Liuveno katalikų universitetas); Teisės magistras ir viešojo administravimo magistras (Harvardo universitetas); asistentas (1979–1983 m.), o nuo 1983 m. – Europos Sąjungos teisės dėstytojas Liuveno katalikų universitete; Teisingumo Teismo teisės referentas (1984–1985 m.); Europos kolegijos Briugėje dėstytojas (1984–1989 m.); Briuselio advokatūros narys (1986–1989 m.); Harvardo teisės mokyklos kviestinis dėstytojas (1989 m.); Pirmosios instancijos teismo teisėjas nuo 1989 m. rugsėjo 25 d. iki 2003 m. spalio 6 d.; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2003 m. spalio 7 d.

Juliane Kokott
gimė 1957 m.; teisės studijos Bonos ir Ženevos universitetuose; magistrė (LL.M) (Amerikos universitetas, Vašingtonas); teisės mokslų daktarė (Heidelbergo universitetas, 1985 m.; Harvardo universitetas, 1990 m.); Berklio universiteto kviestinė dėstytoja (1991 m.); Augsburgo (1992 m.), Heidelbergo (1993 m.) ir Diuseldorfo (1994 m.) universitetų Vokietijos ir užsienio šalių viešosios teisės, tarptautinės teisės ir Europos teisės dėstytoja; Vokietijos vyriausybės teisėja *ad interim* Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Sutaikymo ir arbitražo teisme; Federalinės konsultacinės tarybos dėl globalinių pasikeitimų (WBGU) pirmininko pavaduotoja (1996 m.); Sankt Galeno universiteto Teisės fakulteto tarptautinės teisės, tarptautinės verslo teisės ir Europos teisės dėstytoja (1999 m.); Sankt Galeno universiteto Europos ir tarptautinės verslo teisės instituto direktorė (2000 m.); Sankt Galeno universiteto Verslo teisės specializacijos programos direktoriaus pavaduotoja (2001 m.); Teisingumo Teismo generalinė advokatė nuo 2003 m. spalio 7 d.

Konrad Hermann Theodor Schiemann
gimė 1937 m.; teisės studijos Kembridžo universitete; baristeris (1964–1980 m.); *Queen's Counsel* (1980–1986 m.); *High Court of England and Wales* teisėjas (1986–1995 m.); *Lord Justice of Appeal* (1995–2003 m.); *Honourable Society of the Inner Temple* vyresnysis narys (nuo 1985 m.) ir iždininkas (2003 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. sausio 8 d.

Pranas Kūris
gimė 1938 m.; Vilniaus universiteto teisės diplomas (1961 m.); teisės mokslų kandidatas, Maskvos universitetas (1965 m.); teisės mokslų habilituotasis daktaras (habil. dr.), Maskvos universitetas (1973 m.); Paryžiaus universiteto *Institut des Hautes Études Internationales* stažuotojas (vadovas – prof. Ch. Rousseau) (1967–1968 m.); Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys (1996 m.); Mykolo Romerio universiteto daktaras *honoris causa* (2001 m.); dirbo įvairų pedagoginį darbą ir vykdė administracines funkcijas Vilniaus universitete (1961–1990 m.); tarptautinės viešosios teisės dėstytojas, docentas ir profesorius, Teisės fakulteto dekanas; užėmė įvairius postus Lietuvos vyriausybėje, diplomatinėje tarnyboje, Lietuvos teisėsaugos sistemoje; teisingumo ministras (1990–1991 m.); Valstybės patarėjas (1991 m.); Lietuvos Respublikos ambasadorius Belgijos Karalystėje, Nyderlandų Karalystei ir Liuksemburgo Didžiajai Hercogystei (1992–1994 m.); Europos Žmogaus Teisių Teismo (iki reformos) teisėjas (1994 m. birželio mėn.–1998 m. lapkričio mėn.); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjas ir pirmininkas (1994 m. gruodžio mėn.–1998 m. spalio mėn.); Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjas (1998 m. lapkričio mėn.–2004 m. gegužės mėn.); įvairių tarptautinių konferencijų dalyvis; Lietuvos Respublikos delegacijos deryboms su TSRS narys (1990–1992 m.); apie 200 publikacijų autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d. iki 2010 m. spalio 6 d.

Endre Juhász

gimė 1944 m.; Segedo universiteto teisės diplomas (Vengrija, 1967 m.); išlaikė Vengrijos advokatūros egzaminus (1970 m.); trečiojo ciklo lyginamosios teisės studijos Strasbūro universitete (1969–1972 m.); Užsienio prekybos ministerijos Teisės departamento pareigūnas (1966–1974 m.), direktorius teisės aktų leidybos klausimais (1973–1974 m.); Vengrijos ambasados Briuselyje pirmasis atašė prekybos klausimais, atsakingas už Bendrijos klausimus (1974–1979 m.); Užsienio prekybos ministerijos direktorius (1979–1983 m.); Vengrijos ambasados Vašingtone (Jungtinės Amerikos Valstijos) pirmasis atašė prekybos klausimais, vėliau – patarėjas prekybos klausimais (1983–1989 m.); generalinis direktorius Prekybos ministerijos ir Tarptautinių ekonominių ryšių ministerijoje (1989–1991 m.); vyriausias derybininkas dėl Asociacijos sutarties tarp Vengrijos Respublikos ir Europos Bendrijų ir jų valstybių narių (1990–1991 m.); Tarptautinių ekonominių ryšių ministerijos generalinis sekretorius, Europos reikalų biuro direktorius (1992 m.); Tarptautinių ekonominių ryšių ministerijos valstybės sekretorius (1993–1994 m.); Pramonės ir prekybos ministerijos valstybės sekretorius, Europos reikalų tarnybos pirmininkas (1994 m.); nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius, Vengrijos Respublikos diplomatinės misijos prie Europos Sąjungos vadovas (1995 m. sausio mėn.–2003 m. gegužės mėn.); vyriausiasis derybininkas dėl Vengrijos Respublikos stojimo į Europos Sąjungą (1998 m. liepos mėn.–2003 m. balandžio mėn.); ministras be portfelio Europos integracijos klausimams koordinuoti (nuo 2003 m. gegužės mėn.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

George Arestis

gimė 1945 m.; Atėnų universiteto teisės diplomas (1968 m.); Kenterberio Kento universiteto lyginamosios politikos ir valdymo magistras (M. A.) (1970 m.); praktikuojantis advokatas Kipre (1972–1982 m.); Rajono teismo teisėjas (nuo 1982 m.); Rajono teismo pirmininkas (nuo 1995 m.); Nikosijos rajono teismo administracijos vadovas (1997–2003 m.); Kipro Aukščiausiojo Teismo teisėjas (2003 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Anthony Borg Barthet U.O.M.
gimė 1947 m.; Maltos karališkojo universiteto teisės mokslų daktaras (1973 m.); 1975 m. priimtas į Maltos valstybės tarnybą *Notary to Government* pareigoms; Respublikos patarėjas (1978 m.), pirmasis Respublikos patarėjas (1979 m.); Generalinio prokuroro padėjėjas (1988 m.); Maltos Respublikos prezidento paskirtas generalinis prokuroras (1989 m.); Maltos universiteto civilinės teisės ne visą darbo dieną dirbantis dėstytojas (1985–1989 m.); Maltos universiteto Tarybos narys (1998–2004 m.); teisingumo vykdymo komisijos narys (1994–2004 m.); Maltos arbitražo centro valdytojų komiteto narys (1998–2004 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Marko Ilešič
gimė 1947 m.; teisės mokslų daktaras (Liublianos universitetas); lyginamosios teisės specializacija (Strasbūro ir Koimbros universitetai); teisėjo egzaminas; civilinės, komercinės ir tarptautinės privatinės teisės dėstytojas; Liublianos universiteto Teisės fakulteto prodekanas (1995–2001) ir dekanas (2001–2004); daugelio teisės publikacijų autorius; Liublianos darbo teismo teisėjas ir kolegijos pirmininkas (1975–1986 m.); Sporto teismo pirmininkas (1978–1986 m.); Liublianos Biržos arbitražo kolegijos pirmininkas; Jugoslavijos (iki 1991 m.) ir Slovėnijos (nuo 1991 m.) Prekybos rūmų arbitras; Paryžiaus Tarptautinių prekybos rūmų arbitras; UEFA ir FIFA apeliacinio teismo teisėjas; Slovėnijos teisininkų draugijų sąjungos pirmininkas (1993–2005); „International Law association“, Tarptautinio jūrų komiteto ir daugelio kitų tarptautinių teisės draugijų narys; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Jiří Malenovský
gimė 1950 m.; Prahos Karolio universiteto teisės mokslų daktaras (1975 m.); Brno „Masaryk“ universiteto vyresnysis dėstytojas (1974–1990 m.), prodekanas (1989–1991 m.) bei tarptautinės teisės ir Europos Sąjungos teisės katedros vedėjas (1990–1992 m.); Čekoslovakijos Konstitucinio Teismo teisėjas (1992 m.); ambasadorius prie Europos Tarybos (1993–1998 m.); Europos Tarybos ministrų atstovų komiteto pirmininkas (1995 m.); generalinis dikretorius Užsienio reikalų ministerijoje (1998–2000 m.); Tarptautinės teisės asociacijos Čekijos ir Slovakijos padalinio pirmininkas (1999–2001 m.); Konstitucinio Teismo teisėjas (2000–2004 m.); teisės aktų leidžiamosios tarybos narys (1998–2000 m.); Nuolatinio arbitražo teismo Hagoje narys (nuo 2000 m.); Brno „Masaryk“ universiteto tarptautinės viešosios teisės dėstytojas (2001 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Uno Lõhmus
gimė 1952 m.; teisės mokslų daktaras nuo 1986 m., advokatas (1977–1998 m.); Tartu universiteto baudžiamosios teisės kviestinis dėstytojas; Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjas (1994–1998 m.); Estijos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas (1998–2004 m.); Konstitucinės teisės komisijos narys; Baudžiamojo kodekso rengimo darbo grupės konsultantas; Baudžiamojo proceso kodekso rengimo darbo grupės narys; keleto darbų žmogaus teisių ir konstitucinės teisės tema autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Egils Levits
gimė 1955 m.; Hamburgo universiteto teisės ir politikos mokslo diplomas; Kylio universiteto teisės fakulteto mokslo darbuotojas; Latvijos Seimo patarėjas tarptautinės teisės, konstitucinės teisės ir teisėkūros reformos klausimais; Latvijos Respublikos ambasadorius Vokietijoje ir Šveicarijoje (1992–1993 m.), Austrijoje, Šveicarijoje ir Vengrijoje (1994–1995 m.); ministro pirmininko pavaduotojas ir teisingumo ministras, einantis užsienio reikalų ministro pareigas (1993–1994 m.); ESBO sutaikymo ir arbitražo teismo taikintojas (nuo 1997 m.); Nuolatinio arbitražo teismo narys (nuo 2001 m.); 1995 m. išrinktas Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėju, perrinktas 1998 m. ir 2001 m.; įvairių publikacijų konstitucinės teisės ir administracinės teisės, teisėkūros reformos ir Bendrijos teisės temomis autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 11 d.

Aindrias Ó Caoimh
gimė 1950 m.; civilinės teisės bakalauras (Airijos nacionalinis universitetas, Dublino universiteto koledžas, 1971 m.); baristeris („King's Inns", 1972 m.); Europos bendrijos teisės aukštesniosios pakopos studijų diplomas (Dublino universiteto koledžas, 1977 m.); Airijos advokatūros baristeris (1972–1999 m.); Europos teisės lektorius („King's Inns", Dublinas); *Senior Counsel* (1994–1999 m.); Airijos vyriausybės atstovas daugelyje bylų Europos Bendrijų Teisingumo Teisme; Airijos *High Court* teisėjas (nuo 1999 m.); *Honorable Society of King's Inns* seniūnas (*bencher*) (nuo 1999 m.); Airijos Europos bendrijos teisės draugijos viceprezidentas; Tarptautinės teisės asociacijos (Airijos padalinio) narys; Teisingumo Teismo teisėjo Andreas O'Keeffe (Aindrias Ó Caoimh) (1974–1985 m.) sūnus; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2004 m. spalio 13 d.

Lars Bay Larsen
gimė 1953 m.; Kopenhagos universiteto politikos mokslų diplomas (1976 m.); teisės diplomas (1983 m.); Teisingumo ministerijos tarnautojas (1983–1985 m.); Kopenhagos universiteto šeimos teisės dėstytojas (1984–1991 m.), vėliau – asocijuotasis dėstytojas (1991–1996 m.); *Advokatsamfund* skyriaus vedėjas (1985–1986 m.); Teisingumo ministerijos skyriaus vedėjas (1986–1991 m.); priimtas į advokatūrą (1991 m.); Teisingumo ministerijos skyriaus vedėjas (1991–1995 m.); Policijos departamento direktorius (1995–1999 m.); Teisės departamento direktorius (2000–2003 m.); Danijos Karalystės atstovas K 4 komitete (1995–2000 m.), Pagrindinėje Šengeno grupėje (1996–1998 m.) ir Europolo vykdomojoje taryboje (1998–2000 m.); *Højesteret* teisėjas (2003–2006 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. sausio 11 d.

Eleanor Sharpston
gimė 1955 m.; ekonomikos, kalbų ir teisės studijos Kembridžo „King's" koledže (1973–1977 m.); Oksfordo „Corpus Christi" koledžo asistentė ir mokslo darbuotoja (1977–1980 m.); priimta į advokatūrą (*Middle Temple*, 1980 m.); baristerė (1980–1987 m. ir 1990–2005 m.); generalinio advokato, vėliau teisėjo Sero Gordon Slynn teisės referentė (1987–1990 m.); Londono koledžo universiteto Europos Sąjungos ir lyginamosios teisės lektorė (Europos teisės studijų direktorė) (1990–1992 m.); Kembridžo universiteto Teisės fakulteto lektorė (1992–1998 m.), vėliau asocijuotoji lektorė (1998–2005 m.); Kembridžo „King's" koledžo darbuotoja (nuo 1992 m.); Kembridžo Europos teisės studijų centro asocijuotoji lektorė ir mokslo darbuotoja (1998–2005 m.); *Queen's Counsel* (1999 m.); *Middle Temple* seniūnė (*bencher*) (2005 m.); Teisingumo Teismo generalinė advokatė nuo 2006 m. sausio 11 d.

Paolo Mengozzi
gimė 1938 m.; Bolonijos universiteto tarptautinės teisės dėstytojas ir Žano Monė Europos bendrijos teisės katedros vedėjas; Madrido „Karlo III" universiteto daktaras *honoris causa*; „Johns Hopkins" (Bolonijos centras), „St. Johns" (Niujorkas), Džordžtauno, Paryžiaus II, „Georgia" (Atėnai) universitetų ir Tarptautinio universitetinio instituto (Liuksemburgas) kviestinis dėstytojas; Nijmegeno universiteto Europos Verslo teisės „Pallas" programos koordinatorius; Europos Bendrijų Komisijos patariamojo komiteto viešųjų pirkimų klausimais narys; valstybės sekretoriaus pavaduotojas prekybos ir pramonės klausimais Italijos pirmininkavimo Tarybai laikotarpiu; Europos bendrijos darbo grupės dėl Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) narys ir Hagos tarptautinės teisės akademijos tyrimų centro 1997 m. sesijos, skirtos PPO, pirmininkas; Pirmosios instancijos teismo teisėjas nuo 1998 m. kovo 4 d. iki 2006 m. gegužės 3 d.; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2006 m. gegužės 4 d.

Pernila Lindh
gimė 1945 m.; Lundo univesiteto teisės diplomas; Trolhetano pirmosios instancijos teismo referentė ir teisėja (1971–1974 m.); Stokholmo apeliacinio teismo referentė (1974–1975 m.); Stokholmo pirmosios instancijos teismo teisėja (1975 m.); Stokholmo apeliacinio teismo pirmininko patarėja teisės ir administraciniais klausimais (1975–1978 m.); Atsakingoji patarėja Nacionalinėje teismų administracijoje (*Domstolverket*) (1977 m.); Teisingumo kanclerio (*Justice Chancellor*) kabineto patarėja (1979–1980 m.); Stokholmo apeliacinio teismo teisėja asesorė (1980–1981 m.); Prekybos ministerijos patarėja teisės klausimais (1981–1982 m.); Užsienio reikalų ministerijos patarėja teisės klausimais, vėliau – Teisės departamento direktorė ir generalinė direktorė (1982–1995 m.); 1992 m. Ambasadorės rangas; *Swedish Market Court* viceprezidentė; atsakinga už teisės ir institucinius klausimus EEE derybose (ELPA grupės vicepirmininkė, vėliau – pirmininkė), paskui derybose dėl Švedijos Karalystės stojimo į Europos Sajungą; Pirmosios instancijos teismo teisėja nuo 1995 m. sausio 18 d. iki 2006 m. spalio 6 d.; Teisingumo Teismo Teisėja nuo 2006 m. spalio 7 d.

Yves Bot
gimė 1947 m.; Ruano teisės fakulteto diplomas; teisės mokslų daktaras (Paryžiaus II Panteono-Aso universitetas); Le Mano teisės fakulteto dėstytojas; Le Mano prokuratūros prokuroro padėjėjas, vėliau – pirmasis padėjėjas (1974–1982 m.); Respublikos prokuroras prie Djepo apygardos teismo (1982–1984 m.); Respublikos prokuroro pavaduotojas prie Strasbūro apygardos teismo (1984–1986 m.); Respublikos prokuroras prie Bastjos apygardos teismo (1986–1988 m.); generalinis advokatas prie Kano apeliacinio teismo (1988–1991 m.); Respublikos prokuroras prie Le Mano apygardos teismo (1991–1993 m.); teisingumo ministro patarėjas (1993–1995 m.); Respublikos prokuroras prie Nantero apygardos teismo (1995–2002 m.); Respublikos prokuroras prie Paryžiaus apygardos teismo (2002–2004 m.); generalinis prokuroras prie Paryžiaus apeliacinio teismo (2004–2006 m.); Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Ján Mazák
gimė 1954 m.; teisės mokslų daktaras („Pavol Jozef Safarik“ universitetas Košicėje, 1978 m.); civilinės teisės (1994 m.) ir Bendrijos teisės dėstytojas (2004 m.); Košicės teisės fakulteto Bendrijos teisės instituto direktorius (2004 m.); Košicės regioninio teismo teisėjas (1980 m.); Košicės miesto teismo vicepirmininkas (1982 m.) ir pirmininkas (1990 m.); Slovakijos advokatų asociacijos narys (1991 m.); Konstitucinio Teismo patarėjas teisės klausimais (1993–1998 m.); teisingumo viceministras (1998–2000 m.); Konstitucinio Teismo pirmininkas (2000–2006 m.); Venecijos komisijos narys (2004 m.); Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Jean-Claude Bonichot

gimė 1955 m.; Meco universiteto teisės diplomas, Paryžiaus politikos mokslų instituto diplomas, studijos Nacionalinėje administravimo mokykloje (*École nationale d'administration*); Valstybės tarybos *rapporteur* (1982–1985 m.), *commissaire du gouvernement* (1985–1987 m. ir 1992–1999 m.), asesorius (1999–2000 m.), ginčų skyriaus šeštojo poskyrio pirmininkas (2000–2006 m.); Teisingumo Teismo teisės referentas (1987–1991 m.); Darbo, įdarbinimo ir profesinio mokymo reikalų ministro kabineto vadovas, vėliau – Viešosios tarnybos ir administracijos modernizavimo ministro kabineto vadovas (1991–1992 m.); Valstybės tarybos misijos teisės klausimais prie Nacionalinės pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų sveikatos draudimo kasos vadovas (2001–2006 m.); Meco universiteto dėstytojas (1988–2000 m.), vėliau Paryžiaus I Panteono Sorbonos universiteto dėstytojas (nuo 2000 m.); daugelio publikacijų administracinės teisės, Bendrijos teisės ir Europos žmogaus teisių teisės srityse autorius; „Bulletin de jurisprudence de droit de l'urbanisme" leidinio kūrėjas ir redakcinio komiteto pirmininkas; „Bulletin juridique des collectivités locales" leidinio vienas kūrėjų ir redakcinio komiteto narys; Apgyvendinimo ir miestų plėtros organizavimo institucijų bei teisės tyrimo grupės mokslinės tarybos pirmininkas; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Thomas von Danwitz

gimė 1962 m.; studijavo Bonoje, Ženevoje ir Paryžiuje; išlaikė valstybinį teisės egzaminą (1986 m. ir 1992 m.); teisės mokslų daktaras (Bonos universitetas, 1988 m.); Nacionalinės administravimo mokyklos tarptautinis viešojo administravimo diplomas (*École nationale d'administration*, 1990 m.), habilituotasis daktaras (Bonos universitetas, 1996 m.); Rūro universiteto Teisės fakulteto Vokietijos viešosios teisės ir Europos teisės dėstytojas (Bochumas, 1996–2003 m.), dekanas (2000–2001 m.); Vokietijos viešosios teisės ir Europos teisės dėstytojas (Kelno universitetas, 2003–2006 m.); Viešosios teisės ir administracinių mokslų instituto direktorius (2006 m.); Fletčerio teisės ir diplomatijos mokyklos (2000 m.), Fransua Rablė universiteto (Turas, 2001–2006 m.) ir Paryžiaus I Panteono Sorbonos universiteto (2005–2006 m.) kviestinis dėstytojas; Fransua Rablė universiteto (Turas, 2010 m.) daktaras *honoris causa*; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Verica Trstenjak
gimė 1962 m.; teisėjo egzaminas (1987 m.); Liublianos universiteto teisės mokslų daktarė (1995 m.); teisės ir valstybės teorijos (doktrinos) bei privatinės teisės dėstytoja (nuo 1996 m.); tyrinėtoja; doktorantūros studijos Ciuricho universitete, Vienos universiteto lyginamosios teisės institute, Makso Planko tarptautinės privatinės teisės institute Hamburge, Amsterdamo laisvajame universitete; Vienos universiteto, Fribūro universiteto (Vokietija) ir Bucerijaus teisės mokyklos Hamburge kviestinė dėstytoja; Mokslo ir technologijos ministerijos teisės skyriaus vedėja (1994–1996 m.) ir valstybės sekretorė (1996–2000 m.); Vyriausybės generalinė sekretorė (2000 m.); Studijos apie Europos civilinį kodeksą darbo grupės narė nuo 2003 m.; Humbolto tyrimo projekto vadovė; daugiau nei šimto teisės straipsnių ir kelių knygų apie Europos teisę ir privatinę teisę autorė; Slovėnijos teisininkų asociacijos premija „2003 metų teisininkas“; kelių teisės leidinių redakcinės kolegijos narė; Slovėnijos teisininkų asociacijos generalinė sekretorė, kelių teisininkų asociacijų, tarp jų – „Gesellschaft für Rechtsvergleichung“, narė; Pirmosios instancijos teismo teisėja nuo 2004 m. liepos 7 d. iki 2006 m. spalio 6 d.; Teisingumo Teismo generalinė advokatė nuo 2006 m. spalio 7 d.

Alexander Arabadjiev
gimė 1949 m.; teisės studijos (Šv. Klemenso iš Ochrido universitetas, Sofija); Blagojevgrado apylinkės teismo teisėjas (1975–1983 m.); Blagojevgrado apygardos teismo teisėjas (1983–1986 m.); Aukščiausiojo Teismo teisėjas (1986–1991 m.); Konstitucinio Teismo teisėjas (1991–2000 m.); Europos žmogaus teisių komisijos narys (1997–1999 m.); Europos konvento dėl Europos ateities narys (2002–2003 m.); Parlamento narys (2001–2006 m.); stebėtojas Europos Parlamente; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2007 m. sausio 12 d.

Camelia Toader
gimė 1963 m.; teisės diplomas (1986 m.); teisės mokslų daktarė (Bukarešto universitetas, 1997 m.); Buftios pirmosios instancijos teismo teisėja stažuotoja (1986–1988 m.); Bukarešto 5-ojo sektoriaus pirmosios instancijos teismo teisėja (1988–1992 m.); Bukarešto universiteto civilinės teisės ir Europos sutarčių teisės lektorė (1992–2005 m.), vėliau dėstytoja (2005–2006 m.); keletas daktaro studijų ir tyrimų Makso Planko tarptautinės privatinės teisės institute Hamburge (1992–2004 m.); Teisingumo ministerijos Europos integracijos skyriaus vadovė (1997–1999 m.); Aukščiausiojo kasacinio ir teisingumo teismo teisėja (1999–2006 m.); Vienos universiteto kviestinė dėstytoja (2000 m.); Bendrijos teisės dėstytoja Nacionaliniame teisėjų institute (2003 m. ir 2005–2006 m.); kelių teisinių leidinių redakcinių kolegijų narė; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2007 m. sausio 12 d.

Jean-Jacques Kasel
gimė 1946 m.; teisės mokslų daktaras, specialus diplomas administracinės teisės srityje (Laisvasis Briuselio universitetas, 1970 m.); Paryžiaus politikos mokslų instituto diplomas (*Ecofin*, 1972 m.); advokato praktika; *Banque de Paris et des Pays Bas* patarėjas teisės klausimais (1972–1973); Užsienio reikalų ministerijos atašė, vėliau – diplomatinės atstovybės sekretorius (1973–1976 m.); Ministrų tarybos darbo grupių pirmininkas (1976 m.); Ambasados prie EBPO pirmasis sekretorius, nuolatinio atstovo pavaduotojas (Paryžius, 1976–1979 m.); vyriausybės vicepirmininko kabineto vadovas (1979–1980 m.); Europos politinio bendradarbiavimo pirmininkas (1980 m.); Europos Bendrijų Komisijos pirmininko patarėjas, vėliau pirmininko kabineto vadovo pavaduotojas (1981 m.); Ministrų tarybos generalinio sekretoriato biudžeto ir statuto direktorius (1981–1984 m.); Projekto vadovas nuolatinėje atstovybėje prie Europos Bendrijų (1984–1985 m.); Biudžeto komiteto pirmininkas; įgaliotasis ministras, Politikos ir kultūros reikalų direktorius (1986–1991 m.); Ministro pirmininko patarėjas diplomatiniais klausimais (1986 1991 m.); ambasadorius Graikijai (1989–1991 m., nereziduojantis), Politikos komiteto pirmininkas (1991 m.); ambasadorius, nuolatinis atstovas prie Europos Bendrijų (1991–1998 m.); COREPER pirmininkas (1997 m. pirmasis pusmetis); ambasadorius (Briuselis, 1998–2002 m.); nuolatinis atstovas prie NATO (1998–2002); Rūmų maršalas ir Jo Prakilnybės Didžiojo Hercogo kabineto vadovas (2002–2007 m.); Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2008 m. sausio 15 d.

Marek Safjan
gimė 1949 m.; teisės mokslų daktaras (Varšuvos universitetas, 1980 m.); habilituotasis teisės mokslų daktaras (Varšuvos universitetas, 1990 m.); teisės profesorius (1998–2009 m.); Varšuvos universiteto Civilinės teisės instituto direktorius (1992–1996 m.); Varšuvos universiteto prorektorius (1994–1997 m.); Prancūzų teisės kultūros Henri Capitant draugijos („Association Henri Capitant des amis de la culture juridique française“) lenkų skyriaus generalinis sekretorius (1994–1998 m.); Lenkijos atstovas Europos Tarybos bioetikos komitete (1991–1997 m.); Teisingumo instituto mokslų tarybos pirmininkas (1998 m.); Konstitucinio Tribunolo teisėjas (1997–1998 m.), vėliau – šio Tribunolo pirmininkas (1998–2006 m.); Lyginamosios teisės tarptautinės akademijos narys (nuo 1994 m.); Tarptautinės teisės, etikos ir mokslų asociacijos narys (nuo 1995 m.); Lenkijos Helsinkio komiteto narys; Lenkijos menų ir mokslų akademijos narys; Europos Tarybos generalinio sekretoriaus suteiktas *pro merito* medalis (2007 m.); daugelio publikacijų civilinės, medicinos ir Europos teisės klausimais autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Daniel Šváby
gimė 1951 m.; teisės mokslų daktaras (Bratislavos universitetas); Bratislavos apylinkės teismo teisėjas; Bratislavos apeliacinio teismo civilinių bylų teisėjas ir pirmininko pavaduotojas; Teisės instituto prie Teisingumo ministerijos civilinės ir šeimos teisės skyriaus narys; Aukščiausiojo Teismo komercinių bylų pakaitinis teisėjas; Europos žmogaus teisių komisijos (Strasbūras) narys; Konstitucinio Teismo teisėjas (2000–2004 m.); Pirmosios instancijos teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d. iki 2009 m. spalio 6 d.; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Maria Berger
gimė 1956 m.; teisės ir ekonomikos studijos (1975–1979 m.), teisės mokslų daktarė; Insbruko universiteto Viešosios teisės ir politikos mokslų instituto asistentė ir dėstytoja (1979–1984 m.); Federalinės mokslo ir tyrimų ministerijos administratorė, vėliau – skyriaus vadovo pavaduotoja (1984–1988 m.); už Europos Sąjungos klausimus Federalinėje kanceliarijoje atsakingas asmuo (1988–1989 m.); Federalinės kanceliarijos „Europos integracijos" skyriaus vedėja (Austrijos pasirengimas narystei Europos Sąjungoje) (1989–1992 m.); ELPA priežiūros institucijos vadovė Ženevoje ir Briuselyje (1993–1994 m.); Kremso universiteto prie Dunojaus prorektorė (1995–1996 m.); Europos Parlamento narė (1996 m. lapkričio mėn.–2007 m. sausio mėn. ir 2008 m. gruodžio mėn.–2009 m. liepos mėn.) ir Teisės reikalų komiteto narė; Europos konvento dėl Europos ateities pakaitinė narė (2002 m. vasario mėn.–2003 m. liepos mėn.); Pergo miesto tarybos narė (1997 m. rugsėjo mėn.–2009 m. rugsėjo mėn.); federalinė teisingumo ministrė (2007 m. sausio mėn.–2008 m. gruodžio mėn.); Teisingumo Teismo teisėja nuo 2009 m. spalio 7 d.

Niilo Jääskinen
gimė 1958 m.; teisės diplomas (1980 m.), aukštesnės pakopos teisės diplomas (1982 m.), daktaro disertacija Helsinkio universitete (2008 m.); Helsinkio universiteto dėstytojas (1980–1986 m.); Rovaniemio apylinkės teismo teisės referentas ir laikinasis teisėjas (1983–1984 m.); Teisingumo ministerijos patarėjas teisės klausimais (1987–1989 m.), vėliau – Europos teisės skyriaus vedėjas (1990–1995 m.); Užsienio reikalų ministerijos patarėjas teisės klausimais (1989–1990 m.); Suomijos Parlamento Didžiosios komisijos sekretorius ir patarėjas Europos klausimais (1995–2000 m.); Vyriausiojo administracinio teismo laikinasis teisėjas (2000 m. liepos mėn.–2002 m. gruodžio mėn.), vėliau – teisėjas (2003 m. sausio mėn.–2009 m. rugsėjo mėn.); vystant deryboms dėl Suomijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą – už teisės ir institucinius klausimus atsakingas asmuo; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Pedro Cruz Villalón

gimė 1946 m.; Sevilijos universiteto teisės diplomas (1963–1968 m.); mokslų daktaras (1975 m.); trečiosios pakopos studijos Breisgau Fribūro universitete (1969–1971 m.); Sevilijos universiteto politikos teisės profesorius (1978–1986 m.); Sevilijos universiteto Konstitucinės teisės katedros vedėjas (1986–1992 m.); Ispanijos Konstitucinio Teismo teisės referentas (1986–1987 m.); Ispanijos Konstitucinio Teismo teisėjas (1992–1998 m.); Ispanijos Konstitucinio Teismo pirmininkas (1998–2001 m.); Berlyno mokslų kolegijos narys (2001–2002 m.); Madrido autonominio universiteto Konstitucinės teisės katedros vedėjas (2002–2009 m.); renkamas Valstybės tarybos narys (2004–2009 m.); daugelio publikacijų autorius; Teisingumo Teismo generalinis advokatas nuo 2009 m. gruodžio 14 d.

Alexandra (Sacha) Prechal

gimė 1959 m.; studijavo teisę (Groningeno universitetas, 1977–1983 m.); įgijo teisės daktaro laipsnį (Amsterdamo universitetas, 1995 m.); dėstė teisę Mastrichto universiteto teisės fakultete (1983–1987 m.); teisės referentė Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1987–1991 m.); dėstė Amsterdamo universiteto teisės fakulteto Europos institute (1991–1995 m.); Europos teisės dėstytoja Tilburgo universiteto teisės fakultete (1995–2003 m.); Europos teisės dėstytoja Utrechto universiteto teisės fakultete ir Utrechto universiteto Europos instituto valdybos narė (nuo 2003 m.); įvairių nacionalinių ir tarptautinių teisinių leidinių redakcinės kolegijos narė; daugelio publikacijų autorė; Nyderlandų karališkosios mokslų akademijos narė; Teisingumo Teismo teisėja nuo 2010 m. birželio 10 d.

Egidijus Jarašiūnas

gimė 1952 m.; teisės diplomas Vilniaus universitete (1974–1979 m.); socialinių mokslų (teisė) daktaras Lietuvos teisės universitete (1999 m.); Lietuvos advokatų kolegijos narys (1979–1990 m.); Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo narys (1990–1992 m.), Lietuvos Respublikos Seimo narys ir Seimo Valstybės ir teisės komiteto narys (1992–1996 m.); Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisėjas (1996–2005 m.), paskui – Konstitucinio Teismo pirmininko patarėjas (nuo 2006 m.); Mykolo Romerio universiteto Konstitucinės teisės katedros asistentas (1997–2000 m.), vėliau – šios katedros asocijuotasis profesorius (2000–2004 m.), profesorius (nuo 2004 m.) ir galiausiai Konstitucinės teisės katedros vedėjas (2005–2007 m.); Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto dekanas (2007–2010 m.); Venecijos komisijos tikrasis narys (2006–2010 m.); 1990 m. kovo 11 d. Nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo akto signataras; daugelio teisinių publikacijų autorius; Teisingumo Teismo teisėjas nuo 2010 m. spalio 6 d.

Roger Grass
gimė 1948 m.; baigė Paryžiaus politikos ir aukštųjų viešosios teisės studijų institutą; Respublikos prokuroro pavaduotojas prie Versalio apygardos teismo; vyriausiasis administratorius Teisingumo Teisme; Paryžiaus apeliacinio teismo prokuratūros generalinis sekretorius; teisingumo ministro kabinetas; Teisingumo Teismo pirmininko teisės referentas; Teisingumo Teismo kancleris nuo 1994 m. vasario 10 d. iki 2010 m. spalio 6 d.

Alfredo Calot Escobar
gimė 1961 m.; Valensijos universiteto teisės diplomas (1979–1984 m.); Valensijos autonominio regiono Prekybos rūmų tarybos prekybos analizės specialistas (1986 m.); teisininkas lingvistas Teisingumo Teisme (1986–1990 m.); teisininkas revizorius Teisingumo Teisme (1990–1993 m.); administratorius Teisingumo Teismo Spaudos ir informacijos tarnyboje (1993–1995 m.); administratorius Europos Parlamento Institucinių reikalų komiteto sekretoriate (1995–1996 m.); Teisingumo Teismo kanclerio atašė (1996–1999 m.); teisės referentas Teisingumo Teisme (1999–2000 m.); Teisingumo Teismo Ispanų kalbos vertimų raštu skyriaus vadovas (2000–2001 m.); Teisingumo Teismo Vertimų raštu tarnybos direktorius, vėliau – generalinis direktorius (2001–2010 m.); Teisingumo Teismo kancleris nuo 2010 m. spalio 7 d.

2. Teisingumo Teismo sudėties pasikeitimai 2010 m.

2010 m. birželio 10 d. iškilmingas posėdis

Atsistatydinus iš pareigų Christiaan Timmermans, Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai 2010 m. birželio 2 d. sprendimu likusiam C. Timmermans kadencijos laikui, t. y. nuo 2010 m. birželio 10 d. iki 2012 m. spalio 6 d., Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teisėja paskyrė Alexandra Prechal.

2010 m. spalio 6 d. iškilmingas posėdis

Atsistatydinus iš pareigų Pranui Kūriui, Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovai 2010 m. rugsėjo 29 d. sprendimu likusiam P. Kūrio kadencijos laikui, t. y. nuo 2010 m. spalio 6 d. iki 2012 m. spalio 6 d., Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teisėju paskyrė Egidijų Jarašiūną.

Atsistatydinus iš pareigų Roger Grass, Teisingumo Teismo kancleriui nuo 1994 m. vasario 10 d., teisėjai ir generaliniai advokatai 2010 m. rugsėjo 14 d. šešerių metų kadencijai, t. y. nuo 2010 m. spalio 7 d. iki 2016 m. spalio 6 d., Europos Sąjungos Teisingumo Teismo kancleriu išrinko Alfredo Calot Escobar.

3. Vyresniškumo tvarka

Nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2010 m. birželio 10 d.

Teisingumo Teismo pirmininkas V. SKOURIS
Pirmosios kolegijos pirmininkas A. TIZZANO
Antrosios kolegijos pirmininkas J. N. CUNHA RODRIGUES
Trečiosios kolegijos pirmininkas K. LENAERTS
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas J.-C. BONICHOT
Pirmasis generalinis advokatas P. MENGOZZI
Septintosios kolegijos pirmininkė R. SILVA de LAPUERTA
Penktosios kolegijos pirmininkas E. LEVITS
Šeštosios kolegijos pirmininkė P. LINDH
Aštuntosios kolegijos pirmininkė C. TOADER
Teisėjas C. W. A. TIMMERMANS
Teisėjas A. ROSAS
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas. K. SCHIEMANN
Teisėjas P. KŪRIS
Teisėjas. E. JUHÁSZ
Teisėjas G. ARESTIS
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas M. ILEŠIČ
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas U. LÕHMUS
Teisėjas A. Ó CAOIMH
Teisėjas L. BAY LARSEN
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas Y BOT
Generalinis advokatas J. MAZÁK
Teisėjas T. von DANWITZ
Generalinė advokatė V. TRSTENJAK
Teisėjas A. ARABADJIEV
Teisėjas J.-J. KASEL
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėjas D. ŠVÁBY
Teisėja M. BERGER
Generalinis advokatas N. JÄÄSKINEN
Generalinis advokatas P. CRUZ VILLALÓN

Kancleris R. GRASS

Nuo 2010 m. birželio 11 d. iki 2010 m. spalio 6 d.

Teisingumo Teismo pirmininkas V. SKOURIS
Pirmosios kolegijos pirmininkas A. TIZZANO
Antrosios kolegijos pirmininkas J. N. CUNHA RODRIGUES
Trečiosios kolegijos pirmininkas K. LENAERTS
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas J.-C. BONICHOT
Pirmasis generalinis advokatas P. MENGOZZI
Septintosios kolegijos pirmininkė R. SILVA de LAPUERTA
Penktosios kolegijos pirmininkas E. LEVITS
Šeštosios kolegijos pirmininkė P. LINDH
Aštuntosios kolegijos pirmininkė C. TOADER
Teisėjas A. ROSAS
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas K. SCHIEMANN
Teisėjas P. KŪRIS
Teisėjas E. JUHÁSZ
Teisėjas G. ARESTIS
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas M. ILEŠIČ
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas U. LÕHMUS
Teisėjas A. Ó CAOIMH
Teisėjas L. BAY LARSEN
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas Y BOT
Generalinis advokatas J. MAZÁK
Teisėjas T. von DANWITZ
Generalinė advokatė V. TRSTENJAK
Teisėjas A. ARABADJIEV
Teisėjas J.-J. KASEL
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėjas D. ŠVÁBY
Teisėja M. BERGER
Generalinis advokatas N. JÄÄSKINEN
Generalinis advokatas P. CRUZ VILLALÓN
Teisėja A. PRECHAL

Kancleris R. GRASS

Nuo 2010 m. spalio 7 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d.

Teisingumo Teismo pirmininkas V. SKOURIS
Pirmosios kolegijos pirmininkas A. TIZZANO
Antrosios kolegijos pirmininkas
J. N. CUNHA RODRIGUES
Trečiosios kolegijos pirmininkas K. LENAERTS
Ketvirtosios kolegijos pirmininkas
J.-C. BONICHOT
Pirmasis generalinis advokatas Y. BOT
Aštuntosios kolegijos pirmininkas
K. SCHIEMANN
Šeštosios kolegijos pirmininkas A. ARABADJIEV
Penktosios kolegijos pirmininkas J.-J. KASEL
Septintosios kolegijos pirmininkas D. ŠVÁBY
Teisėjas A. ROSAS
Teisėja R. SILVA de LAPUERTA
Generalinė advokatė J. KOKOTT
Teisėjas E. JUHÁSZ
Teisėjas G. ARESTIS
Teisėjas A. BORG BARTHET
Teisėjas M. ILEŠIČ
Teisėjas J. MALENOVSKÝ
Teisėjas U. LÕHMUS
Teisėjas E. LEVITS
Teisėjas A. Ó CAOIMH
Teisėjas L. BAY LARSEN
Generalinė advokatė E. SHARPSTON
Generalinis advokatas P. MENGOZZI
Teisėja P. LINDH
Generalinis advokatas J. MAZÁK
Teisėjas T. von DANWITZ
Generalinė advokatė V. TRSTENJAK
Teisėja C. TOADER
Teisėjas M. SAFJAN
Teisėja M. BERGER
Generalinis advokatas N. JÄÄSKINEN
Generalinis advokatas P. CRUZ VILLALÓN
Teisėja A. PRECHAL
Teisėjas E. JARAŠIŪNAS

Kancleris A. CALOT ESCOBAR

4. Buvę Teisingumo Teismo nariai

Massimo Pilotti, teisėjas (1952–1958), pirmininkas (1952–1958)
Petrus Serrarens, teisėjas (1952–1958)
Adrianus Van Kleffens, teisėjas (1952–1958)
Jacques Rueff, teisėjas (1952–1959 ir 1960–1962)
Otto Riese, teisėjas (1952–1963)
Maurice Lagrange, generalinis advokatas (1952–1964)
Louis Delvaux, teisėjas (1952–1967)
Charles Léon Hammes, teisėjas (1952–1967), pirmininkas (1964–1967)
Karl Roemer, generalinis advokatas (1953–1973)
Nicola Catalano, teisėjas (1958–1962)
Rino Rossi, teisėjas (1958–1964)
Andreas Matthias Donner, teisėjas (1958–1979), pirmininkas (1958–1964)
Alberto Trabucchi, teisėjas (1962–1972), vėliau – generalinis advokatas (1973–1976)
Robert Lecourt, teisėjas (1962–1976), pirmininkas (1967–1976)
Walter Strauss, teisėjas (1963–1970)
Joseph Gand, generalinis advokatas (1964–1970)
Riccardo Monaco, teisėjas (1964–1976)
Josse J. Mertens de Wilmars, teisėjas (1967–1984), pirmininkas (1980–1984)
Pierre Pescatore, teisėjas (1967–1985)
Alain Louis Dutheillet de Lamothe, generalinis advokatas (1970–1972)
Hans Kutscher, teisėjas (1970–1980), pirmininkas (1976–1980)
Henri Mayras, generalinis advokatas (1972–1981)
Cearbhall O'Dalaigh, teisėjas (1973–1974)
Max Sørensen, teisėjas (1973–1979)
Gerhard Reischl, generalinis advokatas (1973–1981)
Jean-Pierre Warner, generalinis advokatas (1973–1981)
Alexander J. Mackenzie Stuart, teisėjas (1973–1988), pirmininkas (1984–1988)
Aindrias O'Keeffe, teisėjas (1975–1985)
Adolphe Touffait, teisėjas (1976–1982)
Francesco Capotorti, teisėjas (1976), vėliau – generalinis advokatas (1976–1982)
Giacinto Bosco, teisėjas (1976–1988)
Thymen Koopmans, teisėjas (1979–1990)
Ole Due, teisėjas (1979–1994), pirmininkas (1988–1994)
Ulrich Everling, teisėjas (1980–1988)
Alexandros Chloros, teisėjas (1981–1982)
Simone Rozès, generalinė advokatė (1981–1984)
Pieter Verloren van Themaat, generalinis advokatas (1981–1986)
Seras Gordon Slynn, generalinis advokatas (1981–1988), vėliau – teisėjas (1988–1992)
Fernand Grévisse, teisėjas (1981–1982 ir 1988–1994)
Kai Bahlmann, teisėjas (1982–1988)
Yves Galmot, teisėjas (1982–1988)
G. Federico Mancini, generalinis advokatas (1982–1988), vėliau – teisėjas (1988–1999)
Constantinos Kakouris, teisėjas (1983–1997)
Marco Darmon, generalinis advokatas (1984–1994)

René Joliet, teisėjas (1984–1995)
Carl Otto Lenz, generalinis advokatas (1984–1997)
Thomas Francis O'Higgins, teisėjas (1985–1991)
Fernand Schockweiler, teisėjas (1985–1996)
José Luís da Cruz Vilaça, generalinis advokatas (1986–1988)
José Carlos de Carvalho Moithinho de Almeida, teisėjas (1986–2000)
Jean Mischo, generalinis advokatas (1986–1991 ir 1997–2003)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, teisėjas (1986–2003), pirmininkas (1994–2003)
Manuel Diez de Velasco, teisėjas (1988–1994)
Manfred Zuleeg, teisėjas (1988–1994)
Walter Van Gerven, generalinis advokatas (1988–1994)
Giuseppe Tesauro, generalinis advokatas (1988–1998)
Francis Geoffrey Jacobs, generalinis advokatas (1988–2006)
Paul Joan George Kapteyn, teisėjas (1990–2000)
John L. Murray, teisėjas (1991–1999)
Claus Christian Gulmann, generalinis advokatas (1991–1994), vėliau – teisėjas (1994–2006)
David Alexander Ogilvy Edward, teisėjas (1992–2004)
Michael Bendik Elmer, generalinis advokatas (1994–1997)
Günter Hirsch, teisėjas (1994–2000)
Georges Cosmas, generalinis advokatas (1994–2000)
Antonio Mario La Pergola, teisėjas (1994 ir 1999–2006), generalinis advokatas (1995–1999)
Jean-Pierre Puissochet, teisėjas (1994–2006)
Philippe Léger, generalinis advokatas (1994–2006)
Hans Ragnemalm, teisėjas (1995–2000)
Nial Fennelly, generalinis advokatas (1995–2000)
Leif Sevón, teisėjas (1995–2002)
Melchior Wathelet, teisėjas (1995–2003)
Peter Jann, teisėjas (1995–2009)
Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer, generalinis advokatas (1995–2009)
Romain Schintgen, teisėjas (1996–2008)
Krateros Ioannou, teisėjas (1997–1999)
Siegbert Alber, generalinis advokatas (1997–2003)
Antonio Saggio, generalinis advokatas (1998–2000)
Fidelma O'Kelly Macken, teisėja (1999–2004)
Stig Von Bahr, teisėjas (2000–2006)
Ninon Colneric, teisėja (2000–2006)
Leendert A. Geelhoed, generalinis advokatas (2000–2006)
Christine Stix-Hackl, generalinė advokatė (2000–2006)
Christiaan Willem Anton Timmermans, teisėjas (2000–2010)
Luís Miguel Poiares Pessoa Maduro, generalinis advokatas (2003–2009)
Jerzy Makarczyk, teisėjas (2004–2009)
Ján Klučka, teisėjas (2004–2009)
Pranas Kūris, teisėjas (2004–2010)

Pirmininkai

Massimo Pilotti (1952–1958)
Andreas Matthias Donner (1958–1964)
Charles Léon Hammes (1964–1967)
Robert Lecourt (1967–1976)
Hans Kutscher (1976–1980)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988)
Ole Due (1988–1994)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003)

Kancleriai

Albert Van Houtte (1953–1982)
Paul Heim (1982–1988)
Jean-Guy Giraud (1988–1994)
Roger Grass (1994–2010)

D – Teisingumo Teismo teisminės veiklos statistika

Bendrieji Teisingumo Teismo veiklos duomenys

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2006–2010)

Gautos bylos

2. Procedūrų pobūdis (2006–2010)
3. Ieškinio dalykinė sritis (2010)
4. Ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo (2006–2010)

Baigtos bylos

5. Procedūrų pobūdis (2006–2010)
6. Sprendimai, nutartys, nuomonės (2010)
7. Teismo sudėtys (2006–2010)
8. Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi (2006–2010)
9. Ieškinio dalykinė sritis (2006–2010)
10. Ieškinio dalykinė sritis (2010)
11. Sprendimai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo: sprendimo esmė (2006–2010)
12. Proceso trukmė (2006–2010) (sprendimai ir jurisdikcinės nutartys) (2006–2010)

Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos

13. Procedūrų pobūdis (2006–2010)
14. Teismo sudėtys (2006–2010)

Kita

15. Pagreitintos procedūros (2006–2010)
16. Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros (2006–2010)
17. Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių (2010)

Bendra teisminės veiklos raida (1952–2010)

18. Gautos bylos ir sprendimai
19. Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir metus)
20. Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir teismą)
21. Ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo

1. *Bendrieji Teisingumo Teismo veiklos duomenys*
Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2006–2010)[1]

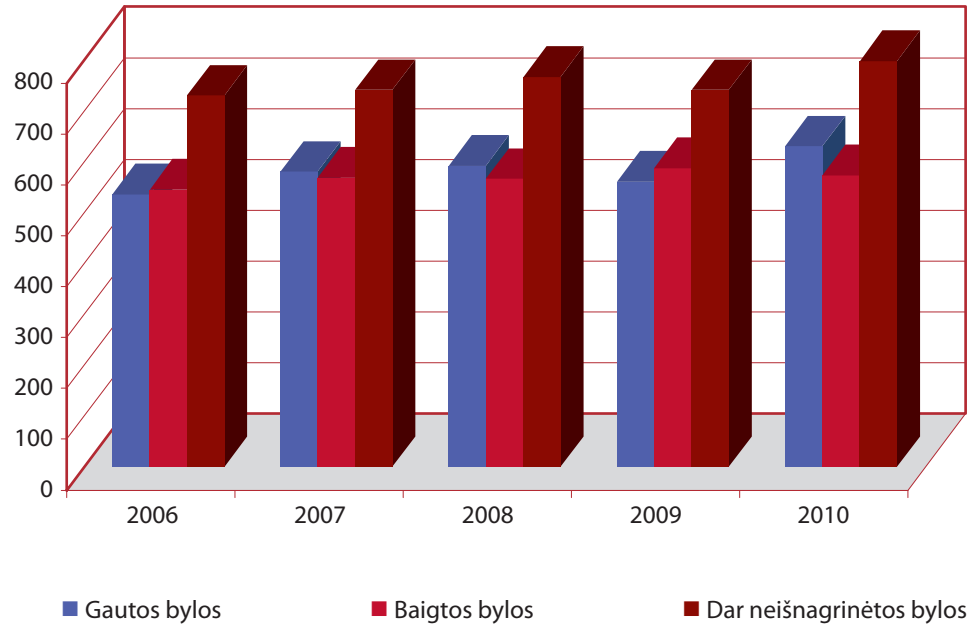

	2006	2007	2008	2009	2010
Gautos bylos	537	581	593	562	631
Baigtos bylos	546	570	567	588	574
Dar neišnagrinėtos bylos	731	742	768	742	799

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

2. *Gautos bylos* – Procedūrų pobūdis (2006–2010)[1]

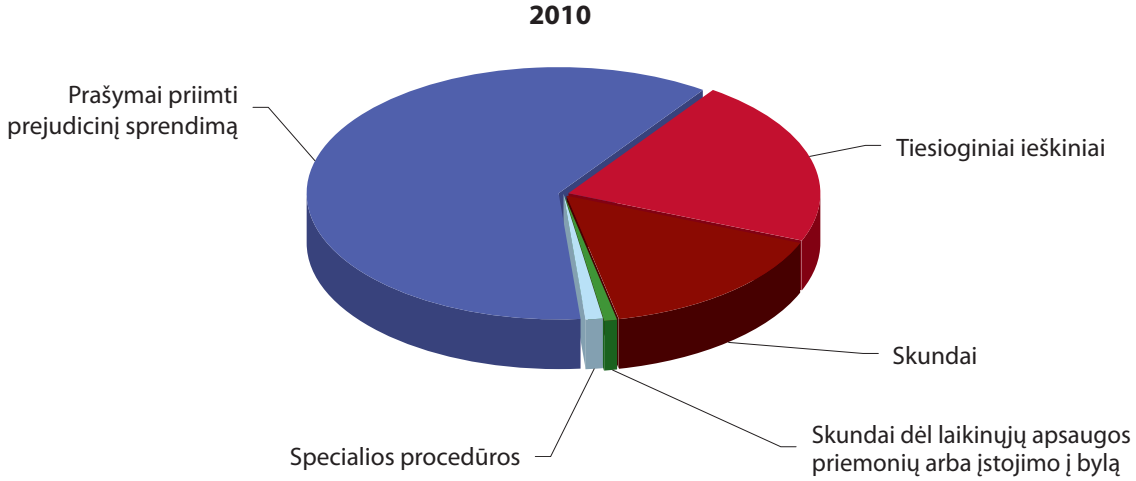

	2006	2007	2008	2009	2010
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	251	265	288	302	385
Tiesioginiai ieškiniai	201	222	210	143	136
Skundai	80	79	78	105	97
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	3	8	8	2	6
Nuomonės			1	1	
Specialios procedūros[2]	2	7	8	9	7
Iš viso	**537**	**581**	**593**	**562**	**631**
Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	1	3	3	2	2

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

[2] Prie „specialių procedūrų“ priskiriama: sprendimo ištaisymas (Procedūros reglamento 66 straipsnis), atlygintinų išlaidų nustatymas (Procedūros reglamento 74 straipsnis), nemokamos teisinės pagalbos suteikimas (Procedūros reglamento 76 straipsnis), procesas dėl už akių priimto sprendimo panaikinimo (Procedūros reglamento 94 straipsnis), procesas pagal trečiojo asmens skundą (Procedūros reglamento 97 straipsnis), sprendimo peržiūrėjimas (Procedūros reglamento 98 straipsnis), sprendimo išaiškinimas (Procedūros reglamento 102 straipsnis), pirmojo advokato pasiūlymo peržiūrėti Bendrojo Teismo sprendimą nagrinėjimas (Teisingumo Teisimo statuto 62 straipsnis), turto suvaržymo procedūra (Protokolas dėl privilegijų ir imunitetų), bylos dėl imunitetų (Protokolas dėl privilegijų ir imunitetų).

3. *Gautos bylos* – Ieškinio dalykinė sritis (2010)[1]

	Tiesioginiai ieškiniai	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Skundai	Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Iš viso	Specialios procedūros
Susipažinimas su dokumentais			4		4	
Europos Sąjungos išorės veiksmai		5	1		6	
Žemės ūkis	5	20			25	
Valstybės pagalba	4	4	15	1	24	
Sąjungos pilietybė		2			2	
Konkurencija		5	13	2	20	
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu, ...)	1	5			6	
Įmonių teisė	12	1			13	
Institucinė teisė	2	1	17	2	22	2
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas			1		1	
Energetika		7			7	
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas,autorizacija ir apribojimai (REACH)	1				1	
Aplinka	34	26		1	61	
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	5	38			43	
Mokesčiai	5	57			62	
Įsisteigimo laisvė	1	5			6	
Laisvas kapitalo judėjimas	4	3			7	
Laisvas prekių judėjimas		5			5	
Laisvas asmenų judėjimas	2	10	1		13	
Laisvė teikti paslaugas	13	38			51	
Viešieji pirkimai	6	5	4		15	
Prekybos politika		1	3		4	
Ekonominė ir pinigų politika			1		1	
Bendra užsienio ir saugumo politika	1		6		7	
Pramonės politika	6	6			12	
Socialinė politika	5	40			45	
Sąjungos teisės principai	1	11			12	
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė		19	30		49	
Vartotojų apsauga	1	9			10	
Teisės aktų derinimas	10	16			26	
Visuomenės sveikata	1	3			4	
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	2	7			9	
Transportas	13	11	1		25	
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas		21			21	
SESV	**135**	**381**	**97**	**6**	**619**	**2**
Privilegijos ir imunitetai		4			4	
Procesas						5
Pareigūnų tarnybos nuostatai	1				1	
Kita	**1**	**4**			**5**	**5**
IŠ VISO BENDRAI	**136**	**385**	**97**	**6**	**624**	**7**

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

4. *Gautos bylos* – Ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo (2006–2010)[1]

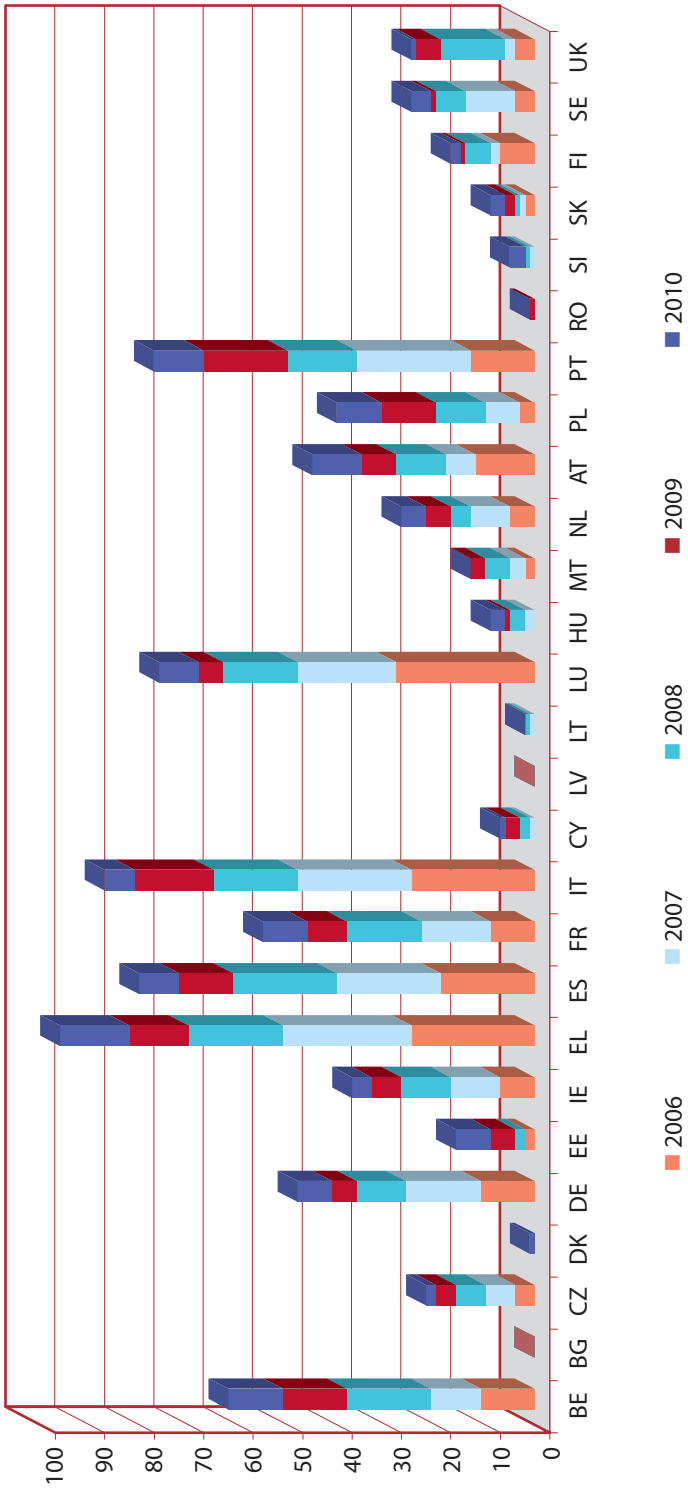

	2006	2007	2008	2009	2010
Belgija	11	10	17	13	11
Bulgarija					
Čekijos Respublika	4	6	6	4	2
Danija					1
Vokietija	11	15	10	5	7
Estija	2		2	5	7
Airija	7	10	10	6	4
Graikija	25	26	19	12	14
Ispanija	19	21	21	11	8
Prancūzija	9	14	15	8	9
Italija	25	23	17	16	6
Kipras		1	2	3	1
Latvija					
Lietuva		1	1		
Liuksemburgas	28	20	15	5	8
Vengrija		2	3	1	3
Malta	2	3	5	3	
Nyderlandai	5	8	4	5	5
Austrija	12	6	10	7	10
Lenkija	3	7	10	11	9
Portugalija	13	23	14	17	10
Rumunija				1	
Slovėnija		1	1		3
Slovakija	2	1	1	2	3
Suomija	7	2	5	1	2
Švedija	4	10	6	1	4
Jungtinė Karalystė	4	2	13	5	1
Iš viso	**193**	**212**	**207**	**142**	**128**

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

5. *Baigtos bylos* – Procedūrų pobūdis (2006–2010)[1]

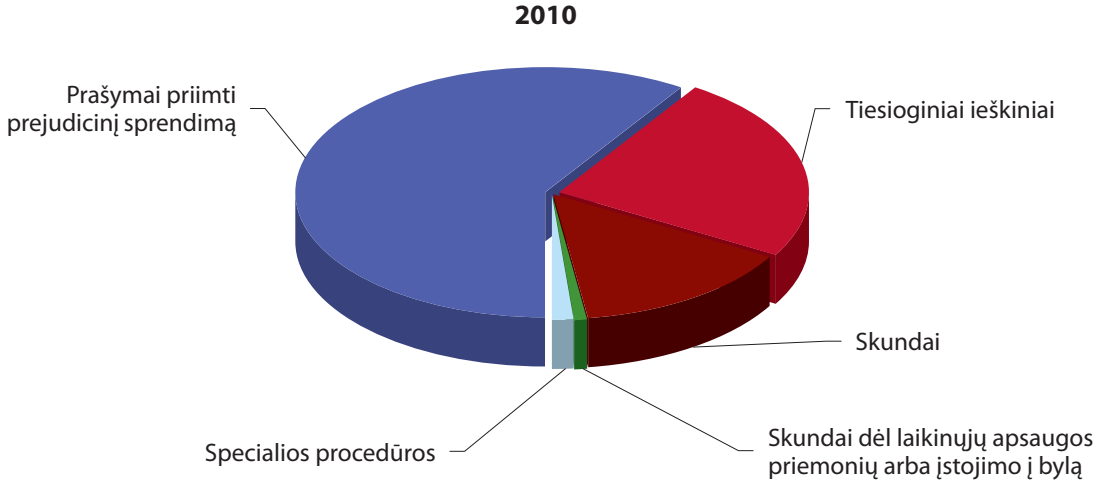

	2006	2007	2008	2009	2010
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	266	235	301	259	339
Tiesioginiai ieškiniai	212	241	181	215	139
Skundai	63	88	69	97	84
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	2	2	8	7	4
Nuomonės	1			1	
Specialios procedūros	2	4	8	9	8
Iš viso	**546**	**570**	**567**	**588**	**574**

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

6. *Baigtos bylos* – Sprendimai, nutartys, nuomonės (2010)[1]

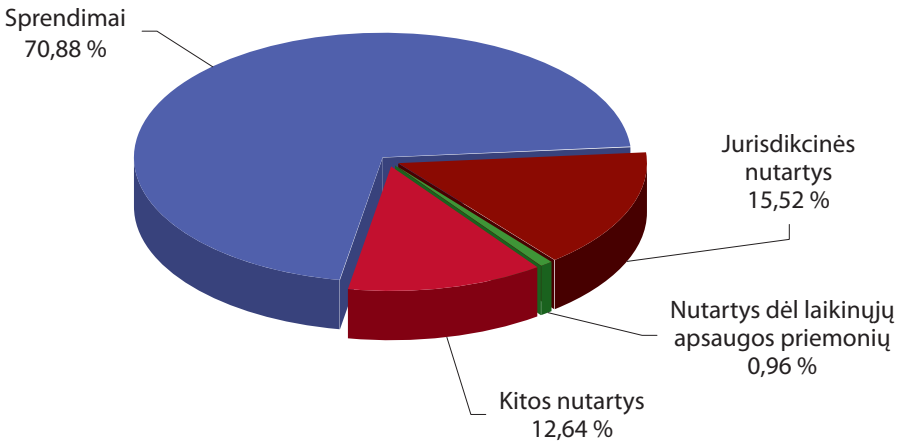

	Sprendimai	Jurisdikcinės nutartys[2]	Nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių[3]	Kitos nutartys[4]	Nuomonės	Iš viso
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	239	33		21		293
Tiesioginiai ieškiniai	97			42		139
Skundai	34	43	1	3		81
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą			4			4
Nuomonės						
Specialios procedūros		5				5
Iš viso	**370**	**81**	**5**	**66**		**522**

[1] Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

[2] Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

[3] Nutartys, priimtos pateikus prašymą pagal SESV 278 ir 279 straipsnius (anksčiau – EB 242 ir 243 straipsniai), SESV 280 straipsnį (anksčiau – EB 244 straipsnis) ar atitinkamas EAEBS nuostatas arba apskundus nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar dėl įstojimo į bylą.

[4] Nutartys dėl proceso užbaigimo išbraukiant bylą iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą arba bylos perdavimo Bendrajam Teismui.

7. *Baigtos bylos* – Teismo sudėtys (2006–2010)[1]

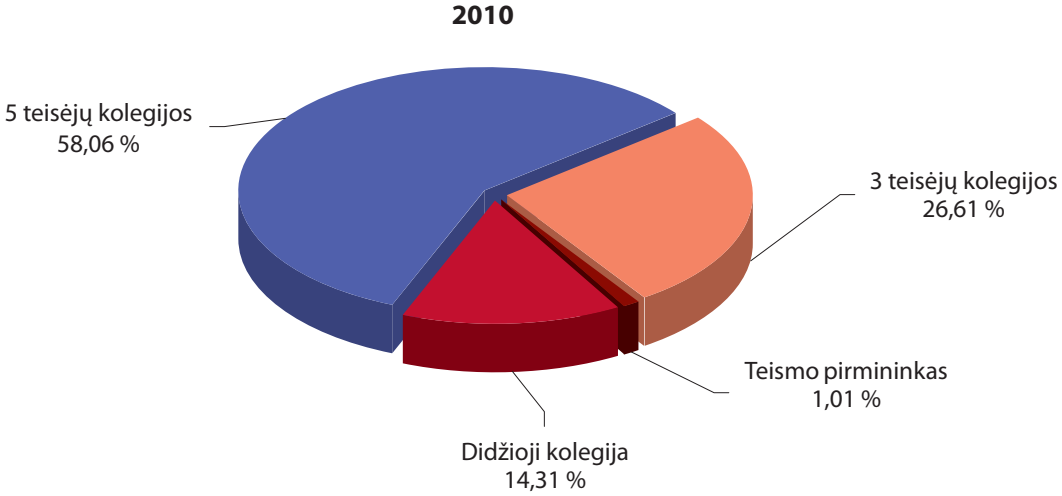

	2006			2007			2008			2009			2010		
	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys[2]	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys[2]	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys[2]	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys[2]	Iš viso	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys[2]	Iš viso
Plenarinė sesija	2		2												
Didžioji kolegija	55		55	51		51	66		66	41		41	70	1	71
5 teisėjų kolegijos	265	13	278	241	8	249	259	13	272	275	8	283	280	8	288
3 teisėjų kolegijos	67	41	108	105	49	154	65	59	124	96	70	166	56	76	132
Teismo pirmininkas		1	1		2	2		7	7		5	5		5	5
Iš viso	**389**	**55**	**444**	**397**	**59**	**456**	**390**	**79**	**469**	**412**	**83**	**495**	**406**	**90**	**496**

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

[2] Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

8. *Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi –* Ieškinio dalykinė sritis (2006–2010)[1 2]

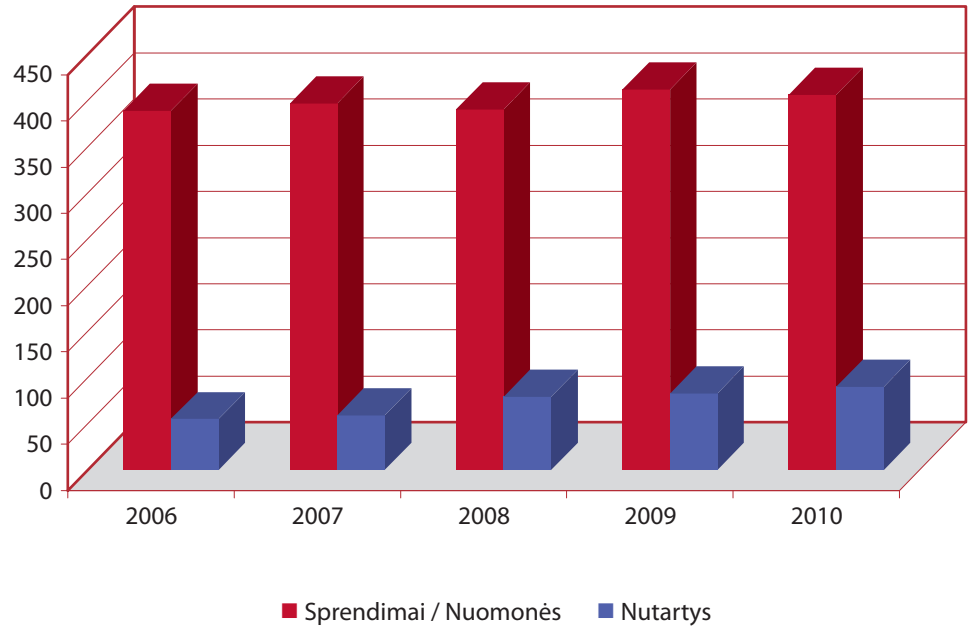

	2006	2007	2008	2009	2010
Sprendimai / Nuomonės	389	397	390	412	406
Nutartys	55	59	79	83	90
Iš viso	**444**	**456**	**469**	**495**	**496**

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

[2] Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

9. *Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi –* ieškinio dalykinė sritis (2006–2010)[1]

	2006	2007	2008	2009	2010
Aplinka[2]					9
Aplinka ir vartotojai[2]	40	50	43	60	48
Bendra užsienio ir saugumo politika		4	2	2	2
Bendra žuvininkystės politika	7	6	6	4	2
Bendrasis muitų tarifas[3]	7	10	5	13	7
Bendrijų biudžetas					1
Bendrijų nuosavos lėšos	6	3		10	5
Briuselio konvencija	4	2	1	2	
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	7	7	5	3	6
Ekonominė ir pinigų politika		1	1	1	1
Energetika	6	4	4	4	2
Europos Sąjungos išorės veiksmai	11	9	8	8	10
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu, ...)					1
Įmonių teisė	9	16	17	17	17
Institucinė teisė	15	6	15	29	26
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	20	21	22	31	38
Įsisteigimo laisvė	21	19	29	13	17
Konkurencija	30	17	23	28	13
Laisvas asmenų judėjimas	20	19	27	19	17
Laisvas kapitalo judėjimas	4	13	9	7	6
Laisvas prekių judėjimas	8	14	12	13	6
Laisvė teikti paslaugas	17	24	8	17	30
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	9	17	4	26	24
Mokesčiai	55	44	38	44	66
Moksliniai tyrimai, informacija, švietimas, statistika					1
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas[3]	9	12	8	5	15
Naujų valstybių įstojimas		1		1	
Pramonės politika		11	12	6	9
Prekybos politika	1	1	1	5	2
Privilegijos ir imunitetai	1	1	2		
Regioninė politika	2	7	1	3	2
Romos konvencija				1	
Sąjungos pilietybė	4	2	7	3	6
Sąjungos teisės principai	1	4	4	4	4
Socialinė politika	29	26	25	33	36
Teisės aktų derinimas	19	21	21	32	15
Teisingumas ir vidaus reikalai	2		1		
Transportas	9	6	4	9	4
Valstybės pagalba	23	9	26	10	16
Vartotojų apsauga[2]					3
Žemės ūkis	30	23	54	18	15
EB sutartis	426	430	445	481	482
ES sutartis	3	4	6	1	4
AP sutartis		1	2		
AE sutartis	4	1			
Procesas	2	3	5	5	6
Pareigūnų tarnybos nuostatai	9	17	11	8	4
Kita	11	20	16	13	10
IŠ VISO BENDRAI	**444**	**456**	**469**	**495**	**496**

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

[2] Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. pateiktos bylos klasifikuojamos išskaidžius antraštę „Aplinka ir vartotojai“ į dvi atskiras antraštes.

[3] Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. pateiktos bylos klasifikuojamos sujungus antraštes „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ į vieną antraštę.

10. *Bylos, baigtos sprendimu, nuomone arba jurisdikcine nutartimi –* Ieškinio dalykinė sritis (2010)[1]

	Sprendimai / Nuomonės	Nutartys[2]	Iš viso
Aplinka[3]	9		9
Aplinka ir vartotojai[3]	44	4	48
Bendra užsienio ir saugumo politika	2		2
Bendra žuvininkystės politika	1	1	2
Bendrasis muitų tarifas[4]	7		7
Bendrijų biudžetas	1		1
Bendrijų nuosavos lėšos	5		5
Darbuotojų migrantų socialinė apsauga	4	2	6
Ekonominė ir pinigų politika		1	1
Energetika	2		2
Europos Sąjungos išorės veiksmai	10		10
Europos Sąjungos pilietybė	6		6
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė programa, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu, ...)	1		1
Įmonių teisė	17		17
Institucinė teisė	11	15	26
Intelektinė nuosavybė	19	19	38
Įsisteigimo laisvė	14	3	17
Konkurencija	8	5	13
Laisvas asmenų judėjimas	16	1	17
Laisvas kapitalo judėjimas	5	1	6
Laisvas prekių judėjimas	5	1	6
Laisvė teikti paslaugas	26	4	30
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	23	1	24
Mokesčiai	58	8	66
Moksliniai tyrimai, informacija, švietimas, statistika	1		1
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas[4]	12	3	15
Pramonės politika	8	1	9
Prekybos politika	2		2
Regioninė politika	1	1	2
Sąjungos teisės principai	2	2	4
Socialinė politika	31	5	36
Teisės aktų derinimas	15		15
Transportas	4		4
Valstybės pagalba	14	2	16
Vartotojų apsauga[3]	1	2	3
Žemės ūkis	14	1	15
EB sutartis	399	83	482
ES sutartis	4		4
Procesas		6	6
Pareigūnų tarnybos nuostatai	3	1	4
Kita	3	7	10
IŠ VISO BENDRAI	**406**	**90**	**496**

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

[2] Nutartys dėl proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą ar bylos perdavimo Bendrajam Teismui pagrindais.

[3] Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. pateiktos bylos klasifikuojamos išskaidžius antraštę „Aplinka ir vartotojai“ į dvi atskiras antraštes.

[4] Nuo 2009 m. gruodžio 1 d. pateiktos bylos klasifikuojamos sujungus antraštes „Bendrasis muitų tarifas“ ir „Muitų sąjunga“ į vieną antraštę.

11. *Baigtos bylos* – Sprendimai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo: sprendimo esmė (2006–2010)[1]

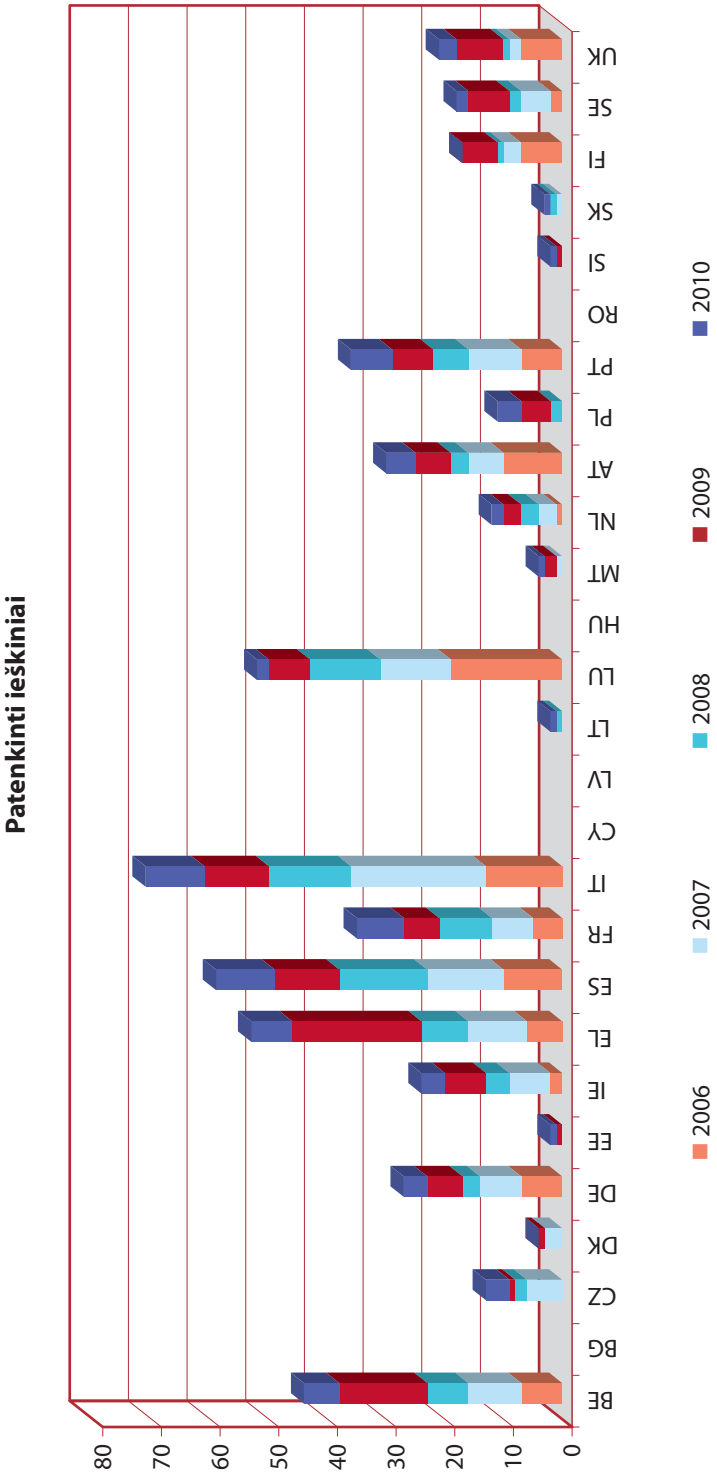

	2006		2007		2008		2009		2010	
	Patenkinti ieškinį	**Atmesti ieškinį**	**Patenkinti ieškinį**	**Atmesti ieškinį**	**Patenkinti ieškinį**	**Atmesti ieškinį**	**Patenkinti ieškinį**	**Atmesti ieškinį**	**Patenkinti ieškinį**	**Atmesti ieškinį**
Belgija	7		9	1	7		15	1	6	1
Bulgarija										
Čekijos Respublika			6		2		1		4	
Danija			3				1			
Vokietija	7		7	1	3	3	6	2	4	2
Estija							1		1	
Airija	2	1	7	2	4		7		4	
Graikija	6		10	3	8	1	22		7	
Ispanija	10	1	13	1	15	1	11		10	2
Prancūzija	5		7		9	1	6		8	2
Italija	13	1	23	2	14	1	11	4	10	
Kipras										
Latvija										
Lietuva					1				1	
Liuksemburgas	19		12		12		7		2	
Vengrija										
Malta			1				2		1	1
Nyderlandai	1	1	3	1	3		3		2	1
Austrija	10		6		3		6		5	
Lenkija					2		5		4	1
Portugalija	7		9		6		7	1	7	1
Rumunija										
Slovėnija							1		1	
Slovakija			1		1				1	
Suomija	7		3	1	1	1	6	1		
Švedija	2	1	5		2	1	7		2	
Jungtinė Karalystė	7	3	2	4	1		8	1	3	1
Iš viso	**103**	**8**	**127**	**16**	**94**	**9**	**133**	**10**	**83**	**12**

[1] Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

12. *Baigtos bylos* – Proceso trukmė (2006–2010)[1]
(sprendimai ir jurisdikcinės nutartys)

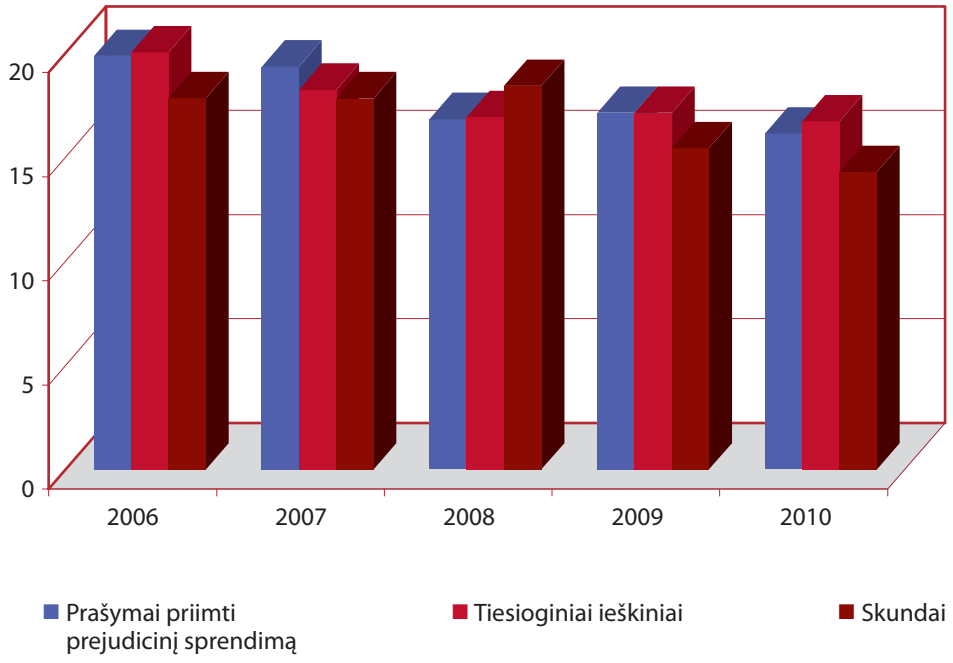

	2006	2007	2008	2009	2010
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	19,8	19,3	16,8	17,1	16,1
Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros			2,1	2,5	2,1
Tiesioginiai ieškiniai	20	18,2	16,9	17,1	16,7
Skundai	17,8	17,8	18,4	15,4	14,3

[1] Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.
Skaičiuojant proceso trukmę neatsižvelgiama į: bylas, kuriose priimtas tarpinis sprendimas arba imtasi parengtinio tyrimo priemonių; nuomones; specialias procedūras (t. y. atlygintinų išlaidų nustatymo, nemokamos teisinės pagalbos suteikimo, sprendimo už akių panaikinimo, trečiojo asmens skundo, sprendimo išaiškinimo, sprendimo peržiūrėjimo, sprendimo ištaisymo, turto suvaržymo); bylas, kurios užbaigtos nutartimi dėl bylos išbraukimo iš registro, nereikalingumo priimti sprendimą arba bylos perdavimo Bendrajam Teismui; laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūras arba skundų dėl laikinųjų apsaugos priemonių ar įstojimo į bylą nagrinėjimo procedūras.

13. *Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos* – Procedūrų pobūdis (2006–2010)[1]

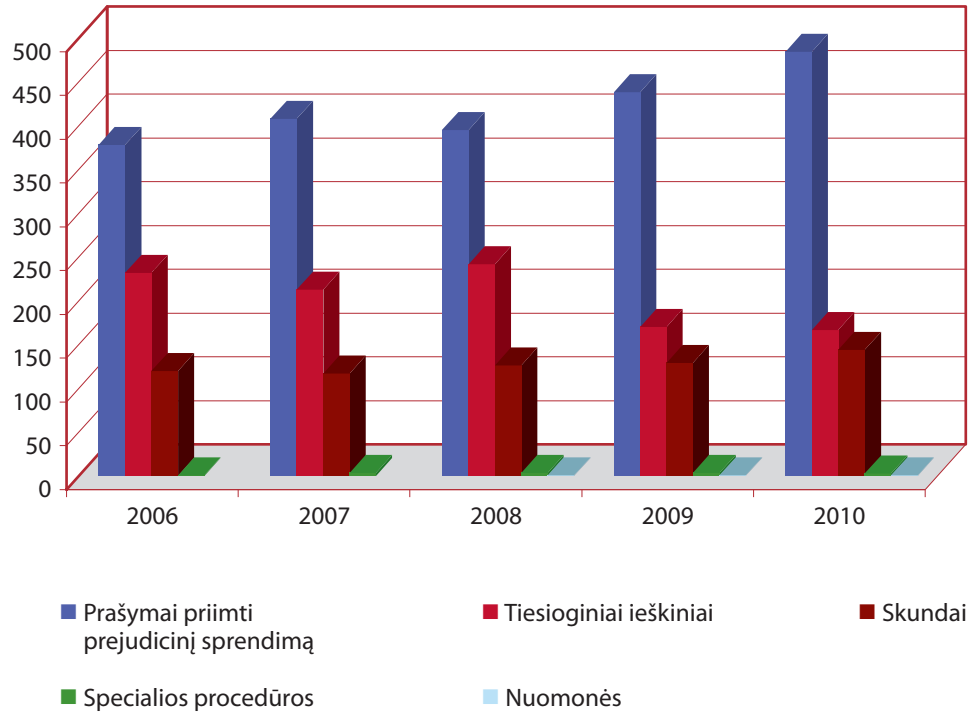

	2006	2007	2008	2009	2010
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	378	408	395	438	484
Tiesioginiai ieškiniai	232	213	242	170	167
Skundai	120	117	126	129	144
Specialios procedūros	1	4	4	4	3
Nuomonės			1	1	1
Iš viso	**731**	**742**	**768**	**742**	**799**

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

14. *Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos* – Teismo sudėtys (2006–2010)[1]

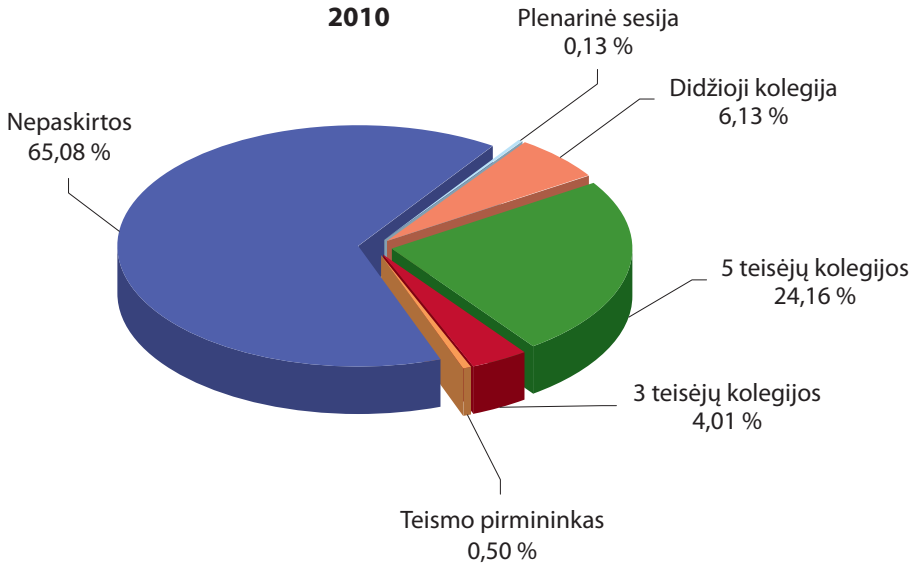

	2006	2007	2008	2009	2010
Nepaskirtos	489	481	524	490	520
Plenarinė sesija					1
Didžioji kolegija	44	59	40	65	49
5 teisėjų kolegijos	171	170	177	169	193
3 teisėjų kolegijos	26	24	19	15	32
Teismo pirmininkas	1	8	8	3	4
Iš viso	**731**	**742**	**768**	**742**	**799**

[1] Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

15. *Kita* – Pagreitintos procedūros (2006–2010)[1]

	2006		2007		2008		2009		2010	
	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą
Tiesioginiai ieškiniai				1						1
Prašymai priimti prejudicinį sprendimą		5		5	2	6	1	3	4	7
Skundai				1				1		
Specialios procedūros								1		
Iš viso		**5**		**7**	**2**	**6**	**1**	**5**	**4**	**8**

16. *Kita* – Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros (2008–2010)[2]

	2008		2009		2010	
	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Atmesti prašymą
Žemės ūkis		1				
Policijos ir teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose	2	1		1		
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė	1	1	2		5	1
Iš viso	**3**	**3**	**2**	**1**	**5**	**1**

[1] Nuo 2000 m. liepos 1 d. byla gali būti sprendžiama pagreitinta procedūra pagal Procedūros reglamento 62a ir 104a straipsnius.

[2] Nuo 2008 m. kovo 1 d. su laisvės, saugumo ir teisingumo erdve susijusiose bylose gali būti taikoma prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra pagal Procedūros reglamento 104b straipsnį.

17. *Kita* – Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių (2010)[1]

	Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Sprendimo esmė		
			Atmesti prašymą	Patenkinti prašymą	Išbraukti bylą iš registro arba nereikia priimti sprendimo
Susipažinimas su dokumentais	1				
Valstybės pagalba		1			
Konkurencija		2	3		
Institucinė teisė		2	1		
Aplinka		1			
Prekybos politika	1				
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	1		1		
IŠ VISO BENDRAI	**3**	**6**	**5**		

[1] Skaičiai (neto) nurodyti atsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (sujungtų bylų grupė = viena byla).

18. *Teisminės veiklos raida* (1952–2010) – Gautos bylos ir sprendimai

Metai	Gautos bylos[1]							Sprendimai / Nuomonės[2]
	Tiesioginiai ieškiniai	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Skundai	Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	
1953	4					4		
1954	10					10		2
1955	9					9	2	4
1956	11					11	2	6
1957	19					19	2	4
1958	43					43		10
1959	46				1	47	5	13
1960	22				1	23	2	18
1961	24	1			1	26	1	11
1962	30	5				35	2	20
1963	99	6				105	7	17
1964	49	6				55	4	31
1965	55	7				62	4	52
1966	30	1				31	2	24
1967	14	23				37		24
1968	24	9				33	1	27
1969	60	17				77	2	30
1970	47	32				79		64
1971	59	37				96	1	60
1972	42	40				82	2	61
1973	131	61				192	6	80
1974	63	39				102	8	63
1975	61	69			1	131	5	78
1976	51	75			1	127	6	88
1977	74	84				158	6	100
1978	146	123			1	270	7	97
1979	1 218	106				1 324	6	138
1980	180	99				279	14	132
1981	214	108				322	17	128
1982	217	129				346	16	185
1983	199	98				297	11	151
1984	183	129				312	17	165
1985	294	139				433	23	211
1986	238	91				329	23	174
1987	251	144				395	21	208
1988	193	179				372	17	238
1989	244	139				383	19	188

>>>

Metai	Gautos bylos[1]							Sprendimai / Nuomonės[2]
	Tiesioginiai ieškiniai	Prašymai priimti prejudicinį sprendimą	Skundai	Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių arba įstojimo į bylą	Prašymai pateikti nuomonę	Iš viso	Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių	
1990	221	141	15	1		378	12	193
1991	140	186	13	1	2	342	9	204
1992	251	162	24	1	2	440	5	210
1993	265	204	17			486	13	203
1994	125	203	12	1	3	344	4	188
1995	109	251	46	2		408	3	172
1996	132	256	25	3		416	4	193
1997	169	239	30	5		443	1	242
1998	147	264	66	4		481	2	254
1999	214	255	68	4		541	4	235
2000	197	224	66	13	2	502	4	273
2001	187	237	72	7		503	6	244
2002	204	216	46	4		470	1	269
2003	277	210	63	5	1	556	7	308
2004	219	249	52	6	1	527	3	375
2005	179	221	66	1		467	2	362
2006	201	251	80	3		535	1	351
2007	221	265	79	8		573	3	379
2008	210	288	77	8	1	584	3	333
2009	143	302	104	2	1	552	1	377
2010	136	385	97	6		624	2	370
Iš viso	**8 601**	**7 005**	**1 118**	**85**	**19**	**16 828**	**351**	**8 637**

[1] Skaičius bruto, neįskaitant specialių procedūrų.

[2] Skaičius neto.

19. *Teisminės veiklos raida* (1952–2010) – Prašymai priimti prejudicinį sprendimą
(pagal valstybę narę ir metus)[1]

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kitos[1]	Iš viso
1961																		1											1
1962																		5											5
1963															1			5											6
1964											2							4											6
1965					4					2								1											7
1966																		1											1
1967	5				11					3					1			3											23
1968	1				4					1	1							2											9
1969	4				11					1					1														17
1970	4				21					2	2							3											32
1971	1				18					6	5				1			6											37
1972	5				20					1	4							10											40
1973	8				37					4	5				1			6											61
1974	5				15					6	5							7									1		39
1975	7			1	26					15	14				1			4									1		69
1976	11				28		1			8	12							14									1		75
1977	16			1	30		2			14	7							9									5		84
1978	7			3	46		1			12	11							38									5		123
1979	13			1	33		2			18	19				1			11									8		106
1980	14			2	24		3			14	19							17									6		99
1981	12			1	41					17	11				4			17									5		108
1982	10			1	36					39	18							21									4		129
1983	9			4	36		2			15	7							19									6		98
1984	13			2	38		1			34	10							22									9		129
1985	13				40		2			45	11				6			14									8		139

>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kitos[1]	Iš viso
1986	13			4	18		4	2	1	19	5				1			16									8		91
1987	15			5	32		2	17	1	36	5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38	28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28	10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21	25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29	36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15	22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22	24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36	46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43	58				2			19	2		5					6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24	70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10	50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16	39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17	43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12	50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15	40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8	37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9	45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21	48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17	18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24	34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26	43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12	39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28	29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33	49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
Iš viso	**651**	**18**	**15**	**135**	**1 802**	**6**	**55**	**151**	**244**	**816**	**1 056**	**2**	**10**	**10**	**73**	**33**	**1**	**767**	**363**	**32**	**77**	**19**	**3**	**8**	**64**	**87**	**505**	**2**	**7 005**

[1] Byla C-265/00, *Campina Melkunie* (Cour de justice Benelux /Benelux Gerechtshof).
Byla C-196/09, *Miles ir kt.* (Chambre de recours des écoles européennes).

20. *Teisminės veiklos raida* (1952–2010) – Prašymai priimti prejudicinį sprendimą (pagal valstybę narę ir teismą)

			Iš viso
Belgija	Cour constitutionnelle	17	
	Cour de cassation	77	
	Conseil d'État	62	
	Kiti teismai	495	651
Bulgarija	Софийски ґрадски съд Търґовско отделение	1	
	Kiti teismai	17	18
Čekijos Respublika	Nejvyšší soud	1	
	Nejvyšší správní soud	5	
	Ústavní soud		
	Kiti teismai	9	15
Danija	Højesteret	29	
	Kiti teismai	106	135
Vokietija	Bundesgerichtshof	130	
	Bundesverwaltungsgericht	100	
	Bundesfinanzhof	272	
	Bundesarbeitsgericht	23	
	Bundessozialgericht	74	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Kiti teismai	1 202	1 802
Estija	Riigikohus	1	
	Kiti teismai	5	6
Airija	Supreme Court	18	
	High Court	15	
	Kiti teismai	22	55
Graikija	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	44	
	Kiti teismai	97	151
Ispanija	Tribunal Supremo	35	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Kiti teismai	201	244
Prancūzija	Cour de cassation	93	
	Conseil d'État	63	
	Kiti teismai	660	816
Italija	Corte suprema di Cassazione	108	
	Corte Costituzionale	1	
	Consiglio di Stato	64	
	Kiti teismai	883	1 056
Kipras	Ανώτατο Δικαστήριο	2	
	Kiti teismai		2
Latvija	Augstākā tiesa	9	
	Satversmes tiesa		
	Kiti teismai	1	10

>>>

			Iš viso
Lietuva	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	3	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas	3	
	Kiti teismai	3	10
Liuksemburgas	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	8	
	Conseil d'État	13	
	Cour administrative	7	
	Kiti teismai	35	73
Vengrija	Legfelsőbb Bíróság	3	
	Fővárosi Ítélőtábla	2	
	Szegedi Ítélőtábla	1	
	Kiti teismai	27	33
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Kiti teismai	1	1
Nyderlandai	Raad van State	74	
	Hoge Raad der Nederlanden	194	
	Centrale Raad van Beroep	49	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	139	
	Tariefcommissie	34	
	Kiti teismai	277	767
Austrija	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	78	
	Oberster Patent– und Markensenat	3	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	61	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Kiti teismai	189	363
Lenkija	Sąd Najwyższy	5	
	Naczelny Sąd Administracyjny	12	
	Trybunał Konstytucyjny		
	Kiti teismai	15	32
Portugalija	Supremo Tribunal de Justiça	2	
	Supremo Tribunal Administrativo	40	
	Kiti teismai	35	77
Rumunija	Tribunal Dâmboviţa	2	
	Kiti teismai	17	19
Slovėnija	Vrhovno sodišče		
	Ustavno sodišče		
	Kiti teismai	3	3

>>>

			Iš viso
Slovakija	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	5	
	Kiti teismai	3	8
Suomija	Korkein hallinto-oikeus	29	
	Korkein oikeus	11	
	Kiti teismai	24	64
Švedija	Högsta Domstolen	14	
	Marknadsdomstolen	5	
	Regeringsrätten	24	
	Kiti teismai	44	87
Jungtinė Karalystė	House of Lords	40	
	Court of Appeal	64	
	Kiti teismai	401	505
Kita	Cour de justice Benelux/Benelux Gerechtshof[1]	1	1
	Europos mokyklų Skundų taryba[2]	1	1
Iš viso			**7 005**

[1] Byla C-265/00, *Campina Melkunie*.

[2] Byla C-196/09, *Miles ir kt.*

21. *Teisminės veiklos raida* (1952–2010) – Ieškiniai dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo

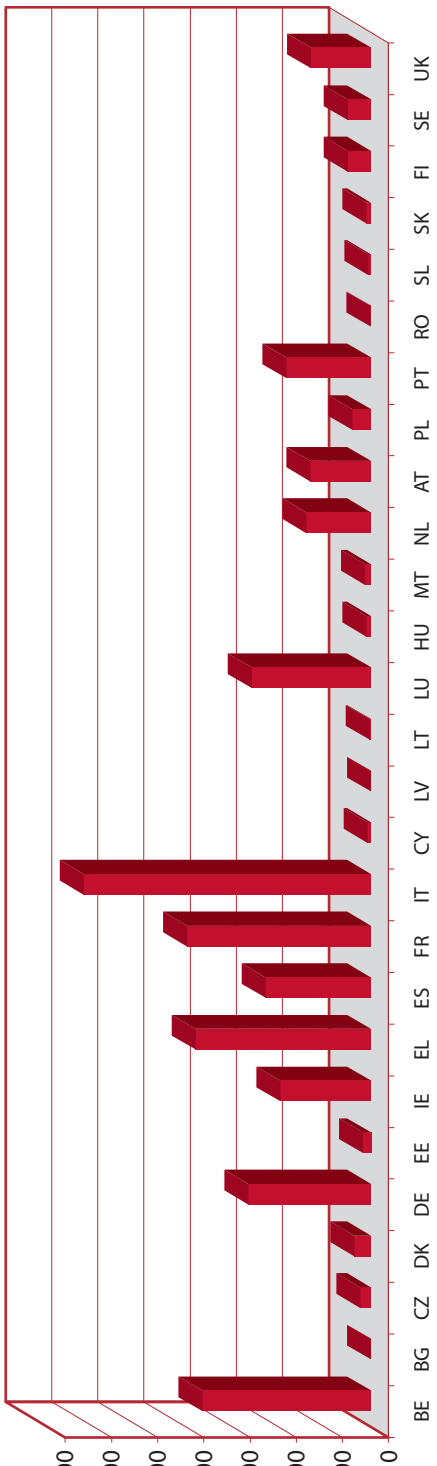

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Iš viso
1952–2010	364		22	35	265	17	196	379	227	398	621	7		2	258	9	13	139	131	40	182	1	5	9	50	50	129	**3 549**

II skyrius

Bendrasis Teismas

A – Bendrojo Teismo veikla 2010 m.

Parengė Bendrojo Teismo pirmininkas Marc Jaeger

2010 metais iš dalies atnaujinta Bendrojo Teismo sudėtis. Šis atnaujinimas susijęs su 14 jo narių. Vienuolikos iš jų kadencija pratęsta, o trys – A. W. H. Meij ir M. Vilaras, Bendrojo Teismo teisėjai nuo 1998 m., ir V. M. Ciucă, Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 metų, – kurių bendra darbo šiame teisme patirtis viršija 27 metus, deja, nustojo eiti pareigas. Juos pakeitė atitinkamai M. Van der Woude, D. Gratsias ir A. Popescu. 2010 m. birželio 29 d. kadenciją baigė ir T. Tchipev, Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 metų. Iki 2011 m. sausio mėnesio nebuvo pasiūlyta kandidato jį pakeisti.

Šios aplinkybės darė didelį poveikį Teismo darbotvarkei (į visas aštuonias įprastas teismo kolegijas įėjo bent po vieną narį, kurio kadencija baigėsi 2010 m.), todėl reikėjo ypatingai organizuoti Teismo darbą, kad jis nebūtų sutrikdytas.

Be to, pirmą kartą kreiptasi į SESV 255 straipsnyje numatytą komitetą, kad šis, vykdydamas jam Lisabonos sutartimi pavestą funkciją, prieš valstybių narių vyriausybėms priimant sprendimą pateiktų nuomonę dėl kandidatų tinkamumo eiti teisėjo pareigas. Ši procedūra, kuria siekiama užtikrinti Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo narių nepriklausomumą ir kompetentingumą, yra labai sveikintina, tačiau ją įgyvendinant buvo vėluojama atnaujinti Teismo sudėtį. Ateityje visiems paskyrimo proceso veikėjams reikėtų imtis visų būtinų priemonių, kad būtų išvengta tokio vėlavimo ir kartu dėl jo kylančių rimtų kliūčių geram teisingumo vykdymui. Nagrinėjant 2010 m. Bendrojo Teismo darbo rezultatus būtina turėti mintyje šiuos nuo jo valios nepriklausiusius veiksnius, kurie, siekiant atsižvelgti į naują realybę, t. y. kaip niekad didelį bylų skaičių, įvairovę ir sudėtingumą, pareikalavo iš Teismo daug pastangų.

Statistika rodo, kad 2010 m. išryškėjo kelios tendencijos. Pirmoji yra ta, kad itin padaugėjo Bendrajam Teismui pateiktų bylų: nuo 568 (2009 m.) iki 636 (2010 m.) – iki šiol jų niekada nebuvo tiek pateikta[1]. Antroji tendencija – išnagrinėtų bylų skaičius, nepaisant minėtų nepalankių aplinkybių, ir toliau gerokai didesnis nei 500 (527 išnagrinėtos bylos). Tačiau to nepakako, kad būtų sustabdytas nebaigtų bylų, kurių 2010 m. gruodžio 31 d. buvo 1 300, skaičiaus augimas. Trečioji tendencija susijusi su bylų nagrinėjimo trukme, kuri yra esminis teismo veiklos vertinimo kriterijus. Kadangi buvo skirtas didžiulis dėmesys sparčiam bylų nagrinėjimui, jo trukmė itin sutrumpėjo – vidutiniškai 2,5 mėn. (t. y. nuo 27,2 mėn. 2009 m. iki 24,7 mėn. 2010 m.). Dar greičiau buvo nagrinėjamos bylos, kurių sprendimai priimami pagrindinėse nuo Teismo sukūrimo srityse (t. y. kitose srityse nei apeliaciniai skundai ir intelektinė nuosavybė), – užfiksuota, kad jos nagrinėtos daugiau nei septyniais mėnesiais trumpiau.

Dėl būsimų reformų ir didelėmis Teismo pastangomis šie rezultatai turėtų tam tikru mastu pagerėti. Vis dėlto tam nebus paaukota vykdomos teisminės priežiūros kokybė, kuria garantuojama veiksminga teisminė gynyba, kuri pati yra teisinės Sąjungos kertinis akmuo.

Toliau apžvelgiama Bendrojo Teismo veikla įvairiose ir kai kuriais atvejais sudėtingose srityse, kurią jis vykdo kaip teismas, nagrinėjantis teisėtumo (I), žalos atlyginimo (II) klausimus, apeliacinius skundus (III) ir prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones (IV).

[1] Nekalbant apie atvejus, kai pateiktos didelės tapačių arba panašių bylų grupės.

I. Ginčai dėl teisės aktų teisėtumo

Ieškinių dėl panaikinimo priimtinumas

1. Teisės aktai, dėl kurių gali būti pareikštas ieškinys

Teisės aktai, dėl kurių gali būti pareikštas ieškinys dėl panaikinimo pagal SESV 263 straipsnį, yra priemonės, sukeliančios privalomų teisinių pasekmių, galinčių paveikti ieškovo interesus ir taip konkrečiai pakeisti jo teisinę padėtį[2].

2010 m. gegužės 20 d. Sprendime *Vokietija prieš Komisiją* (T-258/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nagrinėjo sąlygas, kuriomis Oficialiojo leidinio C serijoje paskelbtą Komisijos komunikatą galima laikyti teisės aktu, kurį galima ginčyti.

Šioje byloje Vokietijos Federacinė Respublika prašė panaikinti komunikatą[3], kuriuo siekta paskelbti bendrą Komisijos požiūrį į visų pagrindinių viešojo pirkimo sutarčių sudarymo taisyklių, tiesiogiai kylančių iš Sutarties nuostatų ir principų, ypač nediskriminavimo ir skaidrumo principų, taikymą sudarant sutartis, kurioms netaikomos arba tik iš dalies taikomos „viešojo pirkimo“ direktyvos[4].

Kad nustatytų, ar dėl šio komunikato, kuris, Komisijos tvirtinimu, yra vien aiškinamasis, galima pareikšti ieškinį, Bendrasis Teismas svarstė, ar, atsižvelgiant į šio teisės akto turinį, juo siekiama sukelti naujų teisinių pasekmių, kurių nekyla taikant Sutartyje įtvirtintus pagrindinius principus. Taigi reikėjo įvertinti, ar komunikate tik paaiškinamos nuostatos, susijusios su laisvu prekių judėjimu, įsisteigimo laisve, laisve teikti paslaugas, nediskriminavimo, vienodo požiūrio ir proporcingumo principais, taip pat skaidrumo ir tarpusavio pripažinimo taisyklėmis, taikomos sutartims, kurioms netaikomos arba tik iš dalies taikomos viešųjų pirkimų direktyvos, ar juo nustatomos šių nuostatų, principų ir taisyklių atžvilgiu naujos arba specifinės pareigos. Vien to, kad aiškinamasis komunikatas savo forma, pobūdžiu ar tekstu nėra aktas, kuriuo siekiama sukelti teisinių pasekmių, nepakanka, kad būtų galima daryti išvadą, jog jis nesukelia privalomų teisinių pasekmių. Šiuo atžvilgiu nesvarbu ir tai, ar šis aktas buvo paskelbtas.

Išsamiai išnagrinėjęs komunikato turinį, Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad komunikate nėra naujų taisyklių dėl viešojo pirkimo sutarčių sudarymo, papildančių esama teise nustatytas pareigas, ir kad šiomis aplinkybėmis jis nesukelia privalomų teisinių pasekmių, galinčių turėti poveikio Vokietijos Federacinės Respublikos teisinei padėčiai.

2. SESV 263 straipsnio taikymas laiko atžvilgiu

Pagal EB 230 straipsnio ketvirtą pastraipą keliamos dvi privačių asmenų pareikštų ieškinių dėl jiems neskirtų teisės aktų priimtinumo sąlygos – ginčijamas aktas turi būti su ieškovais tiesiogiai susijęs ir konkrečiai susijęs. Pagal teismo praktiką kiti fiziniai ir juridiniai asmenys nei tie, kuriems sprendimas skirtas, gali tvirtinti, kad sprendimas yra su jais konkrečiai susijęs, tik jei šis sprendimas juos paveikia

[2] 1981 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *IBM prieš Komisiją*, C-60/81, Rink. p. 1-2639, 9 punktas.

[3] Komisijos aiškinamasis komunikatas dėl Bendrijos teisės, taikomos sudarant sutartis, kurioms netaikomos arba tik iš dalies taikomos viešųjų pirkimų direktyvos (OL C 179, 2006, p. 2).

[4] 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo (OL L 134, p. 1) ir 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (OL L 134, p. 114).

dėl tam tikrų ypatingų jų savybių arba faktinių aplinkybių, kurios juos išskiria iš kitų asmenų ir todėl individualizuoja taip pat kaip ir asmenį, kuriam jis skirtas[5].

2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojus Lisabonos sutarčiai pasikeitė ieškinio dėl panaikinimo priimtinumo sąlygos. Pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą kiekvienas fizinis arba juridinis asmuo gali pareikšti ieškinį dėl aktų, kurie yra tiesiogiai ir konkrečiai su juo susiję, ir dėl tiesiogiai su juo susijusių reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktų, dėl kurių nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių.

Prieš prašant išaiškinti šių nuostatų turinį, į Bendrąjį Teismą šiais metais kreiptasi dėl jų taikymo laiko atžvilgiu problemos. Kadangi šis klausimas yra itin svarbus, jį išnagrinėjo Bendrojo Teismo didžioji kolegija.

Dviejose šiuo aspektu reikšmingose bylose, t. y. *Norilsk Nickel Harjavalta ir Umicore prieš Komisiją* ir *Etimine ir Etiproducts prieš Komisiją* (2010 m. rugsėjo 7 d. nutartys T-532/08 ir T-539/08, dar nepaskelbtos Rinkinyje), buvo nagrinėjamas prašymas panaikinti Direktyvą 2008/58/EB[6] ir Reglamentą (EB) Nr. 790/2009[7], kuriais iš dalies pakeistas tam tikrų nikelio karbonatų ir boratų sudedamųjų dalių klasifikavimas.

2008 m. gruodžio 5 d. padavus ieškinius, Komisija pareiškė prieštaravimą dėl jų priimtinumo, tvirtindama, kad ginčijami aktai nėra su ieškovėmis konkrečiai susiję pagal EB 230 straipsnį. Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, ieškovės nurodė, kad pagal naujas SESV 263 straipsnio ketvirtos pastraipos nuostatas šios priimtinumo sąlygos ginčijamiems aktams taikyti nebegalima. Taip iškilo klausimas, ar SESV 263 straipsnio ketvirta pastraipa taikoma *ratione temporis* šiems ieškiniams ir apskritai visiems ieškiniams, kurie Lisabonos sutarties įsigaliojimo momentu dar nebuvo išnagrinėti.

Konstatavęs, kad šiuo klausimu ESV sutartyje nenumatyta jokia pereinamojo laikotarpio nuostata, Bendrasis Teismas pabrėžė, jog iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad pagal principą *tempus regit actum* ieškinio priimtinumo klausimą reikia spręsti remiantis jo pareiškimo metu galiojusiomis taisyklėmis ir kad ieškinio priimtinumo sąlygos vertinamos ieškinio pareiškimo momentu, t. y. tuo metu, kai pateikiamas pareiškimas, kurį galima pataisyti tik iki ieškinio pareiškimo termino pabaigos. Kitokia išvada keltų savivalės vykdant teisingumą pavojų, nes ieškinio priimtinumą lemtų neaiški Bendrojo Teismo sprendimo, kuriuo užbaigiamas bylos nagrinėjimas, paskelbimo data.

Tokiam vertinimui nedaro įtakos argumentas, kad SESV 263 straipsnio nuostatos priskiriamos prie procedūros normų, kurios pagal teismo praktiką, kitaip nei materialinės teisės normos, apskritai taikomos visoms jų galiojimo metu nagrinėjamoms byloms. Iš tiesų, net jei teismo jurisdikcijos klausimai priskirtini procedūros taisyklių sričiai, Bendrojo Teismo manymu, apibrėžiant taikytinas nuostatas, kuriomis remiantis vertinama, ar priimtinas ieškinys dėl Europos Sąjungos teisės akto panaikinimo, reikia vadovautis principu *tempus regit actum*.

[5] 1963 m. liepos 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Plaumann prieš Komisiją*, 25/62, Rink. p. 197, 223.

[6] 2008 m. rugpjūčio 21 d. Komisijos direktyva 2008/58/EB, kuria 30-ąjį kartą iš dalies keičiama ir su technikos pažanga derinama Tarybos direktyva 67/548/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių pavojingų medžiagų klasifikavimą, pakavimą ir ženklinimą etiketėmis, suderinimo (OL L 246, p. 1).

[7] 2009 m. rugpjūčio 10 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 790/2009, iš dalies keičiantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo, siekiant jį suderinti su technikos ir mokslo pažanga (OL L 235, p. 1).

3. Suinteresuotumas pareikšti ieškinį

Bendrasis Teismas patikslino įvairius suinteresuotumo pareikšti ieškinį, kuris yra viena iš ieškinio dėl panaikinimo priimtinumo sąlygų, sąvokos aspektus.

Pirma, fizinio ar juridinio asmens pareikštas ieškinys dėl panaikinimo priimtinas tik tuo atveju, jei ieškovas yra suinteresuotas, kad ginčijamas aktas būtų panaikintas. Toks suinteresuotumas reiškia, kad pats šio akto panaikinimas gali turėti teisinių pasekmių arba, remiantis kita formuluote, kad dėl ieškinio baigties gali atsirasti nauda jį pareiškusiai šaliai[8]. Suinteresuotumas pareikšti ieškinį turi išlikti iki teismo sprendimo priėmimo dienos, o priešingu atveju bylos nagrinėjimą reikia nutraukti[9].

2010 m. sausio 19 d. Sprendime *Co-Frutta prieš Komisiją* (T-355/04 ir T-446/04, Rink. p. II-1)[10] Bendrasis Teismas patikslino, kaip vertinti suinteresuotumo pareikšti ieškinį klausimą, kai pateikęs prašymą susipažinti su Komisijos dokumentais asmuo vieną po kito pareiškia du ieškinius: vienu prašydamas panaikinti implicitinį Komisijos sprendimą atmesti prašymą leisti susipažinti su dokumentais, o kitu – eksplicitinį Komisijos sprendimą, priimtą po pirmojo implicitinio sprendimo.

Nagrinėtoje byloje pagal Italijos teisę įsteigta bananų nokinimo bendrovė *Co-Frutta* Komisijos Žemės ūkio generaliniam direktoratui (GD) pateikė paraišką dėl galimybės susipažinti su Komisijos dokumentais, susijusiais su Europos bendrijoje registruotais bananų importuotojais. Gavusi neigiamą Žemės ūkio (GD) generalinio direktoriaus atsakymą, ieškovė pateikė kartotinę paraišką Komisijos generaliniam sekretoriui. Paskutinę Reglamentu (EB) Nr. 1049/2001[11] numatyto 15 dienų termino dieną ji gavo implicitinį neigiamą atsakymą į šį prašymą. Ieškovė užginčijo šių dviejų sprendimų teisėtumą Bendrajame Teisme (bylos T-355/04 dalykas).

Po dviejų mėnesių Komisijos generalinis sekretorius priėmė eksplicitinį sprendimą, kuriuo iš esmės patvirtino implicitinį sprendimą leisti susipažinti tik su dalimi prašomų dokumentų. Dėl šio sprendimo ieškovė pareiškė naują ieškinį (bylos T-446/04 dalykas).

Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas nusprendė, kad ieškovė, vėliau priėmus eksplicitinį sprendimą, kurį ji taip pat prašė panaikinti, prarado suinteresuotumą panaikinti implicitinį sprendimą ir kad nebereikia priimti sprendimo dėl ieškinio, pareikšto byloje T-355/04. Priėmusi eksplicitinį sprendimą, Komisija faktiškai panaikino pirmesnį implicitinį sprendimą. Be to, Bendrasis Teismas konstatavo, kad dėl formos trūkumų panaikinus implicitinį sprendimą būtų tik priimtas naujas sprendimas, iš esmės identiškas eksplicitiniam sprendimui. Be to, ieškinio dėl implicitinio sprendimo panaikinimo nagrinėjimo negalima pateisinti nei tikslu išvengti tariamo jo neteisėtumo ateityje, nei tikslu palengvinti galimo ieškinio dėl žalos atlyginimo pateikimą, nes šiuos tikslus galima pasiekti išnagrinėjus ieškinį dėl eksplicitinio sprendimo, dėl kurio pareikštas ieškinys pripažintas priimtinu.

8 Žr. 2004 m. rugsėjo 28 d. Sprendimą *MCI prieš Komisiją,* T-310/00, Rink. p. II-3253, 44 punktas ir nurodyta teismo praktika.

9 2007 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Wunenburger prieš Komisiją*, C-362/05 P, Rink. p. I-4333, 42 punktas.

10 Taip pat žr. 2010 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Ryanair prieš Komisiją*, T-494/08–T-500/08 ir T-509/08, dar nepaskelbtą Rinkinyje.

11 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331).

Antra, 2010 m. gegužės 11 d. Sprendime *PC-Ware Information Technologies prieš Komisiją* (T-121/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas taikė teismo praktiką, pagal kurią, nors suinteresuotumas pareikšti ieškinį pirmiausia vertinamas tiesioginės naudos, kurią ieškovas gautų panaikinus nagrinėjamą aktą, atžvilgiu, vis dėlto ieškinys yra priimtinas, jei, panaikinus prašomą teisės aktą, būtų išvengta tariamo neteisėtumo pasikartojimo[12]. Jis nusprendė, kad iš viešojo pirkimo procedūros pašalinto kandidato pareikštas ieškinys dėl Komisijos sprendimo atmesti jo pasiūlymą yra priimtinas, nors pirkimas jau buvo iš dalies įvykdytas. Bendrasis Teismas nusprendė, kad nagrinėjamos pagrindų sutarties dėl vieno langelio, skirto programinei įrangai ir licencijoms iš tiekėjo *Microsoft* įsigyti, kuri turėjo būti laikoma panašių būsimų pirkimo sutarčių modeliu, atveju yra suinteresuotumas išvengti ieškovės nurodyto neteisėtumo pasikartojimo.

Trečia, 2010 m. gegužės 21 d. Sprendime *Prancūzija ir kt. prieš Komisiją* (T-425/04, T-444/04, T-450/04 ir T-456/04, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas priminė Sutartyje numatytą ypatingą situaciją, kiek tai susiję su valstybių narių suinteresuotumo pareikšti ieškinį įrodymu, be kita ko, šią sąvoką atskirdamas nuo teisės akto, kurį galima ginčyti, sąvokos.

Bendrasis Teismas pabrėžia, kad Sutartyje institucijų ir valstybių narių teisė pareikšti ieškinį dėl panaikinimo aiškiai skiriasi nuo tokios fizinių bei juridinių asmenų teisės: visos valstybės narės turi teisę ieškiniu dėl panaikinimo ginčyti Komisijos sprendimų teisėtumą, o norėdamos ja pasinaudoti neprivalo įrodyti teisinio suinteresuotumo pareikšti ieškinio. Kad valstybės narės ieškinys būtų priimtinas, ji neprivalo įrodyti, kad ginčijamas Komisijos aktas jai turėjo teisinių pasekmių. Be to, suinteresuotumo pareikšti ieškinį sąvokos negalima painioti su teisės akto, kurį galima ginčyti, sąvoka, pagal kurią pareikšti ieškinį dėl akto panaikinimo galima, tik jei juo siekiama sukelti teisinių pasekmių, kurios neigiamai paveiktų susijusio asmens interesus, o tai turi būti nustatyta išnagrinėjus akto turinį. Šioje byloje ginčytas sprendimas buvo toks privalomų teisinių pasekmių sukeliantis teisės aktas, kurį galima ginčyti, todėl Prancūzijos Respublikos pareikštas ieškinys dėl panaikinimo buvo priimtinas vien dėl to, kad ji yra valstybė narė, – šiuo atveju jai nereikėjo įrodinėti suinteresuotumo pareikšti ieškinį.

Įmonėms taikomos konkurencijos taisyklės

1. Bendrieji klausimai

a) Įmonių asociacijos sąvoka

2010 m. spalio 26 d. Sprendime *CNOP ir CCG prieš Komisiją* (T-23/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas pripažino lankstesnį įmonių asociacijos kvalifikavimą Komisijos sprendimuose dėl patikrinimo. Reglamento (EB) Nr. 1/2003[13] 20 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad Komisija gali atlikti visus reikiamus įmonių ir įmonių asociacijų patikrinimus. Byloje, kurioje priimtas šis sprendimas, Farmacininkų asociacijos nacionalinė taryba (*Conseil national de l'Ordre des pharmaciens* (CNOP)) ir Nacionalinės farmacininkų asociacijos G skyriaus centrinė taryba (*Conseil central de la section G* (CCG) *de l'Ordre national des pharmaciens* (ONP)), kurioms kartu su ONP skirtas ginčijamas sprendimas, nesutiko, kad Komisija galėjo jas pripažinti įmonėmis arba įmonių asociacijomis ir todėl atlikti patikrinimus jų patalpose. Bendrasis Teismas pirmiausia pabrėžė, kad reikia atsižvelgti į sprendimų dėl patikrinimo specifinį pobūdį. Konkrečiai kalbant, atsižvelgiant į tai, kad tokie sprendimai priimami tyrimo pradžioje, šiame etape neturi būti galutinai vertinama,

[12] 1999 m. kovo 25 d. Sprendimas *Gencor prieš Komisiją*, T-102/96, Rink. p. II-753, 41 punktas.

[13] 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205).

ar subjektų, kuriems jie skirti, arba kitų subjektų veiksmai ar sprendimai gali būti kvalifikuojami kaip įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ar suderinti veiksmai, kuriais pažeidžiama EB 81 straipsnio 1 dalis (tapo SESV 101 straipsnio 1 dalimi), ar kaip EB 82 straipsnyje (tapo SESV 102 straipsniu) nurodyti veiksmai. Iš tiesų, šiame etape nevertinami konkretūs veiksmai, o patikrinimo tikslas yra būtent surinkti įrodymus, susijusius su preziumuojamais veiksmais. Bendrasis Teismas toliau pažymi, kad Komisija konstatavo, jog ONP ir ieškovės yra tam tikrus specialistus, kurie gali būti pripažįstami įmonėmis, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnį, vienijančios ir jiems atstovaujančios organizacijos. Klausimas, ar konkrečiomis prerogatyvomis besinaudojančios ieškovės patenka į EB 81 straipsnio taikymo sritį, buvo iškeltas akivaizdžiai per anksti – į jį turi būti atsakyta galutiniame sprendime. Todėl Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad tame etape, kai buvo priimtas ginčijamas sprendimas, Komisija galėjo nuspręsti, kad ONP ir ieškovės yra įmonių asociacijos Reglamento Nr. 1/2003 20 straipsnio 4 dalyje vartojama prasme.

b) Rinkos apibrėžtis

2010 m. gruodžio 15 d. Sprendime *CEAHR prieš Komisiją* (T-427/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas priminė atitinkamos rinkos apibrėžties metodą ir įtraukė aptarnavimo rinkas. Šiame sprendime Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ginčijamame sprendime Komisija nurodė, jog tam tikro prekių ženklo pirminių prekių atsarginių dalių rinka gali nebūti atskira atitinkama rinka dviem atvejais: pirma, kai vartotojas gali pasirinkti kito gamintojo pagamintas atsargines dalis, antra, kai vartotojas gali pasirinkti kitą pirminį produktą taip vengdamas kainos padidėjimo atsarginių dalių rinkoje. Tačiau Bendrasis Teismas šiuo atžvilgiu patikslino, kad Komisija turi įrodyti, jog nuosaikiai ir nuolat didėjant antrinių prekių kainai pakankamai daug vartotojų pasirinks kitas, pirmines ar antrines, prekes ir toks didinimas taps nerentabilus. Jis pridūrė, kad įrodymo, jog yra tik teorinė galimybė pereiti prie kitos pirminės prekės, nepakanka apibrėžiant atitinkamą rinką, kuri grindžiama veiksmingos konkurencijos egzistavimo teorija. Bendrasis Teismas padarė išvadą, jog dėl to, kad manė, jog pirminės ir antrinės prekės šiuo atveju yra tos pačios rinkos dalis, neįrodžiusi, kad dėl nuosaikaus antrinės rinkos gamintojo prekių kainos didinimo padidėtų kitų pirminės rinkos gamintojų prekių paklausa, Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą.

c) Patikrinimai

Pareiga motyvuoti

Minėtame Sprendime *CNOP ir CCG prieš Komisiją* Bendrasis Teismas patikslino Komisijai tenkančios pareigos motyvuoti sprendimą dėl patikrinimo apimtį. Bendrasis Teismas pirmiausia pažymėjo, kad ginčijamame sprendime nėra konkrečių argumentų, kodėl tokia profesinė asociacija, kokia nagrinėjama šioje byloje, ir jos organai šioje byloje laikomi įmonių asociacija. Tačiau toliau jis nurodė, kad sprendimus dėl patikrinimo Komisija priima administracinės procedūros etape, kuriame ji dar neturi konkrečios informacijos, iš kurios galėtų spręsti, ar nurodyti veiksmai arba aktai gali būti pripažįstami įmonių ar įmonių asociacijų sprendimais, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnį. Bendrasis Teismas priminė, kad būtent atsižvelgiant į specifinį sprendimų dėl patikrinimo pobūdį teismo praktikoje motyvavimo klausimu skiriamos informacijos, kuri turi būti nurodyta sprendime dėl patikrinimo, rūšys, kad adresatai galėtų įgyvendinti savo teisę į gynybą šiame administracinės procedūros etape. Komisijai nustačius griežtesnę pareigą motyvuoti, nebūtų tinkamai atsižvelgta į patikrinimo preliminarų pobūdį. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija neprivalėjo pateikti konkretesnės teisinės analizės, kuria remdamasi asmenis, kuriems skirtas ginčijamas sprendimas, ji kvalifikavo kaip įmonių asociacijas, – pakako paaiškinimų šiuo klausimu, kuriuos ji pateikė ginčijamame sprendime.

Įrodinėjimo pareiga

2010 m. gruodžio 15 d. Sprendime *E.ON Energie prieš Komisiją* (T-141/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas patvirtino 38 mln. EUR baudą, skirtą *E.ON Energie AG* už tai, kad ji pažeidė plombą, kuria per patikrinimą Komisija užplombavo šios įmonės patalpas. Tai buvo pirmasis atvejis, kai buvo taikomas Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 1 dalies e punktas, tad Bendrasis Teismas konkrečiau išnagrinėjo įrodinėjimo pareigos tokio tipo situacijose klausimą.

Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas priminė principą, kad, kalbant apie konkurencijos teisės pažeidimo įrodinėjimo pareigą, kai Komisija remiasi tiesioginiais įrodymais, kurių iš esmės užtenka įrodyti, kad padarytas pažeidimas, atitinkamai įmonei neužtenka remtis galimybe, kad paaiškėjo aplinkybė, kuri gali paveikti tokių įrodymų įrodomąją vertę, kad Komisijai tektų pareiga įrodyti, jog ši aplinkybė jų įrodomajai vertei negalėjo padaryti įtakos. Atvirkščiai, atitinkama įmonė turi įrodyti, kad yra jos nurodyta aplinkybė ir kad dėl šios aplinkybės kyla abejonių įrodymų, kuriais remiasi Komisija, įrodomąja galia, išskyrus tuos atvejus, kai atitinkama įmonė negali pateikti tokių įrodymų dėl pačios Komisijos elgesio. Be to, Komisija turi įrodyti, kad plomba pažeista, tačiau ji neprivalo įrodyti, kad buvo iš tiesų įeita į užplombuotas patalpas arba kad buvo atliekami neteisėti veiksmai su ten laikomais dokumentais. Bet kuriuo atveju Bendrasis Teismas šioje byloje nusprendė, kad ieškovė turėjo imtis būtinų priemonių, kad ginčijama plomba nebūtų paliesta, tuo labiau kad ji buvo aiškiai informuota apie ginčijamos plombos svarbą ir plombos pažeidimo pasekmes.

Baudos

Byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *E.ON Energie prieš Komisiją*, ieškovė taip pat tvirtino, kad 38 mln. EUR bauda yra neproporcinga. Tačiau Bendrasis Teismas, sprendime pažymėjęs, jog Komisija atsižvelgė į tai, kad dėl nagrinėjamo plombos pažeidimo Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 1 dalies e punktas taikytas pirmą kartą, patikslino, kad, nepaisant šios aplinkybės, pirma, ieškovė naudojosi daugelio kartelių teisės ekspertų paslaugomis, antra, Reglamentas Nr. 1/2003 iš dalies pakeistas prieš daugiau kaip trejus metus iki jos patikrinimų, trečia, ieškovė buvo informuota apie plombos pažeidimo pasekmes ir, ketvirta, kitomis plombomis keliomis savaitėmis anksčiau buvo užplombuoti kitų ieškovės grupės bendrovių pastatai. Be to, Bendrasis Teismas pabrėžia, kad vien dėl to, kad plomba buvo pažeista, neliko jos saugojamojo poveikio, todėl to pakanka, kad būtų pripažintas pažeidimas. Galiausiai Bendrasis Teismas mano, kad 38 mln. EUR bauda, atitinkanti maždaug 0,14 % ieškovės apyvartos, negali būti laikoma neproporcinga pažeidimui, atsižvelgiant į tai, kad plombos sugadinimas yra ypač sunkus pažeidimas, į ieškovės dydį ir į būtinybę užtikrinti pakankamai atgrasantį baudos pobūdį, kad įmonei nebūtų naudinga pažeisti per patikrinimus Komisijos uždėtą plombą.

2. Teismo praktikos įnašas EB 81 straipsnio (tapo SESV 101 straipsniu) taikymo srityje

a) Tęstinis pažeidimas

2010 m. gegužės 19 d. Sprendime *IMI ir kt. prieš Komisiją* (T-18/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas, be kita ko, nagrinėjo ieškovių dalyvavimo vykdant pažeidimą nepertraukiamumą. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas nurodė, kad jei du neteisėto elgesio atvejus skiriantis laikotarpis yra reikšmingas kriterijus nustatant pažeidimo tęstinumą, klausimas, ar šis laikotarpis yra pakankamai ilgas, kad būtų konstatuotas laikinas pažeidimo nutraukimas, negali būti nagrinėjamas abstrakčiai – jį reikia vertinti atsižvelgiant į nagrinėjamo kartelio veikimą. Šiuo atveju jis pažymėjo, kad ieškovių slaptų ryšių ar veiksmų nebuvimo laikotarpis buvo daugiau nei vienais metais ilgesnis už intervalus, kuriais įmonės, kartelio narės, paprastai suderindavo savo atitinkamus siekius apriboti konkurenciją. Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad nusprendusi, jog

ieškovės ginčijamu laikotarpiu nepertraukiamai dalyvavo kartelyje, Komisija padarė teisės klaidą, ir pakeitė ieškovėms skirtą baudą, t. y., atsižvelgdamas į jų dalyvavimo kartelyje pertrauką, sumažino baudos sumos padidinimą už pažeidimo trukmę nuo 110 % iki 100 %.

b) Baudų dydžio skaičiavimas

Nagrinėdamas ieškinius dėl Komisijos sprendimų, kuriais ji nubaudė vadinamuosius „pramoninių siūlų", „vandentiekio vamzdžių" ir „ispaniškojo tabako" kartelius, Bendrasis Teismas patikslino ir paaiškino tam tikrus elementus, į kuriuos atsižvelgiama apskaičiuojant baudų sumą.

Pradinė baudos suma

2010 m. balandžio 28 d. Sprendime *BST prieš Komisiją* (T-452/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje), kiek tai susiję su pažeidėjų realiu ekonominiu pajėgumu padaryti žalos konkurencijai, Bendrasis Teismas nurodė, kad nors vertikali integracija ir prekių asortimentas tam tikrais atvejais gali būti svarbūs veiksniai vertinant poveikį, kurį įmonė gali daryti rinkai, ir papildomi šio poveikio kriterijai rinkos dalių arba apyvartos atitinkamoje rinkoje atžvilgiu, reikia pripažinti, kad šiuo atveju ieškovės argumentai apie kitų susijusių įmonių vertikalią integraciją neįrodo jas turint ypatingų arba svarbių konkurencinių pranašumų nagrinėjamoje rinkoje.

Skirtingas vertinimas

Byloje *Chalkor prieš Komisiją* (2010 m. gegužės 19 d. sprendimas, T-21/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) ir byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *IMI ir kt. prieš Komisiją*, Komisija nusprendė, kad pažeidėjų, dalyvavusių tik vienoje iš vadinamojo „vandentiekio vamzdžių" kartelio dalių, nereikia vertinti kitaip nei pažeidėjų, dalyvavusių ir kitoje šio kartelio dalyje, nes bendradarbiavimas šioje antroje dalyje nebuvo aiškiai glaudesnis nei bendradarbiavimas pirmojoje dalyje. Tačiau Bendrasis Teismas šiuose sprendimuose nurodė, kad įmonė, kurios atsakomybė nustatyta dėl kelių kartelio dalių, labiau prisideda prie kartelio veiksmingumo ir sunkumo nei įmonė, dalyvavusi tik vienoje to paties kartelio dalyje, todėl padaro sunkesnį pažeidimą. Šį vertinimą būtina atlikti nustatant konkrečią pradinę baudos sumą, nes atsižvelgiant į lengvinančias aplinkybes galima tik keisti pagrindinę baudos sumą remiantis kartelio nario elgesiu. Todėl Bendrasis Teismas 10 % sumažino kiekvienos ieškovės šiose bylose pradinę baudos sumą.

10 % apyvartos riba

2010 m. balandžio 28 d. Sprendime *Gütermann ir Zwicky prieš Komisiją* (T-456/05 ir T-457/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas priminė, kad bent jau tais atvejais, kai nėra jokių duomenų apie tai, kad įmonė nutraukė savo komercinę veiklą arba nuslėpė savo apyvartą, siekdama išvengti didelės baudos, Komisija privalo nustatyti maksimalią baudos ribą, remdamasi naujausiais duomenimis apie ištisų metų ekonominės veiklos apyvartą. Šiuo atveju Bendrasis Teismas pažymėjo, kad dėl rimtų priežasčių, t. y. nulinės apyvartos kelerius metus, darbuotojų nebuvimo arba konkrečių įrodymų, kad ji naudoja savo nekilnojamąjį turtą arba turi investavimo planų šiuo tikslu, nebuvimo galima manyti, kad *Zwicky & Co. AG* netęsė normalios ekonominės veiklos, kaip tai suprantama pagal teismo praktiką. Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija, nustatydama 10 % apyvartos ribą, kurios negalima viršyti apskaičiuojant baudos sumą, numatytą Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalyje, turėjo remtis ne *Zwicky & Co.* nutraukus veiklą ją perėmusios įmonės apyvarta, o paskutine *Zwicky & Co.* apyvarta, daryta šiai įmonei vykdant realią ekonominę veiklą.

Atsakomybę sunkinančios aplinkybės

Byloje *Deltafina prieš Komisiją* (2010 m. rugsėjo 8 d. sprendimas, T-29/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Komisija nusprendė, kad ieškovė buvo kartelio organizatorė ir todėl, pirma, atsižvelgdama į atsakomybę sunkinančias aplinkybes, padidino pagrindinę baudos sumą 50 % ir, antra, atsižvelgdama į šį ieškovės vaidmenį, už bendradarbiavimą baudos sumą sumažino tik 10 %. Sprendime Bendrasis Teismas konstatavo, kad Komisija šiuo atžvilgiu padarė klaidą. Pirmiausia jis priminė, jog tam, kad įmonei būtų priskirtas organizatorės vaidmuo, ji turi būti aiški varomoji kartelio jėga ir atsakomybė jį įgyvendinant turi būti ypatinga bei konkreti. Jis pažymėjo, kad šiuo atveju, nors Komisijos nurodytos aplinkybės įrodo, kad ieškovė atliko aktyvų ir tiesioginį vaidmenį įgyvendinant tabako perdirbėjų kartelį, vis dėlto jų neužtenka norint įrodyti, kad ši įmonė buvo tokia šio kartelio varomoji jėga ir kad jos vaidmuo buvo svarbesnis už bet kurio kito Ispanijos perdirbėjo vaidmenį. Bendrasis Teismas konkrečiai pabrėžė, kad nė vienas bylos medžiagoje esantis įrodymas nepatvirtina nei kad *Deltafina SpA* ėmėsi kokios nors iniciatyvos siekdama sukurti minėtą kartelį arba paskatinti kokį nors Ispanijos perdirbėją prie jo prisijungti, nei kad ji atliko pareigas, kurios įprastai susijusios su kartelio organizatoriaus vaidmens vykdymu, kaip antai pirmininkavimas susitikimams arba tam tikrų duomenų surinkimas bei platinimas. Todėl naudodamasis savo neribota kompetencija Bendrasis Teismas sumažino bendrovei *Deltafina* skirtą 11,88 mln. EUR baudą iki 6,12 mln. EUR.

c) Neteisėto elgesio priskirtinumas – Solidari atsakomybė

2010 m. rugsėjo 13 d. Sprendime *Trioplast Industrier prieš Komisiją* (T-40/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas keliais aspektais patikslino taisykles, taikomas vėlesnių patronuojančiųjų bendrovių solidariai atsakomybei mokant baudą, skirtą jų dukterinei įmonei.

Pirmiausia jis nurodė, kad nuostata, jog patronuojančiajai bendrovei reikia taikyti tą pačią pradinę baudos sumą, kokia taikoma kartelyje tiesiogiai dalyvavusiai jos dukterinei bendrovei, šios pradinės sumos nedalijant dėl to, kad laikui bėgant pasikeitė kelios patronuojančiosios bendrovės, nelaikytina savaime netinkama. Iš tiesų taip Komisija siekia, kad patronuojančiajai bendrovei būtų skirta tokia pradinė baudos suma, kokia būtų skirta, jei ji būtų tiesiogiai dalyvavusi kartelyje. Be to, tai atitinka konkurencijos politikos tikslą.

Toliau Bendrasis Teismas pažymi, kad kai pažeidimą padaro dukterinė bendrovė, pažeidimo laikotarpiu priklausiusi iš eilės keliems ekonominiams subjektams, negalima *a priori* laikyti netinkamu to, kad bendra patronuojančioms bendrovėms paskirta suma viršija dukterinei bendrovei paskirtą sumą arba bendrą sumą.

Tačiau Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ginčijamu sprendimu Komisijai klaidingai suteikta visiška laisvė išieškoti baudą iš vieno arba kito susijusio juridinio asmens pagal jo mokumą. Iš tiesų dėl šios pasirinkimo laisvės realiai iš ieškovės išieškota suma priklauso nuo iš ankstesnių patronuojančiųjų bendrovių išieškotų sumų ir atvirkščiai, nors šios bendrovės niekada nesudarė bendro ekonominio subjekto ir todėl nėra solidariai atsakingos. Bendrasis Teismas pridūrė, kad pagal bausmių ir sankcijų individualumo principą ieškovės realiai sumokėta suma negali viršyti jos solidarios atsakomybės dalies, kuri atitinka santykinę ieškovei skirtos sumos dalį, palyginti su visa suma, kurios ribų neviršijant vėlesnės patronuojančiosios bendrovės atitinkamai laikomos solidariai atsakingos už tai, kad būtų sumokėta jų dukterinei bendrovei paskirta bauda. Šiuo atveju Bendrasis Teismas nusprendė, kad sprendimas nesuderinamas su Komisijos pareiga sudaryti sąlygas, kad ieškovė galėtų aiškiai žinoti tikslią sumą, kurią ji turi sumokėti už laikotarpį, kuriuo ji solidariai su savo dukterine bendrove atsakinga už pažeidimą. Todėl jis iš dalies panaikino šį sprendimą ir nustatė *Trioplast Industrier* paskirtą 2,73 mln. EUR sumą, pagal kurią Komisija turi nustatyti ieškovei

tenkančią vėlesnių patronuojančiųjų bendrovių solidarios atsakomybės dalį mokant baudą, skirtą jų dukterinei bendrovei.

3. Teismo praktikos įnašas EB 82 straipsnio (tapo SESV 102 straipsniu) taikymo srityje

2010 m. liepos 1 d. Sprendime *AstraZeneca prieš Komisiją* (T-321/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas nagrinėjo Komisijos sprendimo, kuriuo ji pripažino, kad ieškovė pažeidė EB 82 straipsnį, nes, pirma, pateikė melagingus pareiškimus nacionalinėms patentų tarnyboms ir, antra, reikalavo išregistruoti leidimus pateikti į rinką vaistą, kurio patentas baigia galioti, teisėtumo klausimą.

Dėl pirmojo pažeidimo Bendrasis Teismas nusprendė, kad melagingos informacijos pateikimas valdžios institucijoms, siekiant jas suklaidinti ir taip įgyti išimtines teises, į kurias įmonė neturi teisės arba į kurias ji turi teisę trumpesnį laikotarpį, yra su sąžininga konkurencija nesuderinama praktika, galinti itin apriboti konkurenciją.

Valdžios institucijoms pateiktų pareiškimų melagingumą reikia įvertinti remiantis objektyviais veiksniais, todėl siekiant nustatyti piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi nebūtina įrodyti, kad elgesys buvo tyčinis, o dominuojančią padėtį užimanti įmonė elgėsi nesąžiningai. Tačiau dėl aplinkybės, kad piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi sąvokos turinys yra objektyvus ir neapima ketinimo kenkti, negalima manyti, kad ketinimas imtis su sąžininga konkurencija nesuderinamos praktikos bet kokiu atveju neturi reikšmės, net jei pažeidimo konstatavimą pirmiausia reikia pagrįsti objektyvia išvada, kad nagrinėjamas elgesys realiai buvo.

Dėl antrojo pažeidimo, t. y. reikalavimo išregistruoti leidimus pateikti į rinką vaistą, kurio patentas baigia galioti, Bendrasis Teismas nusprendė, kad nors tai, kad esama dominuojančios padėties, neatima iš šią padėtį užimančios įmonės teisės apsaugoti savo komercinius interesus, kai jiems kyla grėsmė, ji negali naudotis reglamentuotomis procedūromis taip, kad konkurentai negalėtų arba jiems būtų sunkiau patekti į rinką, nesant priežasčių, dėl kurių sąžiningai konkuruojanti įmonė turėtų ginti savo teisėtus interesus, arba nesant objektyvių pateisinimų. Iš tiesų, įmonės, net ir užimančios dominuojančią padėtį, strategijos, kuria siekiama kuo labiau sumažinti savo apyvartos sumažėjimą ir pasiruošti nepatentuotų vaistų konkurencijai, kūrimas yra teisėtas ir priskiriamas normaliai konkurencijai, jei numatytas elgesys nenukrypsta nuo sąžiningos konkurencijos praktikos.

Pasibaigus išimtinių teisių naudotis duomenimis, susijusiais su farmakologinių, toksikologinių ir klinikinių tyrimų rezultatais, laikotarpiui pastangos sutrukdyti nepatentuotų vaistų gamintojams pasinaudoti savo teise naudotis šia informacija, surinkta siekiant pateikti į rinką originalų vaistą, visiškai nepagrįstos teisėta investicijos, susijusios su sąžininga konkurencija, apsauga. Aplinkybės, kad dominuojančios įmonės konkurentai galėjo gauti leidimus pateikti į rinką pasinaudoję alternatyviomis procedūromis, neužtenka, kad elgesys, apimantis reikalavimą išregistruoti leidimus pateikti į rinką, nebūtų laikomas piktnaudžiavimu, nes tokiu elgesiu siekiama bent laikinai iš rinkos pašalinti konkurentus, gaminančius nepatentuotus vaistus.

2010 m. rugsėjo 9 d. Sprendime *Tomra Systems ir kt. prieš Komisiją* (T-155/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas nagrinėjo, ar Komisija, norėdama įrodyti konkurentų pašalinimą iš visos rinkos, turi nustatyti minimalų pelningumo dydį, reikalingą norint veikti nagrinėjamoje rinkoje, ir patikrinti, ar rinkos dalis, kurios negalima užimti (t. y. paklausos dalis, kurią apima nagrinėjama praktika), yra pakankamai didelė, kad dėl jos konkurentai būtų pašalinti iš rinkos. Bendrasis Teismas nusprendė, jog to, kad dominuojanti įmonė blokavo didelę rinkos dalį, negalima pateisinti įrodant, kad neužimta rinkos dalis yra dar pakankama ribotam konkurentų

skaičiui. Pirma, klientai, kurie yra užimtoje rinkos dalyje, turi turėti galimybę pasinaudoti bet kokio lygio įmanoma konkurencija rinkoje, o konkurentai turi galėti laisvai konkuruoti laimėjimais visoje rinkoje, o ne tik jos dalyje. Antra, ne dominuojanti įmonė turi nustatyti, kiek pelningai veikiančių konkurentų gali konkuruoti dėl dar laisvos paklausos dalies.

4. Teismo praktikos įnašas koncentracijų kontrolės srityje

a) Teisės akto, kurį galima ginčyti, sąvoka

Nagrinėdamas bylą, kurioje priimta 2010 m. rugsėjo 2 d. Nutartis *Schemaventotto prieš Komisiją* (T-58/09, dar nepaskelbta Rinkinyje), Bendrasis Teismas patikslino, kaip taikomas Reglamento (EB) Nr. 139/2004[14] 21 straipsnis. Šioje byloje *Abertis Infrastructures SA* ir *Autostrade SpA* koncentracijos projekto, anksčiau patvirtinto Komisijos, šios bendrovės neįgyvendino, be kita ko, dėl sunkumų, kilusių dėl teisinio reguliavimo pasikeitimo Italijoje. Atlikusi preliminarų teisės aktų vertinimą, Komisija nusprendė, kad pažeistas Reglamento Nr. 139/2004 21 straipsnis. Dėl teisės aktų pakeitimo pasiūlymo 2008 m. rugpjūčio 13 d. Komisija vis dėlto pranešė Italijos valdžios institucijoms, kad nusprendė užbaigti procedūrą pagal Reglamento Nr. 139/2004 21 straipsnį. 2008 m. rugsėjo 4 d. raštu Komisija pranešė ieškovei apie šį sprendimą, dėl kurio pareikštas ieškinys Bendrajame Teisme.

Pirma, Bendrasis Teismas šioje nutartyje laikėsi nuostatos, kad Komisija šiuo raštu tik pranešė apie savo sprendimą netęsti procedūros byloje *Abertis /Autostrade* dėl galimų per pirminį tyrimą nustatytų pažeidimų, tačiau juo nėra pritarta naujoms nacionalinės teisės nuostatoms.

Antra, Bendrasis Teismas nagrinėjo, ar ši priemonė yra teisės aktas, kurį galima ginčyti, t. y. ar ji sukelia privalomų teisinių pasekmių, galinčių paveikti ieškovo interesus ir taip konkrečiai pakeisti jo teisinę padėtį. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Reglamento Nr. 139/2004 21 straipsnio 4 dalyje numatyta procedūra yra Komisijos atliekamos konkrečių koncentracijos veiksmų kontrolės pagal šį reglamentą dalis. Todėl Komisija dėl atitinkamos valstybės narės turi priimti sprendimą, kuriuo pripažįstamas nagrinėjamas interesas, jei jis suderinamas su Sąjungos teisės bendraisiais principais ir kitomis nuostatomis, arba šis interesas nepripažįstamas, jei jis su šiais principais ir nuostatomis nesuderinamas. Taigi, kadangi koncentracijos projektas liko neįgyvendintas, Komisija šiuo atveju nebebuvo kompetentinga užbaigti pagal minėto reglamento 21 straipsnio 4 dalį sprendimu dėl nagrinėjamomis nacionalinėmis priemonėmis saugomo viešojo intereso pripažinimo pradėtos procedūros.

Šios išvados nepaneigia aplinkybė, kad Reglamento Nr. 139/2004 21 straipsnio 4 dalyje numatyta procedūra turi ne tik objektyvią, bet ir subjektyvią funkciją, t. y. saugoti atitinkamų įmonių interesus, susijusius su numatytos koncentracijos projektu, siekiant užtikrinti teisinį saugumą ir šiuo reglamentu numatytos procedūros spartumą. Kadangi projektas liko neįgyvendintas, subjektyvi funkcija neteko prasmės.

Todėl Komisija galėjo tik priimti formalų sprendimą nutraukti procedūrą. Neturėdamas jokio kito poveikio, šis sprendimas negalėjo būti teisės aktas, kurį galima ginčyti.

Byloje *Éditions Jacob prieš Komisiją* (2010 m. rugsėjo 13 d. sprendimas, T-279/04, neskelbiamas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Komisija pareiškė prieštaravimą dėl ieškovės ieškinio,

[14] 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL L 24, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 40).

kuriuo ši prašė panaikinti sprendimą leisti *Lagardère SCA* išpirkti *Vivendi Universal Publishing SA* su turto perleidimo sąlyga, priimtinumo. Iš tiesų Komisija manė, kad ankstesniu sprendimu, kuriuo ji pradėjo išsamų koncentracijos projekto tyrimą, sandoris, kuriuo *Natexis Banques Populaires SA* iš anksto įsigijo siekiamą turtą, numanomai, bet neišvengiamai pripažintas įmonės akcijų įsigijimu siekiant perparduoti. Todėl ginčijamas sprendimas yra tik patvirtinamasis sprendimas. Bendrasis Teismas atmetė Komisijos aiškinimą ir priminė, kad sprendimas pradėti išsamų tyrimą yra ne teisės aktas, dėl kurio galima pareikšti ieškinį, o parengiamoji priemonė, kuria siekiama pradėti tyrimą, skirtą elementams, kuriais remdamasi Komisija gali priimti galutinį sprendimą dėl šio sandorio suderinamumo su bendrąja rinka, nustatyti. Jis taip pat nurodė, kad pradedant išsamaus tyrimo etapą siekiama tik preliminariai konstatuoti, jog yra rimtų abejonių dėl sandorio, apie kurį pranešta, suderinamumo su bendrąja rinka.

b) Koncentracijos sąvoka

Byloje *Aer Lingus Group prieš Komisiją* (2010 m. liepos 6 d. sprendimas, T-411/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje) ieškovė, remdamasi nacionalinės teisės nuostatomis, stengėsi išplėsti Sąjungos teisėje apibrėžtą koncentracijos sąvoką, kad ji būtų taikoma tiems atvejams, kai, neįgijus kontrolės, įmonės turimos kitos įmonės akcijos savaime nesuteikia galimybės daryti lemiamos įtakos pastarosios įmonės veiklai. *Ryanair Holdings plc* pateikė viešą pirkimo pasiūlymą dėl viso *Aer Lingus Group plc* akcinio kapitalo įsigijimo, tačiau turėjo atšaukti savo projektą Komisijai prėmus sprendimą pripažinti šį sandorį nesuderinamą su bendrąja rinka. Priėmus šį sprendimą, *Aer Lingus Group* paprašė Komisijos nurodyti *Ryanair Holdings* atsisakyti taip pat jau turimos jos akcijų mažumos. Komisijai atmetus šį prašymą, *Aer Lingus Group* pareiškė ieškinį dėl šio sprendimo.

Savo sprendime Bendrasis Teismas priminė, kad teisė nurodyti perleisti visas vienos įmonės įgytas kitos įmonės akcijas numatyta tik siekiant atkurti iki koncentracijos buvusią padėtį. Todėl jei kontrolė neįgyta, taigi koncentracija neįvykdyta, Komisija neturi teisės tokios „koncentracijos" nutraukti. Bendrasis Teismas taip pat pažymėjo, kad apskritai Reglamentu Nr. 139/2004 nesiekiama apsaugoti bendrovių nuo komercinių ginčų su savo akcininkais arba panaikinti bet kokį netikrumą dėl pastarųjų svarbių sprendimų patvirtinimo – tokius ginčus turi spręsti nacionaliniai teismai. Taip pat, jei Komisija galėtų nurodyti atsisakyti konkuruojančios įmonės akcijų mažumos vien dėl to, kad ji ekonominiu požiūriu dėl esančio dvipolio kelia teorinį pavojų ar neigiamai veikia vienos iš šį dvipolį sudarančių įmonių akcijų patrauklumą, tai viršytų Komisijai koncentracijų kontrolės srityje suteiktą kompetenciją.

Minėtoje byloje *Éditions Jacob prieš Komisiją* ieškovė ginčijo sandorio, kuriuo *Natexis Banques Populaires* įsigijo siekiamą turtą, teisinį kvalifikavimą kaip įmonės akcijų įsigijimo siekiant perparduoti pagal Reglamento (EEB) Nr. 4064/89[15] 3 straipsnio 5 dalies a punktą. Ji tvirtino, kad šis vadinamasis „perkėlimo" sandoris iš tiesų yra koncentracijos sandoris pagal šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punktą, nes dėl šio sandorio *Lagardère* galėjo įgyti arba vienvaldę siekiamo įsigyti turto kontrolę per *Natexis Banques Populaires*, arba bendrą šio turto kontrolę kartu su *Natexis Banques Populaires*, todėl – turėti galimybę daryti lemiamą įtaką su siekiamu įsigyti turtu susijusiai veiklai.

Bendrojo Teismo manymu, teiginiams apie vienvaldę kontrolę negalima pritarti. Iš tiesų iš perleidimo sutarties sąlygų aišku, kad *Lagardère* neturėjo nei nuosavybės teisės į siekiamą įsigyti turtą ar teisės juo naudotis iki Komisijos sprendimo, kuriuo koncentracija patvirtinta su išlygomis,

[15] 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 4064/89 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (pataisyta versija OL L 257, 1990, p. 13; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 31).

priėmimo, nei teisių, kuriomis naudodamasi ji būtų galėjusi daryti lemiamą įtaką siekiamą įsigyti turtą kontroliuojančios bendrovės organams. Dėl bendros kontrolės Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nors užbaigus perkėlimo sandorį ir perkėlus siekiamą įsigyti turtą *Lagardère* kartu su *Natexis Banques Populaires* galėjo daryti lemiamą įtaką su juo susijusiai veiklai, vėliau įvykęs koncentracijos sandoris bet kuriuo atveju yra atskiras koncentracijos, apie kurią pranešė *Lagardère*, sandoris. Klaida, kurią padarė Komisija, pripažindama siekiamo įsigyti turto perkėlimą „įmonės akcijų įsigijimu siekiant perparduoti", o ne vienvaldės arba bendros kontrolės įgijimu, bet kuriuo atveju neturi įtakos sprendimo, kuriuo *Lagardère* įvykdytas *Vivendi Universal Publishing* išpirkimas su turto perleidimo sąlyga pripažintas suderinamas su bendrąja rinka, teisėtumui.

c) Efektyvumo padidėjimas – Patikrinamumas

Minėtame Sprendime *Ryanair prieš Komisiją* Bendrasis Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Komisija nusprendė, jog tiek iš Reglamento Nr. 139/2004, tiek iš Gairių dėl horizontalių susijungimų vertinimo[16] matyti, kad neigiamą koncentracijos poveikį vartotojams galima kompensuoti, tik jei ja pasiektas efektyvumo padidėjimas gali būti patikrintas, gali būti vartotojams naudingas ir negalėjo būti pasiektas kitomis, mažiau nei numatyta koncentracija konkurenciją pažeidžiančiomis, priemonėmis. Dėl pirmosios sąlygos Bendrasis Teismas pabrėžia, kad, kitaip, nei Komisija nurodė ginčijamame sprendime, pagal gaires sąlyga, kad efektyvumo padidėjimą turi būti galima patikrinti, nereikalaujama, kad pranešančioji šalis pateiktų duomenis, kuriuos galėtų nepriklausomai patikrinti tretieji asmenys, arba iki koncentracijos buvusius dokumentus, kuriais remiantis būtų galima objektyviai ir nepriklausomai įvertinti įgijimu pasiektą efektyvumo padidėjimą. Todėl Komisija negalėjo šiuo pagrindu atmesti *Ryanair Holdings* pateiktų duomenų. Bendrasis Teismas pridūrė, kad užsiimant verslu ne visuomet galima laiku pateikti tokius dokumentus ir dokumentai, kuriuos įmonė naudoja pateikdama viešą pirkimo pasiūlymą, nesvarbu, ar juos parengė įmonė, ar jos patarėjai, gali būti šiek tiek reikšmingi pagrindžiant teiginių dėl efektyvumo padidėjimo turinį.

d) Įsipareigojimai

Įgaliotinis

Byloje *Éditions Jacob prieš Komisiją* (2010 m. rugsėjo 13 d. sprendimas, T-452/04, neskelbiamas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) į Bendrąjį Teismą kreiptasi dėl sprendimo patvirtinti *Wendel Investissement SA* turto, perleidžiamo pagal 2004 m. sausio 7 d. Komisijos sprendimą, kuriuo leista *Lagardère* išpirkti *Vivendi Universal Publishing SA* su turto perleidimo sąlyga, įgijėja teisėtumo. Vienas iš pagrindų buvo susijęs su tuo, kad *Wendel Investissement* patvirtinimas buvo pagrįstas įgaliotinio, kuris nebuvo nepriklausomas, ataskaita. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas pažymi, kad, pirma, įgaliotinis buvo paskirtas, nors jis buvo siekiamą įsigyti turtą turinčios bendrovės valdymo organo narys, ir kad, antra, jis vienu metu ėjo įgaliotinio ir šios siekiamą įsigyti turtą turinčios bendrovės valdybos nario pareigas. Todėl jį su šia bendrove siejo priklausomumo ryšys, keliantis abejonių dėl jo neutralumo, kurį eidamas įgaliotinio pareigas jis turėjo įrodyti. Kadangi jis parengė *Wendel Investissement* kandidatūros išpirkti perleistą turtą vertinimo ataskaitą, kuri turėjo lemiamą įtaką Komisijos priimtam sprendimui dėl įgijėjo patvirtinimo, Bendrasis Teismas nusprendė, kad dėl konstatuoto pažeidimo reikia panaikinti sprendimą patvirtinti *Wendel Investissement* įgijėja.

[16] Gairės dėl horizontalių susijungimų vertinimo pagal Tarybos reglamentą dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (OL C 31, 2004, p. 5; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 10).

Valstybės pagalba

Ginčai dėl valstybės pagalbos sudarė didelę 2010 m. Bendrojo Teismo veiklos dalį – išspręsta 50 šios srities bylų. Galima pateikti tik šių sprendimų apžvalgą, apimančią ieškinių priimtinumo, esmės ir procedūros klausimus.

1. Priimtinumas

Šių metų teismo praktikoje patikslinta, kaip vertinti suinteresuotumą pareikšti ieškinį bylose, kuriose ginčijamas Komisijos sprendimas pripažinti pagalbą suderinamą su bendrąja rinka.

Pirma, byloje *TF1 prieš Komisiją* (2010 m. rugsėjo 13 d. sprendimas, T-193/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje) ieškovė reikalavo panaikinti Komisijos sprendimą dėl paramos priemonių kinui ir audiovizualiniam menui Prancūzijoje, kuriame Komisija, užbaigusi preliminarią tyrimo procedūrą, numatytą EB 88 straipsnio 3 dalyje, nusprendė nereikšti prieštaravimų dėl aptariamų priemonių.

Tvirtindama, kad ginčijamas sprendimas oficialiai skirtas Prancūzijos Respublikai, Komisija ginčijo ieškinio priimtinumą, nurodžiusi, kad šis sprendimas nėra konkrečiai susijęs su ieškove.

Bendrasis Teismas primena, kad pirminės pagalbos patikrinimo stadijos tikslas – tik leisti Komisijai susidaryti pirmą nuomonę apie dalinį ar visišką nagrinėjamos pagalbos suderinamumą su bendrąja rinka. Tik EB 88 straipsnio 2 dalyje numatytame tyrimo etape Komisija privalo informuoti suinteresuotąsias šalis apie galimybę pateikti pastabas. Kai nepradėdama formalios tyrimo procedūros Komisija konstatuoja, kad pagalba suderinama su bendrąja rinka, asmenys, kurie turi šias procesines garantijas, visų pirma su pagalbos gavėjais konkuruojančios įmonės, gali pareikšti ieškinį, skirtą jų procedūrinėms teisėms apsaugoti. Tačiau jei ieškovas ginčija sprendimo dėl tokio pagalbos įvertinimo pagrįstumą, vien aplinkybės, kad jis laikomas suinteresuotuoju asmeniu pagal EB 88 straipsnio 2 dalį, neužtenka, kad ieškinys būtų pripažintas priimtinas.

Šioje byloje Bendrasis Teismas, išnagrinėjęs ieškovės pateiktus pagrindus, padarė išvadą, jog nė vienu iš šių panaikinimo pagrindų nesiekta, kad būtų konstatuota, jog, aptariamas paramos priemones priskyrus valstybės pagalbai arba jas pripažinus suderinamomis su bendrąja rinka, kilo sunkumų, dėl kurių Komisija privalėjo pradėti formalią procedūrą. Ieškovė nei ginčijo Komisijos atsisakymą pradėti formalią tyrimo procedūrą, numatytą EB 88 straipsnio 2 dalyje, nei teigė, kad buvo pažeistos iš šios nuostatos kylančios procedūrinės teisės, ji tik siekė, kad sprendimas būtų panaikintas iš esmės, ir tai patvirtino teismo posėdyje, atsakydama į Bendrojo Teismo pateiktą klausimą.

Tokiomis aplinkybėmis šiuo ieškiniu nebuvo siekiama apsaugoti ieškovės procedūrinių teisių, todėl ji turėjo įrodyti turinti ypatingą statusą pagal teismo praktiką, įtvirtintą Teisingumo Teismo sprendime *Plaumann prieš Komisiją*[17], visų pirma dėl to, kad priemonės, dėl kurių priimtas sprendimas, iš esmės paveikė jos padėtį rinkoje. Įtaką jos konkurencinei padėčiai reikia nagrinėti atsižvelgiant į aptariamų pagalbos priemonių gavėjus, t. y. operatorius, vykdančius gamybos veiklą kinematografijos ir audiovizualinėje srityse. Šiuo atveju, kadangi apyvartai taikyta investicinių įsipareigojimų procentinė dalis buvo vienoda visiems konkurentams, aplinkybė, kad ieškovės investiciniai įsipareigojimai viršijo kitų konkurentų išlaidas, turint mintyje jos didesnę apyvartą, nepadarė jos padėties ypatingos ir jos neindividualizavo kaip sprendimo adresatės, kaip tai suprantama pagal Sprendimą *Plaumann prieš Komisiją*.

[17] 1963 m. liepos 15 d. sprendimas, 25/62, Rink. p. 197, 223.

Antra, 2010 m. rugsėjo 13 d. Sprendime *Graikija ir kt. prieš Komisiją* (T-415/05, T-416/05 ir T-423/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nusprendė, kad tol, kol pripažįstamas ieškovių, net ir likviduojamų, suinteresuotumas reikalauti panaikinti ginčijamą sprendimą, į bylą įstojusi šalis išlaiko atitinkamą suinteresuotumą įstoti į bylą Komisijos pusėje ginti šio sprendimo teisėtumo, net jei tuo ji siektų pateikti prašymus dėl žalos atlyginimo, o vėliau galbūt ieškinius, pagrįstus neteisėtu pagalbos suteikimu, dėl kurio ji patyrė žalą.

Galiausiai, trečia, 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendime *Nyderlandai ir NOS prieš Komisiją* (T-231/06 ir T-237/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas priminė, kad administracinė procedūra valstybės pagalbos srityje vyksta tik prieš atitinkamą valstybę narę. Įmonės pagalbos gavėjos laikomos tik šios procedūros suinteresuotomis šalimis. Vadinasi, suinteresuotieji asmenys, kurie negali remtis asmenims, prieš kuriuos pradėta procedūra, pripažįstama teise į gynybą, turi vienintelę teisę dalyvauti administracinėje procedūroje tiek, kiek tai tinkama atsižvelgiant į bylos aplinkybes.

2. Materialinės normos

a) Individuali pagalba, skirta taikant Komisijos patvirtintą bendrąją pagalbos schemą

2010 m. kovo 3 d. Sprendime *Freistaat Sachsen ir kt. prieš Komisiją* (T-102/07 ir T-120/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nusprendė, kad kai Komisija susiduria su individualia pagalba, kuri tariamai buvo suteikta taikant iš anksto patvirtintą schemą, ji negali jos iš karto tirti pagal EB sutartį. Prieš pradėdama bet kokią procedūrą, ji privalo pirmiausia patikrinti, ar pagalba patenka į bendrąją schemą ir ar atitinka sprendime, kuriuo ji patvirtinta, numatytas sąlygas. Kitaip Komisija, tirdama kiekvieną individualią pagalbą, galėtų pakeisti savo sprendimą, kuriuo patvirtino pagalbos schemą ir kurį priimant jau buvo atliekamas tyrimas pagal Sutarties EB 87 straipsnį. Todėl griežtai ir aiškiai laikantis sprendimo, kuriuo patvirtinta bendroji schema, sąlygų suteikta pagalba laikoma esama pagalba, apie kurią nereikia pranešti Komisijai ir kurios nereikia tirti pagal EB 87 straipsnį.

Bendrasis Teismas taip pat patikslino, kad Komisijos sprendimas, kuriuo pripažinta, jog pagalba suderinama su atitinkama schema, yra jos pareigos prižiūrėti, kaip taikomi EB 87 ir 88 straipsniai, dalis. Todėl Komisijos atliekamas pagalbos suderinamumo su šia schema nagrinėjimas nėra jos kompetencijos ribas viršijanti iniciatyva. Tad Komisijos vertinimo negali riboti nacionalinių institucijų, kurios suteikė pagalbą, vertinimas.

b) Ekonominė nauda

2010 m. gegužės 21 d. Sprendime *Prancūzija ir kt. prieš Komisiją* (T-425/04, T-444/04, T-450/04 ir T-456/04, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nusprendė, kad dėl viešų nacionalinių valdžios institucijų pareiškimų įmonė gauna apčiuopiamą naudą, nes jie padeda atgauti finansų rinkų pasitikėjimą. Taip pat šie pareiškimai sudaro įmonei sąlygas lengviau ir mažesnėmis sąnaudomis gauti naujų kreditų trumpalaikėms skoloms refinansuoti ir galiausiai padeda stabilizuoti labai nestabilią įmonės finansinę padėtį. Šie pareiškimai turi lemiamą įtaką reitingų agentūrų reakcijai. Taigi bet koks teigiamas poveikis įmonės reitingui, kad ir padarytas investuotojų pasitikėjimą galinčiais nulemti arba sustiprinti viešais pareiškimais, iš karto turi įtakos sąnaudoms, kurių ši patirtų skolindamasi kapitalo rinkose.

Bendrasis Teismas taip pat patikslino, kad ryšio tarp nustatyto pranašumo ir įsipareigojimo valstybės ištekliais reikalavimu iš principo daroma prielaida, kad pranašumas glaudžiai susijęs su atitinkama valstybės biudžetui tenkančia našta arba su pakankamai konkrečia ekonomine rizika

šiam biudžetui, kylančia dėl valstybės prisiimtų teisiškai privalomų įsipareigojimų. Kad pareiškimai būtų prilyginami valstybės garantijai arba aiškinami kaip apimantys neatšaukiamą įsipareigojimą suteikti konkrečią finansinę paramą, kaip antai padengti trumpalaikius įsiskolinimus, juose turi būti konkretus, besąlyginis ir neatšaukiamas įsipareigojimas valstybės ištekliais ir aiškiai nurodytos konkrečios investuotinos sumos arba konkrečios skolos, už kurias garantuojama, arba bent jau nustatytos finansinės ribos, pavyzdžiui, tam tikro dydžio kredito linija, taip pat numatytos skirti paramos suteikimo sąlygos. Tačiau vien aplinkybės, kad valstybė narė pasinaudojo savo ypatinga reputacija finansų rinkose, nepakanka siekiant įrodyti, jog buvo taip rizikuojama valstybės ištekliais, kad tai galima laikyti jų pervedimu EB 87 straipsnio 1 dalies prasme, kuris pakankamai susijęs su pareiškimais suteiktu pranašumu.

2010 m. birželio 15 d. Sprendime *Mediaset prieš Komisiją* (T-177/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas priminė, kad teismo praktikoje pripažinta, jog tiesiogiai suteiktas pranašumas tam tikriems fiziniams ar juridiniams asmenims, kurie nebūtinai yra įmonės, gali būti netiesioginis pranašumas, taigi ir valstybės pagalba, kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims, kurie yra įmonės. Todėl atmestina tezė, kad vartotojams suteiktos subsidijos negalima kvalifikuoti kaip valstybės pagalbos ūkio subjektų, tiekiančių vartojimo prekes ar teikiančių tokias paslaugas, naudai.

c) Bendros ekonominės svarbos paslaugos

2010 m. liepos 1 d. Sprendime *M6 ir TF1 prieš Komisiją* (T-568/08 ir T-573/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas nusprendė, jog požiūris, kad laikantis ketvirtos sąlygos iš tų, kurios apibrėžtos 2003 m. liepos 24 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*[18] 88–93 punktuose, būtina taikyti EB 86 straipsnio 2 dalyje numatytą išimtį, yra pagrįstas sąlygų, kurioms esant priemonė pripažįstama valstybės pagalba pagal EB 87 straipsnio 1 dalį, supainiojimu su sąlygomis, kuriomis remiantis įvertinamas pagalbos suderinamumas su bendrąja rinka pagal EB 86 straipsnio 2 dalį. Minėto Sprendimo *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* sąlygos taikomos tik nustatant, ar nagrinėjama valstybės priemonė yra valstybės pagalba, kad būtų konstatuota, jog yra pareiga pranešti apie šią priemonę Komisijai, jei tai yra nauja pagalba, arba pareiga bendradarbiauti su šia institucija esamos pagalbos atveju.

Bendrasis Teismas taip pat nurodė, kad klausimas, ar įmonė, įpareigota teikti bendros ekonominės svarbos transliavimo paslaugas, galėjo įsipareigojimus teikti viešąsias paslaugas įvykdyti mažiausia kaina, neturi reikšmės vertinant, ar šios paslaugos valstybinis finansavimas suderinamas su bendrąja rinka pagal Bendrijos taisykles valstybės pagalbos srityje. EB 86 straipsnio 2 dalimi, numatant pagalbos proporcingumo įvertinimą, siekiama, kad ūkio subjektas, įpareigotas teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, negautų finansavimo, viršijančio viešųjų paslaugų teikimo grynąsias išlaidas.

Minėtame Sprendime *Nyderlandai ir NOS prieš Komisiją* Bendrasis Teismas patikslino, kad valstybės narės turi didelę diskreciją apibrėžti bendros ekonominės svarbos paslaugas. Todėl tai, kaip valstybės narės apibrėžia šias paslaugas, Komisija gali ginčyti tik akivaizdžios klaidos atveju. Kalbant apie viešųjų paslaugų apibrėžimą transliavimo sektoriuje, pažymėtina, kad nors Komisija negali nei nuspręsti, ar programa turi būti teikiama kaip bendros ekonominės svarbos paslauga, nei kvestionuoti tam tikro produkto pobūdžio ar kokybės, ji, kaip Sutarties saugotoja, turi turėti galimybę įsikišti akivaizdžios klaidos atveju.

[18] C-280/00, Rink. p. I-7747.

d) Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiančio privataus investuotojo kriterijus

2010 m. kovo 3 d. Sprendime *Bundesverband deutscher Banken prieš Komisiją* (T-163/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas atmetė argumentą, kad vertinant, ar sandoris buvo įvykdytas įprastomis rinkos ekonomikos sąlygomis, būtinai turi būti atsižvelgiama į vienintelį investuotoją ar į vienintelę investicijas gaunančią įmonę, nes rinkos ekonomikai būdinga įvairių ekonomikos subjektų sąveika. Todėl Komisija gali išnagrinėti tai, ar įmonė būtų galėjusi gauti tokią pačią naudą suteikiančių lėšų iš kitų investuotojų ir, jei reikia, kokiomis sąlygomis ji jas gautų. Be to, taip pat nereikalaujama, kad atliekant tokį vertinimą būtų visiškai neatsižvelgta į apribojimus, susijusius su perleisto turto pobūdžiu.

Toliau Bendrasis Teismas nusprendė, jog tai, kad dėl vienos sandorio ypatybės padidėja investuotojo prisiimama rizika, pateisina atlygio padidinimą tik tuomet, jeigu dėl šios sandorio ypatybės bankas gauna naudos arba jeigu bankas neturi galimybės atsisakyti pasiūlytų lėšų. Tačiau jei rizika padidėja dėl investuotojo sprendimo, kurį jis priima dėl jam žinomų priežasčių, neveikiamas banko norų ar poreikių, bankas atsisakys mokėti atlygio priemoką ir gaus lėšų iš kitų investuotojų.

Minėtame Sprendime *Graikija ir kt. prieš Komisiją* priminęs, kad pagal EB 87 straipsnio 1 dalį pagalbos sąvoka yra objektyvi sąvoka, kuria keliamas klausimas, ar valstybės priemonė suteikia įmonei gavėjai ekonominę naudą, kurios ji nebūtų gavusi įprastomis rinkos sąlygomis, Bendrasis Teismas nusprendė, jog tai, kad sandoris yra racionalus pagalbą teikiančios viešosios valdžios arba viešosios įmonės atžvilgiu, neatleidžia nuo pareigos taikyti privataus investuotojo kriterijų.

e) Įpareigojimas susigrąžinti pagalbą

Minėtame Sprendime *Graikija ir kt. prieš Komisiją* Bendrasis Teismas nagrinėjo įpareigojimo susigrąžinti pagalbą klausimą ekonominio tęstinumo tarp dviejų įmonių atveju. Esant tokiam tęstinumui, naują įmonę galima laikyti realia pagalbos, kuria paremtas nagrinėjamas veiklos sektorius ir kuri suteikta ankstesnei įmonei prieš šią veiklą perimant naujajai įmonei, gavėja. Tačiau jei po skilimo tarp dviejų įmonių nėra ekonominio bendrumo, negalima ankstesnei įmonei suteiktos pagalbos susigrąžinti iš naujos įmonės vien dėl to, kad ši įmonė iš jos gavo netiesioginės naudos. Iš tiesų vien ši aplinkybė nereiškia, kad nauja įmonė yra reali ankstesnei įmonei suteiktos pagalbos gavėja.

Kiek tai susiję su pareigos grąžinti pagalbą paskirstymu pagalbos gavėjams, Bendrasis Teismas priminė, kad sprendime, kuriuo pripažįstama, kad pagalba nesuderinama su bendrąja rinka ir įpareigojama ją susigrąžinti, Komisija neprivalo nurodyti, kiek naudos kiekviena įmonė pagalbos gavėja gavo iš nagrinėjamos pagalbos sumos. Atitinkama valstybė narė, bendradarbiaudama su Komisija pagal EB 10 straipsnį, turi nustatyti sumą, kurią susigrąžinant pagalbą turi grąžinti kiekviena įmonė.

Be to, teismo praktikoje suformuluoti kriterijai, kuriais remiantis nustatomi realūs pagalbos gavėjai, yra objektyvaus pobūdžio. Tai, kad esama ekonominio tęstinumo, galima nustatyti remiantis įvairiais objektyviais elementais, kaip antai aplinkybe, kad už perleistą turtą nesumokėta rinkos sąlygas atitinkanti kaina, arba objektyvia aplinkybe, kad dėl perleidimo apeita pareiga grąžinti ginčijamą pagalbą.

Konstatavus, kad tarp dviejų įmonių yra ekonominis tęstinumas, negalima daryti prielaidos, jog atsižvelgiant į tai, kad po skilimo šių dviejų bendrovių ekonominiai sunkumai tęsiasi, ginčijamame sprendime nagrinėtos naujos priemonės naujos įmonės naudai yra nuoseklus ankstesnės pagalbos

tęsinys ir todėl taip pat priskirtinos valstybės pagalbos kategorijai. Bet kokiu atveju Sąjungos teismas turi patikrinti, ar, atsižvelgiant į reikšmingas aplinkybes, šias priemones galima pagrįstai atsieti nuo ankstesnių pagalbos priemonių.

3. Procedūrinės normos

a) Formali tyrimo procedūra

2010 m. kovo 3 d. Sprendime *Bundesverband deutscher Banken prieš Komisiją* (T-36/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nusprendė, kad klausimo, ar Komisija klaidingai taikė privataus investuotojo kriterijų, negalima painioti su klausimu, ar yra rimtų sunkumų, dėl kurių reikia pradėti formalią tyrimo procedūrą. Be to, aplinkybė, kad Komisija neatsakė į tam tikrus priekaištus, kuriuos ieškovė jai pateikė tuo pačiu metu nagrinėtoje byloje, nerodo, kad Komisija negalėjo priimti sprendimo dėl nagrinėjamos priemonės remdamasi turima informacija ar kad dėl šios priežasties, siekdama užbaigti nagrinėjimą, ji turėjo pradėti formalią tyrimo procedūrą. Komisija pradėjo formalią panašių sandorių tyrimo procedūrą ir dėl to ji jau aptarė tam tikrų visiems sandoriams bendrų požymių svarbą, todėl galima manyti, kad Komisija turi informacijos, kuri sudaro sąlygas įvertinti minėtų požymių reikšmingumą.

b) Pareiga motyvuoti

Minėtu Sprendimu *Freistaat Sachsen ir kt. prieš Komisiją* Bendrasis Teismas dėl nepakankamo motyvavimo panaikino Komisijos sprendimą, kuriuo pripažinta, kad suteikta su bendrąja rinka nesuderinama valstybės pagalba, nurodydamas, jog šiame sprendime, apskaičiuojant sunkumų patiriančioms įmonėms suteiktos pagalbos sumą, visiškai nenurodyta finansų rinkų praktika bendros rizikos srityje (sunkumų patirianti įmonė, užstatų nebuvimas ir pan.), todėl ryšys tarp Komisijos taikytų padidinimų ir konkrečios nagrinėjamų įmonių padėties neatrodė aiškus, o padidinimai, bent jau atrodė, pasirinkti atsitiktinai, nors Komisijos komunikate dėl orientacinių ir diskonto normų nustatymo metodo[19] visiškai neužsimenama apie minėtą bendrą riziką. Komisija turėjo paaiškinti, kodėl ji taikė papildomas priemokas ir kaip nustatė jų dydį analizuodama praktiką rinkoje, kad minėtos bendrovės galėtų ginčyti padidinimų tinkamumą, o Bendrasis Teismas – patikrinti jų teisėtumą.

Be to minėtame Sprendime *Mediaset prieš Komisiją* Bendrasis Teismas patikslino, kad pareiga motyvuoti, taikoma priemonę pripažįstant pagalba, reikalaujama, kad būtų nurodytos priežastys, dėl kurių Komisija mano, jog aptariama priemonė patenka į EB 87 straipsnio 1 dalies taikymo sritį. Kalbant apie konkurencijos bendrojoje rinkoje iškraipymą, pažymėtina, kad Komisija savo sprendimo motyvuose turi bent jau nurodyti aplinkybes, kuriomis buvo suteikta pagalba, jei jomis remiantis galima įrodyti, kad pagalba gali paveikti prekybą tarp valstybių narių ir iškreipti konkurenciją arba kelti grėsmę, kad ji bus iškreipta, tačiau ji neprivalo atlikti realios atitinkamų rinkų ekonominės situacijos analizės įmonių pagalbos gavėjų rinkos dalies, įmonių konkurenčių pozicijos ir esamos prekybos tarp valstybių narių atžvilgiu. Be to, neteisėtai suteiktos pagalbos atveju Komisija neprivalo įrodyti realaus šios pagalbos poveikio konkurencijai ir prekybai tarp valstybių narių. Jei ji privalėtų tai daryti, toks reikalavimas suteiktų pranašumą neteisėtą pagalbą skiriančioms valstybėms narėms apie planuojamą pagalbą pranešančių valstybių narių atžvilgiu. Konkrečiai kalbant, Komisijai pakanka nustatyti, kad ginčijama pagalba gali daryti poveikį valstybių

[19] Komisijos pranešimas dėl orientacinių ir nuolaidų normų metodo nustatymo (97/C 273/03) (OL C 273, 1997, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 146).

narių tarpusavio prekybai ir iškreipti konkurenciją arba kelti grėsmę, kad ji bus iškreipta, tačiau ji neprivalo apibrėžti aptariamos rinkos.

Bendrijos prekių ženklas

Sprendimai, susiję su Reglamento (EB) Nr. 40/94[20] ir Reglamento (EB) Nr. 207/2009[21] taikymu, sudaro didelę 2010 m. Bendrojo Teismo išnagrinėtų bylų dalį (180 bylų arba 34 % visų 2010 m. išnagrinėtų bylų).

1. Absoliutūs atsisakymo registruoti pagrindai

Reglamento (EB) Nr. 40/94 ir Reglamento (EB) Nr. 207/2009 7 straipsnio 1 dalies b punktu draudžiama registruoti kaip Bendrijos prekių ženklus žymenis, neturinčius skiriamojo požymio, kurį reikia įvertinti atsižvelgiant į prekes arba paslaugas, kurioms prašoma registracijos, ir į tai, kaip jį suvokia atitinkama visuomenė.

2010 m. birželio 15 d. Sprendimu *X Technology Swiss prieš VRDT (Oranžinė kojinės pirštų galų spalva)* (T-547/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas atmetė ieškinį dėl Vidaus rinkos derinimo tarnybos (prekių ženklams ir pramoniniam dizainui) (VRDT) apeliacinės tarybos sprendimo, pagal kurį gaubtuvo, dengiančio kojinių pirštų galus, formos oranžinė spalva vidutiniam vartotojui yra skiriamojo požymio neturintis žymuo. Pirma, Bendrasis Teismas nusprendė, kad Apeliacinė taryba nepadarė klaidos, prašomam prekių ženklui, kurį ieškovė apibūdino kaip „pozicinį prekių ženklą“, taikydama teismo praktiką, susijusią su erdviniais prekių ženklais. Iš tiesų, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, vertinant „pozicinio prekių ženklo“ skiriamąjį požymį, nesvarbu, ar jis priskiriamas prie vaizdinių ar erdvinių prekių ženklų, ar prie atskiros prekių ženklų kategorijos, nes šios teismo praktikos taikymą lemiantis veiksnys yra aplinkybė, kad žymuo neatskiriamas nuo žymimos prekės išvaizdos. Antra, Bendrasis Teismas nusprendė, kad jei žymuo negali nurodyti prekių komercinės kilmės, jo negalima registruoti kaip prekių ženklo, nesvarbu, kad jis skirtas mados tendencijas atitinkančioms prekėms ir kad todėl atitinkamame pramonės sektoriuje egzistuoja ar nuolat sukuriama daug panašių žymenų. Galiausiai Bendrasis Teismas pažymėjo, kad rizika, jog prekės ar paslaugos pateikimo elementą gali nukopijuoti konkurentas, neturi įtakos aiškinant Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 1 dalies b punktą, nes ūkio subjektas, versle naudojantis šioje nuostatoje įtvirtintos sąlygos neatitinkantį žymenį, prireikus galėtų įrodyti, jog šis įgijo skiriamąjį požymį dėl jo naudojimo, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 40/94 7 straipsnio 3 dalį, arba naudotis kitomis jam prieinamomis teisinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, remtis pramoninio dizaino teise ar pareikšti ieškinį dėl nesąžiningos konkurencijos.

Be to, 2010 m. lapkričio 12 d. sprendimuose *Deutsche Bahn prieš VRDT (Horizontalus pilkos ir raudonos spalvos derinys)* (T-404/09, neskelbiamas Rinkinyje) ir *Deutsche Bahn prieš VRDT (Vertikalus pilkos ir raudonos spalvos derinys)* (T-405/09, neskelbiamas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nagrinėjo spalvų derinio skiriamojo požymio klausimą. Šiose dviejose bylose Bendrasis Teismas patvirtino, kad prašymus įregistruoti spalvų derinį kaip prekių ženklą reikia vertinti griežtai, ir konstatavo, kad spalvų derinys atitinkamos visuomenės požiūriu pastebimai nesiskiria nuo nagrinėjamoms paslaugoms paprastai naudojamų spalvų ir todėl neturi skiriamojo požymio.

[20] 1993 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 40/94 dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 11, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 146).

[21] 2009 m. vasario 26 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo (OL L 78, p. 1), kuriuo pakeistas Reglamentas Nr. 40/94.

2. Santykiniai atsisakymo registruoti prekių ženklą pagrindai

2010 m. birželio 22 d. Sprendime *Montero Padilla prieš VRDT – Padilla Requena (JOSE PADILLA)* (T-255/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas patikslino pagrindus, kuriais gali būti grindžiamas protestas. Ieškovė iš esmės prašė Bendrojo Teismo patikrinti VRDT apeliacinės tarybos sprendimo teisėtumą Reglamento Nr. 40/94 9 straipsnio, kuriame reglamentuojamos Bendrijos prekių ženklų suteikiamos teisės, atžvilgiu. Bendrasis Teismas patikslino, kad pagrindai, kuriais gali būti grindžiamas protestas, kaip nurodyta Reglamento Nr. 40/94 42 straipsnio 1 dalyje, yra tik santykiniai atmetimo pagrindai, nurodyti to paties reglamento 8 straipsnyje, nes jo 9 straipsnyje apibrėžiama Bendrijos prekių ženklo suteikiamos teisės apimtis, taigi ir jo registracijos pasekmės, tačiau nereglamentuojamos registracijos sąlygos. Todėl Reglamento Nr. 40/94 9 straipsnis nėra teisinio pagrindo, į kurį privalo atsižvelgti VRDT, kai nagrinėja registracijos paraišką ar protestą, dalis. Be to, Bendrasis Teismas nusprendė, kad iš Reglamento Nr. 40/94 8 straipsnio 5 dalies formuluotės, kurioje vartojami žodžiai „kurioms yra įregistruotas ankstesnis prekių ženklas“, matyti, jog ši nuostata ankstesniems prekių ženklams pagal šio reglamento 8 straipsnio 2 dalį taikoma tik tada, jei jie yra registruoti. Todėl Reglamento Nr. 40/94 8 straipsnio 5 dalimi nepanašių prekių arba paslaugų atžvilgiu saugomi tik plačiai žinomi prekių ženklai, kaip tai suprantama pagal Paryžiaus konvencijos[22] 6a straipsnį, kurių registracija buvo įrodyta. Galiausiai Bendrasis Teismas patikslino, kad autoriaus teisės negali būti „prekyboje naudojamas žymuo“ pagal Reglamento Nr. 40/94 8 straipsnio 4 dalį, kaip tai matyti ir iš šio reglamento 52 straipsnio turinio. Šios nuostatos 1 dalies c punkte numatyta, kad Bendrijos prekių ženklo registracija skelbiama negaliojančia, jeigu egzistuoja Reglamento Nr. 40/94 8 straipsnio 4 dalyje nurodytos ankstesnės teisės ir tenkinamos toje dalyje keliamos sąlygos. To paties straipsnio 2 dalies c punkte numatyta, kad Bendrijos prekių ženklas taip pat gali būti skelbiamas negaliojančiu, jeigu jo naudojimą galima uždrausti vadovaujantis „bet kokiomis“ ankstesnėmis teisėmis, būtent – autoriaus teise. Vadinasi, autoriaus teisė nepriskirtina Reglamento Nr. 40/94 8 straipsnio 4 dalyje numatytoms ankstesnėms teisėms.

3. Santykis tarp absoliučių ir santykinių atmetimo pagrindų

Minėtame Sprendime *JOSE PADILLA* Bendrasis Teismas pabrėžė, kad iš Reglamento Nr. 40/94 42 straipsnio 1 dalies teksto ir iš šio reglamento 42 ir 43 straipsnių struktūros matyti, jog šio reglamento 7 straipsnyje numatyti absoliutūs atmetimo pagrindai neturi būti nagrinėjami per protesto procedūrą. Tokie pagrindai, kuriais gali būti grindžiamas protestas, kokie nurodyti Reglamento Nr. 40/94 42 straipsnio 1 dalyje, yra tik santykiniai atmetimo pagrindai, kaip numatyta reglamento 8 straipsnyje.

4. Procedūros klausimai

2010 m. balandžio 28 d. Sprendimu *Claro prieš VRDT – Telefónica (Claro)* (T-225/09, neskelbiamas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas atmetė ieškinį dėl VRDT apeliacinės tarybos sprendimo, kuriame ji nusprendė, kad apeliacija nepriimtina, nes per Reglamento Nr. 40/94 59 straipsnyje nurodytą terminą nebuvo pateiktas dokumentas, kuriame nurodomi apeliacijos pagrindai. Ieškovė tvirtino, kad tokio dokumento pateikti nereikia, pirma, dėl to, kad ji ginčijo visą Protestų skyriaus sprendimą, kuriuo remiantis Reglamento Nr. 40/94 8 straipsnio 1 dalies b punkte įtvirtintu santykiniu atmetimo pagrindu buvo patenkintas protestas, ir, antra, dėl funkcinio tęstinumo tarp skirtingų VRDT instancijų, kurios turi pagrįsti savo sprendimus remdamosi procedūra žemesnėje instancijoje. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tikrai reikia pateikti dokumentą, kuriame nurodomi apeliacijos pagrindai, nes Apeliacinei tarybai apeliaciją paduodanti

[22] 1883 m. kovo 20 d. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo, peržiūrėta ir iš dalies pakeista.

šalis turi nurodyti pagrindus, kuriais grindžiama apeliacija. Apeliacinė taryba neturi dedukcijos būdu išsiaiškinti, kokiais pagrindais grindžiama jos nagrinėjama apeliacija. Be to, kalbėdamas apie funkcinį tęstinumą Bendrasis Teismas vėl rėmėsi Teisingumo Teismo 2007 m. kovo 13 d. Sprendime *VRDT prieš Kaul*[23] suformuluotais principais ir pažymėjo, kad iš Reglamento Nr. 40/94 62 straipsnio 1 dalies matyti, jog gavusi apeliaciją Apeliacinė taryba turi iš naujo iš esmės išnagrinėti protestą tiek teisės, tiek faktų atžvilgiu. Tačiau toks nagrinėjimas reiškia, kad Apeliacinei tarybai paduota apeliacija priimtina, nes, jei ji nepriimtina, Apeliacinė taryba turi ją atmesti, nenagrinėdama jos iš esmės.

2010 m. birželio 16 d. Sprendime *Kureha prieš VRDT – Sanofi-Aventis (KREMEZIN)* (T-487/08, neskelbiamas Rinkinyje) Bendrasis Teismas išreiškė nuomonę dėl pavėluotai pateikto Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) registracijos paskelbimo, kuriuo siekta įrodyti ankstesnio prekių ženklo egzistavimą, įrodomosios galios. Bendrasis Teismas nusprendė, kad jokia reglamentų Nr. 40/94 ir (EB) Nr. 2868/95[24] nuostata nedraudžia VRDT manyti, kad PINO atliktas tarptautinės registracijos paskelbimas tenkina Reglamento Nr. 2868/95 19 taisyklės 2 dalyje nustatytus reikalavimus. Todėl galimą PINO tarptautinės registracijos paskelbimo įrodomosios galios ginčijimą reguliuoja Reglamento Nr. 2868/95 20 taisyklės 2 ir 4 dalys, nes šios dvi nuostatos reglamentuoja šalių keitimąsi pastabomis ir įrodymais, kuris vyksta per VRDT, o šio reglamento 19 taisyklė susijusi tik su VRDT ir protestą pareiškusio asmens keitimusi informacija. Be to, Bendrasis Teismas mano, kad kartu aiškinant taikytinas reglamentų Nr. 40/94 ir 2868/95 nuostatas, tampa akivaizdu, kad taikydama Reglamento Nr. 2868/95 20 taisyklę VRDT gali, pirma, paprašyti šalių pateikti pastabas taip dažnai, kaip jai atrodo reikalinga, ir, antra, atsižvelgti, jei mano tinkama, į įrodymus, kuriuos jai šalys pateikia po termino.

Be to, 2010 m. rugsėjo 13 d. Sprendime *Inditex prieš VRDT – Marín Díaz de Cerio (OFTEN)* (T-292/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nagrinėjo, ar klausimai, susiję su ankstesnio prekių ženklo naudojimo iš tikrųjų įrodymu ir prekių panašumu, kurie nėra keliami VRDT apeliacinėje taryboje, yra ginčo VRDT dalykas dėl to, kad jie buvo iškelti Protestų skyriuje. Dėl naudojimo iš tikrųjų klausimo Bendrasis Teismas nusprendė, kad jis yra specifinio ir išankstinio pobūdžio, nes, norint į jį atsakyti, reikia nustatyti, ar nagrinėjant protestą ankstesnis prekių ženklas gali būti laikomas įregistruotu nagrinėjamoms prekėms ar paslaugoms. Taigi šis klausimas nesusijęs su paties protesto nagrinėjimu, nes ieškinio pagrindas dėl nepakankamo naudojimo iš tikrųjų įrodymo nėra Apeliacinėje taryboje vykusio ginčo dalykas, kadangi joje nagrinėjama, ar egzistuoja galimybė supainioti. Tačiau galimybe supainioti pagrįsto protesto atveju į VRDT kreipiamasi, kad ji nuspręstų dėl prekių ženklų tapatumo ar panašumo arba jais žymimų prekių ir paslaugų tapatumo ar panašumo, turint omenyje veiksnių, į kuriuos atsižvelgiama atliekant visapusišką galimybės supainioti vertimą, tarpusavio priklausomybę.

Galiausiai 2010 m. gruodžio 9 d. Sprendime *Tresplain Investment prieš VRDT – Hoo Hing (Golden Elephant Brand)* (T-303/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas priminė, kad pagrindai, kuriais ieškovas nesiremia VRDT padaliniuose, yra nepriimtini ir Bendrajame Teisme. Tačiau pagal nusistovėjusią teismo praktiką VRDT gali tekti atsižvelgti į valstybės narės, kurioje ankstesnis prekių ženklas, kuriuo grindžiamas prašymas pripažinti registraciją negaliojančia, saugomas, nacionalinę teisę, nes, apribojant VRDT atliekamo tyrimo faktinį pagrindą, jai nedraudžiama atsižvelgti ne tik į bylos šalių aiškiai nurodytus faktus, bet ir į plačiai žinomus faktus, kai tie faktai būtini vertinant negaliojimo pagrindo taikymo sąlygas, ir ypač pateiktų dokumentų įrodomąją galią. Šioje byloje

[23] C-29/05 P, Rink. p. I-2213.

[24] 1995 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2868/95, skirtas įgyvendinti Tarybos reglamentą (EB) Nr. 40/94 (OL L 303, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 189).

ieškovė tvirtino, kad nagrinėdama, ar egzistuoja klaidinamas pateikimas, VRDT apeliacinė taryba turėjo atsižvelgti į tai, jog įstojusi į bylą šalis nepateikė jokių supainiojimo atvejų įrodymų. Jei ieškovė tvirtina, jog pagal valstybės narės (šiuo atveju Jungtinės Karalystės) teisę reikalaujama, kad dviejų prekių ženklų koegzistavimo rinkoje atveju nacionaliniu lygmeniu pareiškiant ieškinį dėl prisidengimo svetimu vardu būtų pateikti konkretūs supainiojimo atvejų įrodymai, toks argumentas yra priimtinas, net jei ieškovė jo nenurodė VRDT, su sąlyga, kad iš bylos medžiagos matyti prekių ženklų koegzistavimo faktas. Be to, Bendrasis Teismas nusprendė, kad tai, jog įstojusi į bylą šalis sužinojo apie teisinę situaciją tik vykstant procesui, negali būti nauja faktinė ar teisinė aplinkybė Procedūros reglamento 48 straipsnio 2 dalies prasme, jei tuo metu, kai ji padavė atsiliepimą į ieškinį, Teismas dar nebuvo atmetęs kaip nepriimtino jos atskiro ieškinio.

5. Bendrijos dizainas

2010 m. Bendrasis Teismas pirmą kartą turėjo taikyti Reglamentą (EB) Nr. 6/2002[25].

2010 m. kovo 18 d. Sprendime *Grupo Promer Mon Graphic prieš VRDT – PepsiCo (Apskritimo formos reklaminio įtaiso pavaizdavimas)* (T-9/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad Reglamento Nr. 6/2002 25 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą Bendrijos dizaino negaliojimo pagrindų sąrašą reikia laikyti baigtiniu, o tarp šių pagrindų nėra paminėtas ginčijamo Bendrijos dizaino savininko nesąžiningumas. Be to, Bendrasis Teismas šiame sprendime apibrėžė tam tikras esmines Reglamento Nr. 6/2002 sąvokas. Dėl sąvokos „prieštaravimas" Bendrasis Teismas pažymi, kad Reglamento Nr. 6/2002 25 straipsnio 1 dalies d punktą reikia aiškinti taip, kad Bendrijos dizainas prieštarauja ankstesniam dizainui, kai, atsižvelgiant į dizainerio laisvę kuriant Bendrijos dizainą, dizainas informuotam vartotojui nesukelia kitokio bendro įspūdžio nei tas, kurį sukelia ankstesnis dizainas, kuriuo remiamasi. Be to, Bendrasis Teismas paaiškino „dizainerio laisvės masto kuriant dizainą", „informuoto vartotojo" ir „bendro įspūdžio" sąvokas. Bendrasis Teismas nusprendė, kad „dizainerio laisvės mastas kuriant dizainą" turi būti apibrėžiamas remiantis, be kita ko, suvaržymais, susijusiais su gaminio ar jo dalies techninės paskirties nulemtomis charakteristikomis ar netgi gaminiui taikomomis teisės aktų nuostatomis. Dėl informuoto vartotojo Bendrasis Teismas pažymėjo, kad jis nėra gaminių, kuriuose numatyta pritaikyti arba panaudoti dizainą, gamintojas ar prekiautojas jais, nors yra ypač pastabus ir turi tam tikrų žinių apie ankstesnio kūrinio būklę, t. y. apie su nagrinėjamu gaminiu susijusius ankstesnius dizainus, apie kuriuos buvo žinoma paraiškos registruoti ginčijamą dizainą pateikimo dieną arba tam tikrais atvejais prašomo prioriteto dieną. Galiausiai Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, vertinant nagrinėjamų dizainų sukeliamą bendrą įspūdį, reikia atsižvelgti į dizainerio laisvės mastą kuriant ginčijamą dizainą. Todėl kadangi nagrinėjamų dizainų panašumai susiję su bendrais požymiais, šie panašumai yra mažai svarbūs bendram įspūdžiui, kurį jie sukelia informuotam vartotojui. Kita vertus, kuo labiau dizainerio laisvė kuriant ginčijamą dizainą apribota, tuo mažesnių nagrinėjamų dizainų skirtumų gali pakakti norint informuotam vartotojui sukelti skirtingą bendrą įspūdį.

2010 m. gegužės 12 d. Sprendime *Beifa Group prieš VRDT – Schwan-Stabilo Schwanhaüßer (Rašymo priemonė)* (T-148/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas patikslino, kaip reikia aiškinti Reglamento Nr. 6/2002 25 straipsnio 1 dalies e punktą, kuriame numatoma, jog Bendrijos dizainas pripažįstamas negaliojančiu, tik jeigu vėlesniame dizaine panaudotas skiriamasis žymuo ir jeigu tą žymenį reglamentuojančia Bendrijos teise arba atitinkamos valstybės narės įstatymais teisių į žymenį savininkui suteikiama teisė uždrausti jį taip naudoti. Bendrojo Teismo teigimu, šis straipsnis taikomas ne tik tada, kai žymenys yra tapatūs, bet ir tada, kai jie panašūs,

[25] 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino (OL L 3, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 27 t., p. 142).

todėl Apeliacinė taryba nepadarė teisės klaidos aiškindama šią nuostatą taip, kad juo gali remtis skiriamojo žymens savininkas, prašydamas paskelbti vėlesnį Bendrijos dizainą negaliojančiu, kai šiame dizaine naudojamas į jo žymenį panašus žymuo. Be to, Bendrasis Teismas išnagrinėjo klausimą, kaip paraiškoje dėl negaliojimo nurodyto Bendrijos dizaino savininkas turi pateikti prašymą dėl naudojimo iš tikrųjų įrodymo, kai Reglamente Nr. 6/2002 nėra specialios nuostatos šiuo atžvilgiu. Bendrasis Teismas pažymėjo, kad toks prašymas turi būti aiškus ir laiku pateiktas VRDT. Tačiau prašymas pateikti ankstesnio žymens naudojimo iš tikrųjų įrodymą, kuriuo remiamasi grindžiant prašymą dėl Bendrijos dizaino paskelbimo negaliojančiu, negali būti pirmą kartą paduotas Apeliacinėje taryboje.

Galiausiai 2010 m. birželio 22 d. Sprendime *Shenzhen Taiden prieš VRDT – Bosch Security Systems (Ryšio įranga)* (T-153/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas pažymėjo, kad, kaip matyti iš Reglamento Nr. 6/2002 14 konstatuojamosios dalies, vertinant, ar dizainas turi individualių savybių šio reglamento 6 straipsnyje vartojama prasme, reikia atsižvelgti į gaminio, kuriam tas dizainas pritaikytas ar panaudotas, pobūdį ir ypač į pramonės sektorių, kuriam gaminys priklauso. Be to, Bendrasis Teismas paaiškino „informuoto vartotojo“ sąvoką ir pabrėžė, kad „vartotojas“ reiškia, jog asmuo naudoja gaminį, kuriame tas dizainas pritaikytas, pagal šio gaminio paskirtį, o savybė „informuotas“ leidžia manyti, kad vartotojas, kuris nėra dizaineris ar techninis ekspertas, žino įvairius atitinkamame sektoriuje esančius dizainus, turi tam tikrų žinių apie tokių dizainų paprastai turimus elementus ir dėl to, kad domisi atitinkamais gamininiais, yra palyginti itin pastabus jais naudodamasis. Tačiau tai nereiškia, kad informuotas vartotojas, neturėdamas tokio gaminio naudojimo patirties, gali atskirti jo išorės aspektus, kuriuos lemia techninė šio gaminio funkcija, nuo stilizuotų aspektų.

Aplinka

1. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema

Direktyva 2003/87/EB[26] nustatyta šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema nuo 2007 m. yra naujas ir nuolatinis ginčų Bendrajame Teisme šaltinis.

Šiais metais reikėtų paminėti 2010 m. kovo 2 d. Sprendimą *Arcelor prieš Parlamentą ir Tarybą* (T-16/04, dar nepaskelbtas Rinkinyje). Nagrinėdamas ieškinį dėl žalos atlyginimo, kuriuo siekiama, kad būtų atlyginta ieškovei tariamai padaryta žala priėmus šią direktyvą, Bendrasis Teismas nusprendė, kad, įgyvendindamas įgaliojimus aplinkos srityje pagal EB 174 ir 175 straipsnius, Bendrijos teisės aktų leidėjas turi didelę diskreciją. Šios diskrecijos įgyvendinimas reiškia, kad, pirma, Bendrijos teisės aktų leidėjas turi iš anksto numatyti ir įvertinti sudėtingus ir neaiškius ekologinius, mokslo, techninius ir ekonominius pokyčius ir, antra, atsižvelgti į skirtingus tikslus, principus ir interesus, numatytus EB 174 straipsnyje, bei juos derinti. Tai atsispindi Direktyvoje 2003/87, kurioje nustatyti iš dalies prieštaringi tikslai ir jų sudedamosios dalys.

Be to, Bendrasis Teismas priminė, kad institucijos, kaip ir valstybės narės, privalo paisyti pagrindinių laisvių, pavyzdžiui, įsisteigimo laisvės, kuri padeda pasiekti vieną iš pagrindinių Sąjungos tikslų sukurti vidaus rinką. Tai nereiškia, kad Bendrijos teisės aktų leidėjas turi reglamentuoti šią sritį taip, jog Bendrijos teisės aktuose, ypač direktyvose, būtų pateiktas išsamus ir galutinis tam tikrų problemų, kylančių vidaus rinkoje, sprendimas, arba visiškai suderinti nacionalinės teisės aktus,

[26] 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, p. 32; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 631).

siekdamas išvengti bet kokios galimos kliūties prekybai Bendrijos viduje. Kai Bendrijos teisės aktų leidėjas turi pertvarkyti arba sukurti sudėtingą sistemą, jam leidžiama siekti tikslo etapais ir nacionalinės teisės aktus suderinti laipsniškai.

Bendrasis Teismas pabrėžė, kad pagal subsidiarumo principą Bendrijos teisės aktais aplinkosaugos srityje nenumatomas visapusiškas suderinimas, nes valstybės narės gali priimti griežtesnes apsaugos priemones, tačiau jos turi būti suderinamos su Sutartimi ir apie jas turi būti pranešta Komisijai. Vien dėl to, kad Bendrijos teisės aktų leidėjas paliko tam tikrą klausimą, patenkantį į Direktyvos 2003/87 ir pagrindinės laisvės taikymo sritį, atvirą, negalima tokio klausimo neišsprendimo pripažinti prieštaraujančiu Sutarties normoms. Be to, Direktyvos 2003/87 įgyvendinimą kontroliuoja nacionaliniai teismai, todėl, jei kyla sunkumų, susijusių su šios direktyvos aiškinimu arba galiojimu, teismai turi pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą.

Galiausiai ieškovas tvirtino, kad Direktyva 2003/87 pažeidžia teisinio saugumo principą, nes joje nėra nuostatos, reglamentuojančios finansinių pasekmių, kurių gali kilti tiek dėl galimų nepakankamų įrenginiui suteiktų apyvartinių taršos leidimų, tiek dėl šių apyvartinių taršos leidimų kainos, mastą, nes kainą nustato tik rinkos, atsiradusios įvedus apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą, jėgos. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas konstatavo, kad apyvartinių taršos leidimų kainos reguliavimas galėtų trukdyti pagrindiniam Direktyvos 2003/87 tikslui mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją kuriant veiksmingą apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą, kurioje emisijos ir investicijų, atliktų siekiant tą emisiją sumažinti, sąnaudas iš esmės reguliuoja rinkos mechanizmai. Tuo atveju, kai apyvartinių taršos leidimų nepakanka, ūkio subjektų norą mažinti savo šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją ar jos nemažinti lemia sudėtingas ekonominis sprendimas, priimtas atsižvelgiant, be kita ko, į prekybos rinkoje prieinamų apyvartinių taršos leidimų kainas ir į galimas emisijos mažinimo priemonių sąnaudas, dėl kurių gali būti sumažintos gamybos apimtys arba investuojama į veiksmingesnius energetinio našumo prasme gamybos būdus. Tokioje sistemoje Bendrijos teisės aktų leidėjas iš anksto negali reglamentuoti emisijos sąnaudų padidėjimo, nes priešingu atveju sumažintų ar net paneigtų ekonomines iniciatyvas, kurios yra jos veikimo pagrindas, ir taip pakenktų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos veiksmingumui.

Negalėjimas numatyti apyvartinių taršos leidimų prekybos rinkos pokyčių yra apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos, kuriai taikomi klasikiniai pasiūlos ir paklausos dėsniai, esmę sudarančiam ekonomikos mechanizmui būdingas ir nuo jo neatsiejamas elementas, ir jis negali prieštarauti teisinio saugumo principui.

2. Oro transportas – Užsienio ryšiai

2010 m. rugsėjo 9 d. Sprendime *Šveicarija prieš Komisiją* (T-319/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas nagrinėjo ginčą dėl susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto[27] ir dėl Vokietijos priemonių, susijusių su artėjimu prie Ciuricho (Šveicarija) oro uosto.

Kadangi Vokietijos siena yra netoli, didžioji dauguma lėktuvų, besileidžiančių Ciuriche, ir dauguma lėktuvų, kylančių anksti ryte ir vėlai vakare, turi naudotis Vokietijos oro erdve. Naudojimąsi Vokietijos oro erdve nuo 1984 m. iki 2001 m. reglamentavo Šveicarijos Konfederacijos ir Vokietijos Federacinės Respublikos susitarimas, vėliau dėl jo šalys derėjosi. 2003 m. už aviaciją atsakingos

[27] 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge pasirašytas susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto (OL L 114, 2002, p. 73; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 41 t., p. 94).

Vokietijos federalinės institucijos priėmė nacionalinį teisės aktą oro transporto srityje. Jame numatomos priemonės, kuriomis iš esmės siekiama normaliomis meteorologinėmis sąlygomis uždrausti mažo aukščio skrydžius virš Vokietijos pasienio su Šveicarija teritorijos nuo 21 valandos iki 7 valandos darbo dienomis ir nuo 20 valandos iki 9 valandos savaitgaliais bei valstybinių švenčių dienomis, siekiant sumažinti tos teritorijos gyventojų patiriamą triukšmą.

Remdamasi susitarimu tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto, Šveicarijos Konfederacija (kuri susitarimo tikslais taiko Reglamentą (EEB) Nr. 2408/92[28]) padavė skundą Komisijai ir paprašė jos priimti sprendimą, kad Vokietijos Federacinė Respublika nebetaikytų nacionaliniame teisės akte nustatytų priemonių. Kadangi skundas buvo atmestas, Šveicarijos Konfederacija padavė ieškinį dėl šio sprendimo, kuriame tvirtino, be kita ko, kad buvo pažeisti vienodo požiūrio, proporcingumo ir laisvo paslaugų teikimo oro transporto sektoriuje principai.

Bendrasis Teismas visų pirma konstatavo, kad Komisija nepadarė teisės klaidos nusprendusi, kad Vokietijos priemonėmis nenustatomos naudojimosi skrydžių teisėmis sąlygos, neribojamas naudojimasis skrydžių teisėmis ir neatsisakoma jų suteikti. Vokietijos priemonės nei santykinai, nei iš dalies nedraudžia naudotis Vokietijos oro erdve skrydžiams iš Ciuricho oro uosto arba į jį, jomis paprasčiausiai tik pakeičiama atitinkamų skrydžių trajektorija kylant iš Ciuricho oro uosto ar leidžiantis jame.

Be to, dėl vienodo požiūrio principo pažeidimo sudarant blogesnes sąlygas Šveicarijos oro vežėjams, kurie naudojasi Ciuricho oro uostu kaip tarpiniu oro uostu, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad teiginio, jog priemone pasiekiamas toks pats rezultatas kaip ir diskriminacija dėl nacionalinės priklausomybės, nepakanka išvadai apie jos neatitiktį nagrinėjamo susitarimo 3 straipsniui padaryti ir reikia nustatyti, ar šios priemonės negalima pateisinti objektyviomis aplinkybėmis ir ar ji proporcinga siekiamam tikslui. Tai, kad Ciuricho oro uostas yra arti turistinio regiono, kuris yra ypač jautrus triukšmo emisijai, yra objektyvi aplinkybė, kuri pateisina ginčijamų Vokietijos priemonių taikymą tik Ciuricho oro uostui. Be to, Bendrasis Teismas manė, kad Vokietijos priemonės yra proporcingos siekiamam tikslui sumažinti orlaivių keliamą triukšmą Vokietijos pasienio su Šveicarija teritorijoje nakties valandomis ir savaitgaliais ir kad Vokietijos Federacinė Respublika negalėjo imtis kitų priemonių, kad sumažintų triukšmą. Svarbu tai, kad triukšmo kvotų laikymosi kontrolė gali būti labai sudėtinga, o taikyti sankcijas už jų pažeidimą, kitaip nei pareigų, susijusių su minimalaus skrydžio aukščio nustatymu, atveju, gali pasirodyti neįmanoma.

Galiausiai nagrinėdamas galimą laisvės teikti paslaugas oro transporto sektoriuje pažeidimą Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tikslas sumažinti Vokietijos turistiniame regione keliamą triukšmą yra specifinis aplinkos apsaugos aspektas, kuris yra vienas iš viešojo intereso imperatyvų, galinčių pateisinti EB sutartimi garantuotų pagrindinių laisvių, įskaitant paslaugų teikimo laisvės, apribojimus, ir kad šios priemonės yra proporcingos šiam tikslui.

Bendra užsienio ir saugumo politika

Šiais metais Bendrasis Teismas priėmė penkis sprendimus bendros užsienio ir saugumo politikos srityje dėl asmenims taikomų ribojamųjų priemonių. Dviejuose, 2010 m. rugsėjo 9 d. ir 30 d., sprendimuose Bendrasis Teismas turėjo galimybę išplėtoti savo praktiką, kuri jau iki tol buvo nemaža, kovos su terorizmu srityje.

[28] 1992 m. liepos 23 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2408/92 dėl Bendrijos oro vežėjų patekimo į Bendrijos vidaus oro maršrutus (OL L 240, p. 8; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 420).

Pirma, lėšų įšaldymo priemonėms, priimtoms įgyvendinant Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijas, taikytinos teisminės kontrolės apimties klausimu 2010 m. rugsėjo 30 d. Bendrojo Teismo sprendime *Kadi prieš Komisiją* (T-85/09, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) remiamasi 2008 m. rugsėjo 3 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Kadi ir Al Barakaat International Foundation prieš Tarybą ir Komisiją*[29], kuriuo buvo panaikintas 2005 m. rugsėjo 21 d. Bendrojo Teismo sprendimas *Kadi prieš Tarybą ir Komisiją*[30]. Šiame sprendime Teisingumo Teismas pripažino neteisinga Bendrojo Teismo poziciją ir nusprendė, kad Sąjungos teismas yra visiškai kompetentingas kontroliuoti Bendrijos priimtų priemonių, kuriomis įgyvendinamos Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijos, teisėtumą. Šiuo sprendimu Teisingumo Teismas panaikino reglamentą dėl lėšų įšaldymo, nes nusprendė, kad jis buvo priimtas pažeidžiant suinteresuotojo asmens pagrindines teises, tačiau paliko galioti ginčijamo reglamento pasekmes ne ilgiau kaip tris mėnesius, kad būtų galima ištaisyti nustatytus pažeidimus.

Teisingumo Teismui priėmus šį sprendimą Komisija informavo ieškovą apie savo ketinimą remiantis Saugumo Tarybos sankcijų komiteto motyvų santrauka dėl ieškovo įrašymo į asmenų, kurių lėšos ir ekonominiai ištekliai turi būti įšaldyti, sąrašą palikti jį įtrauktą į Reglamentą Nr. 881/2002[31] ir pasiūlė jam pateikti savo pastabas šiuo atžvilgiu. 2008 m. lapkričio 28 d. Komisija priėmė naują reglamentą[32], kuriuo ieškovo lėšos liko įšaldytos.

Nagrinėdamas ieškovo ieškinį dėl pastarojo reglamento panaikinimo, Bendrasis Teismas nusprendė, kad, atsižvelgdamas į minėtą Teisingumo Teismo sprendimą *Kadi ir Al Barakaat International Foundation prieš Tarybą ir Komisiją*, jis turi užtikrinti visišką ir griežtą ginčijamo reglamento teisėtumo pagrindinių teisių atžvilgiu kontrolę ir netaikyti šiam reglamentui imuniteto nuo jurisdikcijos dėl to, kad juo siekiama įgyvendinti Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijas. Taip turi būti bent tol, kol Sankcijų komiteto nustatytos peržiūros procedūros akivaizdžiai neužtikrins veiksmingos teisminės apsaugos. Ši kontrolė turi netiesiogiai apimti paties Sankcijų komiteto vertinimus bei juos pagrindžiančius įrodymus. Kontrolė yra tuo labiau pagrįsta, nes nagrinėjamos priemonės labai ir ilgam laikui paveikia ieškovo, kuriam beveik dešimt metų taikoma tvarka, pagal kurią visos jo lėšos yra įšaldytos, pagrindines teises. Bendrasis Teismas šiuo atžvilgiu pažymėjo, kad žmogaus gyvenime dešimt metų yra ilgas laikotarpis ir kad kyla klausimas, ar šias priemones reikia pripažinti prevencinėmis ar represinėmis, apsauginėmis ar konfiskavimo, civilinėmis ar baudžiamosiomis.

Vykdydamas šią visišką kontrolę ir įgyvendindamas kriterijus, kurių Europos Žmogaus Teisių Teismas laikėsi Sprendime *A. ir kt. prieš Jungtinę Karalystę*[33], Bendrasis Teismas nusprendė, kad ieškovo teisės į gynybą buvo „paisyta" tik formaliai ir regimai. Komisija tinkamai neatsižvelgė į jo nuomonę, nesuteikė jam nė menkiausios galimybės susipažinti su kaltinimus pagrindžiančiais įrodymais, neužtikrino pusiausvyros tarp jo interesų ir būtinybės apsaugoti aptariamos informacijos konfidencialumą. Šiomis aplinkybėmis motyvų santraukoje pateiktų kelių faktų ir miglotų teiginių akivaizdžiai nepakanka, kad ieškovas galėtų veiksmingai nuginčyti jam pateiktus kaltinimus.

[29] C-402/05 P ir C-415/05 P, Rink. p. I-6351.

[30] T-315/01, Rink. p. II-3649.

[31] 2002 m. gegužės 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 881/2002, nustatantis tam tikras specialias ribojančias priemones, taikomas tam tikriems asmenims ir subjektams, susijusiems su Usama bin Ladenu, *Al-Qaida* tinklu ir Talibanu, ir panaikinantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 467/2001 (OL L 139, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 294).

[32] 2008 m. lapkričio 28 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1190/2008, 101-ąjį kartą iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 881/2002 (OL L 322, p. 25).

[33] 2009 m. vasario 19 d. sprendimas (dar nepaskelbtas *Recueil des arrêts et décisions*).

Todėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad reglamentas buvo priimtas pažeidžiant ieškovo teisę į gynybą. Be to, neturėjęs nė mažiausios galimybės tinkamai susipažinti su jo kaltę pagrindžiančia informacija ir įrodymais, ieškovas taip pat negalėjo tinkamomis sąlygomis ginti savo teisių šių įrodymų atžvilgiu Sąjungos teismuose, todėl konstatuotinas ir teisės veiksmingai kreiptis į teismą pažeidimas. Galiausiai Bendrasis Teismas konstatavo, kad, atsižvelgiant į ribojamųjų priemonių, kuriomis įšaldytos lėšos, bendrą apimtį ir galiojimo trukmę, reglamentu taip pat nepagrįstai ribojama nuosavybės teisė.

Antra, dėl nacionalinių sprendimų, kurie gali būti Tarybos priemonių dėl lėšų įšaldymo pagrindas, 2010 m. rugsėjo 9 d. Sprendime *Al-Aqsa prieš Tarybą* (T-348/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas apibrėžė sąlygas, kada sprendimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, priimtas vykstant procedūrai, kuria siekiama laikinai sustabdyti nacionalinės priemonės dėl lėšų įšaldymo (*Sanctieregeling*) vykdymą, yra kompetentingos institucijos priimtas „sprendimas", kaip tai suprantama pagal Bendrosios pozicijos 2001/931/BUSP[34] 1 straipsnio 4 dalį ir Reglamento (EB) Nr. 2580/2001[35] 2 straipsnio 3 dalį.

Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas pažymėjo, kad sprendimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, kaip ir *Sanctieregeling*, nėra sprendimas „pradėti tyrimus ar baudžiamąjį persekiojimą už teroro aktą" arba sprendimas „nubausti" ieškovę taip, kaip jis griežtai suprantamas pagal baudžiamąją teisę. Vis dėlto atsižvelgiant į jo turinį, apimtį ir priėmimo aplinkybes, sprendimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo kartu su *Sanctieregeling* yra kompetentingos institucijos priimtas „sprendimas" minėtose Bendrosios pozicijos 2001/931 ir Reglamento Nr. 2580/2001 nuostatose, kurios nereikalauja, kad nacionalinis „sprendimas" būtų priimtas *stricto sensu* baudžiamojoje byloje, vartojama prasme.

Be to, Taryba gali pagrįstai remtis nacionaliniu sprendimu „pradėti tyrimus ar baudžiamąjį persekiojimą", jei jis priimtas vykdant nacionalinę procedūrą, skirtą kovojant su terorizmu suinteresuotajam asmeniui tiesiogiai ir pirmiausia taikyti prevencinio ar represinio pobūdžio priemonę. Bendrasis Teismas nusprendė, kad, kitaip nei nacionalinės teisminės institucijos sprendimas, kuriame tik papildomai ir atsitiktinai nurodomas galimas suinteresuotojo asmens dalyvavimas tokioje veikloje, Tarybos šiuo atveju nurodytas sprendimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo pakankamai tiesiogiai patenka į nacionalinės procedūros, kuria pirmiausia siekiama suinteresuotajai šaliai dėl jos ryšių su teroristine veikla taikyti ekonominių sankcijų priemonę, t. y. įšaldyti jos lėšas, kaip tai padaryta pačiu *Sanctieregeling*, rėmus.

Tačiau byloje kilo ir klausimas, ar sprendimas dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo vis dar gali būti Tarybos sprendimo pagrindas, nacionalinėms valdžios institucijoms panaikinus *Sanctieregeling* po to, kai buvo atmestas prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones. Bendrasis Teismas nusprendė, kad negali. Šiuo sprendimu laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas tiesiog atsisakė laikinai sustabdyti *Sanctieregeling* taikymą. Taigi jį panaikinus jis galutinai neteko bet kokios teisinės galios. Logiškai tas pats pasakytina apie sprendimo dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo teisines pasekmes, ypač turint omenyje, kad jame pateikiamas tik laikinas įvertinimas, nedarant įtakos pasibaigus procesui priimamam sprendimui dėl esmės. Tai būtų nesuderinama ir su Reglamento Nr. 2580/2001 bendra sistema, pagal kurią vertindama Taryba turi teikti pirmenybę

[34] 2001 m. gruodžio 27 d. Tarybos bendroji pozicija 2001/931/BUSP dėl konkrečių priemonių taikymo kovojant su terorizmu (OL L 344, p. 93; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 217).

[35] 2001 m. gruodžio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2580/2001 dėl specialių ribojančių priemonių, taikomų tam tikriems asmenims ir subjektams siekiant kovoti su terorizmu (OL L 344, p. 70; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 18 sk., 1 t., p. 207).

nacionalinei procedūrai, kad *Sanctieregeling*, kuris nebegalioja Nyderlandų teisės sistemoje, dėl sprendimo dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo netiesiogiai ir neapibrėžtą laikotarpį toliau turėtų teisinių pasekmių Bendrijos teisės sistemoje. Taip Taryba peržengė savo diskrecijos ribas periodiškai peržiūrėdama situaciją ir neapibrėžtam laikui palikusi ieškovę įtrauktą į ginčijamą sąrašą, remdamasi tik tuo, kad laikinąsias apsaugos priemones taikančio teisėjo sprendimas nebuvo užginčytas Nyderlandų teisme apskundžiant sprendimą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo arba paduodant apeliaciją dėl ginčo esmės, nors administracinį sprendimą, kurio vykdymą šio teisėjo buvo prašoma sustabdyti, jį priėmusi institucija panaikino.

Galimybė susipažinti su institucijų dokumentais

Galimybės susipažinti su Komisijos dokumentais procedūra, kuri reglamentuojama, be kita ko, Reglamento Nr. 1049/2001 6–8 straipsniuose, vykdoma dviem etapais. Visų pirma pareiškėjas turi pateikti Komisijai pirminę paraišką dėl galimybės susipažinti su dokumentais. Paskui visiško ar dalinio atsisakymo atveju pareiškėjas gali pateikti kartotinę paraišką Komisijos generaliniam sekretoriui. Tik Komisijos generalinio sekretoriaus priimta priemonė gali sukelti teisinių pasekmių, kurios daro poveikį pareiškėjo interesams, ir todėl gali būti ieškinio dėl panaikinimo dalykas.

2010 m. sausio 19 d. Sprendime *Co-Frutta prieš Komisiją* (T-355/04 ir T-446/04, Rink. p. II-1)[36] Bendrasis Teismas turėjo nuspręsti, kokios yra penkiolikos darbo dienų termino, kurį galima pratęsti ir per kurį institucija turi atsakyti į kartotinę paraišką, praleidimo pasekmės. Pasak Bendrojo Teismo, šis Reglamento Nr. 1049/2001 8 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytas terminas yra privalomas. Vis dėlto pasibaigus šiam terminui institucija nepraranda teisės priimti sprendimą. Iš tiesų pagal jokį teisinį principą administracija nepraranda kompetencijos atsakyti į paraišką, net jei praleisti šiuo tikslu nustatyti terminai. Numanomo sprendimo atmesti paraišką mechanizmas buvo nustatytas siekiant išvengti rizikos, kad administracija neatsakys į paraišką dėl galimybės susipažinti su dokumentais ir išvengs teisminės kontrolės, o ne tam, kad bet kuris pavėluotai priimtas sprendimas būtų pripažintas neteisėtu. Atvirkščiai, administracija iš principo privalo, net pavėlavusi, pateikti motyvuotą atsakymą į bet kokią asmens paraišką. Tai atitinka numanomo sprendimo atmesti paraišką mechanizmo paskirtį suteikti asmenims galimybę apskųsti administracijos neveiklumą tam, kad būtų gautas jos motyvuotas atsakymas.

Be to, paraišką leisti susipažinti su iš valstybės narės kilusiu dokumentu gavusi institucija ir ši valstybė narė, kai apie šią paraišką institucija praneša valstybei narei, turi nedelsdamos pradėti lojalų dialogą dėl galimo Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 1–3 dalyse numatytų išimčių taikymo. Tokiu atveju jos turi sutelkti dėmesį į būtinybę leisti institucijai pateikti nuomonę per terminus, per kuriuos šio reglamento 7 ir 8 straipsniuose ji įpareigojama priimti sprendimą dėl paraiškos leisti susipažinti su dokumentais. Tačiau sprendimas, priimtas praleidus Reglamento Nr. 1049/2001 8 straipsnyje numatytą terminą, automatiškai nepanaikinamas. Vienintelis sprendimo panaikinimo vien dėl to, kad praleisti Reglamente Nr. 1049/2001 nustatyti terminai, poveikis būtų administracinės procedūros dėl galimybės susipažinti su dokumentais atnaujinimas. Bet kuriuo atveju žalos, kuri galėtų atsirasti Komisijai pavėlavus pateikti atsakymą, atlyginimo galima reikalauti pateikiant ieškinį dėl žalos atlyginimo.

[36] Taip pat žr. 2010 m. gruodžio 10 d. Bendrojo Teismo sprendimą *Ryanair prieš Komisiją* (T-494/08–T-500/08 ir T-509/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje).

Be to, 2010 m. gruodžio 10 d. Sprendime *Ryanair prieš Komisiją* (T-494/08–T-500/08 ir T-509/08, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas padarė išvadas iš 2010 m. birželio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Technische Glaswerke Ilmenau*[37].

Bendrasis Teismas priminė, kad pagal šį sprendimą, aiškinant Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalies trečioje įtraukoje numatytą išimtį, susijusią su tyrimo tikslų apsauga, reikia atsižvelgti į aplinkybę, kad vykstant valstybės pagalbos kontrolės procedūroms suinteresuotieji asmenys, išskyrus atitinkamą valstybę narę, neturi teisės susipažinti su Komisijos administracinės bylos dokumentais, ir dėl to pripažinti egzistuojant bendrąją prezumpciją, kad administracinės bylos dokumentų atskleidimas iš principo kelia grėsmę tyrimų veiklos tikslų apsaugai.

Taigi Komisija, vadovaudamasi Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalies trečia įtrauka, gali neleisti susipažinti su visais valstybės pagalbos kontrolės procedūros dokumentais jų prieš tai neišnagrinėjusi konkrečiai ir individualiai. Ši bendroji prezumpcija neatima iš suinteresuotųjų asmenų teisės įrodinėti, kad prašomam atskleisti konkrečiam dokumentui ši prezumpcija netaikoma arba kad egzistuoja dokumento atskleidimą pateisinantis Reglamento Nr. 1049/2001 4 straipsnio 2 dalyje numatytas viršesnis viešasis interesas.

Šioje byloje Bendrasis Teismas atmetė ieškinį, nes ieškovė nepateikė jokio argumento, įrodančio, kad nagrinėjamiems dokumentams netaikoma bendroji prezumpcija.

Panašią problemą Bendrasis Teismas nagrinėjo 2010 m. birželio 9 d. Sprendime *Éditions Jacob prieš Komisiją* (T-237/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje). Tačiau šioje byloje dokumentai, su kuriais buvo prašoma leisti susipažinti, buvo susiję su procedūra dėl įmonių koncentracijos, kuri buvo baigta prašymo padavimo dieną. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas nusprendė, kad išimtis dėl inspekcijų, tyrimų ir audito tikslų apsaugos taikoma, tik jei dėl nagrinėjamų dokumentų atskleidimo gali kilti pavojus, kad tokia veikla nebus užbaigta. Žinoma, įvairiems tyrimą atliekant priimtiems aktams ir toliau gali būti taikoma ši išimtis tol, kol vykdoma tyrimų ar inspekcijų veikla, netgi jei jau baigėsi konkretus tyrimas ar inspekcija, dėl kurių buvo parengta ataskaita, su kuria buvo prašyta leisti susipažinti. Tačiau jei būtų pripažinta, kaip prašė Komisija, kad šioje byloje prašomus dokumentus apima išimtis, kol procedūrą užbaigiantys sprendimai nėra galutiniai, t. y. kol Bendrasis Teismas ir prireikus Teisingumo Teismas neatmetė dėl jų pateiktų ieškinių, arba panaikinimo atveju tol, kol Komisija nepriėmė kelių naujų sprendimų, tai reikštų, kad galimybė susipažinti su šiais dokumentais būtų siejama su atsitiktiniu ateities ir galbūt net tolimos ateities įvykiu. Vadinasi, dokumentams sprendimo dėl atsisakymo leisti susipažinti su byla priėmimo momentu netaikoma išimtis, susijusi su tyrimo veiklos tikslų apsauga. Net jei jiems būtų taikoma ši išimtis, bet kuriuo atveju iš ginčijamo sprendimo motyvų tikrai nematyti, kad Komisija atliko konkretų ir individualų prašomų dokumentų tyrimą.

Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, jog profesinės paslapties pareiga, kylanti iš Reglamento Nr. 139/2004 17 straipsnio ir EB 287 straipsnio, nėra tokia, kad galėtų pateisinti bendrą ir abstraktų atsisakymą leisti susipažinti su dokumentais, pateiktais pranešant apie koncentraciją. Vertinant, ar informacija yra konfidenciali, reikia nustatyti santykį tarp teisėtų interesų, dėl kurių negalima jos atskleisti, ir bendrojo intereso, kuris reikalauja, kad institucijų veiksmai būtų atliekami kuo atviriau. Atlikdama konkretų ir individualų prašomų dokumentų tyrimą Komisija gali užtikrinti koncentracijos srityje taikytinų nuostatų veiksmingumą visiškai laikantis Reglamento Nr. 1049/2001. Bendrasis Teismas pridūrė, kad koncentracijų srityje neturi būti manoma, kad susirašinėjimui tarp Komisijos ir suinteresuotųjų šalių akivaizdžiai taikoma išimtis, susijusi su

[37] C-139/07 P, dar nepaskelbtas Rinkinyje.

komercinių interesų apsauga, ir kad Komisija privalo tuo įsitikinti atlikdama konkretų ir realų kiekvieno dokumento tyrimą.

Europos Parlamento narių statusas

1. Privilegijos ir imunitetai

Byla *Gollnisch prieš Parlamentą* (2010 m. kovo 19 d. sprendimas, T-42/06, dar nepaskelbtas Rinkinyje) buvo pradėta dėl Europos Parlamento nario B. Gollnisch teiginių, išsakytų per spaudos konferenciją ir galinčių būti laikomais baudžiamuoju nusižengimu. Prancūzijoje pradėjus tyrimą dėl nusikaltimų žmogiškumui egzistavimo neigimo, L. Romagnoli, taip pat Europos Parlamento nario, prašymu Parlamento pirmininkas kreipėsi į Teisės reikalų komitetą prašydamas ginti ieškovo imunitetą pagal Parlamento darbo tvarkos taisyklių[38] 6 straipsnio 3 dalyje numatytą procedūrą. Išnagrinėjęs šį prašymą ir remdamasis šio komiteto pasiūlymu, 2005 m. gruodžio 13 d. sprendimu Parlamentas atmetė prašymą dėl imuniteto, remdamasis tuo, kad pagal Protokolo dėl Europos Bendrijų privilegijų ir imunitetų[39] 9 straipsnį Parlamento narių imunitetas susijęs su einant pareigas pareikšta nuomone ar balsavimu, o taip nebuvo šioje byloje.

Gavęs prašymą dėl priėmus šį sprendimą B. Gollnisch patirtos žalos atlyginimo, Bendrasis Teismas nusprendė, kad nors šiuo protokolu pripažįstamos privilegijos ir imunitetai yra tik funkcinio pobūdžio, nes jais siekiama, kad nebūtų trukdoma Bendrijų funkcionavimui ir jų nepriklausomumui, jis nurodytiems asmenims sukuria subjektinę teisę, kurios laikymasis užtikrinamas teise pareikšti Sutartyje numatytus ieškinius.

Be to, remdamasis Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 10 straipsnio pirmos pastraipos a punktu L. Romagnoli pažymėjo, kad imunitetas, kuriuo naudojasi B. Gollnisch, yra imunitetas, numatytas Prancūzijos Konstitucijos nuostatose, pagal kurias Asamblėja, kurios narys jis yra, gali reikalauti sustabdyti persekiojimą. Pagal šį Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų straipsnį Parlamento nariai sesijų metu savo valstybės teritorijoje naudojasi imunitetais, kurie suteikiami tos valstybės parlamento nariams. Vadinasi, į Parlamentą buvo kreiptasi prašant sustabdyti Prancūzijoje B. Gollnisch atžvilgiu vykdomą persekiojimą, o ne su Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 9 straipsniu grindžiamu prašymu ginti imunitetą. Parlamentas turi plačią diskreciją norima linkme pakreipti sprendimą dėl tokio prašymo, koks pateiktas nagrinėjamu atveju, tačiau klausimas, ar toks sprendimas turi būti priimtas remiantis Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 9 straipsniu, ar 10 straipsnio pirmos pastraipos a punktu, nepriskiriamas Parlamento diskrecijai. Todėl Bendrasis Teismas konstatavo, kad Parlamentas nepriėmė sprendimo dėl galimo persekiojimo sustabdymo, nors Protokolo dėl privilegijų ir imunitetų 10 straipsnyje daroma nuoroda į nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos turi būti nustatoma imuniteto, kuriuo parlamento nariai naudojasi savo nacionalinėje teritorijoje, apimtis ir taikymo sritis, o Prancūzijos Konstitucijos 26 straipsnio 3 dalyje numatoma, jog baudžiamasis persekiojimas turi būti sustabdytas Parlamento nario mandato galiojimo laikotarpiu. Šioje byloje pareikšdamas ieškinį dėl žalos atlyginimo ieškovas galėjo remtis Parlamento atsisakymo priimti sprendimą Protokolo dėl privilegijų ir imuniteto 10 straipsnio pirmos pastraipos a punkto pagrindu neteisėtumu.

Tačiau prašymas dėl žalos, patirtos dėl kenkimo reputacijai, atlyginimo buvo atmestas remiantis tuo, kad nėra tiesioginio priežastinio ryšio tarp žalos ir konstatuoto neteisėtumo. Atsižvelgiant į plačią Parlamento diskreciją, jei jis būtų rėmęsis protokolo 10 straipsnio pirmos pastraipos

[38] OL L 44, 2005, p. 1.

[39] 1965 m. balandžio 8 d. Protokolas dėl Europos Bendrijų privilegijų ir imunitetų (OL 152, 1967, p. 13).

a punktu, jis pagrįstai būtų galėjęs priimti ir sprendimą prašyti sustabdyti persekiojimą, ir sprendimą nesustabdyti persekiojimo. Ginčijamo sprendimo neteisėtumas negali būti tiesioginė ir lemiama kenkimo reputacijai, kuriuo rėmėsi ieškovas, priežastis.

2. Išlaidos ir žalos atlyginimas

Byloje *Martin prieš Parlamentą* (2010 m. gruodžio 16 d. sprendimas, T-276/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje) į Bendrąjį Teismą buvo kreiptasi su prašymu panaikinti Parlamento generalinio sekretoriaus sprendimą, kuriuo buvo pripažintas nepagrįstu 163 381,54 EUR sumos sekretoriato išlaidoms išmokėjimas Parlamento nariui H. P. Martin ir pranešta, kad ši suma bus iš jo išieškota.

Siekdamas užtikrinti skaidrumą Parlamentas priėmė Europos Parlamento narių išlaidų kompensavimo ir kitų išmokų mokėjimo nuostatus (FID), kurių 14 straipsnyje numatoma, jog Parlamento nariai pateikia prašymą dėl sekretoriato išlaidų kompensavimo, kuriame, be kita ko, nurodomas padėjėjo vardas ir pavardė, adresas, pilietybė, gimimo valstybė, vieta ir data. Prašyme savo parašu padėjėjas patvirtina šios informacijos teisingumą. Bendrasis Teismas konstatavo, kad laikui bėgant šie reikalavimai tapo griežtesni, pavyzdžiui, nustatyta, kad prie prašymo turi būti pridėta Parlamento nario ir jo padėjėjo sudarytos darbo sutarties kopija, ir numatyta pareiga pranešti apie bet kokį su išlaidų kompensavimu susijusį pasikeitimą. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad kiekvienas Parlamento narys, pradėdamas eiti pareigas, gauna FID nuostatų kopiją ir raštu patvirtina ją gavęs. Galiausiai Parlamento narys, pradėdamas eiti pareigas, formaliai įsipareigoja mokėti sekretoriato reikmėms skirtas išlaidas konkrečiai nurodytam padėjėjui, be to, pasirinktų padėjėjų sąrašas yra viešai prieinamas.

Remdamasis visais šiais faktais Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad FID nuostatų 14 straipsnyje nurodytos sąlygos dėl informacijos apie įdarbinamą padėjėją ar padėjėjus, kuri turi būti nurodyta Parlamento nario prašyme dėl išlaidų kompensavimo, yra esminės. Šioje byloje Bendrasis Teismas pažymėjo, kad ieškovas nenurodė Parlamentui kai kurių galutinių pinigų gavėjų tapatybės ir kad Parlamentui nebuvo pranešta apie kai kurių sutarčių nutraukimą. Be to, ieškovas negrąžino iki metų pabaigos nepanaudotų lėšų ir kai kuriems padėjėjams skirtas lėšas naudojo kitų asmenų atlyginimams išmokėti. Šiuo atveju ieškovas pažeidė FID nuostatus ir ieškinyje dėl panaikinimo negalėjo remtis besąlygine teise naudoti gautas lėšas.

Be to, Bendrasis Teismas pabrėžė, kad Finansinio reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002[40] 71 straipsnio 3 dalyje numatoma Parlamento besąlyginė pareiga susigrąžinti nepagrįstai išmokėtas lėšas. Pagal FID nuostatų 27 straipsnio 3 dalį šios pareigos turi laikytis ir generalinis sekretorius.

II. Bylos dėl žalos atlyginimo

1. Nustatymas, ar ginčas kyla iš sutarties

2010 m. gruodžio 16 d. Sprendime *Systran ir Systran Luxembourg prieš Komisiją* (T-19/07, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas priminė, kad jo kompetencija nagrinėti ieškinį dėl žalos atlyginimo skiriasi, atsižvelgiant į tai, ar atsakomybė yra sutartinė, ar deliktinė. Sutartinės atsakomybės srityje Bendrasis Teismas yra kompetentingas tik tada, kai sudaryta arbitražinė išlyga, kaip ji apibrėžiama EB 238 straipsnyje. Nesant arbitražinės išlygos Bendrasis Teismas faktiškai

[40] 2002 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 dėl Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomo finansinio reglamento (OL L 248, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 74).

negali remdamasis EB 235 straipsniu priimti sprendimo dėl iš sutarties kylančio ieškinio dėl žalos atlyginimo. Priešingu atveju Bendrojo Teismo kompetencijai priklausytų ir ginčai, neįtraukti į baigtinį sąrašą, pateiktą EB 240 straipsnyje, kuriuo nacionaliniams teismams suteikiama bendroji kompetencija nagrinėti ginčus, kurių viena iš šalių yra Bendrija. Tačiau deliktinės atsakomybės srityje Teisingumo Teismas yra kompetentingas ir tada, kai bylos šalys iš anksto neišreiškia savo sutikimo. Teisingumo Teismo kompetencija kyla tiesiogiai iš EB 235 straipsnio ir EB 288 straipsnio antros pastraipos.

Siekdamas nustatyti savo kompetenciją pagal EB 235 straipsnį Bendrasis Teismas, atsižvelgdamas į įvairius reikšmingus bylos elementus, turi išnagrinėti, ar ieškovų pateiktas prašymas dėl žalos atlyginimo yra objektyviai ir visapusiškai grindžiamas sutartinėmis ar deliktinėmis prievolėmis. Šiuos elementus galima nustatyti išnagrinėjus šalių argumentus, įvykį, sukėlusį žalą, kurią prašoma atlyginti, ir sutartinių ar nesutartinių nuostatų, kuriomis remiamasi siekiant išspręsti ginčą, turinį. Tokiomis aplinkybėmis Bendrojo Teismo kompetencija sutartinės atsakomybės srityje yra išimtinė bendrosios teisės atžvilgiu ir turi būti aiškinama siaurai, todėl Bendrasis Teismas gali nagrinėti tik prašymus, kurie grindžiami sutartimi arba kurie tiesiogiai susiję su iš jos kylančiomis prievolėmis.

Šioje byloje Bendrasis Teismas turėjo nagrinėti įvairių grupės *Systran* ir Komisijos sudarytų sutarčių turinį. Tai susiję su kompetencijos nagrinėjimu. Jos neturėjimas yra viešąja tvarka grindžiamas nepriimtinumo pagrindas ir sutarčių turinio nagrinėjimas negali lemti ginčo pobūdžio pakeitimo suteikiant jam sutartinį pagrindą.

Išsamiai išnagrinėjęs šalių pateiktus argumentus Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad ginčas yra deliktinio pobūdžio. Byloje iš tikrųjų reikėjo valstybių narių teisės sistemoms bendrų bendrųjų principų, o ne sutarties nuostatų atžvilgiu įvertinti Komisijos atliktą tariamai neteisėtą ir žalingą nuosavybės teise saugomos informacijos ar praktinės patirties perdavimą trečiajam asmeniui be jos savininko sutikimo.

2. Priežastinis ryšys

2010 m. sausio 20 d. Sprendime *Sungro ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* (T-252/07, T-271/07 ir T-272/07, Rink. p. II-55) Bendrasis Teismas atmetė ieškovių ieškinį dėl žalos, kurią joms sukėlė valstybės pagalbos schema medvilnės sektoriuje, panaikinta 2006 m. rugsėjo 7 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Ispanija prieš Tarybą* (C-310/04, Rink. p. I-7285). Bendrasis Teismas šiuo atžvilgiu rėmėsi tuo, kad, norint nustatyti dėl Bendrijos institucijos neteisėtų veiksmų atsiradusią žalą, reikia atsižvelgti į atsakomybės atsiradimą nulėmusio pažeidimo, o ne sprendimo, kurio dalis jis yra, pasekmes, jei institucija galėjo arba turėjo priimti tas pačias pasekmes turintį sprendimą nepažeisdama teisės normų. Kitaip tariant, priežastinio ryšio analizė negali būti paremta neteisinga prielaida, kad nesant neteisėtų veiksmų institucija būtų apskritai neveikusi arba būtų priėmusi priešingą sprendimą, kuris taip pat galėtų būti laikomas neteisėtu, tačiau reikia šią analizę pagrįsti palyginant situaciją, kurioje dėl neteisėto elgesio atsiduria atitinkamas trečiasis asmuo, su situacija, kurioje jis būtų atsidūręs, jei atitinkama institucija būtų laikiusis teisės normų.

3. Dėl pakankamai akivaizdaus asmenims teises suteikiančios teisės normos pažeidimo

Norėdamas patraukti Sąjungą sutartinėn atsakomybėn ieškovas turi įrodyti, kad buvo padarytas pakankamai akivaizdus asmenims teises suteikiančios teisės normos pažeidimas[41].

[41] 2000 m. liepos 4 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Bergaderm ir Goupil prieš Komisiją*, C-352/98 P, Rink. p. I-5291, 42 ir 43 punktai.

Pareiškus ieškinį, kuriuo reikalaujama atlyginti žalą, ieškovės tariamai patirtą Komisijai priėmus sprendimą, kuriame remiantis Antrosios direktyvos 75/319/EEB[42] 15a straipsniu nurodoma panaikinti leidimus pateikti į rinką žmonėms skirtus vaistus, kurių sudėtyje yra amfepramono, 2010 m. kovo 3 d. Sprendime *Artegodan prieš Komisiją* (T-429/05, dar nepaskelbtas Rinkinyje, pateiktas apeliacinis skundas) Bendrasis Teismas priminė, jog reikalavimu, kad pažeidimas būtų pakankamai akivaizdus, siekiama išvengti situacijos, kai dėl pavojaus, kad reikės atlyginti atitinkamų įmonių tariamai patirtą žalą, atitinkama institucija negalės visapusiškai atlikti savo funkcijų, skirtų bendrajam interesui užtikrinti.

Be to, jis pažymėjo, kad jei atitinkama institucija turi tik labai ribotą diskreciją arba netgi jos visai neturi, tai nereiškia, kad pažeidimas savaime pripažįstamas pakankamai akivaizdžiu Bendrijos teisės pažeidimu. Nors atitinkamos administracijos diskrecijos apimtis yra lemiamas veiksnys, bet jis nėra vienintelis. Iš tikrųjų Bendrijos teismas turi atsižvelgti į sprendžiamos situacijos sudėtingumą, teisės aktų taikymo ir aiškinimo sunkumus, pažeistos normos aiškumo ir tikslumo laipsnį bei klaidos neatleistinumą. Vadinasi, Sąjungos atsakomybė gali kilti tik konstatavus pažeidimą, kurio tokiomis pačiomis aplinkybėmis nepadarytų įprastai apdairi ir rūpestinga administracija.

Šioje byloje Bendrasis Teismas pažymėjo, kad taikydama Direktyvą 65/65/EEB[43] institucija, kompetentinga priimti sprendimą panaikinti ar sustabdyti leidimą teikti į rinką, privalo paisyti bendrojo visuomenės sveikatos apsaugos pirmenybės principo, sukonkretinto šios direktyvos materialinėse nuostatose. Pagal šį principą, pirma, ji turi ypač atsižvelgti į su sveikatos apsauga susijusius sumetimus, antra, iš naujo įvertinti vaisto teikiamos naudos ir keliamo pavojaus sveikatai santykį, jei dėl naujų duomenų kyla abejonių dėl vaisto veiksmingumo arba nepavojingumo sveikatai, ir, trečia, įrodinėjimo taisykles taikyti laikydamasi atsargumo principo. Todėl šiuo atveju ieškovė negalėjo savo ieškinyje dėl žalos atlyginimo tvirtinti, kad buvo pažeistas Direktyvos 65/65 11 straipsnis. Leidimo pateikti į rinką panaikinimo arba sustabdymo sąlygų sisteminio aiškinimo sunkumai, atsižvelgiant į visą Bendrijos išankstinio vaistų leidimo sistemą, nesant panašaus precedento, gali pagrįstai paaiškinti Komisijos padarytą teisės klaidą. Be to, Bendrasis Teismas pažymėjo, kad taikytinose gairėse nesant duomenų, jog kaip nors pasikeitė mokslinis kriterijus, kuris yra lemiamas išduodant leidimus pateikti į rinką žmonėms skirtus vaistus, kurių sudėtyje yra amfepramono, Komisija turėjo priimti sprendimą atlikusi sudėtingą vienas po kito pateiktų parengiamųjų mokslinių pranešimų, paruoštų vykdant tyrimo procedūrą, po kurios priimta galutinė nuomonė dėl amfepramono, ir šioje galutinėje nuomonėje minėtų gairių nagrinėjimą. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas nusprendė, kad Bendrijos teisės pažeidimas nėra pakankamai akivaizdus.

Pažymėtina taip pat tai, kad dėl sąlygos, jog turi būti pažeista teisės norma, kuri suteikia teises privatiems asmenims, Bendrasis Teismas nusprendė, kad atitinkamomis Direktyvos 75/319 nuostatomis, kuriomis nustatomos Komisijos ir valstybių narių kompetencijos sritys, nesiekiama suteikti teisių privatiems asmenims. Šios nuostatos konkrečiai skirtos kompetencijai tarp nacionalinių valdžios institucijų ir Komisijos paskirstyti, kiek tai susiję su abipusio nacionalinių leidimų pateikti į rinką pripažinimo procedūra. Taigi šiuo atveju ieškovė negalėjo savo ieškinyje dėl žalos atlyginimo remtis tuo, kad dėl Bendrijos kompetencijos trūkumo Komisijos sprendimas neturi teisinio pagrindo, ir tuo, kad jis dėl šios priežasties buvo panaikintas.

[42] 1975 m. gegužės 20 d. Antroji Tarybos direktyva 75/319/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vaistais, derinimo (OL L 147, p. 13).

[43] 1965 m. sausio 26 d. Tarybos direktyva 65/65/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su patentuotais vaistais, derinimo (OL 22, 1965, p. 369).

4. Autoriaus teisių ir praktinės patirties pažeidimas

Minėtame Sprendime *Systran ir Systran Luxembourg prieš Komisiją* yra keletas naujovių, susijusių su ginčais dėl žalos atlyginimo ir autorių teisių bei praktinės patirties paisymo. Šioje byloje išspręstas sudėtingas bendrovės *Systran* ir Komisijos ginčas, kuris kilo vykstant viešųjų pirkimų procedūrai dėl Komisijos automatinio vertimo raštu sistemos tvarkymo ir lingvistinio sustiprinimo.

Nuo 1997 m. gruodžio 22 d. iki 2002 m. kovo 15 d. bendrovė *Systran Luxembourg* savo automatinio vertimo programą *EC-Systran Unix* buvo priderinusi prie specifinių Komisijos poreikių šioje srityje. 2003 m. spalio 4 d. Komisija paskelbė viešąjį konkursą dėl automatinio vertimo raštu sistemos tvarkymo ir lingvistinio sustiprinimo. Komisija šio konkurso laimėtojui patikėjo atlikti skelbime apie konkursą nurodytą „lingvistinės sistemos gerinimą, adaptavimą ir papildymą", „analizės, perdavimo ir sintezės programų specifinį pagerinimą" bei „sistemos atnaujinimą".

Paskelbus šį viešąjį konkursą *Systran Luxembourg* patronuojančioji bendrovė *Systran* susisiekė su Komisija ir nurodė, kad jai atrodo, jog numatyti darbai gali pažeisti jos intelektinės nuosavybės teises. Po kelių pokalbių su *Systran* Komisija nusprendė, kad *Systran* nepateikė „įrodymų", kad bendrovė turi tam tikras jos automatinio vertimo programos *EC-Systran Unix* teises, kuriomis ji galėtų remtis. Todėl Komisija nusprendė, kad grupė *Systran* neturi teisės ginčyti darbų, kuriuos atliko konkursą laimėjusi bendrovė, ir sudarė sutartį, dėl kurios buvo skelbtas konkursas.

Manydamos, kad konkurso laimėtojui suteikusi teisę be leidimo atlikti veiksmus su versija *EC-Systran Unix* Komisija neteisėtai atskleidė jos praktinę patirtį trečiajam asmeniui ir pažeidė intelektinės nuosavybės teises, *Systran* ir *Systran Luxembourg* pareiškė Komisijai ieškinį dėl žalos atlyginimo. Šiuo atžvilgiu Bendrasis Teismas nusprendė, kad, suteikusi teisę atlikti darbus, kurie turėjo pakeisti su *Systran* programos *Systran-Unix* versija susijusius elementus, ir iš anksto negavusi grupės *Systran* leidimo, Komisija pasielgė neteisėtai ir pažeidė valstybių narių teisės sistemoms bendrus principus, taikomus autorių teisių ir praktinės patirties srityje. Ši klaida, kuri yra pakankamai akivaizdus grupės *Systran* turimų programos *Systran* versijos *Systran-Unix* autoriaus teisių ir praktinės patirties pažeidimas, užtraukia deliktinę Sąjungos atsakomybę.

Įrodęs Komisijos klaidą, Bendrasis Teismas konstatavo, kad nurodytą žalą, t. y. iš esmės komercinius nuostolius netekus potencialių klientų bei pasunkėjus diskusijoms su esamais *Systran* klientais, finansinius nuostolius praradus ekonominį patrauklumą investuotojų akyse ir jos nematerialaus turto sumažėjimą, tiesiogiai lėmė Komisijos padarytas *Systran* autoriaus teisių ir praktinės patirties pažeidimas.

Bendrovės *Systran* patirtos žalos dydį Bendrasis Teismas įvertino 12 001 000 EUR suma, į kurią įeina mokestis, kurį Komisija būtų turėjusi mokėti norėdama atlikti skelbime apie konkursą nurodytus darbus, jei būtų paprašiusi leidimo naudoti *Systran* intelektinės nuosavybės teises, poveikis, kurį *Systran* apyvartai galėjo padaryti Komisijos veiksmai, ir moralinės žalos atlyginimas. Taip pat pažymėtina, kad Bendrasis Teismas, kaip retai pasitaiko, nusprendė, kad spaudos pranešimo paskelbimas padėtų ištaisyti moralinę žalą, padarytą neteisėtu Komisijos elgesiu pakenkus *Systran* reputacijai.

III. Apeliaciniai skundai

2010 m. pateikti 24 apeliaciniai skundai dėl Tarnautojų teismo sprendimų. Bendrojo Teismo apeliacinė kolegija išsprendė 37 bylas. Reikėtų atkreipti ypatingą dėmesį į dvi bylas.

Pirma, 2010 m. liepos 8 d. Sprendime *Komisija prieš Putterie-De-Beukelaer* (T-160/08 P, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas priminė, kad pagrindas, susijęs su asmens nenaudai priimto akto autoriaus kompetencijos neturėjimu, yra viešosios tvarkos išlyga pagrįstas pagrindas, kurį Sąjungos teismas prireikus turi nagrinėti *ex officio*, ir kad procedūros taisyklių, taikomų priimant aktą asmens nenaudai, nesilaikymas yra esminių procedūros reikalavimų pažeidimas, kurį Teismas gali taip pat nagrinėti *ex officio*. Taigi, atsisakymas nagrinėti vidaus apeliaciją, numatytą procedūros taisyklėse, taikomose priimant aktą asmens nenaudai, akivaizdžiai yra esminių procedūrinių reikalavimų pažeidimas, todėl Tarnautojų teismas jį gali iškelti *ex officio*.

Antra, reikia pažymėti, kad pirmą kartą Bendrasis Teismas nagrinėjo jam grąžintą bylą, kurioje sprendimą apeliacine tvarka peržiūrėjo Teisingumo Teismas. 2010 m. liepos 8 d. Sprendime *M prieš EMA* (T-12/08 P-RENV-RX, dar nepaskelbtas Rinkinyje) Bendrasis Teismas nusprendė, kad apeliacinis teismas gali tam tikromis aplinkybėmis išspręsti ieškinį iš esmės, nors per procesą pirmojoje instancijoje buvo apsiribota prieštaravimu dėl priimtinumo, kurį šios instancijos teismas tenkino. Taip gali būti, pirma, kai skundžiamo sprendimo arba nutarties panaikinimas neišvengiamai reiškia, jog ieškinys turi būti išspręstas iš esmės, arba kai ieškinio dėl panaikinimo nagrinėjimą iš esmės pagrindžia šalių apeliaciniame procese pateikti argumentai, pirmosios instancijos teismui pateikus savo motyvus. Jei nėra tokių ypatingų aplinkybių, ginčo negalima nagrinėti pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnį ir šio statuto 13 straipsnio 1 dalį. Taigi apeliacinis teismas gali tik grąžinti bylą pirmosios instancijos teismui, kad jis priimtų sprendimą dėl su ieškinio esme susijusių reikalavimų. Todėl Bendrasis Teismas pats grąžino bylą Tarnautojų teismui.

IV. Prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones

Šiais metais pateiktas 41 prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones, o tai yra gerokai daugiau nei 2009 metais (24). 2010 m. laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas išsprendė 38 bylas, palyginti su 20 2009 metais.

2010 m. sausio 15 d. ir lapkričio 25 d. nutartyse *United Phosphorus prieš Komisiją* (T-95/09 R II ir T-95/09 R III, neskelbiamos Rinkinyje) Bendrojo Teismo pirmininkas patenkino du prašymus pratęsti sprendimo, kuriuo draudžiama prekiauti veikliąja augalų apsaugos medžiaga, vykdymo sustabdymo laikotarpį. 2009 m. balandžio 28 d. Nutartimi *United Phosphorus prieš Komisiją* (T-95/09 R, neskelbiama Rinkinyje) Bendrojo Teismo pirmininkas buvo pripažinęs, kad egzistuoja skuba, reikšminga aplinkybe laikydamas tai, kad priėmus šį draudžiamąjį sprendimą ieškovė pradėjo naujai sukurtą administracinę vertinimo skubos tvarka procedūrą, per kurią jos sėkmės galimybės atrodo didesnės, nei jos buvo per draudžiamojo sprendimo priėmimo procedūrą, ir kad ši procedūra galėjo būti baigta praėjus vos keliems mėnesiams po nustatytos šios veikliosios medžiagos pašalinimo iš rinkos datos. Iš to jis padarė išvadą, kad būtų neprasminga uždrausti prekiauti medžiaga, kurią, tikėtina, vos po kelių mėnesių bus leista pateikti į rinką. Todėl pripažinęs, jog egzistuoja *fumus boni juris*, ir nusprendęs, kad interesų palyginimo rezultatai yra palankesni ieškovei, Bendrojo Teismo pirmininkas priėmė sprendimą sustabdyti draudžiamojo sprendimo vykdymą iki 2010 m. gegužės 7 d.

Paskui 2010 m. sausio 15 d. nutartimi ieškovė pasiekė, kad vykdymo sustabdymas būtų pratęstas iki 2010 m. lapkričio 30 d., nes paaiškėjo, kad pagreitinta procedūra nebus baigta iki 2010 m. gegužės 7 d. ir kad veiksniai, kuriais buvo grindžiamas pirmasis vykdymo sustabdymas, liko nepakitę. 2010 m. lapkričio mėn. pradžioje ieškovė, motyvuodama tuo, kad vertinimo skubos tvarka procedūroje bus priimtas jai palankus sprendimas, pateikė naują prašymą pratęsti vykdymo sustabdymą. Iš tiesų Komisija pradėjo šios medžiagos leidimo procedūrą, o direktyva, kurioje būtų įtvirtintas leidimas, turėtų įsigalioti 2011 m. sausio 1 d. Tokiomis aplinkybėmis 2010 m.

lapkričio 25 d. nutartimi Bendrojo Teismo pirmininkas iki 2011 m. gruodžio 31 d. pratęsė draudžiamojo sprendimo vykdymo sustabdymą tiek, kiek juo buvo atsisakyta išduoti leidimą prekiauti nagrinėjama medžiaga. Dėl augalų apsaugos produktų, kuriuose yra šios medžiagos, jis priminė, kad draudžiamuoju sprendimu iš valstybių narių buvo reikalaujama panaikinti tokių produktų leidimus, o ankstesnėmis nutartimis suteiktas sustabdymas galiojo ir šių produktų leidimų panaikinimui. Net ir įsigaliojus leidimui pateikti šią medžiagą į rinką, ieškovė turėtų nacionalinėms valdžios institucijoms pateikti naujus prašymus leisti prekiauti jos augalų apsaugos produktais, kuriuose yra šios medžiagos, nes prieš suteikiant nacionalinius leidimus šie produktai turėtų būti išimti iš prekybos. Šiuo atžvilgiu Bendrojo Teismo pirmininkas konstatavo, kad naujojoje leidimų direktyvoje nėra įtvirtinta nuostata, kuria būtų panaikintas draudžiamasis sprendimas, nes joje numatoma, jog, nepratęsus suteikto sustabdymo, ieškovės šiuo metu turimi produktų leidimai turi būti panaikinti. Be to, naujojoje direktyvoje nėra įtvirtinta nuostata, kuria būtų atsižvelgiama į 2009 m. balandžio 28 d. ir 2010 m. sausio 15 d. nutartimis suteiktą vykdymo sustabdymą, siekiant išvengti prekybos augalų apsaugos produktais lūžių ir užtikrinti, kad tarp draudžiamojo sprendimo priėmimo ir naujos direktyvos įgyvendinimo būtų protingas pereinamasis laikotarpis. Todėl Bendrojo Teismo pirmininkas iki 2011 m. gruodžio 31 d. pratęsė anksčiau suteiktą sustabdymą, kiek tai susiję su augalų apsaugos produktų, kuriuose yra aptariamos aktyviosios medžiagos, leidimų panaikinimu, ir pabrėžė, kad priimant šią priemonę atsižvelgta į šios medžiagos nekenksmingumą, kuris galiausiai paaiškėjo baigus vertinimo skubos tvarka procedūrą.

Kalbant apie prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones, grindžiamas tariamu ieškovių negalėjimu sumokėti už konkurencijos normų pažeidimus Komisijos skirtas baudas, pažymėtina, jog 2010 m. gegužės 7 d. Nutartyje *Almamet prieš Komisiją* (T-410/09 R, neskelbiama Rinkinyje) Bendrojo Teismo pirmininkas patvirtino teismo praktiką, pagal kurią ieškovė turi pateikti konkrečių duomenų, patvirtintų detaliais sertifikuotais dokumentais, kurie patikimai ir visapusiškai atskleistų jos finansinę situaciją, ir tai leistų laikinąsias apsaugos priemones taikančiam teisėjui tiksliai įvertinti pasekmes, kurių jai veikiausiai kiltų, jei nebūtų pritaikytos prašomos laikinosios priemonės. Remdamasis šia teismo praktika pirmininkas nusprendė, kad nepakanka ieškovės tvirtinimo, jog bankas, į kurį ji kreipėsi, vien žodžiu atsisakė suteikti jai banko garantiją. Jis pridūrė, kad nors teismo praktika, susijusi su atsižvelgimu į bendrovių grupę, dažnai buvo taikoma daugumos akcininko atžvilgiu, logika, kuria joje remiamasi, leidžia manyti, kad ji prireikus gali būti reikšminga ir mažumos akcininkui, nes dėl kai kurių mažumos akcininkų interesų, turint omenyje akcininkų struktūrą, gali lygiai taip būti pateisinama atsižvelgti į jų finansinius išteklius. Kadangi šioje byloje ieškinį pareiškusi bendrovė turėjo du pagrindinius akcininkus, turinčius atitinkamai 50 % ir 30 % jos kapitalo, ši bendrovė turėjo pateikti laikinąsias apsaugos priemones taikančiam teisėjui tikslią informaciją apie 30 % akcijų turintį mažumos akcininką[44].

[44] Šiame kontekste reikėtų paminėti kitą bylą, kuriai dėl pavojaus pagreitinti ieškovės bankrotą atskleidus jos nestabilią finansinę situaciją taikoma konfidencialumo pareiga ir kurioje buvo nagrinėjamas prašymas atleisti nuo Komisijos nustatytos pareigos pateikti banko garantiją tam, kad jai paskirta bauda nebūtų išieškota nedelsiant. Kadangi ieškovė jau buvo pradėjusi vykdyti Komisijai skirtų mokėjimų dalimis planą, surengęs posėdį Bendrojo Teismo pirmininkas pagal Procedūros reglamento 105 straipsnio 2 dalį priėmė nutartį dėl sustabdymo, siekdamas paskatinti šalis surasti teisinį sprendimo būdą. Kadangi šalių pastangos buvo sėkmingos, byla dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo buvo išbraukta iš registro.

Be to, pareiškus pirmąjį prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, susijusį su Reglamentu (EB) Nr. 1907/2006[45], iškilo klausimas dėl priežastingumo ryšio tarp tariamos žalos ir priemonės, kurią prašoma sustabdyti. 2010 m. kovo 26 d. Nutartyje *SNF prieš ECHA* (T-1/10 R, neskelbiama Rinkinyje) Bendrojo Teismo pirmininkas atmetė prašymą sustabdyti sprendimo įrašyti cheminę medžiagą į „ypač didelį susirūpinimą keliančių medžiagų sąrašą" vykdymą, nes nė viena Reglamento Nr. 1907/2006 nuostata nesiekiama vien dėl įrašymo į šį sąrašą uždrausti ar apriboti medžiagos gamybos, pardavimo ar naudojimo. Dėl pavojaus, kad pramonė ir vartotojai šį sąrašą suvoks kaip „juodąjį" vengtinų medžiagų sąrašą, jis nusprendė, kad, nesant automatinio ryšio tarp medžiagos įrašymo į ginčijamą sąrašą ir pakeitimo laipsniškai kitomis medžiagomis, galima neigiama ieškovės klientų reakcija negali būti laikoma išvada, kurią ūkio subjektas galėtų pagrįstai padaryti remdamasis vien tuo, kad medžiaga yra apibrėžta kaip kelianti didelį susirūpinimą. Bendrojo Teismo pirmininkas nusprendė, kad net jei tokią reakciją būtų galima paaiškinti ūkio subjektų politikos pasikeitimu, kuris būtų grindžiamas padidėjusiu jautrumu pavojingoms medžiagoms, tai būtų autonomiškas ūkio subjektų pasirinkimas, kuris ir būtų pagrindinė tariamos žalos priežastis.

Viešojo pirkimo procedūros srityje reikia paminėti 2010 m. rugpjūčio 31 d. Nutartį *Babcock Noell prieš Entreprise commune Fusion for Energy* (T-299/10 R, neskelbiama Rinkinyje), kuri buvo priimta byloje dėl tarptautinio termobranduolinio eksperimentinio reaktoriaus tarptautinio statybos ir eksploatavimo projekto (ITER), kuriuo siekiama įrodyti, kad moksliškai ir techniškai įmanoma gauti energiją branduolių sintezės būdu. Įgyvendinant šį projektą buvo įkurta ITER Europos bendroji įmonė, kurios tikslas yra paspartinti energijos gavimą iš branduolių sintezės. Įgyvendindama projektą bendroji įmonė sudarinėja sutartis dėl prekių tiekimo, darbų atlikimo ar paslaugų teikimo. Paskelbus viešąjį konkursą dėl sutarčių dėl toroidinio lauko ričių paketų ITER tiekimo, ieškovė, kuri veikia branduolinės technologijos srityje, pateikė pasiūlymą dėl šios sutarties; šis pasiūlymas buvo atmestas dėl to, kad neatitiko techninių specifikacijų nuostatų. Ieškovė pareiškė ieškinį dėl neigiamo sprendimo panaikinimo ir sprendimo sudaryti sutartį su kita įmone. Kartu su ieškiniu ieškovė padavė prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kuris buvo atmestas, nes byloje nebuvo tenkinama nė viena laikinųjų apsaugos priemonių taikymo sąlyga.

Kalbant apie skubos sąlygą, pažymėtina, kad laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas nepripažino tariamos žalos ieškovės reputacijai, nes dalyvavimas viešajame konkurse yra rizikingas visiems dalyviams ir konkurso dalyvio pasiūlymo atmetimas remiantis viešojo konkurso taisyklėmis nėra savaime žalingas. Neteisėto bendrovės pasiūlymo atmetimo atveju taip pat nėra pagrindo manyti, kad ji rizikuoja patirti didelę ir nepataisomą žalą reputacijai, nes neteisėtas atmetimas nesusijęs su kompetencija, o vėliau priimtas panaikinamasis sprendimas leis ištaisyti galbūt atsiradusią žalą reputacijai. Be to, dėl interesų palyginimo laikinąsias apsaugos priemones taikantis teisėjas pažymėjo, kad ieškovės interesas galėti nurodyti šią sutartį dėl reklamos turi nusileisti bendrajam Sąjungos ir pačių piliečių interesui greitai įvykdyti ITER projektą, kurio didelė politinė ir ekonominė svarba yra akivaizdi dėl to, kad šiuo projektu siekiama panaudoti sintezę kaip potencialiai neribotą, patikimą, tvarų, aplinkai nekenkiantį ir ekonomiškai konkurencingą energijos šaltinį, iš kurio Sąjunga galėtų gauti daug naudos[46].

[45] 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH), įsteigiantis Europos cheminių medžiagų agentūrą, iš dalies keičiantis Direktyvą 1999/45/EB bei panaikinantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 793/93, Komisijos reglamentą (EB) Nr. 1488/94, Tarybos direktyvą 76/769/EEB ir Komisijos direktyvas 91/155/EEB, 93/67/EEB, 93/105/EB bei 2000/21/EB (OL L 396, p. 1).

[46] Viešojo pirkimo srityje dar reikia paminėti neskelbiamas neigiamas nutartis: 2010 m. spalio 15 d. *Nexans France prieš Entreprise commune Fusion for Energy* (T-415/10 R), 2010 m. kovo 26 d. *Sviluppo Globale prieš Komisiją* (T-6/10 R), 2010 m. vasario 5 d. *De Post prieš Komisiją* (T-514/09 R) ir 2010 m. sausio 20 d. *Agriconsulting Europe prieš Komisiją* (T-443/09 R).

Galiausiai reikia paminėti teisinį, ekonominį ir sociokultūrinį 2010 m. balandžio 30 d., rugpjūčio 19 d., spalio 19 ir 25 d. nutarčių, kurias Bendrojo Teismo pirmininkas priėmė byloje *Inuit Tapiriit Kanatami ir kt. prieš Parlamentą ir Tarybą* [atitinkamai T-18/10 R, T-18/10 R II, T-18/10 R II INTP ir T-18/10 R II (pateiktas apeliacinis skundas), neskelbiamos Rinkinyje], poveikį. Šios nutartys susijusios su Reglamentu (EB) Nr. 1007/2009[47], kuriuo, atsižvelgiant į gyvūnų gerovės tikslus ir siekiant numatyti suderintas produktų iš ruonių prekybos taisykles, nuo 2010 m. rugpjūčio 20 d. draudžiama pateikti į rinką šiuos produktus, nebent jie pagaminti iš ruonių, kuriuos, kad pragyventų, tradiciškai medžioja inuitų bendruomenės. Ši išimtis buvo grindžiama ekonominiais ir socialiniais inuitų bendruomenių, kurios medžioja ruonius ir kurioms medžioklė yra neatsiejama jų kultūros ir jų narių identiteto dalis, interesais. Leidimas inuitų bendruomenėms medžioti turėjo būti išduotas įgyvendinimo reglamentu, kurį turi priimti Komisija.

2010 m. sausio mėn. keletas ruonių medžiotojų, produktų iš ruonių perdirbėjų ir komercinių bendrovių, veikiančių tokių produktų pardavimo srityje arba naudojančių juos medicinos tikslais, pareiškė ieškinį dėl Reglamento Nr. 1007/2009 panaikinimo, o 2010 m. vasario mėn. – prašymą dėl šio reglamento vykdymo sustabdymo. 2010 m. balandžio 30 d. nutartimi Bendrojo Teismo pirmininkas atmetė šį prašymą. Jis pažymėjo, kad pagrindinis ieškinys greičiausiai yra priimtinas, o ieškovių nurodyti ieškinio pagrindai atrodo pakankamai reikšmingi ir rimti, kad būtų galima konstatuoti *fumus boni juris*, tačiau nusprendė, kad nėra skubos, ir pridūrė, jog Komisija dar nėra priėmusi įgyvendinimo reglamento, kuriuo inuitų bendruomenėms suteikiamas leidimas.

2010 m. liepos mėn. ieškovai padavė naują prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones, pagrįstą nauja aplinkybe – tuo, kad paskelbtas Komisijos įgyvendinimo reglamento projektas. Jos tvirtino, kad būsimasis įgyvendinimo reglamentas, kuris turėjo įsigalioti 2010 m. rugpjūčio 20 d., yra visiškai netinkamas ir todėl leidimai inuitų bendruomenėms neturės jokios praktinės naudos. 2010 m. rugpjūčio 19 d. Bendrojo Teismo pirmininkas, remdamasis Procedūros reglamento 105 straipsnio 2 dalimi, patenkino šį naująjį prašymą ir sustabdė Reglamento Nr. 1007/2009 vykdymą iki nutarties, kuria užbaigiama procedūra dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, priėmimo tiek, kiek jis ieškovų atžvilgiu riboja produktų iš ruonių pateikimą į rinką.

2010 m. spalio 25 d. nutartimi Bendrojo Teismo pirmininkas užbaigė procedūrą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo ir dėl skubos nebuvimo atmetė 2010 m. liepos mėn. pateiktą naują prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones. Visų pirma, kadangi nė vienas iš ieškovų nėra viešosios teisės subjektas, jie negalėjo remtis bendraisiais ekonominiais, socialiniais ir kultūriniais inuitų interesais, bet turėjo įrodyti, kad Reglamentas Nr. 1007/2009 gali kiekvienam iš jų padaryti didelę ir neatitaisomą žalą, jei prašymas taikyti laikinąsias apsaugos priemones būtų atmestas. Tačiau ieškovai nepateikė tokių įrodymų. Ruonių medžiotojai ar produktų iš ruonių perdirbėjai nepateikė duomenų apie savo pajamas iš medžioklės ar kitos veiklos ar apie savo asmeninį turtą ir nepateikė jokios kompetentingos valdžios institucijos išduotos pažymos, kur būtų pažymėta, jog jie turi teisę į socialinę pagalbą, nedarbo pašalpą ar kokią nors kitą išmoką, nors jų pačių pateiktame pranešime nurodyta, kad jų gimtinėse Grenlandijoje ir Kanadoje egzistuoja ruonių medžioklę remiančios subsidijavimo sistemos. Šiame sektoriuje veikiančios komercinės bendrovės nepateikė jokių skaičiais išreikštų duomenų, leidžiančių atsižvelgiant į kiekvienos bendrovės dydį bei apyvartą įvertinti tariamos žalos dydį.

Galiausiai, kalbant apie Komisijos įgyvendinimo reglamentą, pažymėtina, kad ieškovės neįrodė, jog neįmanoma sukurti šiame reglamente numatytos atsekimo sistemos, kuri turėtų leisti identifikuoti

[47] 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1007/2009 dėl prekybos produktais iš ruonių (OL L 286, p. 36).

produktus iš inuitų sumedžiotų ruonių, nors jų pačių pateiktame pranešime kalbama apie atsekimo sistemas, kurios buvo faktiškai taikomos Grenlandijoje (naudojama etiketė su brūkšniniu kodu ir tekstu „inuitų bendruomenių tradicinė medžioklė pragyvenimo tikslais“). Ieškovės nenurodė priežasčių, kodėl neįmanoma šių Grenlandijos atsekimo sistemų pritaikyti įgyvendinimo reglamento reikalavimams.

B – Bendrojo Teismo sudėtis

(2010 m. lapkričio 18 d. vyresniškumo tvarka)

Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę:

Kolegijų pirmininkai A. Dittrich, S. Papasavvas, O. Czúcz ir J. Azizi; Bendrojo Teismo pirmininkas M. Jaeger; kolegijos pirmininkas N. J. Forwood; kolegijos pirmininkė I. Pelikánová; kolegijų pirmininkai E. Moavero Milanesi ir L. Truchot.

Antroje eilėje iš kairės į dešinę:

Teisėjas N. Wahl; teisėjos K. Jürimäe ir I. Wiszniewska-Białecka; teisėjas F. Dehousse; teisėjos M. E. Martins Ribeiro ir E. Cremona; teisėjas V. Vadapalas; teisėja I. Labucka; teisėjas M. Prek.

Trečioje eilėje iš kairės į dešinę:

Teisėjai D. Gratsias, J. Schwarcz, K. O'Higgins, S. Soldevila Fragoso, V. M. Ciucă, S. Frimodt Nielsen, H. Kanninen ir M. van der Woude; kancleris E. Coulon.

1. Bendrojo Teismo nariai

(pagal datą, kada pradėtos eiti pareigos)

Marc Jaeger
gimė 1954 m.; Strasbūro Roberto Šumano universiteto teisės diplomas; studijos Europos koledže; priimtas į Liuksemburgo advokatūrą (1981 m.); *attaché de justice* prie Liuksemburgo generalinio prokuroro (1983 m.); Liuksemburgo apygardos teismo teisėjas (1984 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1986–1996 m.); Liuksemburgo tarptautinio universitetinio instituto pirmininkas (IUIL); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 1996 m. liepos 11 d.; Bendrojo Teismo pirmininkas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Josef Azizi
gimė 1948 m.; Vienos universiteto teisės mokslų daktaras, socialinių ir ekonomikos mokslų diplomas; Vienos ekonomikos mokslų universiteto ir Vienos universiteto Teisės fakulteto bei kelių kitų universitetų dėstytojas; Vienos universiteto Teisės fakulteto garbės profesorius; Federalinės kanceliarijos *ministerialrat* ir skyriaus vedėjas; Europos Tarybos Teisinio bendradarbiavimo (CDCJ) koordinacinio komiteto narys; atstovas *ad litem* Konstitucinio Teismo teisminėse procedūrose dėl federalinių įstatymų konstitucingumo kontrolės; koordinatorius, atsakingas už Austrijos federalinės teisės derinimą su Bendrijos teise; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 1995 m. sausio 18 d.

Arjen W. H. Meij
gimė 1944 m.; Nyderlandų Aukščiausiojo Teismo teisėjas (1996 m.); Prekybos ir pramonės administracinio teismo teisėjas ir pirmininko pavaduotojas (1986 m.); Apeliacinio socialinės apsaugos teismo pakaitinis teisėjas ir Teisminės muitų tarifų komisijos pakaitinis narys; teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1980 m.); Groningeno universiteto Teisės fakulteto Europos teisės dėstytojas ir Mičigano universiteto teisės mokyklos mokslo darbuotojas; Amsterdamo prekybos rūmų tarptautinio sekretoriato narys (1970 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 1998 m. rugsėjo 17 d.

Mihalis Vilaras
gimė 1950 m.; advokatas (1974–1980 m.); Europos Bendrijų Komisijos Teisės skyriaus nacionalinis ekspertas, vėliau – V generalinio direktorato (Užimtumas, pramoniniai ryšiai, socialiniai reikalai) vyriausiasis administratorius; Valstybės tarybos jaunesnysis pareigūnas, jaunesnysis narys, o nuo 1999 m. – narys; Graikijos aukščiausiojo specialiojo teismo asocijuotasis narys; Graikijos centrinio įstatymų projektų rengimo komiteto narys (1996–1998 m.); Graikijos vyriausybės generalinio sekretoriato Teisės skyriaus vedėjas; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 1998 m. rugsėjo 17 d. iki 2010 m. spalio 25 d.

Nicholas James Forwood
gimė 1948 m.; Kembridžo universiteto bakalauro diplomas (1969 m.) ir magistro diplomas (1973 m.) (mechanikos mokslai ir teisė); 1970 m. priimtas į Anglijos advokatūrą; advokato praktika Londone (1971–1999 m.) ir Briuselyje (1979–1999 m.); 1981 m. priimtas į Airijos advokatūrą; 1987 m. paskirtas *Queen's Counsel*; 1998 m. paskirtas *Middle Temple bencher*; Anglijos ir Velso advokatūrų atstovas Europos Sąjungos advokatūrų taryboje (CCBE) bei CCBE nuolatinės delegacijos prie Teisingumo Teismo pirmininkas (1995–1999 m.); *World Trade Law Association* ir *European Maritime Law Organization* biuro narys (1993–2002 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 1999 m. gruodžio 15 d.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro
gimė 1956 m.; studijos Lisabonoje, Briuselyje ir Strasbūre; advokatė Portugalijoje ir Briuselyje; nepriklausoma tyrinėtoja Briuselio laisvojo universiteto Europos studijų institute; teisės referentė Teisingumo Teismo teisėjo iš Portugalijos J. C. Moitinho de Almeida kabinete (1986–2000 m.), vėliau – teisės referentė Pirmosios instancijos teismo pirmininko B. Vesterdorf kabinete (2000–2003 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2003 m. kovo 31 d.

Franklin Dehousse

gimė 1959 m.; teisės diplomas (Lježo universitetas,1981 m.); aspirantas (*Fonds national de la recherche scientifique*, 1985–1989 m.); Atstovų Rūmų patarėjas teisės klausimais (1981–1990 m.); teisės mokslų daktaras (Strasbūro universitetas, 1990 m.); profesorius (Lježo ir Strasbūro universitetai, Europos koledžas, Aukštesnysis karališkasis gynybos institutas, Bordo Monteskjė universitetas; Paryžiaus universitetų Michel Servet koledžas; *Notre-Dame de la Paix* fakultetai Namure); užsienio reikalų ministro specialusis atstovas (1995–1999 m.); Karališkojo tarptautinių santykių instituto Europos studijų direktorius (1998–2003 m.); Valstybės tarybos *assesseur* (2001–2003 m.); Europos Komisijos konsultantas (1990–2003 m.); *Observatoire Internet* narys (2001–2003 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2003 m. spalio 7 d.

Ena Cremona

gimė 1936 m.; Maltos karališkojo universiteto kalbų studijų diplomas (1955 m.); Maltos karališkojo universiteto teisės mokslų daktarė (1958 m.); Maltos advokatūros narė nuo 1959 m.; Nacionalinės moterų tarybos patarėja teisės klausimais (1964–1979 m.); Viešosios tarnybos komisijos narė (1987–1989 m.); *Lombard Bank Ltd* (Malta) valdybos narė, valstybės, kaip akcininkės, atstovė (1987–1993 m.); Rinkimų komisijos narė nuo 1993 m.; Maltos karališkojo universiteto Teisės fakulteto daktaro disertacijų gynimo tarybos narė; Europos Komisijos prieš rasizmą ir netoleranciją (ECRI) narė (2003–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Ottó Czúcz

gimė 1946 m.; Segedo universiteto teisės mokslų daktaras (1971 m.); Darbo ministerijos administratorius (1971–1974 m.); Segedo universiteto dėstytojas ir profesorius (1974–1989 m.), Teisės fakulteto dekanas (1989–1990 m.), prorektorius (1992–1997 m.); advokatas; Nacionalinio pensijų draudimo prezidiumo narys; Europos socialinės apsaugos instituto pirmininko pavaduotojas (1998–2002 m.); Tarptautinės socialinės apsaugos asociacijos Mokslo tarybos narys; Konstitucinio Teismo teisėjas (1998–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Irena Wiszniewska-Bialecka
gimė 1947 m.; Varšuvos universiteto teisės studijų diplomas (1965–1969 m.); Lenkijos mokslų akademijos Teisės mokslų instituto tyrinėtoja (asistentė, docentė, profesorė) (1969–2004 m.); Makso Planko užsienio ir tarptautinės patentų teisės, autorių teisių ir konkurencijos teisės instituto Miunchene tyrinėtoja (Alexander von Humboldt fondo stipendija, 1985–1986 m.); advokatė (1992–2000 m.); Vyriausiojo administracinio teismo teisėja (2001–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Irena Pelikánová
gimė 1949 m.; teisės mokslų daktarė, Prahos Karolio universiteto Teisės fakulteto ekonomikos teisės asistentė (iki 1989 m.), vėliau – mokslų daktarė, verslo teisės profesorė (nuo 1993 m.); Vertybinių popierių komisijos valdybos narė (1999–2002 m.); advokatė; Čekijos vyriausybės Teisės aktų leidybos tarybos narė (1998–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Vilenas Vadapalas
gimė 1954 m.; teisės mokslų daktaras (Maskvos M. Lomonosovo universitetas); habilituotas teisės mokslų daktaras (Varšuvos universitetas); Vilniaus universiteto tarptautinės teisės (nuo 1981 m.), žmogaus teisių (nuo 1991 m.) ir Europos Sąjungos teisės (nuo 2000 m.) dėstytojas; Vyriausybės patarėjas tarptautinių santykių klausimais (1991–1993 m.); Derybų dėl stojimo į Europos Sąjungą delegacijos koordinacinės grupės narys; Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinis direktorius (1997–2004 m.); Vilniaus universiteto profesorius, Jean Monnet Europos Sąjungos teisės katedros vedėjas; Lietuvos Europos Sąjungos studijų asociacijos pirmininkas; Seimo darbo grupės dėl Konstitucijos pataisų, reikalingų stojant į ES, pranešėjas; Tarptautinės teisininkų komisijos narys (nuo 2003 m. balandžio mėn.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Küllike Jürimäe
gimė 1962 m.; Tartu universiteto teisės studijų diplomas (1981–1986 m.); Respublikos prokuroro padėjėja Taline (1986–1991 m.); baigė Estijos diplomatijos mokyklą (1991–1992 m.); Prekybos ir pramonės rūmų patarėja teisės klausimais (1991–1993 m.) ir generalinė patarėja (1992–1993 m.); Talino apeliacinio teismo teisėja (1993–2004 m.); žmogaus teisių ir demokratizacijos studijų Europos magistro diplomas, Padujos ir Notingemo universitetai (2002–2003 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Ingrida Labucka
gimė 1963 m.; Latvijos universiteto teisės mokslų diplomas (1986 m.); Vidaus reikalų ministerijos inspektorė Kirovo regionui ir Rygos miestui (1986–1989 m.); Rygos apylinkės teismo teisėja (1990–1994 m.); advokatė (1994–1998 m. ir nuo 1999 m. liepos mėn. iki 2000 m. gegužės mėn.); teisingumo ministrė (nuo 1998 m. lapkričio mėn. iki 1999 m. liepos mėn. ir nuo 2000 m. gegužės mėn. iki 2002 m. spalio mėn.); Hagos tarptautinio arbitražo narė (2001–2004 m.); Seimo narė (2002–2004 m.); Bendrojo Teismo teisėja nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Savvas S. Papasavvas
gimė 1969 m.; studijos Atėnų universitete (diplomas 1991 m.); doktorantūros studijos Paryžiaus II universitete (1992 m. viešosios teisės DEA) ir Ekso-Marselio III universitete (1995 m. teisės mokslų daktaro diplomas); priimtas į Kipro advokatūrą, Nikosijos advokatūros narys nuo 1993 m.; Kipro universiteto dėstytojas (1997–2002 m.), konstitucinės teisės docentas nuo 2002 m. rugsėjo mėn.; Europos viešosios teisės centro tyrinėtojas (2001–2002 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2004 m. gegužės 12 d.

Enzo Moavero Milanesi
gimė 1954 m.; teisės daktaras (Romos *La Sapienza* universitetas); Bendrijos teisės studijos (Europos koledžas, Briugė); priimtas į advokatūrą, advokato praktika (1978–1983 m.); Romos *La Sapienza* universiteto (1993–1996 m.), Romos tarptautinio laisvojo socialinių mokslų universiteto (LUISS) (1993–1996 m. ir 2002–2006 m.) ir Milano Luigi Bocconi ekonomikos universiteto (1996–2000 m.) Bendrijos teisės dėstytojas; Italijos Ministro Pirmininko patarėjas Bendrijos klausimais (1993–1995 m.); Europos Komisijos pareigūnas: patarėjas teisės klausimais, vėliau – pirmininko pavaduotojo kabineto vadovas (1989–1992 m.), Komisijos nario, atsakingo už vidaus rinką (1995–1999 m.) ir konkurenciją (1999 m.), kabineto vedėjas; Konkurencijos generalinio direktorato direktorius (2000–2002 m.), Europos Komisijos generalinio sekretoriaus pavaduotojas (2002–2005 m.), Europos politikos patarėjų biuro (BEPA) prie Europos Komisijos generalinis direktorius (2006 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2006 m. gegužės 3 d.

Nils Wahl
gimė 1961 m.; Stokholmo universiteto teisės aukštojo mokslo diplomas (1987 m.); Stokholmo universiteto teisės mokslų daktaras (1995 m.); Jean Monnet Europos teisės katedros asocijuotasis dėstytojas (docentas) ir vedėjas (1995 m.); Stokholmo universiteto Europos teisės dėstytojas (2001 m.); advokato padėjėjas (1987–1989 m.); Mokymo fondo generalinis direktorius (1993–2004 m.); Švedijos *Nätverket för europarättslig forskning* (Bendrijos teisės studijų asociacija) pirmininkas (2001–2006 m.); Konkurencijos teisės tarybos narys (2001–2006 m.); Apeliacinio teismo pavaduojantis teisėjas (2005 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Miro Prek
gimė 1965 m.; teisės diplomas (1989 m.); priimtas į advokatūrą (1994 m.); įvairios užduotys ir pareigos valstybės tarnyboje, didžiąją laiko dalį – Vyriausybės teisės aktų leidimo biure (valstybės sekretoriaus pavaduotojas ir direktoriaus pavaduotojas, Europos teisės ir lyginamosios teisės departamento vadovas) bei Europos reikalų biure (valstybės sekretoriaus pavaduotojas); Derybų dėl asociacijos sutarties sudarymo grupės narys (1994–1996 m.) bei Derybų dėl stojimo į Europos Sąjungą grupės narys, atsakingas už teisės klausimus (1998–2003 m.); advokatas; atsakingas už teisės derinimo su Europos teisės aktais ir Europos integracijos projektus daugiausia Vakarų Balkanuose; Europos Bendrijų Teisingumo Teismo skyriaus vadovas (2004–2006 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2006 m. spalio 7 d.

Teodor Tchipev
gimė 1940 m.; teisės studijos Sofijos šv. Klemenso iš Ochrido universitete (1961 m.); teisės daktaras (1977 m.); advokatas (1963–1964 m.); teisininkas valstybinėje tarptautinio kelių transporto įmonėje (1964–1973 m.); Bulgarijos mokslų akademijos Teisės instituto mokslo darbuotojas (1973–1988 m); civilinio proceso teisės dėstytojas Sofijos šv. Klemenso iš Ochrido universiteto Teisės fakultete (1988–1991 m.); arbitras Pramonės ir prekybos rūmų arbitražo teisme (1988–2006 m.); Konstitucinio Teismo teisėjas (1991–1994 m.); Plovdivo Pasijaus iš Hilendaro universiteto asocijuotasis profesorius (2001 m. vasario mėn.–2006 m.); teisingumo ministras (1994–1995 m.); Sofijos naujojo Bulgarijos universiteto civilinio proceso teisės dėstytojas (1995–2006 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. sausio 12 d. iki 2010 m. birželio 29 d.

Valeriu M. Ciucă
gimė 1960 m.; teisės diplomas (1984 m.), teisės daktaras (1997 m.) (Jasų Alexandru Ioon Cuza universitetas); Sučavos pirmosios instancijos teismo teisėjas (1984–1989 m.); Jasų karinio tribunolo teisėjas (1989–1990 m.); Jasų Alexandru Ioon Cuza universiteto profesorius (1990–2006 m.); stipendija specializuotis privatinės teisės srityje Reno universitete (1991–1992 m.); Jasų Petre Andrei universiteto docentas (1999–2002 m.); *Littoral Côte d'Opale* universiteto (LAB. RII) asocijuotasis profesorius (2006 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. sausio 12 d. iki 2010 m. lapkričio 26 d.

Alfred Dittrich
gimė 1950 m.; teisės studijos Erlangeno-Niurnbergo universitete (1970–1975 m.); *Rechtsreferendar* Niurnbergo aukštesniajame apygardos teisme (1975–1978 m.); Federalinės ekonomikos ministerijos administratorius (1978–1982 m.); Vokietijos Federacinės Respublikos nuolatinės atstovybės prie Europos Bendrijų administratorius (1982 m.); Federalinės ekonomikos ministerijos administratorius, atsakingas už Bendrijos ir konkurencijos teisės klausimus (1983–1992 m.); Teisingumo ministerijos departamento „Europos Sąjungos teisė" vadovas (1992–2007 m.); Vokietijos delegacijos Tarybos darbo grupėje „Teisingumo Teismas" vadovas; Federalinės vyriausybės atstovas daugelyje Europos Bendrijų Teisingumo Teismo nagrinėjamų bylų; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Santiago Soldevila Fragoso
gimė 1960 m.; Barselonos autonominio universiteto teisės diplomas (1983 m.); teisėjas (1985 m.); nuo 1992 m. teisėjas (specializacija – administraciniai ginčai) Kanarų salų Aukščiausiajame Teisme, Tenerifės Santa Kruse (1992 m. ir 1993 m.) ir *Audiencia Nacional* (Madridas, 1998 m. gegužės mėn.–2007 m. rugpjūčio mėn.), kur nagrinėjo bylas, susijusias su mokesčiais (PVM), Ūkio ministerijos bendraisiais norminiais teisės aktais ir sprendimais dėl valstybės pagalbos ar valdžios institucijų finansinės atsakomybės, taip pat bylas, susijusias su bet kokiu centrinių ekonomikos reguliavimo institucijų susitarimu bankininkystės, biržų, energetikos, draudimo ir konkurencijos srityse; Konstitucinio Teismo teisėjas (1993–1998 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Laurent Truchot
gimė 1962 m.; Paryžiaus politikos mokslų instituto diplomas (1984 m.); Nacionalinės teisėjų mokyklos absolventas (1986–1988 m.); Marselio apygardos teismo teisėjas (nuo 1988 m. sausio mėn. iki 1990 m. sausio mėn.); teisėjas, deleguotas į Teisingumo ministerijos Civilinių bylų ir kanceliarijos direktoratą (nuo 1990 m. sausio mėn. iki 1992 m. birželio mėn.); Ekonomikos, finansų ir pramonės ministerijos Generalinio konkurencijos, vartotojų ir sukčiavimo prevencijos direktorato skyriaus vadovo pavaduotojas, vėliau – skyriaus vadovas (nuo 1992 m. birželio mėn. iki 1994 m. rugsėjo mėn.); teisingumo ministro patarėjas techniniais klausimais (nuo 1994 m. rugsėjo mėn. iki 1995 m. gegužės mėn.); Nimo apygardos teismo teisėjas (nuo 1995 m. gegužės mėn. iki 1996 m. gegužės mėn.); teisės referentas Teisingumo Teismo generalinio advokato P. Léger kabinete (nuo 1996 m. gegužės mėn. iki 2001 m. gruodžio mėn.); Kasacinio teismo *conseiller référendaire* (nuo 2001 m. gruodžio mėn. iki 2007 m. rugpjūčio mėn.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Sten Frimodt Nielsen
gimė 1963 m.; Kopenhagos universiteto teisės diplomas (1988 m.); Užsienio reikalų ministerijos pareigūnas (1988–1991 m.); Kopenhagos universiteto tarptautinės ir Europos teisės dėstytojas (1988–1991 m.); Danijos nuolatinės atstovybės prie Jungtinių Tautų ambasados Niujorke sekretorius (1991–1994 m.); Užsienio reikalų ministerijos Teisės skyriaus pareigūnas (1994–1995 m.); Kopenhagos universiteto asocijuotasis profesorius (1995 m.); Ministro Pirmininko patarėjas, vėliau – pagrindinis patarėjas (1995–1998 m.); Danijos nuolatinės atstovybės prie Europos Sąjungos ministras patarėjas (1998–2001 m.); Ministro Pirmininko specialusis patarėjas teisės klausimais (2001–2002 m.); Ministro Pirmininko patarėjas teisės klausimais ir skyriaus vadovas (nuo 2002 m. kovo mėn. iki 2004 m. liepos mėn.); valstybės sekretoriaus pavaduotojas ir Ministro Pirmininko patarėjas teisės klausimais (nuo 2004 m. rugpjūčio mėn. iki 2007 m. rugpjūčio mėn.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2007 m. rugsėjo 17 d.

Kevin O'Higgins
gimė 1946 m.; Limeriko *Crescent* koledžo ir *Clongowes Wood* koledžo auklėtinis; studijos Dublino universitetiniame koledže (bakalauro laipsnis ir Europos Bendrijų teisės diplomas) ir *Kings Inns*; 1968 m. priimtas į Airijos advokatūrą; baristeris (1968–1982 m.); *Senior Counsel* (Airijos *Inner Bar*, 1982–1986 m.); Apygardos teismo teisėjas (1986–1997 m.); Airijos Aukščiausiojo Teismo teisėjas (1997–2008 m.); *Kings Inns bencher*; Airijos atstovas Europos teisėjų konsultacinėje taryboje (2000–2008 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2008 m. rugsėjo 15 d.

Heikki Kanninen
gimė 1952 m.; Helsinkio aukštųjų komercijos studijų mokyklos diplomas ir Helsinkio universiteto Teisės fakulteto diplomas; teisės referentas Suomijos aukščiausiajame administraciniame teisme; Teisinės apsaugos reformos viešosios administracijos srityje komiteto generalinis sekretorius; Aukščiausiojo administracinio teismo vyriausiasis administratorius; Administracinės teisenos reformos komiteto generalinis sekretorius, Teisingumo ministerijos Teisės aktų leidybos direktorato patarėjas; ELPA teismo kanclerio pavaduotojas; teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme; Vyriausiojo administracinio teismo teisėjas (1998–2005 m.); Pabėgėlių skundų komisijos narys; Suomijos teisminių institucijų tobulinimo komiteto pirmininko pavaduotojas; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d. iki 2009 m. spalio 6 d.; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Juraj Schwarcz
gimė 1952 m.; teisės mokslų daktaras (Bratislavos J. Komenskio universitetas, 1979 m.); įmonės patarėjas teisės klausimais (1975–1990 m.); kancleris, atsakingas už prekybos registrą prie Košicės miesto teismo (1991 m.); Košicės miesto teismo teisėjas (1992 m. sausio mėn.–spalio mėn.); Košicės apygardos teismo teisėjas ir kolegijos pirmininkas (1992 m. lapkričio mėn.–2009 m.); Slovakijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo komercinių bylų deleguotasis teisėjas (2004 m. spalio mėn.–2005 m. rugsėjo mėn.); Košicės apygardos teismo komercinių bylų kolegijos pirmininkas (2005 m. spalio mėn.–2009 m. rugsėjo mėn.); Košicės P. J. Šafariko universiteto Komercinės ir ekonominės teisės departamento nepriklausomas narys (1997–2009 m.); Teismų akademijos dėstytojų korpuso nepriklausomas narys (2005–2009 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2009 m. spalio 7 d.

Marc van der Woude
gimė 1960 m.; teisės diplomas (Groningeno universitetas, 1983 m.); studijos Europos koledže (1983–1984 m.); asistentas Europos koledže (1984–1986 m.); Leideno universiteto dėstytojas (1986–1987 m.); pranešėjas Europos Bendrijų Komisijos Konkurencijos generaliniame direktorate (1987–1989 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1989–1992 m.); politikos koordinatorius Europos Bendrijų Komisijos Konkurencijos generaliniame direktorate (1992–1993 m); Europos Bendrijų Komisijos Teisės tarnybos narys (1993–1995 m.); Briuselio advokatūros advokatas nuo 1995 m.; Roterdamo Erazmo universiteto profesorius nuo 2000 m.; daugelio publikacijų autorius; Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2010 m. rugsėjo 13 d.

Dimitrios Gratsias
gimė 1957 m.; Atėnų universiteto teisės diplomas (1980 m.); Paryžiaus I Panteono Sorbonos universitetas viešosios teisės magistro diplomas (1981 m); Bendrijos ir Europos studijų universitetinio centro (Paryžiaus I universitetas) sertifikatas (1982 m.); Valstybės tarybos jaunesnysis pareigūnas (1985–1992 m.); Valstybės tarybos vyresnysis pareigūnas (1992–2005 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisės referentas (1994–1996 m.); Graikijos aukščiausiojo specializuoto teismo asocijuotasis narys (1998 m. ir 1999 m.); Valstybės tarybos patarėjas (2005 m.); Specializuoto teisėjų patraukimo atsakomybėn teismo narys (2006 m.); Aukščiausiosios administracinių teismų tarybos narys (2008 m.); administracinių teismų inspektorius (2009–2010 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2010 m. spalio 25 d.

Andrei Popescu
gimė 1948 m.; Bukarešto universiteto teisės diplomas (1971 m.); pouniversitetinės tarptautinės darbo teisės ir Europos socialinės teisės studijos, Ženevos universitetas (1973–1974 m.); Bukarešto universiteto teisės mokslų daktaras (1980 m.); Bukarešto universiteto darbo teisės asistentas praktikantas (1971–1973 m.), asistentas (1974–1985 m.), vėliau – dėstytojas (1985–1990 m); Mokslo tyrimų instituto pagrindinis tyrinėtojas darbo ir socialinės politikos srityje (1990–1991 m.); Darbo ir socialinės apsaugos ministerijos generalinio direktoriaus pavaduotojas (1991–1992 m.), vėliau – direktorius (1992–1996 m.); Nacionalinio politikos ir administravimo mokslų instituto (Bukareštas) docentas (1997 m.), vėliau – profesorius (2000 m.); Europos integracijos reikalų ministerijos valstybės sekretorius (2001–2005 m.); Rumunijos įstatymų leidybos tarybos departamento vadovas (1996–2001 m. ir 2005–2009 m.); Rumunijos vyriausybės atstovas Europos Sąjungos teismuose (2009–2010 m.); Bendrojo Teismo teisėjas nuo 2010 m. lapkričio 26 d.

Emmanuel Coulon
gimė 1968 m.; teisės studijos (Paryžiaus Panteono-Aso universitetas); administravimo studijos (Paryžiaus Dofinės universitetas); Europos koledžas (1992 m.); išlaikė stojamąjį egzaminą į Regioninį Paryžiaus advokatų rengimo centrą; Briuselio advokatūros teisės verstis advokato veikla liudijimas; advokato praktika Briuselyje; atvirojo Europos Bendrijų Komisijos konkurso laimėtojas; Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo referentas (pirmininko A. Saggio kabinetas, 1996–1998 m.; pirmininko B. Vesterdorf kabinetas, 1998–2002 m.); Pirmosios instancijos teismo pirmininko kabineto vadovas (2003–2005 m.); Bendrojo Teismo kancleris nuo 2005 m. spalio 6 d.

2. Bendrojo Teismo sudėties pasikeitimai 2010 m.

2010 m. rugsėjo 13 d. iškilmingas posėdis

2010 m. birželio 23 d. ir 2010 m. liepos 8 d. sprendimais valstybių narių vyriausybių atstovai naujai kadencijai nuo 2010 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. rugpjūčio 31 d. paskyrė Bendrojo Teismo teisėjus Marc Jaeger, Josef Azizi, Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro, Ottó Czúcz, Irena Wiszniewska-Białecka, Franklin Dehousse, Küllike Jürimäe, Savvas S. Papasavvas, Sten Frimodt Nielsen, Heikki Kanninen ir Juraj Schwarcz.

Vietoj teisėjo Arjen W. H. Meij valstybių narių vyriausybių atstovai 2010 m. liepos 8 d. sprendimu Bendrojo Teismo teisėju laikotarpiui nuo 2010 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. rugpjūčio 31 d. paskyrė Marc van der Woude.

2010 m. spalio 25 d. iškilmingas posėdis

2010 m. spalio 21 d. sprendimu valstybių narių vyriausybių atstovai kadencijai nuo 2010 m. spalio 25 d. iki 2016 m. rugpjūčio 31 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo teisėju paskyrė Dimitrios Grasias, kuris pakeitė Mihalis Vilaras.

2010 m. lapkričio 26 d. iškilmingas posėdis

2010 m. lapkričio 18 d. sprendimu valstybių narių vyriausybių atstovai laikotarpiui nuo 2010 m. lapkričio 26 d. iki 2016 m. rugpjūčio 31 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo teisėju paskyrė Andrei Popescu, kuris pakeitė Valeriu M. Ciucă.

3. Vyresniškumo tvarka

Nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2010 m. rugsėjo 14 d.

M. JAEGER, teismo pirmininkas
J. AZIZI, kolegijos pirmininkas
A. W. H. MEIJ, kolegijos pirmininkas
M. VILARAS, kolegijos pirmininkas
N. J. FORWOOD, kolegijos pirmininkas
M. E. MARTINS RIBEIRO, kolegijos pirmininkė
O. CZÚCZ, kolegijos pirmininkas
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kolegijos pirmininkė
I. PELIKÁNOVÁ, kolegijos pirmininkė
F. DEHOUSSE, teisėjas
E. CREMONA, teisėja
V. VADAPALAS, teisėjas
K. JÜRIMÄE, teisėja
I. LABUCKA, teisėja
S. PAPASAVVAS, teisėjas
E. MOAVERO MILANESI, teisėjas
N. WAHL, teisėjas
M. PREK, teisėjas
T. TCHIPEV, teisėjas
V. M. CIUCĂ, teisėjas
A. DITTRICH, teisėjas
S. SOLDEVILA FRAGOSO, teisėjas
L. TRUCHOT, teisėjas
S. FRIMODT NIELSEN, teisėjas
K. O'HIGGINS, teisėjas
H. KANNINEN, teisėjas
J. SCHWARCZ, teisėjas

E. COULON, kancleris

Nuo 2010 m. rugsėjo 15 d. iki 2010 m. spalio 24 d.

M. JAEGER, teismo pirmininkas
J. AZIZI, kolegijos pirmininkas
N. J. FORWOOD, kolegijos pirmininkas
O. CZÚCZ, kolegijos pirmininkas
I. PELIKÁNOVÁ, kolegijos pirmininkė
S. PAPASAVVAS, kolegijos pirmininkas
E. MOAVERO MILANESI, kolegijos pirmininkas
A. DITTRICH, kolegijos pirmininkas
L. TRUCHOT, kolegijos pirmininkas
M. VILARAS, teisėjas
M. E. MARTINS RIBEIRO, teisėja
F. DEHOUSSE, teisėjas
E. CREMONA, teisėja
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, teisėja
V. VADAPALAS, teisėjas
K. JÜRIMÄE, teisėja
I. LABUCKA, teisėja
N. WAHL, teisėjas
M. PREK, teisėjas
V. M. CIUCĂ, teisėjas
S. SOLDEVILA FRAGOSO, teisėjas
S. FRIMODT NIELSEN, teisėjas
K. O'HIGGINS, teisėjas
H. KANNINEN, teisėjas
J. SCHWARCZ, teisėjas
M. van der WOUDE, teisėjas

E. COULON, kancleris

Nuo 2010 m. spalio 25 d. iki 2010 m. lapkričio 25 d.

M. JAEGER, teismo pirmininkas
J. AZIZI, kolegijos pirmininkas
N. J. FORWOOD, kolegijos pirmininkas
O. CZÚCZ, kolegijos pirmininkas
I. PELIKÁNOVÁ, kolegijos pirmininkė
S. PAPASAVVAS, kolegijos pirmininkas
E. MOAVERO MILANESI, kolegijos pirmininkas
A. DITTRICH, kolegijos pirmininkas
L. TRUCHOT, kolegijos pirmininkas
M. E. MARTINS RIBEIRO, teisėja
F. DEHOUSSE, teisėjas
E. CREMONA, teisėja
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, teisėja
V. VADAPALAS, teisėjas
K. JÜRIMÄE, teisėja
I. LABUCKA, teisėja
N. WAHL, teisėjas
M. PREK, teisėjas
V. M. CIUCĂ, teisėjas
S. SOLDEVILA FRAGOSO, teisėjas
S. FRIMODT NIELSEN, teisėjas
K. O'HIGGINS, teisėjas
H. KANNINEN, teisėjas
J. SCHWARCZ, teisėjas
M. van der WOUDE, teisėjas
D. GRATSIAS, teisėjas

E. COULON, kancleris

Nuo 2010 m. lapkričio 26 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d.

M. JAEGER, teismo pirmininkas
J. AZIZI, kolegijos pirmininkas
N. J. FORWOOD, kolegijos pirmininkas
O. CZÚCZ, kolegijos pirmininkas
I. PELIKÁNOVÁ, kolegijos pirmininkė
S. PAPASAVVAS, kolegijos pirmininkas
E. MOAVERO MILANESI, kolegijos pirmininkas
A. DITTRICH, kolegijos pirmininkas
L. TRUCHOT, kolegijos pirmininkas
M. E. MARTINS RIBEIRO, teisėja
F. DEHOUSSE, teisėjas
E. CREMONA, teisėja
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, teisėja
V. VADAPALAS, teisėjas
K. JÜRIMÄE, teisėja
I. LABUCKA, teisėja
N. WAHL, teisėjas
M. PREK, teisėjas
S. SOLDEVILA FRAGOSO, teisėjas
S. FRIMODT NIELSEN, teisėjas
K. O'HIGGINS, teisėjas
H. KANNINEN, teisėjas
J. SCHWARCZ, teisėjas
M. van der WOUDE, teisėjas
D. GRATSIAS, teisėjas
A. POPESCU, teisėjas

E. COULON, kancleris

4. Buvę Bendrojo Teismo nariai

Edward David Alexander Ogilvy (1989–1992)
Yeraris Christos (1989–1992)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995), pirmininkas 1989–1995
Biancarelli Jacques (1989–1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989–1996)
Schintgen Romain Alphonse (1989–1996)
Kirschner Heinrich (1989–1997)
Saggio Antonio (1989–1998), pirmininkas 1995–1998
Briët Cornelis Paulus (1989–1998)
Lenaerts Koen (1989–2003)
Vesterdorf Bo (1989–2007), pirmininkas 1998–2007
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989–2007)
Kalogeropoulos Andreas (1992–1998)
Bellamy Christopher William (1992–1999)
Potocki André (1995–2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995–2003)
Lindh Pernilla (1995–2006)
Tiili Virpi (1995–2009)
Cooke John D. (1996–2008)
Pirrung Jörg (1997–2007)
Mengozzi Paolo (1998–2006)
Meij Arjen W. H. (1998–2010)
Vilaras Mihalis (1998–2010)
Legal Hubert (2001–2007)
Trstenjak Verica (2004–2006)
Šváby Daniel (2004–2009)
Tchipev Teodor (2007–2010)
Ciucă Valeriu M. (2007–2010)

Pirmininkai

Da Cruz Vilaça José Luis (1989–1995)
Saggio Antonio (1995–1998)
Vesterdorf Bo (1998–2007)

Kancleris

Jung Hans (1989–2005)

C – Bendrojo Teismo teisminės veiklos statistika

Bendrieji Bendrojo Teismo veiklos duomenys

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2006–2010)

Gautos bylos

2. Procedūrų pobūdis (2006–2010)
3. Ieškinių rūšys (2006–2010)
4. Ieškinio dalykas (2006–2010)

Baigtos bylos

5. Procedūrų pobūdis (2006–2010)
6. Ieškinio dalykas (2010)
7. Ieškinio dalykas (2006–2010) (sprendimai ir nutartys)
8. Teismo sudėtys (2006–2010)
9. Proceso trukmė mėnesiais (2006–2010) (sprendimai ir nutartys)

Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos

10. Procedūrų pobūdis (2006–2010)
11. Ieškinio dalykas (2006–2010)
12. Teismo sudėtys (2006–2010)

Kita

13. Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (2006–2010)
14. Pagreitintos procedūros (2006–2010)
15. Teisingumo Teismui apskųsti Bendrojo Teismo sprendimai (1989–2010)
16. Teisingumo Teismui pateiktų apeliacinių skundų pasiskirstymas pagal procedūros pobūdį (2006–2010)
17. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2010) (sprendimai ir nutartys)
18. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2006–2010) (sprendimai ir nutartys)
19. Raida (1989–2010) (gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos)

1. *Bendrieji Bendrojo Teismo veiklos duomenys –* Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2006–2010)[1]

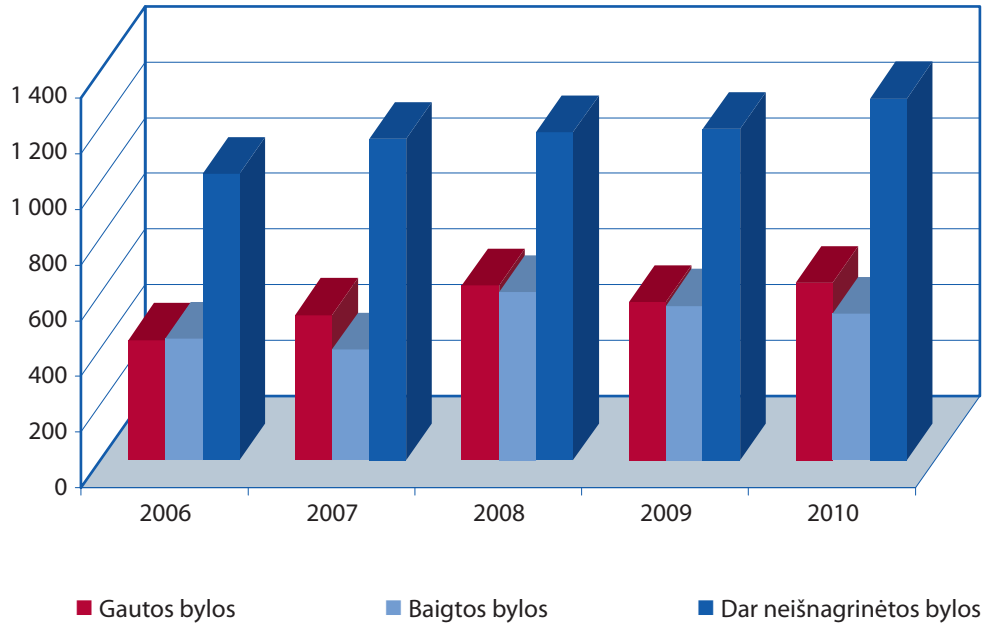

	2006	2007	2008	2009	2010
Gautos bylos	432	522	629	568	636
Baigtos bylos	436	397	605	555	527
Dar neišnagrinėtos bylos	1 029	1 154	1 178	1 191	1 300

[1] Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, šioje lentelėje ir kituose puslapiuose pateikiamose lentelėse atsižvelgta ir į specialias procedūras.

Specialiomis procedūromis laikomi: procesas dėl priimto už akių sprendimo panaikinimo (Teisingumo Teismo statuto 41 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 122 straipsnis), procesas pagal trečiojo asmens skundą (Teisingumo Teismo statuto 42 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 123 straipsnis), sprendimo peržiūrėjimas (Teisingumo Teismo statuto 44 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 125 straipsnis), sprendimo išaiškinimas (Teisingumo Teismo statuto 43 straipsnis, Bendrojo Teismo procedūros reglamento 129 straipsnis), atlygintinų išlaidų nustatymas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 92 straipsnis), nemokamos teisinės pagalbos suteikimas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 96 straipsnis), sprendimo ištaisymas (Bendrojo Teismo procedūros reglamento 84 straipsnis).

2. *Gautos bylos* – Procedūrų pobūdis (2006–2010)

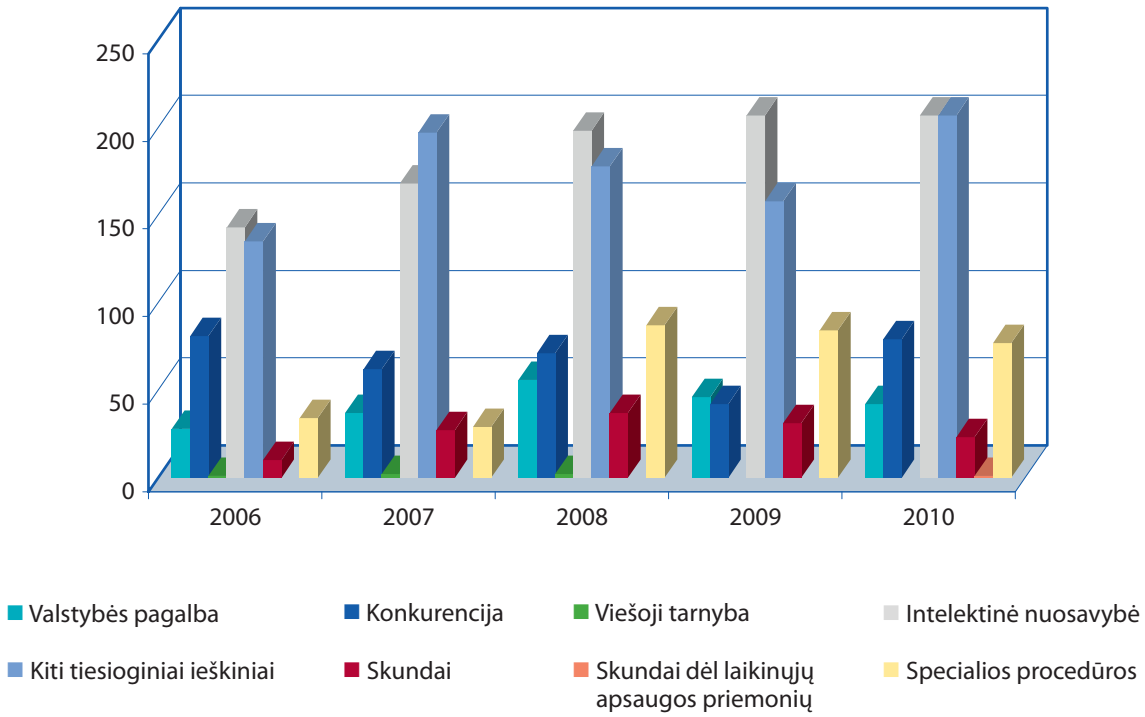

	2006	2007	2008	2009	2010
Valstybės pagalba	28	37	56	46	42
Konkurencija	81	62	71	42	79
Viešoji tarnyba	1	2	2		
Intelektinė nuosavybė	143	168	198	207	207
Kiti tiesioginiai ieškiniai	135	197	178	158	207
Skundai	10	27	37	31	23
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių					1
Specialios procedūros	34	29	87	84	77
Iš viso	**432**	**522**	**629**	**568**	**636**

3. *Gautos bylos* – Ieškinio dalykinė sritis (2006–2010)

Pasiskirstymas 2010 m.

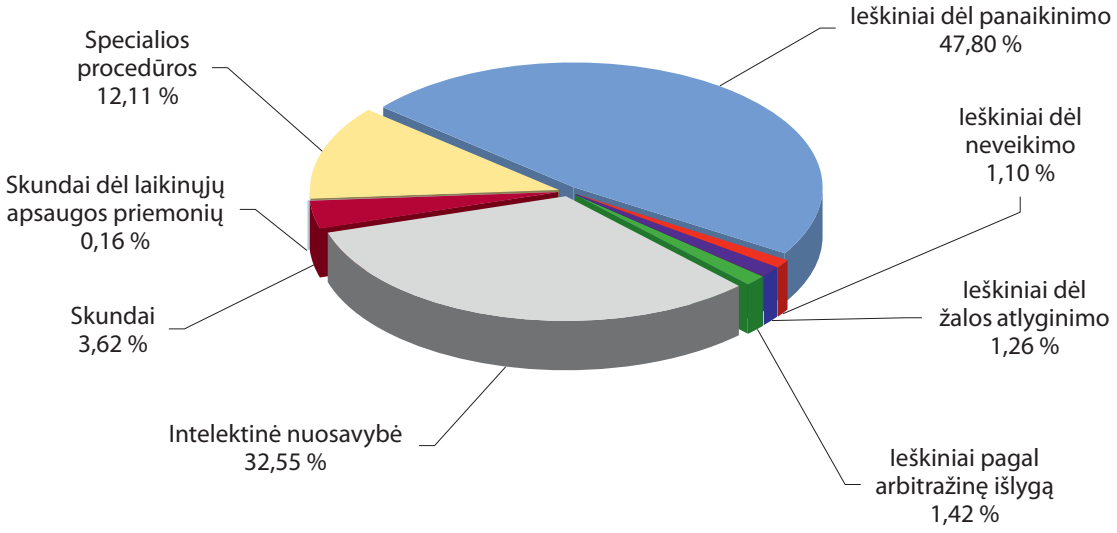

	2006	2007	2008	2009	2010
Ieškiniai dėl panaikinimo	223	251	269	214	304
Ieškiniai dėl neveikimo	4	12	9	7	7
Ieškiniai dėl žalos atlyginimo	9	27	15	13	8
Ieškiniai pagal arbitražinę išlygą	8	6	12	12	9
Intelektinė nuosavybė	143	168	198	207	207
Viešoji tarnyba	1	2	2		
Skundai	10	27	37	31	23
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių					1
Specialios procedūros	34	29	87	84	77
Iš viso	**432**	**522**	**629**	**568**	**636**

4. *Gautos bylos* – Ieškinio dalykinė sritis (2006–2010)[1]

	2006	2007	2008	2009	2010
Aplinka	9	27	7	4	15
Arbitražinė išlyga	8	6	12	12	9
Bendra užsienio ir saugumo politika					1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH)					8
Ekonominė ir pinigų politika	2				4
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	16	17	6	6	24
Energetika				2	
Europos Sąjungos išorės veiksmas	2	1	2	5	1
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	1	1		1	
Įmonių teisė	1			1	
Institucinė teisė	12	19	23	32	17
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	145	168	198	207	207
Įsisteigimo laisvė			1		
Konkurencija	81	62	71	42	79
Kultūra	1	1		1	
Laisvas asmenų judėjimas	4	4	1	1	1
Laisvas prekių judėjimas	1	1	1	1	
Laisvė teikti paslaugas	1		3	4	1
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė		3	3	2	
Mokesčiai	1	2			1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas		4		6	3
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	2	5	1	5	4
Naujų valstybių įstojimas				1	
Prekybos politika	18	9	10	8	9
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	5	12	7	7	21
Socialinė politika	2	5	6	2	4
Susipažinimas su dokumentais	4	11	22	15	19
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas		1			
Teisės aktų derinimas		1			
Transportas	1	4	1		1
Valstybės pagalba	28	37	55	46	42
Vartotojų apsauga			2		
Viešieji pirkimai	14	11	31	19	15
Visuomenės sveikata	1	1	2	2	4
Žemės ūkis	26	46	14	19	24
Žuvininkystės politika		5	23	1	19
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	**386**	**464**	**502**	**452**	**533**
Iš viso pagal AP sutartį			**1**		
Iš viso pagal AE sutartį	**1**				**1**
Pareigūnų tarnybos nuostatai	11	29	39	32	25
Specialios procedūros	34	29	87	84	77
IŠ VISO BENDRAI	**432**	**522**	**629**	**568**	**636**

[1] Dėl 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusios Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) buvo pakeista ieškinio dalykinių sričių rodyklė. Atitinkamai pakeisti ir duomenys, apibūdinantys 2006–2009 m. laikotarpį.

5. *Baigtos bylos* – Procedūrų pobūdis (2006–2010)

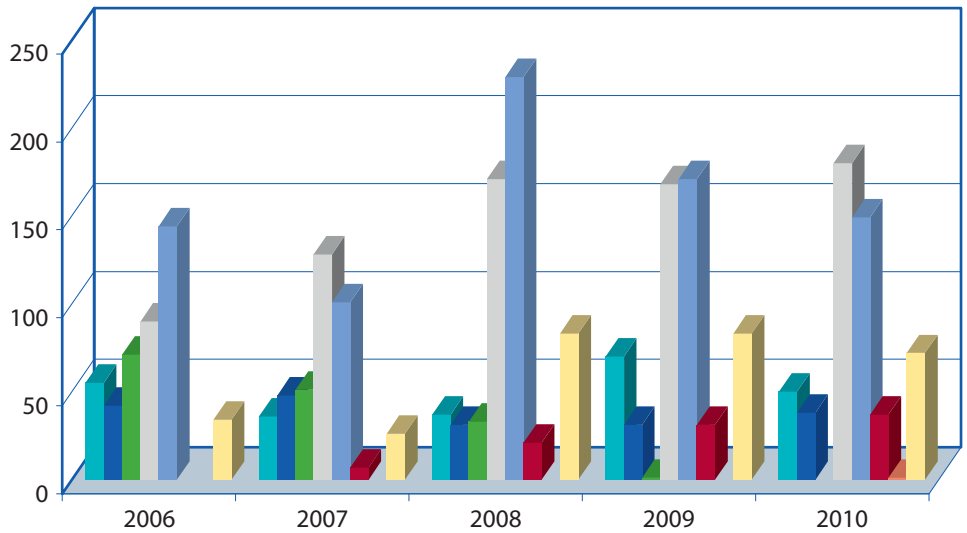

Valstybės pagalba | Konkurencija | Viešoji tarnyba | Intelektinė nuosavybė
Kiti tiesioginiai ieškiniai | Skundai | Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių | Specialios procedūros

	2006	2007	2008	2009	2010
Valstybės pagalba	55	36	37	70	50
Konkurencija	42	48	31	31	38
Viešoji tarnyba	71	51	33	1	
Intelektinė nuosavybė	90	128	171	168	180
Kiti tiesioginiai ieškiniai	144	101	229	171	149
Skundai		7	21	31	37
Skundai dėl laikinųjų apsaugos priemonių					1
Specialios procedūros	34	26	83	83	72
Iš viso	**436**	**397**	**605**	**555**	**527**

6. *Baigtos bylos* – Ieškinio dalykinė sritis (2010)[1]

	Sprendimai	Nutartys	Iš viso
Aplinka	2	4	6
Arbitražinė išlyga	10	2	12
Ekonominė ir pinigų politika		2	2
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	1	1	2
Energetika		2	2
Europos Sąjungos išorės veiksmas	1	3	4
Įmonių teisė		1	1
Institucinė teisė	9	17	26
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	132	48	180
Konkurencija	26	12	38
Laisvė teikti paslaugas		2	2
Mokesčiai		1	1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	2	1	3
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	1	3	4
Prekybos politika	8		8
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	8	2	10
Socialinė politika	1	5	6
Susipažinimas su dokumentais	14	7	21
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas	1		1
Transportas	1	1	2
Valstybės pagalba	28	22	50
Vartotojų apsauga		2	2
Viešieji pirkimai	10	6	16
Visuomenės sveikata	2		2
Žemės ūkis	9	7	16
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	**266**	**151**	**417**
Pareigūnų tarnybos nuostatai	22	16	38
Specialios procedūros		72	72
IŠ VISO BENDRAI	**288**	**239**	**527**

[1] Dėl 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusios Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) buvo pakeista ieškinio dalykinių sričių rodyklė. Atitinkamai pakeisti ir duomenys, apibūdinantys 2006–2009 m. laikotarpį.

7. *Baigtos bylos* – Ieškinio dalykinė sritis (2006–2010)[1] (sprendimai ir nutartys)

	2006	2007	2008	2009	2010
Aplinka	11	10	17	9	6
Arbitražinė išlyga	5	10	9	10	12
Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis	2				
Ekonominė ir pinigų politika	1	1	1		2
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	6	5	42	3	2
Energetika					2
Europos Sąjungos išorės veiksmas	5	4	2		4
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	4		2	2	
Įmonių teisė	1	1			1
Institucinė teisė	8	10	22	20	26
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	91	129	171	169	180
Įsisteigimo laisvė			1		
Konkurencija	42	38	31	31	38
Kultūra			1	2	
Laisvas asmenų judėjimas	4	4	2	1	
Laisvas prekių judėjimas			2	3	
Laisvė teikti paslaugas	2	1		2	2
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė		2	1	3	
Mokesčiai	1		2		1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1	1	1	1	3
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	2	3	6	10	4
Naujų valstybių įstojimas	1			1	
Pramonės politika		1			
Prekybos politika	13	4	12	6	8
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	4	3	6	8	10
Socialinė politika	5	4	2	6	6
Susipažinimas su dokumentais	7	7	15	6	21
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas					1
Teisės aktų derinimas		1	1		
Transportas	2	1	3		2
Valstybės pagalba	54	36	37	70	50
Vartotojų apsauga					2
Viešieji pirkimai	4	7	26	12	16
Visuomenės sveikata	3	2	1	1	2
Žemės ūkis	27	13	48	46	16
Žuvininkystės politika	24	4	4	17	
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	**330**	**302**	**468**	**439**	**417**
Iš viso pagal AP sutartį	**1**	**10**			
Iš viso pagal AE sutartį		**1**		**1**	
Pareigūnų tarnybos nuostatai	71	58	54	32	38
Specialios procedūros	34	26	83	83	72
IŠ VISO BENDRAI	**436**	**397**	**605**	**555**	**527**

[1] Dėl 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusios Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) buvo pakeista ieškinio dalykinių sričių rodyklė. Atitinkamai pakeisti ir duomenys, apibūdinantys 2006–2009 m. laikotarpį.

8. *Baigtos bylos* – Teismo sudėtys (2006–2010)

Pasiskirstymas 2010 m.

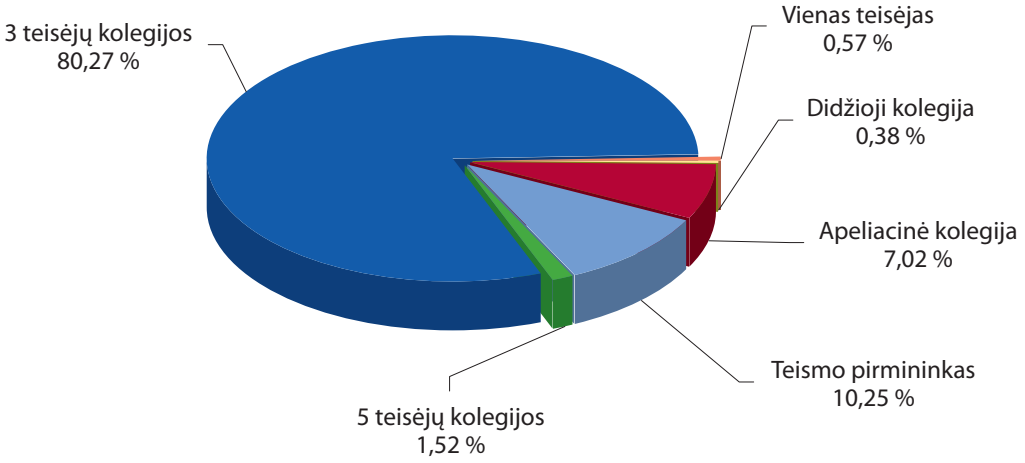

	2006			2007			2008			2009			2010		
	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso	Sprendimai	Nutartys	Iš viso
Didžioji kolegija				2		2								2	2
Apeliacinė kolegija				3	4	7	16	10	26	20	11	31	22	15	37
Teismo pirmininkas		19	19		16	16		52	52		50	50		54	54
5 teisėjų kolegijos	22	33	55	44	8	52	15	2	17	27	2	29	8		8
3 teisėjų kolegijos	198	157	355	196	122	318	228	282	510	245	200	445	255	168	423
Vienas teisėjas	7		7	2		2							3		3
Iš viso	**227**	**209**	**436**	**247**	**150**	**397**	**259**	**346**	**605**	**292**	**263**	**555**	**288**	**239**	**527**

9. *Baigtos bylos* – Proceso trukmė mėnesiais (2006–2010)[1]
(sprendimai ir nutartys)

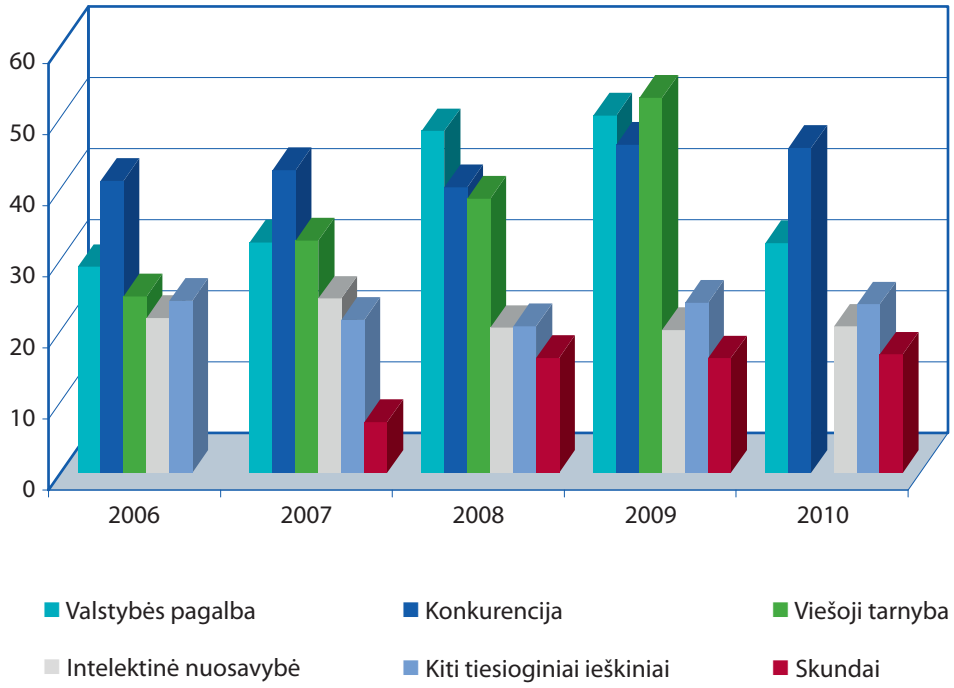

	2006	2007	2008	2009	2010
Valstybės pagalba	29,0	32,4	48,1	50,3	32,4
Konkurencija	41,1	42,6	40,2	46,2	45,7
Viešoji tarnyba	24,8	32,7	38,6	52,8	
Intelektinė nuosavybė	21,8	24,5	20,4	20,1	20,6
Kiti tiesioginiai ieškiniai	24,2	21,5	20,6	23,9	23,7
Skundai		7,1	16,1	16,1	16,6

[1] Apskaičiuojant vidutinę proceso trukmę neatsižvelgta į bylas, kuriose priimtas tarpinis sprendimas, specialias procedūras, skundus dėl laikinųjų apsaugos priemonių, Teisingumo Teismo perduotas bylas perskirsčius kompetenciją tarp jo ir Bendrojo Teismo ir į pastarojo teismo perduotas bylas pradėjus veikti Tarnautojų teismui.

Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

10. *Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos* – Procedūrų pobūdis (2006–2010)

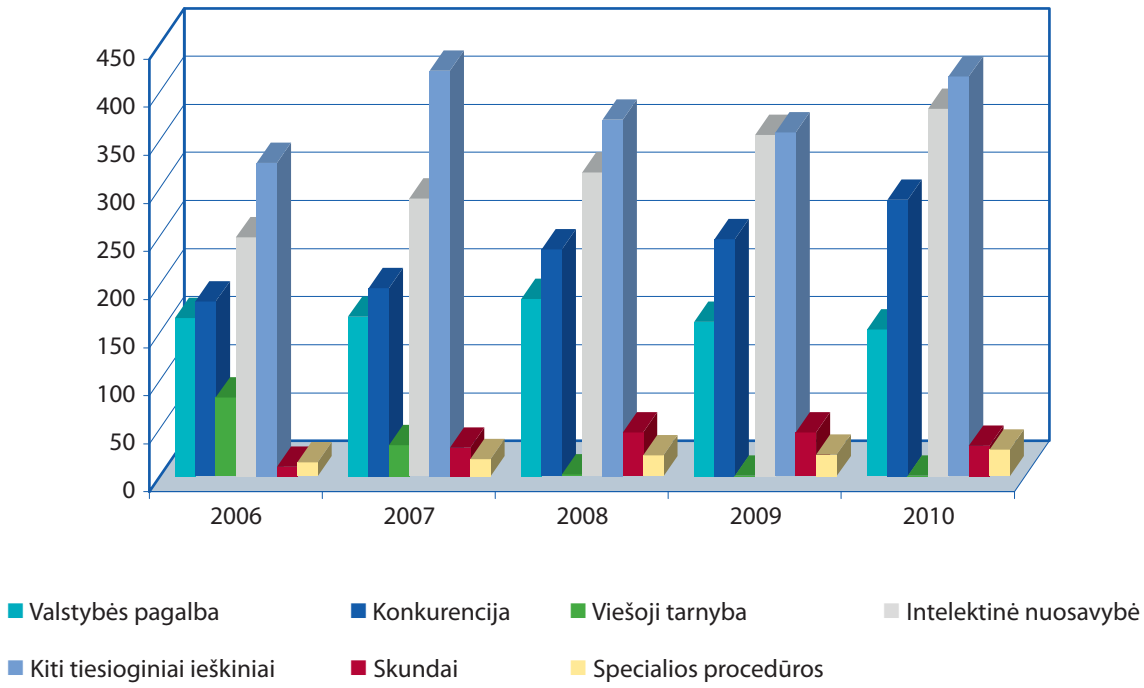

	2006	2007	2008	2009	2010
Valstybės pagalba	165	166	185	161	153
Konkurencija	182	196	236	247	288
Viešoji tarnyba	82	33	2	1	1
Intelektinė nuosavybė	249	289	316	355	382
Kiti tiesioginiai ieškiniai	326	422	371	358	416
Skundai	10	30	46	46	32
Specialios procedūros	15	18	22	23	28
Iš viso	**1 029**	**1 154**	**1 178**	**1 191**	**1 300**

11. *Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos* – Ieškinio dalykinė sritis (2006–2010)[1]

	2006	2007	2008	2009	2010
Aplinka	23	40	30	25	34
Arbitražinė išlyga	21	17	20	22	19
Bendra užsienio ir saugumo politika					1
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH)					8
Ekonominė ir pinigų politika	2	1			2
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	37	49	13	16	38
Energetika				2	
Europos Sąjungos išorės veiksmas	6	3	3	8	5
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)	4	5	3	2	2
Įmonių teisė	1			1	
Institucinė teisė	19	28	29	41	32
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	251	290	317	355	382
Konkurencija	172	196	236	247	288
Kultūra	1	2	1		
Laisvas asmenų judėjimas	3	3	2	2	3
Laisvas prekių judėjimas	2	3	2		
Laisvė teikti paslaugas	1		3	5	4
Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė		1	3	2	2
Mokesčiai		2			
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	1	4	3	8	8
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	14	16	11	6	6
Pramonės politika	1				
Prekybos politika	28	33	31	33	34
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)	9	18	19	18	29
Socialinė politika	5	6	10	6	4
Susipažinimas su dokumentais	24	28	35	44	42
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas		1	1	1	
Teisės aktų derinimas	1	1			
Transportas	1	4	2	2	1
Valstybės pagalba	165	166	184	160	152
Vartotojų apsauga	1	1	3	3	1
Viešieji pirkimai	25	29	34	41	40
Visuomenės sveikata	3	2	3	4	6
Žemės ūkis	85	118	84	57	65
Žuvininkystės politika	4	5	24	8	27
Iš viso pagal EB sutartį / SESV	**910**	**1 072**	**1 106**	**1 119**	**1 235**
Iš viso pagal AP sutartį	**10**		**1**	**1**	**1**
Iš viso pagal AE sutartį	**2**	**1**	**1**		**1**
Pareigūnų tarnybos nuostatai	92	63	48	48	35
Specialios procedūros	15	18	22	23	28
IŠ VISO BENDRAI	**1 029**	**1 154**	**1 178**	**1 191**	**1 300**

[1] Dėl 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusios Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) buvo pakeista ieškinio dalykinių sričių rodyklė. Atitinkamai pakeisti ir duomenys, apibūdinantys 2006–2009 m. laikotarpį.

12. *Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos* – Teismo sudėtys (2006–2010)

Pasiskirstymas 2010 m.

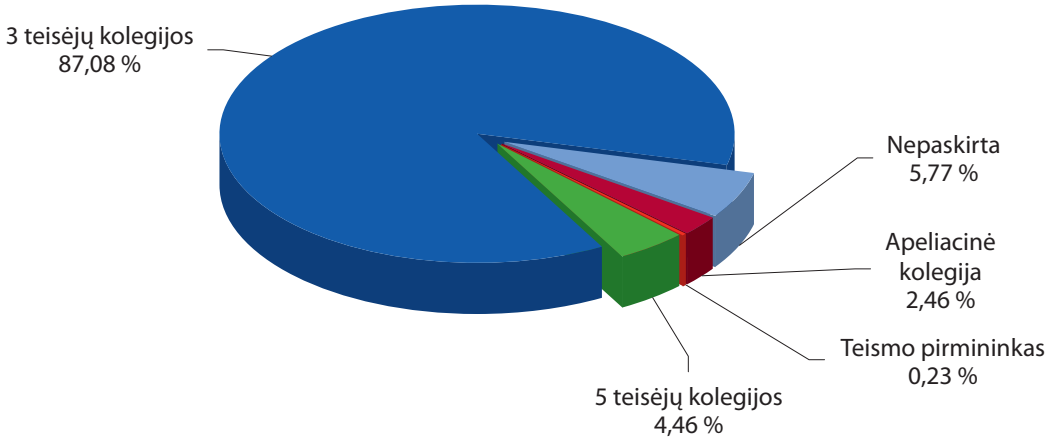

	2006	2007	2008	2009	2010
Didžioji kolegija	2				
Apeliacinė kolegija	10	30	46	46	32
Teismo pirmininkas	1				3
5 teisėjų kolegijos	117	75	67	49	58
3 teisėjų kolegijos	825	971	975	1 019	1 132
Vienas teisėjas	2			2	
Nepaskirta	72	78	90	75	75
Iš viso	**1 029**	**1 154**	**1 178**	**1 191**	**1 300**

13. *Kita* – Prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (2006–2010)

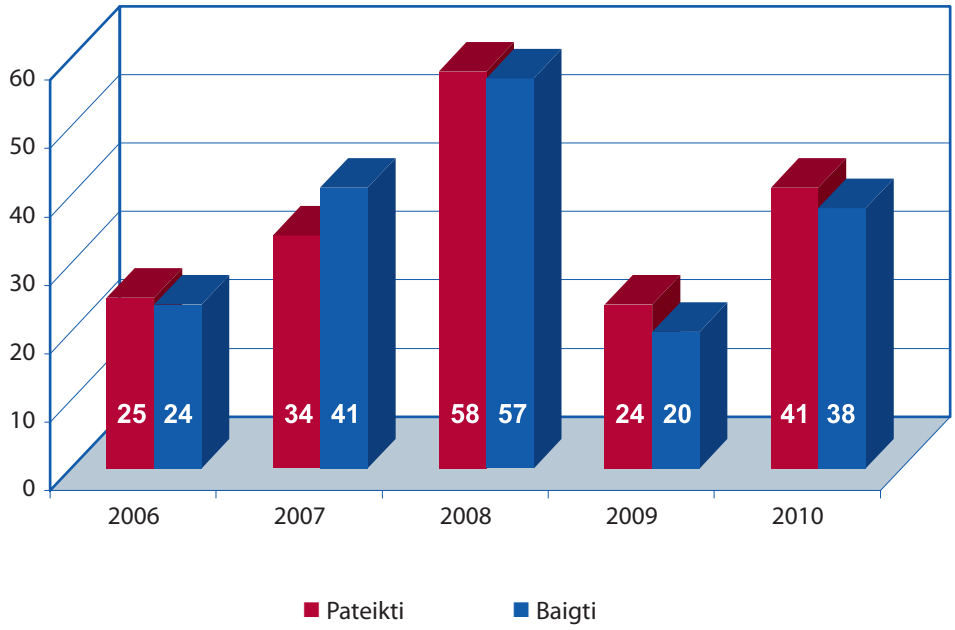

Pasiskirstymas 2010 m.

	Pateikti prašymai	Išnagrinėti prašymai	Sprendimo esmė		
			Netenkinti	Tenkinti	Išbraukti iš registro / Nereikia priimti sprendimo
Aplinka	2	3	3		
Arbitražinė išlyga	1	2	2		
Bendra užsienio ir saugumo politika	1	1	1		
Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH)	1	1	1		
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda	2	2	2		
Europos Sąjungos išorės veiksmas	1	1	1		
Institucinė teisė	8	8	6		2
Konkurencija	8	4	3		1
Mokslo tyrimai, technologijų plėtra bei kosmosas	2	2	2		
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas		1	1		
Pareigūnų tarnybos nuostatai	2	2		1	1
Valstybės pagalba	7	2	2		
Viešieji pirkimai	3	5	5		
Žemės ūkis	3	4	1	2	1
Iš viso	**41**	**38**	**30**	**3**	**5**

14. *Kita* – Pagreitintos procedūros (2006–2010)[1 2]

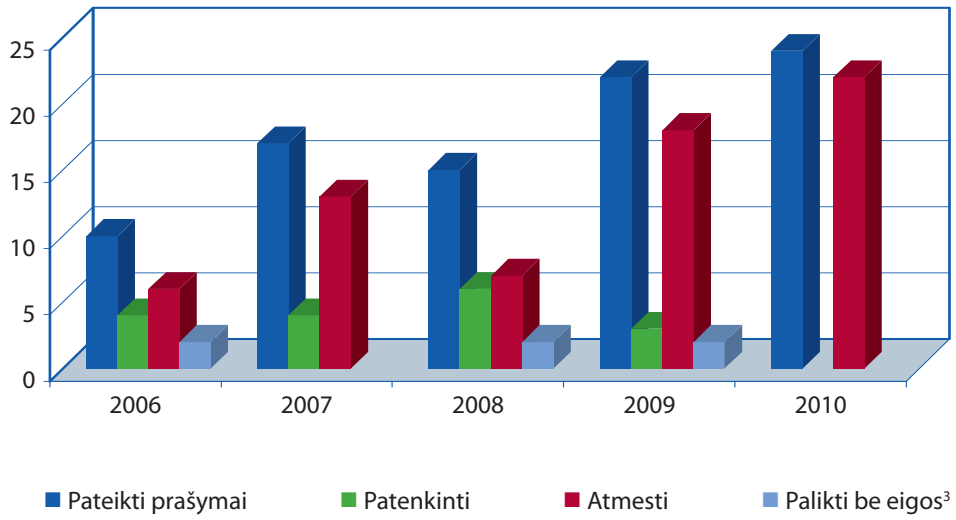

	2006				2007				2008				2009				2010			
	Pateikti prašymai	**Sprendimo esmė**			**Pateikti prašymai**	**Sprendimo esmė**			**Pateikti prašymai**	**Sprendimo esmė**			**Pateikti prašymai**	**Sprendimo esmė**			**Pateikti prašymai**	**Sprendimo esmė**		
		Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos[3]		Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos[3]		Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos[3]		Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos[3]		Patenkinti	Atmesti	Palikti be eigos[3]
Aplinka	2	1	1		7	1	6						1			1				
Arbitražinė išlyga									1			1								
Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda																	1		1	
Europos Sąjungos išorės veiksmas																	1		1	
Finansinės nuostatos (biudžetas, finansinė perspektyva, nuosavi ištekliai, kova su sukčiavimu)				2																
Institucinė teisė									1			1	1		1					
Konkurencija	4	2	2		1		1		1		1		2		2		3		3	
Laisvė teikti paslaugas													1	1						
Pareigūnų tarnybos nuostatai									1					1						
Prekybos politika					2	1				1			2		2					
Procedūra													1		1					
Ribojamosios priemonės (Išorės veiksmai)					3	2	1		4	4			5	1	2	1	10		10	
Susipažinimas su dokumentais					1		1		2		2		4		4					
Valstybės pagalba	1				1		2		1		1						7		5	
Viešieji pirkimai					2		1		3	1	3		2		2		2		2	
Visuomenės sveikata													1		1					
Žemės ūkis	3	1	3				1		1				2		3					
Iš viso	**10**	**4**	**6**	**2**	**17**	**4**	**13**	**0**	**15**	**6**	**7**	**2**	**22**	**3**	**18**	**2**	**24**	**0**	**22**	**0**

[1] Byla Bendrajame Teisme gali būti sprendžiama taikant pagreitintą procedūrą pagal Procedūros reglamento 76a straipsnį. Ši nuostata taikoma nuo 2001 m. vasario 1 d.

[2] Dėl 2009 m. gruodžio 1 d. įsigaliojusios Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) buvo pakeista ieškinio dalykinių sričių rodyklė. Atitinkamai pakeisti ir duomenys, apibūdinantys 2006–2009 m. laikotarpį.

[3] „Palikti be eigos“ kategorijai priskiriami atvejai, kai atsiimtas prašymas, atsisakyta ieškinio arba kai ieškinys išspręstas nutartimi dar prieš prašymo dėl pagreitintos procedūros nagrinėjimą.

15. *Kita* – Teisingumo Teismui apskųsti Bendrojo Teismo sprendimai (1989–2010)

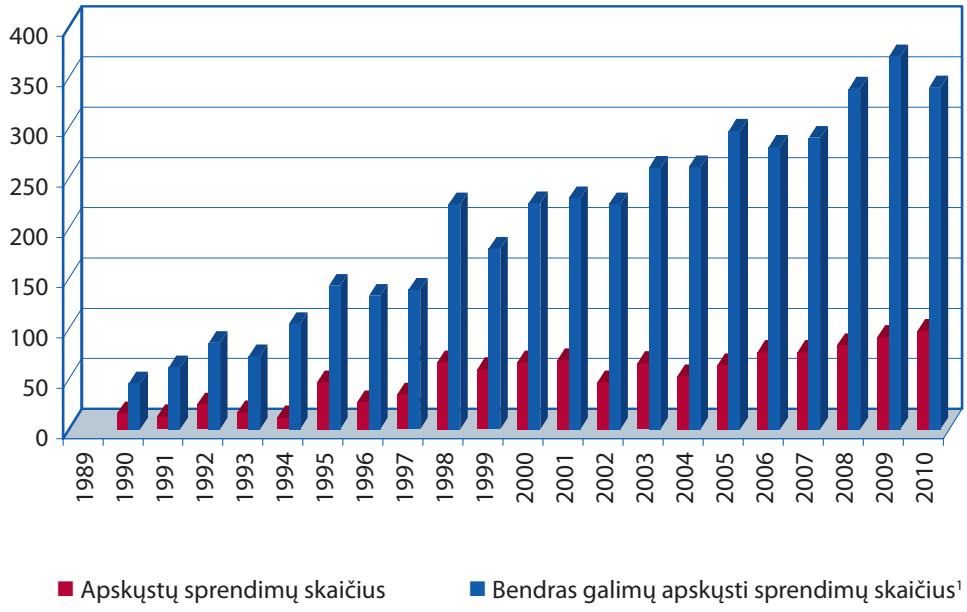

	Apskųstų sprendimų skaičius	Bendras galimų apskųsti sprendimų skaičius[1]	Apskųstų sprendimų procentinė išraiška
1989			
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	224	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	77	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	340	29 %

[1] Galimi apskųsti sprendimai – teismo sprendimai, taip pat nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių, prašymo leisti įstoti į bylą atmetimo ir proceso užbaigimo kitais nei bylos išbraukimo iš registro ar perdavimo kitam teismui pagrindais, kurių apskundimo terminas pasibaigė arba kurie buvo apskųsti.

16. *Kita* – Teisingumo Teismui pateiktų apeliacinių skundų pasiskirstymas pagal procedūros pobūdį (2006–2010)

	2006			2007			2008			2009			2010		
	Skundai	Galimi apskųsti sprendimai	**Skundai %**	Skundai	Galimi apskųsti sprendimai	**Skundai %**	Skundai	Galimi apskųsti sprendimai	**Skundai %**	Skundai	Galimi apskųsti sprendimai	**Skundai %**	Skundai	Galimi apskųsti sprendimai	**Skundai %**
Valstybės pagalba	5	21	**24 %**	11	30	**37 %**	4	19	**21 %**	23	51	**45 %**	17	35	**49 %**
Konkurencija	14	41	**34 %**	13	33	**39 %**	7	26	**27 %**	11	45	**24 %**	15	33	**45 %**
Viešoji tarnyba	13	62	**21 %**	10	53	**19 %**	9	31	**29 %**	1	3	**33 %**			
Intelektinė nuosavybė	18	62	**29 %**	14	64	**22 %**	24	105	**23 %**	25	153	**16 %**	32	140	**23 %**
Kiti tiesioginiai ieškiniai	27	95	**28 %**	29	110	**26 %**	40	158	**25 %**	32	119	**27 %**	34	132	**26 %**
Iš viso	77	281	**27 %**	77	290	**27 %**	84	339	**25 %**	92	371	**25 %**	98	340	**29 %**

17. *Kita* – Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2010) (sprendimai ir nutartys)

	Atmesti skundą	Panaikinti sprendimą visiškai arba iš dalies negrąžinant bylos	Panaikinti sprendimą visiškai arba iš dalies ir grąžinti bylą	Išbraukti iš registro / Nereikia priimti sprendimo	Iš viso
Aplinka ir vartotojai	1				1
Ekonominė ir pinigų politika	1				1
Institucinė teisė	20	2	1		23
Intelektinė ir pramoninė nuosavybė	23	1	1	3	28
Konkurencija	8	3			11
Laisvas asmenų judėjimas	1				1
Laisvas prekių judėjimas	1				1
Muitų sąjunga ir bendrasis muitų tarifas	2				2
Pareigūnų tarnybos nuostatai	3				3
Prekybos politika	1				1
Regioninė politika	2				2
Socialinė politika	1				1
Švietimas, profesinis mokymas, jaunimas ir sportas				1	1
Valstybės pagalba	7		2		9
Žemės ūkis	2				2
Žuvininkystės politika	1				1
Iš viso	**74**	**6**	**4**	**4**	**88**

18. *Kita* – Apeliacinių skundų nagrinėjimo Teisingumo Teisme rezultatai (2006–2010) (sprendimai ir nutartys)

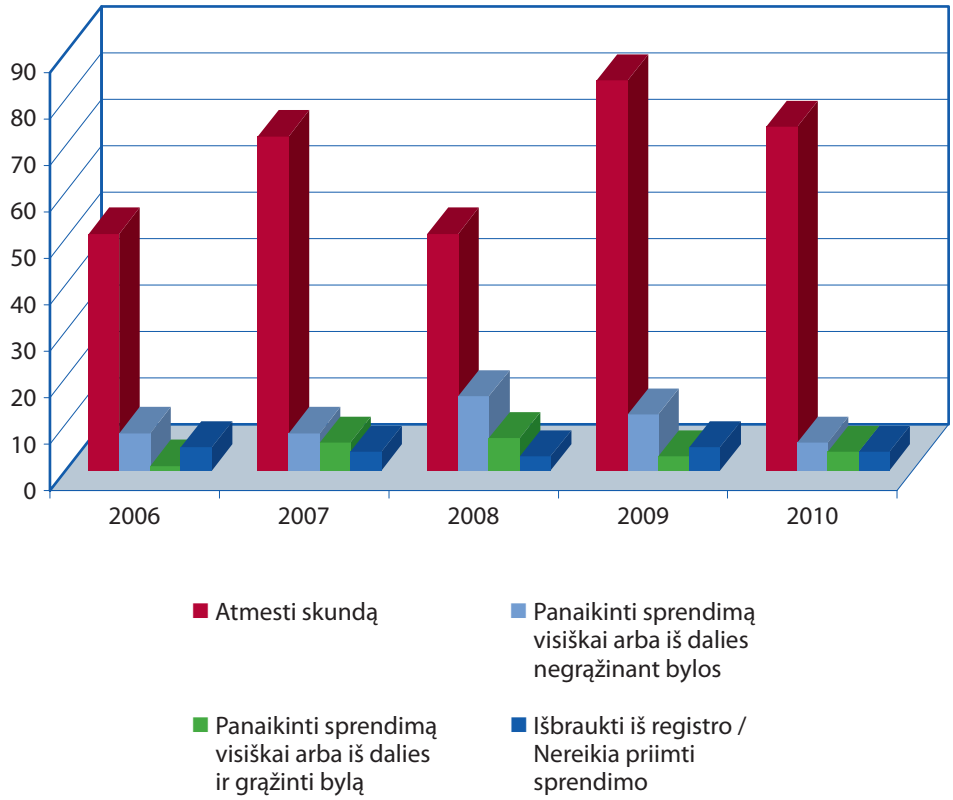

	2006	2007	2008	2009	2010
Atmesti skundą	51	72	51	84	74
Panaikinti sprendimą visiškai arba iš dalies negrąžinant bylos	8	8	16	12	6
Panaikinti sprendimą visiškai arba iš dalies ir grąžinti bylą	1	6	7	3	4
Išbraukti iš registro / Nereikia priimti sprendimo	5	4	3	5	4
Iš viso	**65**	**90**	**77**	**104**	**88**

19. *Kita* – Raida (1989–2010)
Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos

	Gautos bylos[1]	Baigtos bylos[2]	Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
Iš viso	**8 611**	**7 311**	

[1] 1989 m. naujai sukurtam Pirmosios instancijos teismui (dabar – Bendrasis Teismas) Teisingumo Teismas perdavė 153 bylas.
1993 m. pirmą kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 451 bylą.
1994 m. antrą kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 14 bylų.
2004–2005 m. trečią kartą išplėtus šio teismo kompetenciją, Teisingumo Teismas jam perdavė 25 bylas.

[2] 2005–2006 m. Pirmosios instancijos teismas (dabar – Bendrasis Teismas) perdavė 118 bylų naujai sukurtam Tarnautojų teismui.

III skyrius

Tarnautojų teismas

A – Tarnautojų teismo veikla 2010 m.

Parengė teismo pirmininkas Paul Mahoney

1. Iš Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistikos matyti, kad 2010 m. gautų bylų skaičius (139) gerokai didesnis, palyginti su 2009 m. (113) ir 2008 m. (111) gautų ieškinių skaičiumi.

Baigtų bylų skaičius (129), palyginti su praėjusiais metais baigtų bylų skaičiumi (155), yra mažesnis[1].

Taigi dar neišnagrinėtų bylų skaičius[2], palyginti su praėjusiais metais, šiek tiek padidėjo (2010 m. gruodžio 31 d. buvo 185 neišnagrinėtos bylos, o 2009 m. gruodžio 31 d. – 175). Vidutinė proceso trukmė taip pat pailgėjo (2010 m. – 18,1 mėn., o 2009 m. – 15,1 mėn.[3])[4].

24 Tarnautojų teismo sprendimai apeliacine tvarka apskųsti Europos Sąjungos Bendrajam Teismui. Europos Sąjungos Bendrasis Teismas visiškai arba iš dalies panaikino dešimt Tarnautojų teismo sprendimų bylose, iš kurių šešias grąžino nagrinėti Tarnautojų teismui.

Dvylikoje bylų ginčai išspręsti draugiškai, o tai yra didžiausias skaičius nuo Tarnautojų teismo įsteigimo[5]. Remiantis šių metų statistika, atrodo, kad toks ginčų sprendimo būdas tapo priimtinesnis.

2. Dėl procesinių priemonių reikia pažymėti, kad šiais metais Tarnautojų teismas pirmą kartą pasinaudojo Procedūros reglamente[6] numatyta galimybe paskirti bylą spręsti vienam teisėjui[7].

3. Pagaliau 2010-ieji žymi penktąsias Tarnautojų teismo įsteigimo metines. Šia proga buvo surengtas koliokviumas[8], kuriame dalyvavo Europos ir tarptautinės viešosios tarnybos srityje

[1] Tai, kad šiais metais išaugo sprendimais baigtų bylų procentas, palyginti su nutartimis baigtų bylų, kuriose taikyta paprastesnė procedūra, procentu, be jokios abejonės, prisidėjo prie baigtų bylų skaičiaus sumažėjimo. Be to, reikia atsižvelgti į tai, kad Tarnautojų teismas nebuvo visos sudėties dėl to, kad ilgą laiką trūko vieno iš septynių teisėjų.

[2] Visų pirma dar neišnagrinėta 15 bylų, kurias atitinkamoms institucijoms iškėlė 327 pareigūnai ir tarnautojai. Jose siekiama, kad būtų panaikinti jų patikslinto darbo užmokesčio už 2009 m. liepos 1 d.–gruodžio 31 d. laikotarpį algalapiai, taip pat nuo 2010 m. sausio 1 d. parengti algalapiai, kiek juose darbo užmokestis vietoj 3,7 %, kuris turėtų būti taikomas pagal Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatų (toliau – Tarnybos nuostatai) 65 straipsnį ir jų XI priedą, padidintas 1,85 %. Šios bylos tiesiogiai susijusios su byla *Komisija prieš Tarybą* (2010 m. lapkričio 24 d. sprendimas, C-40/10). Šiame sprendime Teisingumo Teismas panaikino 2009 m. gruodžio 23 d. Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 1296/2009, kuriuo nuo 2009 m. liepos 1 d. tikslinamas Europos Sąjungos pareigūnų ir kitų Europos Sąjungos tarnautojų darbo užmokestis ir pensijos bei jiems taikytini korekciniai koeficientai.

[3] Neskaičiuojant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo trukmės.

[4] Tokį proceso trukmės pailgėjimą, be jokios abejonės, taip pat reikia sieti su sprendimais baigtų bylų procentu, palyginti su nutartimis baigtų bylų procentu.

[5] Reikėtų pažymėti, kad pirmą kartą bylos šalys draugiškai susitarė vykstant laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūrai, sprendžiant klausimą dėl prašomos apsaugos priemonės taikymo (byla *De Roos- Le Large prieš Komisiją*, F-50/10 R).

[6] Procedūros reglamento 14 straipsnis.

[7] Šia galimybe pasinaudota byloje, kurioje 2010 m. gruodžio 14 d. priimtas Sprendimas *Marcuccio prieš Komisiją* (F-1/10).

[8] 2011 m. koliokviumo dokumentai bus paskelbti *Revue universelle des droits de l'homme (RUDH)*, leidykla *N.P. Engel*. Pranešimai jau patalpinti *Curia* interneto tinklavietėje.

besispecializuojantys teisėjai, profesoriai ir advokatai, Europos Sąjungos institucijų pareigūnai ir profesinių organizacijų atstovai. Per šį koliokviumą vykusios diskusijos neabejotinai praturtins Tarnautojų teismo pamąstymus, ypač tuos, kurie susiję su šio teismo Procedūros reglamento numatomais pakeitimais, atsižvelgiant į nuo šio teismo įsteigimo įgytą patirtį. Iš penktosioms Tarnautojų teismo įkūrimo metinėms skirtų renginių taip pat reikia paminėti institucijos darbuotojams skirtą „atvirų durų" dieną.

4. Toliau pristatomi svarbiausi Tarnautojų teismo sprendimai, susiję su procesiniais ir bylos nagrinėjimo iš esmės klausimais. Nesant didelių naujienų laikinųjų apsaugos priemonių taikymo[9], bylinėjimosi ir teismo išlaidų bei teisinės pagalbos srityse, tradiciniai šioms temoms skirti skyriai šiemet į apžvalgą neįtraukti.

I. Procesiniai klausimai

Priimtinumo sąlygos

1. Ikiteisminė procedūra: skundo ir ieškinio atitikties taisyklė

2010 m. liepos 1 d. Sprendime *Mandt prieš Parlamentą* (F-45/07*)[10] Tarnautojų teismas sušvelnino ikiteisminio skundo ir ieškinio atitikties taisyklę. Jis nusprendė, kad atitikties taisyklė pažeidžiama tik tuo atveju, kai teisme pareikštu ieškiniu pakeičiamas skundo dalykas ar pagrindas, „pagrindo" sąvoką aiškinant plačiai. Kalbant apie reikalavimus dėl panaikinimo, ginčo pagrindu laikytina tai, kad ieškovas ginčija skundžiamo akto turinio teisėtumą, arba tai, kad jis ginčija šio akto formos teisėtumą. Todėl, išskyrus neteisėtumu grindžiamus prieštaravimus (kurie savo esme yra teisiniai ir kuriuos ne teisininkams nelengva suprasti), taip pat su viešąja tvarka susijusius pagrindus, ginčo pagrindas pasikeičia, taigi atsiranda nepriimtinumo pagrindas dėl atitikties taisyklės pažeidimo tuo atveju, jeigu ieškovas, skunde ginčijęs tik jo nenaudai priimto akto formos teisėtumą, ieškinyje nurodo su akto turinio teisėtumu susijusius pagrindus arba, atvirkščiai, jeigu ieškovas, skunde ginčijęs tik jo nenaudai priimto akto turinį, pareiškia ieškinį, kuriame nurodo su šio akto formaliu galiojimu susijusius pagrindus.

Reikia pastebėti, kad 2010 m. lapkričio 23 d. Sprendime *Bartha prieš Komisiją* (F-50/08*) Tarnautojų teismas pirmą kartą nusprendė, kad pagrindas, pripažintas priimtinu remiantis minėtu Sprendimu *Mandt prieš Parlamentą,* yra pagrįstas.

2. Asmens nenaudai priimto akto sąvoka

2008 m. spalio 15 d. Pirmosios instancijos teismui priėmus Sprendimą *Mote prieš Parlamentą* (T-345/05), susijusį su Europos Parlamento nario imuniteto nuo teismų jurisdikcijos panaikinimu, 2010 m. sausio 13 d. Sprendime *A ir G prieš Komisiją* (sujungtos bylos F-124/05 ir F-96/06*) Tarnautojų teismas nusprendė, kad sprendimas panaikinti pareigūno imunitetą nuo teismų jurisdikcijos yra jo nenaudai priimtas aktas. Toje byloje ieškovas bet kuriuo atveju nebegalėjo

[9] Šiais metais Tarnautojų teismo pirmininkas priėmė keturias nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo (2010 m. vasario 23 d. Nutartis *Papathanasiou prieš VRDT*, F-99/09 R; 2010 m. liepos 14 d. Nutartis *Bermejo Garde prieš EESRK*, F-41/10 R; 2010 m. rugsėjo 10 d. Nutartis *Esders prieš Komisiją*, F-62/10 R ir 2010 m. gruodžio 15 d. Nutartis *Bömcke prieš EIB*, F-95/10 R ir F-105/10 R). Šiose keturiose bylose prašymai taikyti laikinąsias priemones buvo atmesti.

[10] Žvaigždute pažymėti sprendimai išversti į visas oficialiąsias Europos Sąjungos kalbas, išskyrus airių.

ieškinyje dėl žalos atlyginimo remtis sprendimo panaikinti jo imunitetą nuo teismų jurisdikcijos neteisėtumu, nes jis neapskundė minėto sprendimo per Tarnybos nuostatų 90 ir 91 straipsniuose nustatytus terminus.

2010 m. lapkričio 23 d. Sprendime *Gheysens prieš Tarybą* (F-8/10*) Tarnautojų teismas nusprendė, kad sprendimas atsisakyti pratęsti terminuotą darbo sutartį yra asmens nenaudai priimtas aktas, kuris, vadovaujantis Tarnybos nuostatų 25 straipsniu, turi būti motyvuotas, jeigu skiriasi nuo nagrinėjamos sutarties, o taip yra tuo atveju, kai jis grindžiamas naujomis aplinkybėmis arba išreiškia administracijos poziciją, pateiktą suinteresuotajam tarnautojui padavus prašymą ir susijusią su sutartyje numatyta jos pratęsimo galimybe.

3. Suinteresuotumas pareikšti ieškinį

2010 m. gegužės 5 d. Sprendime *Bouillez ir kt. prieš Tarybą* (F-53/08*) Tarnautojų teismas patvirtino, kad pareigūnai, galintys būti paaukštinti suteikiant jiems konkretų lygį, iš principo yra asmeniškai suinteresuoti ginčyti ne tik jų atžvilgiu priimtus sprendimus nepaaukštinti, bet ir sprendimus dėl kitų pareigūnų paaukštinimo suteikiant minėtą lygį.

4. Terminai

2010 m. rugsėjo 30 d. Sprendime *Lebedef ir Jones prieš Komisiją* (F-29/09*) dėl ginčo, susijusio su Tarnybos nuostatų XI priedo 3 straipsnio 5 dalies pirmos pastraipos, pagal kurią joks korekcinis koeficientas netaikomas ne tik Belgijoje (orientacinė šalis pragyvenimo išlaidoms nustatyti), bet ir Liuksemburge, teisėtumu, Tarnautojų teismas visų pirma priminė teismų praktiką, pagal kurią pareigūnas, per skundo ir ieškinio pateikimo terminus neužginčijęs algalapio, kuriame pirmą kartą pritaikytas su piniginėmis išmokomis susijęs bendro pobūdžio teisės aktas, pasibaigus minėtiems terminams negali teisėtai užginčyti vėlesnių algalapių remdamasis tuo pačiu neteisėtumo pagrindu, kuris priskiriamas ir pirmajam algalapiui. Vis dėlto minėtoje byloje Tarnautojų teismas konstatavo, jog ieškovai iš esmės ginčijo tai, kad Komisija nuolat taikė Tarnybos nuostatų XI priedo 3 straipsnio 5 dalies pirmą pastraipą ir nenagrinėjo klausimo, ar tai neiškraipo Briuselyje ir Liuksemburge dirbančių asmenų perkamosios galios, nors, kaip nurodo ieškovai, atsirado naujų ekonominių aplinkybių, kurios, atsižvelgiant būtent į vienodo požiūrio principą, nebepateisina šios nuostatos taikymo. Be to, Tarnautojų teismas priminė procesinio pobūdžio sunkumus, su kuriais susidurtų pagal SESV 265 straipsnį ieškinį dėl institucijos neveikimo norintis pareikšti privatus asmuo, siekdamas, kad būtų panaikinta Sąjungos teisės aktų leidėjo priimto reglamento nuostata. Tokiomis aplinkybėmis Tarnautojų teismas nusprendė, kad, vadovaujantis minėta teismų praktika, atmetus pareigūno galimybę dėl pasikeitusių faktinių aplinkybių, kaip antai pasikeitusios ekonominės aplinkybės, ginčyti algalapį pateikiant prieštaravimą, grindžiamą Tarnybos nuostatų normos neteisėtumu, kuri priėmimo momentu atrodė teisėta, tačiau, atitinkamo pareigūno nuomone, tapo neteisėta dėl pasikeitusių aplinkybių, taptų praktiškai neįmanoma pareikšti ieškinio, kuriuo siekiama užtikrinti Sąjungos teisėje pripažinto bendrojo vienodo požiūrio principo laikymąsi, ir taip būtų neproporcingai pažeista teisė į veiksmingą teisminę gynybą.

2010 m. gruodžio 16 d. Nutartyje *AG prieš Parlamentą* (F-25/10) dėl pranešimo apie sprendimą registruotu laišku Tarnautojų teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai registruoto laiško adresatas, kurio nebuvo namuose pašto kurjerio apsilankymo metu, nesiima jokių veiksmų arba neatsiima laiško per įprastą laiško saugojimo pašto tarnybose terminą, reikia laikyti, kad pasibaigus minėtam terminui apie aptariamą sprendimą tokio sprendimo adresatui yra tinkamai pranešta. Nustačius, kad toks laiško adresato elgesys kliudytų tinkamai pranešti apie sprendimą registruotu laišku, pirma, su šiuo pranešimo būdu siejamos garantijos būtų labai susilpnintos, nors tai itin patikimas ir objektyvus pranešimo apie administracinius aktus būdas. Antra, laiško adresatas turėtų tam tikrą

laisvę nustatyti termino, per kurį galima pareikšti ieškinį, pradžią, nors dėl jo bylos šalys negali nuspręsti, ir jis turi atitikti teisinio saugumo ir gero teisingumo administravimo reikalavimus. Vis dėlto prezumpcija, kad adresatui apie sprendimą buvo pranešta pasibaigus terminui, kurį registruotas laiškas paprastai saugomas pašto tarnybose, nėra absoliutaus pobūdžio. Ji taikoma administracijai įrodžius, kad pranešimas registruotu laišku įteiktas tinkamai, visų pirma, kad paskutiniu adresato nurodytu adresu pašto kurjeris paliko pranešimą apie pašto siuntą. Be to, ši prielaida nėra nenuginčijama. Adresatas gali bandyti įrodyti, kad dėl ligos ar nuo jo valios nepriklausančios *force majeure* jis negalėjo tinkamai susipažinti su pašto kurjerio paliktu pranešimu apie pašto siuntą.

Konfidencialūs dokumentai

Byloje, kurioje priimtas 2010 m. balandžio 15 d. Sprendimas *Matos Martins prieš Komisiją* (F-2/07), Tarnautojų teismas, konstatavęs, kad kai kurie pasinaudojant proceso organizavimo priemone ieškovo paprašyti pateikti dokumentai yra konfidencialūs, nesuteikė prieigos prie jų pačiam ieškovui ir leido su jais susipažinti tik ieškovo advokatui ir tik kanceliarijos patalpose, be teisės pasidaryti minėtų dokumentų kopijas.

Dviem 2010 m. kovo 17 d. ir 2010 m. gegužės 20 d. nutartimis, priimtomis byloje *Missir Mamachi di Lusignano prieš Komisiją* (F-50/09)[11], Tarnautojų teismas nurodė atsakovei pateikti tam tikrus slaptumo žyma „ES riboto naudojimo“ pažymėtus dokumentus, patikslino, kokios saugumo priemonės taikomos dėl prieigos prie šių dokumentų, ir pabrėžė, kad su šiais dokumentais nebus leista susipažinti nei ieškovui, nei jo advokatui. Jis, be kita ko, nurodė, kad tuo atveju, jeigu jis norėtų spręsti ginčą remdamasis aptariamais dokumentais, reikėtų kelti klausimą, kaip nagrinėjamu atveju pritaikyti rungimosi principu pagrįstą procesą ir Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies nuostatas, nes šis principas ir nuostatos gali lemti ieškovo prieigą bent prie šių dokumentų dalies[12].

Teisinio pagrindo nagrinėjimas „ex officio“

Vienuolikoje 2010 m. birželio 29 d. nutarčių[13] Tarnautojų teismas priminė, kad teisių į gynybą laikymasis yra esminis procedūros reikalavimas, kurio pažeidimą teismas gali nagrinėti *ex officio*, ir nagrinėtose bylose dėl šio principo pažeidimo panaikino Europos policijos biuro (Europolo) sprendimus atsisakyti sudaryti su ieškovais neterminuotą darbo sutartį.

II. Dėl bylų esmės

Pagrindiniai principai

1. Institucijų deliktinė atsakomybė

Sprendime *Nanopoulos prieš Komisiją* (2010 m. gegužės 11 d. sprendimas, F-30/08*, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas Europos Sąjungos Bendrajam Teismui) Tarnautojų teismas priminė, kad institucijų deliktinė atsakomybė, kai jos atsiradimo klausimas keliamas remiantis

[11] Galutinis sprendimas šioje byloje dar nepriimtas.

[12] Minėta 2010 m. kovo 17 d. nutartis.

[13] Sprendimai bylose F-27/09, F-28/09, F-34/09, F-35/09, F-36/09, F-37/09, F-38/09, F-39/09, F-41/09, F-42/09, F-44/09.

EB 236 straipsnio (įsigaliojus Lisabonos sutarčiai tapo SESV 270 straipsniu) nuostatomis, gali kilti vien dėl asmens nenaudai priimto akto (ar kito nei sprendimas veiksmo) neteisėtumo, ir nėra reikalo nagrinėti, ar tai pakankamai akivaizdus teisės normos, suteikiančios privatiems asmenims teises, pažeidimas. Tarnautojų teismas patikslino, kad pagal šią teismų praktiką iš teismo neatimama galimybė vertinti administracijos diskrecijos atitinkamoje srityje apimties. Atvirkščiai, šis kriterijus yra pagrindinis veiksnys nagrinėjant aptariamo sprendimo ar veiksmo teisėtumą, nes teismo atliekama teisėtumo kontrolė ir jos intensyvumas priklauso nuo didesnės ar mažesnės diskrecijos, kurią turi administracija, atsižvelgiant į taikytiną teisę ir administracijai keliamus gero veikimo reikalavimus.

2010 m. kovo 9 d. Sprendime *N prieš Parlamentą* (F-26/09) priminęs, kad pareigūno ginčyto akto panaikinimas savaime sudaro tinkamą ir iš esmės pakankamą bet kokios neturtinės žalos, kurią šis pareigūnas galėjo patirti, atlyginimą, Tarnautojų teismas patikslino sąlygas, kurioms esant Sąjungos teismas pripažino tam tikras šios taisyklės išimtis. Jis nurodė, kad neteisėto administracijos akto panaikinimas negali reikšti visiško patirtos neturtinės žalos atlyginimo, pirma, jeigu tokiame akte pateiktas aiškiai negatyvus ieškovo gebėjimų vertinimas, galintis jį įžeisti, antra, kai atitinkamas neteisėtumas yra itin šiurkštus, ir, trečia, kai akto panaikinimas visiškai neveiksmingas.

2. Pagrindinės teisės ir bendrieji viešosios tarnybos teisės principai

a) Pagrindinė teisė į privataus būsto neliečiamybę

2010 m. birželio 9 d. Sprendime *Marcuccio prieš Komisiją* (F-56/09) Tarnautojų teismas priminė, kad Sąjungos teisės sistemoje privalu paisyti pagrindinės teisės į fizinių asmenų privataus būsto neliečiamybę, nes tai yra iš valstybių narių teisės sistemų kylantis bendrasis principas; be to, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK), į kurią daroma nuoroda ESS 6 straipsnio 2 dalyje, 8 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo asmeninis ir jo šeimos gyvenimas, buto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas“. Šioje byloje pripažinta, kad administracija, kuri pateko į ieškovo tarnybinį butą nesilaikydama jokių formalumų, pažeidė suinteresuotojo asmens teisę į jo daiktų, būsto ir privataus gyvenimo neliečiamybę ir dėl šios tarnybinės klaidos atsakovei gali kilti atsakomybė.

b) Nekaltumo prezumpcija

Byloje, kurioje priimtas 2010 m. lapkričio 23 d. Sprendimas *Wenig prieš Komisiją* (F-75/09), Tarnautojų teismo prašyta išnagrinėti ieškinio pagrindą, kuriuo ieškovas teigė, kad atsisakydama patenkinti jo pagalbos prašymus Komisija pažeidė nekaltumo prezumpcijos principą, nes toks atsisakymas netiesiogiai išreiškė Komisija nuomonę, kad jis iš tiesų atliko tam tikrus veiksmus, kurie buvo aprašyti laikraščio straipsnyje. Pirmiausia Tarnautojų teismas priminė, kad EŽTK 6 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas nekaltumo prezumpcijos principas nėra tik baudžiamojo proceso garantija – jo apimtis yra platesnė ir reikalauja, kad nė vienas valstybės atstovas nepaskelbtų asmens kaltu už pažeidimą tol, kol jo kaltės neįrodė teismas. Šioje byloje Tarnautojų teismas nusprendė, jog Komisijai nenurodžius nieko, kas leistų manyti, kad ji preziumuoja, jog ieškovas padarė ar galėjo padaryti pažeidimą, šis asmuo neturėjo pagrindo teigti, remdamasis tik Komisijos atsisakymu suteikti jam pagalbą, kad ji pažeidė nekaltumo prezumpcijos principą.

c) Rūpestingumo pareiga

2010 m. spalio 28 d. Sprendime *U prieš Parlamentą* (F-92/09*)Tarnautojų teismas nurodė, jog rūpestingumo pareiga reikalaujama, kad kilus abejonių dėl pareigūnui atsiradusių sunkumų atlikti jam tenkančias užduotis medicininės kilmės, administracija dėtų visas pastangas, kad tokia abejonė

būtų išsklaidyta prieš priimant sprendimą dėl minėto pareigūno atleidimo. Be to, iš rūpestingumo pareigos administracijai kylantys reikalavimai reikšmingai sugriežtėja esant ypatingai pareigūno situacijai, kai kyla abejonių dėl jo psichinės būklės, taigi ir dėl jo gebėjimo tinkamai apginti savo interesus.

3. Sąjungos institucijos taikoma tarptautinė privatinė teisė

Minėtame Sprendime *Mandt prieš Parlamentą* dėl institucijos pritaikytos nuostatos, kurioje daroma nuoroda į asmenų civilinę būklę, Tarnautojų teismas nurodė, kad administracija neturėjo pareigos nustatyti taikomą teisę ir (arba) tinkamą teisės sistemą remdamasi vien tarptautine privatine teise ir galėjo kaip susiejimo veiksniu remtis tik egzistuojančiais „labai glaudžiais“ ryšiais su nagrinėjama byla.

Šioje byloje du tos pačios mirusios pareigūnės našliais likusių sutuoktinių statusą turintys asmenys, remdamiesi Tarnybos nuostatų 79 straipsniu, prašė skirti našlio pensiją. Esant tokiai situacijai Parlamentas nusprendė šią pensiją padalyti tarp abiejų ieškovų. Tarnautojų teismas, vieno ieškovo ieškinį atmetęs kaip nepriimtiną (2008 m. gegužės 23 d. Nutartis *Braun-Neumann prieš Parlamentą*, F-79/07), kito ieškovo ieškinį atmetė išnagrinėjęs jį iš esmės, atmesdamas tiek ieškinio pagrindą, kuriuo buvo siekiama paneigti, kad pirmasis ieškovas turėjo našliu likusio sutuoktinio statusą (šiuo atžvilgiu Tarnautojų teismas nurodė, kad šis asmuo buvo laikomas našliu likusiu sutuoktiniu pagal šalies, su kuria tiek jis, tiek visa byla buvo labai glaudžiai susiję, teisę ir teisės sistemą), tiek kitą ieškinio pagrindą, kuriuo buvo teigiama, kad esant dviem našliais likusiems sutuoktiniams kiekvienas jų turėjo teisę į visą našlio pensiją. Tarnautojų teismas nusprendė, kad susidūręs su teisės aktų spraga ir taip išsprendęs situaciją Parlamentas nepadarė teisės klaidos.

Pareigūno teisės ir pareigos

1. Pagalbos pareiga

Minėtame Sprendime *Wenig prieš Komisiją* nuspręsta, kad vykstant baudžiamajam procesui administracija neprivalėjo teikti pagalbos įtariamam pareigūnui, atsižvelgiant į tikslius ir svarbius duomenis, kad jis padarė šiurkštų profesinių įsipareigojimų pažeidimą, dėl ko gali būti patrauktas drausminėn atsakomybėn, net jeigu toks pažeidimas buvo padarytas dėl neteisėtų trečiųjų asmenų veiksmų.

2. Pareigūno prieiga prie su juo susijusių dokumentų

Minėtame Sprendime *A ir G prieš Komisiją* Tarnautojų teismas patikslino sąsają tarp Tarnybos nuostatų 26 straipsnio nuostatų, susijusių su pareigūno teise susipažinti su savo asmens byla, bendrųjų taisyklių dėl pareigūnų draudimo nuo nelaimingų atsitikimų ir profesinių ligų nuostatų, skirtų pareigūno prieigai prie su juo susijusių medicininių dokumentų, ir 2001 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1049/2001 dėl galimybės visuomenei susipažinti su Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos dokumentais (OL L 145, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 3 t., p. 331) nuostatų.

Pareigūno karjera

1. Konkursai

2010 m. birželio 15 d. Sprendime *Pachtitis prieš Komisiją* (F-35/08*, dėl kuriuo pateiktas apeliacinis skundas Europos Sąjungos Bendrajam Teismui) Tarnautojų teismas panaikino Europos personalo

atrankos tarnybos (EPSO) sprendimą neįtraukti ieškovo į kandidatų, gavusių geriausius atvirojo konkurso atrankos testų įvertinimus, sąrašą, nes EPSO neturėjo įgaliojimų priimti tokį sprendimą. Jis nusprendė, kad nesant Tarnybos nuostatų pakeitimo, kuriuo EPSO būtų aiškiai pavestos užduotys, iki šiol turėtos konkurso atrankos komisijos, EPSO neturi įgaliojimų atlikti tokių užduočių ir ypač tų, kurios, kalbant apie pareigūnų įdarbinimą, yra susijusios su egzaminų turinio nustatymu ir tikrinimu, įskaitant egzaminus, kurie vyksta klausimų su pasirenkamaisiais atsakymais testų forma, net jeigu šie egzaminai pateikiami kaip kandidatų „atrankos" dalyvauti konkurso egzaminuose raštu ir pokalbyje testai.

Minėtame Sprendime *Bartha prieš Komisiją* Tarnautojų teismas pateikė keletą patikslinimų dėl Tarnybos nuostatų III priedo 3 straipsnio penktos pastraipos nuostatos, kurioje numatyta, kad jeigu atrankos komisiją sudaro daugiau kaip keturi nariai, joje turi būti ne mažiau kaip du kiekvienos lyties atstovai. Jis nurodė, kad šios taisyklės reikia laikytis sudarant atrankos komisiją, nurodytą paskelbtame konkursą rengiančios institucijos (rengiančių institucijų) sąraše, ir kad reikia atsižvelgti tik į nuolatinius atrankos komisijos narius.

2. Pareigų paaukštinimo procedūros

Minėtame Sprendime *Bouillez ir kt. prieš Tarybą* pažymėta, jog iš Tarnybos nuostatų 45 straipsnio 1 dalies matyti, kad pareigūnų, tinkamų paaukštinti, atliekamų pareigų lygis yra vienas iš trijų svarbių kriterijų, į kuriuos administracija turi atsižvelgti lygindama tokių pareigūnų nuopelnus. Tarnybos nuostatų 45 straipsnio 1 dalies ketvirtame sakinyje vartojama sąvoka „kai reikia" tiesiog reiškia, kad paprastai to paties lygio tarnautojai laikomi atliekančiais lygiavertes pareigas, tačiau jei taip nėra konkrečiu atveju, per pareigų paaukštinimo procedūrą į šią aplinkybę reikia atsižvelgti.

Minėtoje byloje nusprendęs, kad ieškinio pagrindas, susijęs su Tarnybos nuostatų 45 straipsnio 1 dalies pažeidimu, yra pagrįstas, Tarnautojų teismas visų pirma nurodė, jog Sąjungos teismas pripažino, kad kai aktas, kuris turi būti panaikintas, yra palankus trečiajam asmeniui, o taip yra įrašymo į rezervo sąrašą, sprendimo dėl paaukštinimo arba sprendimo dėl paskyrimo į laisvą darbo vietą atveju, teismas turi iš anksto patikrinti, ar panaikinimas nebūtų pernelyg didelė sankcija už padarytus neteisėtus veiksmus. Toliau Tarnautojų teismas priminė, kad kiekvieną paaukštinimo atvejį Sąjungos teismas nagrinėja atskirai. Pirmiausia jis atsižvelgia į padaryto neteisėto veiksmo pobūdį. Paskui jis palygina interesus. Lygindamas interesus teismas visų pirma atsižvelgia į ieškovų suinteresuotumą, kad būtų teisiškai ir visiškai atkurtos jų teisės, vėliau – į neteisėtai paaukštintų pareigūnų interesus ir pagaliau – į tarnybos interesus.

2010 m. gruodžio 15 d. Sprendime *Almeida Campos ir kt. prieš Tarybą* (F-14/09) Tarnautojų teismas nusprendė, kad Paskyrimų tarnyba neturėjo teisės atskirai nagrinėti to paties lygio pareigūnų nuopelnų vadovaudamasi tuo, kad pagal anksčiau galiojusius Tarnybos nuostatus jie buvo priskirti A arba LA (kalbų skyriuose dirbančių pareigūnų) kategorijai, nes teisės aktų leidėjas nusprendė, kad pagal naujuosius Tarnybos nuostatus ir vieni, ir kiti priklauso vienai administratorių funkcijų grupei.

Pareigūno darbo sąlygos

2010 m. lapkričio 30 d. Sprendime *Taillard prieš Parlamentą* (F-97/09) pažymėta, kad atsižvelgiant į tai, jog ligos gali progresuoti, negalima teigti, kad nepriklausomo gydytojo išvados apie pareigūno tinkamumą dirbti padariniai lieka galioti net po to, kai šis pareigūnas pateikia naują medicininę pažymą. Dėl rizikos, kad iš eilės pateikiant medicinines pažymas dėl tos pačios ligos bus apeita su sveikatos patikrinimu susijusi procedūra, Tarnautojų teismas nusprendė, kad tuo atveju, kai tai

atrodo būtina, būtent kai yra ieškovo piktnaudžiavimą rodančių požymių, atitinkama institucija gali pasinaudoti tam tikromis drausminėmis procedūromis.

Pareigūno tarnybinės pajamos ir socialinės garantijos

1. Darbo užmokestis

2010 m. spalio 14 d. Sprendime *W prieš Komisiją* (F-86/09*) Tarnautojų teismas nagrinėjo pateiktą prašymą panaikinti Komisijos sprendimą atsisakyti skirti tarnautojui namų ūkio išmoką remiantis tuo, kad pora, kurią sudarė šis tarnautojas ir tos pačios lyties jo nesantuokinis partneris, neatitiko Tarnautojų nuostatų VII priedo 1 straipsnio 2 dalies c punkto iv papunktyje nustatytos sąlygos, nes galėjo sudaryti civilinę santuoką Belgijoje. Tačiau ieškovas, kuris turėjo dvigubą Belgijos ir Maroko pilietybę, paprieštaravo administracijai nurodydamas, kad dėl jo turimos Maroko pilietybės tokia santuoka buvo negalima, nes jam sudarius santuoką su tos pačios lyties atstovu kiltų rizika, kad Maroke prieš jį bus pradėtas baudžiamasis persekiojimas pagal Maroko baudžiamojo kodekso 489 straipsnį, kuriame numatatyta baudžiamoji atsakomybė už homoseksualumą. Remdamasis Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika Tarnautojų teismas nusprendė, kad Tarnybos nuostatų normas, pagal kurias teisė į namų ūkio išmoką išplečiama numatant ją ir pareigūnams, kurie registruoti kaip pastovūs nesantuokiniai partneriai, reikia aiškinti taip, kad būtų užtikrinta, jog ši teisė neliktų vien teorinė, tačiau būtų konkreti ir veiksminga. Minėtoje byloje Tarnautojų teismas konstatavo, kad dėl nacionalinio įstatymo nuostatos, kaip antai Maroko baudžiamojo kodekso 489 straipsnis, pagal kurį baudžiamoji atsakomybė taikoma už su homoseksualizmu susijusius veiksmus, nesvarbu, kur jie padaromi, kyla rizika, kad teisė į santuoką, taigi ir į namų ūkio išmoką taps teorinė. Todėl jis panaikino atsakovės sprendimą atsisakyti mokėti minėtą išmoką ieškovui.

2. Socialinė apsauga

2010 m. liepos 1 d. Sprendime *Füller-Tomlinson prieš Parlamentą* (F-97/08, dėl kurio pateiktas apeliacinis skundas Europos Sąjungos Bendrajam Teismui) Tarnautojų teismas atmetė ieškovės prieštaravimą, grindžiamą Europos fizinės ir psichinės sveikatos sužalojimo vertinimo normos, kuri yra 2006 m. sausio 1 d. įsigaliojusių Bendrųjų draudimo nuo nelaimingų atsitikimų ir profesinės ligos taisyklių dalis, neteisėtumu.

2010 m. rugsėjo 14 d. Sprendime *AE prieš Komisiją* (F-79/09) Tarnautojų teismas, nagrinėdamas ieškinį dėl atsakomybės, kuriame remiamasi nepagrįstai ilga profesinės ligos pripažinimo procedūros trukme, priminė, kad Komisija, kaip institucija, yra atsakinga už medicinos komisijų nariams tenkančios rūpestingumo pareigos priminimą.

2010 m. lapkričio 23 d. Sprendime *Marcuccio prieš Komisiją* (F-65/09) Tarnautojų teismas atmetė prieštaravimą, grindžiamą sunkiai ligai Tarnybos nuostatų 72 straipsnyje pavartota prasme nustatyti taikomų kriterijų (būtent gyvybei nepalankią prognozę, chronišką ligos eigą, sudėtingų diagnozės ar terapeutinių priemonių poreikį ir sunkią negalią arba tokios negalios grėsmę) neteisėtumu. Šiame sprendime taip pat nurodyta, kad Tarnautojų nuostatų 72 straipsnyje minima „psichikos ligos“ sąvoka gali apimti tik ligas, kurios objektyviai yra tam tikro sunkumo laipsnio, o ne bet kokį psichologinį ir psichiatrinį sutrikimą, nepaisant jo sunkumo.

2010 m. gruodžio 1 d. Sprendime *Gagalis prieš Tarybą* (F-89/09) patikslinta, kad tiek Tarnybos nuostatų 73 straipsnio 3 dalį, tiek nelaimingus atsitikimus reglamentuojančių taisyklių 9 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą reikia aiškinti taip, kad jose numatytas tik papildomas išlaidų, patirtų už paslaugas, reglamentuojamas Tarnybos nuostatų 72 straipsniu, kompensavimas po to, kai atlyginta pagal sveikatos draudimo sistemą kompensuotina išlaidų dalis. Draudimo nuo nelaimingų

atsitikimų sistema yra papildoma, todėl pagal ją nekompensuojamos išlaidos už paslaugas, kurių neapima sveikatos draudimo sistema, išskyrus išlaidas, numatytas minėto 9 straipsnio 2 dalyje, ir kurios dėl to pagal sveikatos draudimo sistemą nebuvo padengtos.

Drausminės priemonės

Minėtame Sprendime *A ir G prieš Komisiją* pažymėta, jog -aplinkybė, kad drausminė procedūra užbaigta atitinkamam pareigūnui nepritaikius jokios drausminės nuobaudos, nedraudžia Europos teismui vykdyti sprendimo, kuriuo pradėta drausminė procedūra suinteresuotojo asmens atžvilgiu, teisėtumo kontrolės. Siekiant apginti atitinkamo pareigūno teises Paskyrimų tarnyba turi būti vertinama kaip neteisėtai vykdanti įgaliojimus ne tik tais atvejais, kai įrodoma, kad ji piktnaudžiavo įgaliojimais, bet ir tuo atveju, kai nėra pakankamai tikslių ir svarbių įrodymų, kad suinteresuotasis asmuo įvykdė drausminį pažeidimą. Be to, šiame sprendime dar kartą patvirtintas principas, kad drausminės procedūros vykdymo trukmė turi būti pagrįsta. Drausmės priežiūros institucijai tenkanti rūpestingumo pareiga yra susijusi tiek su drausminės procedūros pradėjimu, tiek su jos vykdymu.

Kitų Europos Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygos

1. Pagal neterminuotą darbo sutartį dirbančio tarnautojo atleidimas iš darbo

2010 m. gruodžio 9 d. sprendimuose *Schuerings prieš EMF* (F-87/08) ir *Vandeuren prieš EMF* (F-88/08) pažymėjęs, kad leidimas darbdaviui be tinkamo pagrindo nutraukti neterminuotus darbo santykius prieštarautų stabilumui, kuris yra būdingas neterminuotoms darbo sutartims, ir pažeistų pačią šios rūšies sutarčių esmę, Tarnautojų teismas nusprendė, kad nors sumažinta agentūros veiklos apimtis gali būti laikoma tinkamu pagrindu atleisti iš darbo, tai įmanoma su sąlyga, kad minėtoje agentūroje nėra darbo vietos, į kurią atitinkamas tarnautojas galėtų būti perkeltas. Nagrinėdama, ar tarnautojas gali būti paskirtas į kitą – egzistuojančią arba kuriamą darbo vietą, administracija privalo palyginti tarnybos interesą, pagal kurį būtina įdarbinti labiausiai į šią darbo vietą tinkantį asmenį, su numatomo atleisti iš darbo tarnautojo interesu. Tai atlikdama ji, naudodamasi savo diskrecija, turi atsižvelgti į įvairius kriterijus, tarp kurių – darbo vietai keliami reikalavimai ir tarnautojo kvalifikacija bei pajėgumai, aplinkybė, ar atitinkamo tarnautojo darbo sutartyje numatyta, kad jis įdarbinamas užimti konkrečią darbo vietą, jo vertinimo ataskaitos, taip pat amžius, tarnybos stažas ir šiam tarnautojui likęs metų skaičius mokėti įmokas, kad galėtų pasinaudoti teise į senatvės pensiją.

2. Tarnautojo atleidimas iš darbo pasibaigus bandomajam laikotarpiui

2010 m. vasario 24 d. Sprendime *Menghi prieš ETIAA* (F-2/09) nagrinėdamas laikinojo tarnautojo atleidimą iš darbo pasibaigus bandomajam laikotarpiui Tarnautojų teismas pateikė keletą su sprendimais dėl atleidimo susijusių patikslinimų. Jis nurodė, pirma, jog įrodymas, kad tarnautojas patyrė psichologinį priekabiavimą, dar nereiškia, kad kiekvienas šio tarnautojo nenaudai tokio priekabiavimo aplinkybėmis priimtas sprendimas yra neteisėtas. Dar reikia, kad tarp atitinkamo priekabiavimo ir ginčijamo sprendimo motyvų būtų priežastinis ryšys. Jis nurodė, antra, kad Tarnybos nuostatų 24 straipsnio, susijusio su pareiga teikti pagalbą, pažeidimu negalima pagrįstai remtis ginčijant sprendimą dėl atleidimo. Šią pareigą gali pažeisti tik administraciniai sprendimai, kurių turinys susijęs su pareiga teikti pagalbą, t. y. sprendimai atmesti prašymą teikti pagalbą arba tam tikromis išimtinėmis aplinkybėmis – spontaniškos pagalbos nesuteikimas tarnautojui. Sprendimo dėl atleidimo dalykas nepatenka į Tarnybos nuostatų 24 straipsnio taikymo sritį, todėl nėra susijęs su šiame straipsnyje numatyta pareiga teikti pagalbą. Pagaliau jis nusprendė, kad Tarnybos nuostatų 22 a straipsnio 3 dalimi, pagal kurią institucijos veiksmai pareigūnui pateikus

informaciją apie faktus, iš kurių galima daryti prielaidą apie egzistuojančią neteisėtą veiklą ar elgesį, galintį būti rimtu Sąjungos pareigūnų įsipareigojimų pažeidimu, „neturi jam turėti jokių žalingų padarinių, jei pareigūnas veikė pagrįstai ir sąžiningai“, pareigūnui, kuris pagal Tarnybos nuostatų 22 a straipsnio 1 dalį pateikė informaciją apie faktus, iš kurių galima daryti prielaidą apie neteisėtą veiklą, suteikiama apsauga ne nuo kiekvieno jo nenaudai priimto sprendimo, bet tik nuo sprendimų, kurie priimami dėl tokio pranešimo.

B – Tarnautojų teismo sudėtis

(2010 m. gruodžio 31 d. vyresniškumo tvarka)

Iš kairės į dešinę:

Teisėjai S. Van Raepenbusch ir H. Kreppel; kolegijos pirmininkas H. Tagaras; teismo pirmininkas P. Mahoney; kolegijos pirmininkas S. Gervasoni; teisėjos I. Boruta ir M. I. Rofes i Pujol; kanclerė W. Hakenberg.

1. Tarnautojų teismo nariai

(pagal pareigų užėmimo datą)

Paul J. Mahoney
gimė 1946 m.; studijavo teisę (*Master of Arts*, Oksfordo universitetas, 1967 m.); *Master of Laws*, *University College London* (1969 m.); *University College London* dėstytojas (1967–1973 m.); baristeris (Londonas, 1972–1974 m.); administratorius, vyriausiasis administratorius Europos Žmogaus Teisių Teisme (1974–1990 m.); kviestinis teisės dėstytojas Saskačevano universitete, Saskatūnas, Kanada (1988 m.); Europos Tarybos personalo tarnybos vedėjas (1990–1993 m.); skyriaus vedėjas (1993–1995 m.), Europos žmogaus teisių teismo kanclerio pavaduotojas (1995–2001 m.), Europos žmogaus teisių teismo kancleris (2001 m.–2005 m. rugsėjo mėn.); Tarnautojų teismo pirmininkas nuo 2005 m. spalio 6 d.

Horstpeter Kreppel
gimė 1945 m.; mokėsi Berlyno, Miuncheno ir Frankfurto prie Maino universitetuose (1966–1972 m.); pirmasis valstybinis egzaminas (1972 m.); teisėjas stažuotojas Frankfurte prie Maino (1972–1973 m. ir 1974–1975 m.); studijos Europos koledže Briugėje (*Collège d'Europe à Bruges*) (1973–1974 m.); antrasis valstybinis egzaminas (Frankfurtas prie Maino, 1976 m.); Federalinio darbo biuro tarnautojas ir advokatas (1976 m.); Darbo teismo teisėjas (Heseno žemė, 1977–1993 m.); dėstytojas Frankfurto prie Maino *Fachhochschule für Sozialarbeit* ir Visbadeno *Verwaltungsfachhochschule* (1979–1990 m.); nacionalinis ekspertas Europos Bendrijų Komisijos teisės tarnyboje (1993–1996 m. ir 2001–2005 m.); Vokietijos Federacinės Respublikos ambasados Madride socialinių reikalų atašė (1996–2001 m.); Frankfurto prie Maino darbo teismo teisėjas (2005 m. vasario–rugsėjo mėn.); Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d.

Irena Boruta
gimė 1950 m.; Vroclavo universiteto teisės diplomas (1972 m.), teisės mokslų daktarė (Lodzė, 1982 m.); į Lenkijos Respublikos advokatų sąrašą įrašyta advokatė (nuo 1977 m.); kviestinė tyrinėtoja (Paryžiaus X universitetas, 1987–1988 m.; Nanto universitetas, 1993–1994 m.); „Solidarnosc" ekspertė (1995–2000 m.); Lodzės universiteto darbo teisės ir Europos socialinės teisės dėstytoja (1997–1998 m. ir 2001–2005 m.); Varšuvos aukštosios prekybos mokyklos dėstytoja (2002 m.); *Cardinal Stefan Wyszynski* universiteto Varšuvoje darbo teisės ir socialinės apsaugos teisės dėstytoja (2002–2005 m.); darbo ir socialinių reikalų viceministrė (1998–2001 m.); Lenkijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą derybų grupės narė (1998–2001 m.); Lenkijos vyriausybės atstovė prie Tarptautinės darbo organizacijos (1998–2001 m.); daugelio straipsnių apie darbo teisę ir Europos socialinę teisę autorė; Tarnautojų teismo teisėja nuo 2005 m. spalio 6 d.

Haris Tagaras

gimė 1955 m.; teisės diplomas (Salonikų universitetas, 1977 m.); Europos teisės specializacijos diplomas (*Institut d'études européennes de l'université libre de Bruxelles*, 1980 m.); teisės mokslų daktaras (Salonikų universitetas, 1984 m.); Europos Bendrijų Tarybos teisininkas lingvistas (1980–1982 m.); Salonikų tarptautinės ekonominės ir Europos teisės centro tyrinėtojas (1982–1984 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo ir Europos Bendrijų Komisijos administratorius (1986–1990 m.); Bendrijos teisės, tarptautinės privatinės teisės ir žmogaus teisių dėstytojas Atėnų *Panteion* universitete (nuo 1990 m.); nepriklausomas ekspertas Europos reikalams Teisingumo ministerijoje ir Lugano konvencijos nuolatinio komiteto narys (1991–2004 m.); Nacionalinės konkurencijos komisijos narys (1999–2005 m.); Nacionalinės telekomunikacijų ir pašto komisijos narys (2000–2002 m.); Salonikų advokatūros narys, advokatas, turintis teisę atstovauti Kasaciniame teisme; Europos advokatų sąjungos (EAS) narys steigėjas; Tarptautinės lyginamosios teisės akademijos asocijuotasis narys; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d.

Sean Van Raepenbusch

gimė 1956 m.; teisės diplomas (*Université libre de Bruxelles*, 1979 m.); tarptautinės teisės specializacijos diplomas (Briuselis, 1980 m.); teisės mokslų daktaras (1989 m.); Bendrovės *Société anonyme du canal et des installations maritimes de Bruxelles* teisės tarnybos vadovas (1979–1984 m.); Europos Bendrijų Komisijos pareigūnas (Socialinių reikalų generalinis direktoratas, 1984–1988 m.); Europos Bendrijų Komisijos teisės tarnybos darbuotojas (1988–1994 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1994–2005 m.); tarptautinės ir Europos socialinės teisės dėstytojas Šarlerua universitetiniame centre (*Centre universitaire de Charleroi*, 1989–1991 m.); Europos teisės dėstytojas Mons-Heno universitete (1991–1997 m.) ir Europos viešosios tarnybos teisės (1989–1991 m.), Europos Sąjungos institucinės teisės (1995–2005 m.), Europos socialinės teisės (2004–2005 m.) dėstytojas Lježo universitete; daugelio publikacijų apie Europos socialinę teisę ir Europos Sąjungos konstitucinę teisę autorius; Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d.

Stéphane Gervasoni
gimė 1967 m.; Grenoblio politinių studijų instituto (*Institut d'études politiques de Grenoble*) diplomas (1988 m.) ir Nacionalinės administravimo mokyklos (*École nationale d'administration*) diplomas (1993 m.); *Conseil d'État* narys (*rapporteur à la section contentieux* 1993–1997 m., *rapporteur à la section sociale* 1996–1997 m., *maître des requêtes* 1996–2008 m., *conseiller d'État* – nuo 2008 m.); Paryžiaus politinių studijų instituto (*Institut d'études politiques de Paris*) dėstytojas (1993–1995 m.); Vyriausybės komisaras prie Specialios kasacinės pensijų komisijos (*Commission spéciale de cassation des pensions*, 1994–1996 m.); Viešosios tarnybos ministerijos ir Paryžiaus miesto teisės patarėjas (1995–1997 m.); Jono departamento prefektūros generalinis sekretorius, Osero apygardos prefekto pavaduotojas (1997–1999 m.); Savojos departamento prefektūros generalinis sekretorius, Šamberi apygardos prefekto pavaduotojas (1999–2001 m.); teisės referentas Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (2001 m. rugsėjo mėn.–2005 m. rugsėjo mėn.); NATO skundų komisijos tikrasis narys (2001–2005 m.); Tarnautojų teismo teisėjas nuo 2005 m. spalio 6 d.

Maria Isabel Rofes i Pujol
gimė 1956 m.; teisės studijos (*licenciatura en derecho*, Barselonos universitetas, 1981 m.); tarptautinės prekybos specializacija (Meksika, 1983 m.); Europos integracijos (Barselonos prekybos rūmai, 1985 m.) ir Bendrijos teisės (*Escola d'Administació Pública de Catalunya*, 1986 m.) studijos; *Generalitat de Catalunya* pareigūnė (Industrijos ir energetikos ministerijos teisės skyriaus narė, 1984 m. balandžio mėn.–1986 m. rugpjūčio mėn.); Barselonos advokatūros narė (1985–1987 m.); Europos Bendrijų Teisingumo Teismo tyrimų ir dokumentacijos skyriaus administratorė, vėliau – vyriausioji administratorė (1986–1994 m.); teisės referentė Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer kabinete 1995 m. sausio mėn.–2004 m. balandžio mėn. ir teisėjo U. Lõhmus kabinete 2004 m. gegužės mėn.–2009 m. rugpjūčio mėn.); Bendrijos teismų proceso dėstytoja (*Universitat Autònoma de Barcelona,* teisės fakultetas, 1993–2000 m.); daugelio publikacijų apie Europos socialinę teisę autorė; Bendrijos augalų veislių apsaugos tarnybos apeliacinės tarybos narė (2006–2009 m.); Tarnautojų teismo teisėja nuo 2009 m. spalio 7 d.

Waltraud Hakenberg
gimė 1955 m.; studijavo teisę Ratisbonne ir Ženevoje (1974–1979 m.); pirmasis valstybinis egzaminas (1979 m.); Europos Bendrijų teisės studijos Europos koledže Briugėje (1979–1980 m.); teisėja stažuotoja Ratisbone (1980–1983 m.); teisės mokslų daktarė (1982 m.); antrasis valstybinis egzaminas (1983 m.); advokatė Miunchene ir Paryžiuje (1983–1989 m.); pareigūnė Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (1990–2005 m.); teisės referentė Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (teisėjo P. Jann kabinete 1995–2005 m.); dėstė Vokietijos, Austrijos, Šveicarijos ir Rusijos universitetuose; Sarre universiteto garbės dėstytoja (nuo 1999 m.); įvairių teisės komitetų, asociacijų ir komisijų narė; įvairių publikacijų apie Bendrijos teisę ir teismo procesą autorė; Tarnautojų teismo kanclerė nuo 2005 m. lapkričio 30 d.

2. Tarnautojų teismo sudėties pasikeitimai 2010 m.

2010 m. Tarnautojų teismo sudėtis išliko nepakitusi.

3. Vyresniškumo tvarka

nuo 2010 m. sausio 1 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d.

P. MAHONEY, teismo pirmininkas
H. TAGARAS, kolegijos pirmininkas
S. GERVASONI, kolegijos pirmininkas
H. KREPPEL, teisėjas
I. BORUTA, teisėja
S. VAN RAEPENBUSCH, teisėjas
M. I. ROFES i PUJOL, teisėja

W. HAKENBERG, kanclerė

4. Buvęs Tarnautojų teismo narys

Heikki Kanninen (2005–2009)

C – Tarnautojų teismo teisminės veiklos statistika

Bendrieji Tarnautojų teismo veiklos duomenys

1. Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2006–2010)

Gautos bylos

2. Bylų pasiskirstymo pagal tai, kuri institucija yra pagrindinė atsakovė, procentinė išraiška (2006–2010)
3. Proceso kalba (2006–2010)

Baigtos bylos

4. Sprendimai ir nutartys – Teismo sudėtis (2010)
5. Sprendimų pobūdis (2010)
6. Laikinųjų apsaugos priemonių taikymas (2006–2010)
7. Proceso trukmė mėnesiais (2010)

Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos

8. Teismo sudėtis (2006–2010)
9. Ieškovų skaičius (2010)

Kita

10. Tarnautojų teismo sprendimai, apeliacine tvarka apskųsti Bendrajam Teismui (2006–2010)
11. Apeliacinių skundų nagrinėjimo Bendrajame Teisme rezultatai (2006–2010)

1. *Bendrieji Tarnautojų teismo veiklos duomenys*
Gautos, baigtos, dar neišnagrinėtos bylos (2006–2010)

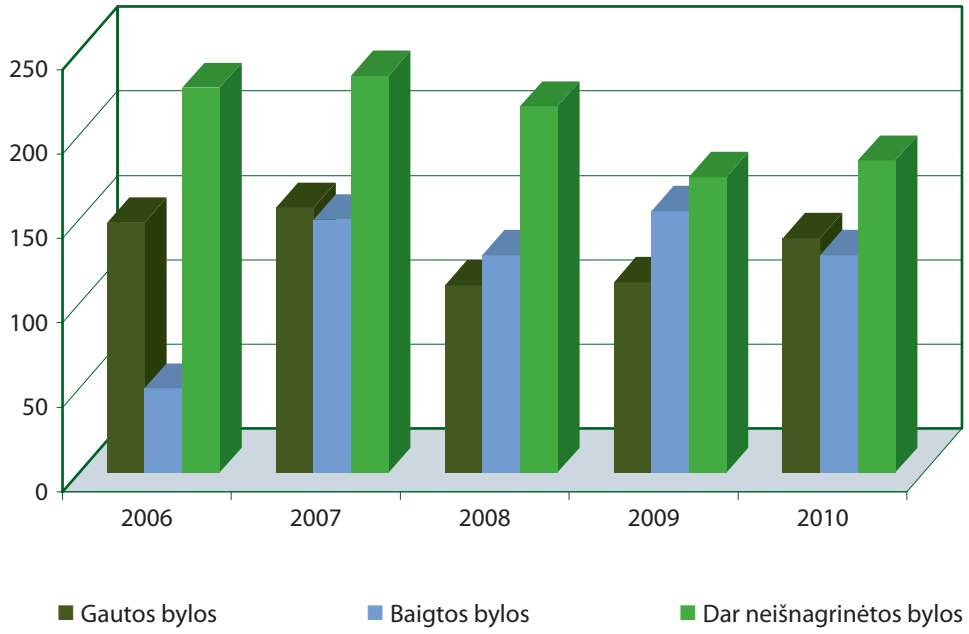

	2006	2007	2008	2009	2010
Gautos bylos	148	157	111	113	139
Baigtos bylos	50	150	129	155	129
Dar neišnagrinėtos bylos	228	235	217	175	185[1]

Skaičiai (bruto) nurodyti neatsižvelgiant į tai, kad kai kurios bylos sujungtos dėl tarpusavio ryšio (vienas bylos numeris = viena byla).

[1] Iš jų 14 bylose nagrinėjimas sustabdytas.

2. *Gautos bylos* – Bylų pasiskirstymo pagal tai, kuri institucija yra pagrindinė atsakovė, procentinė išraiška (2006–2010)

Gautų bylų procentinė išraiška (2010)

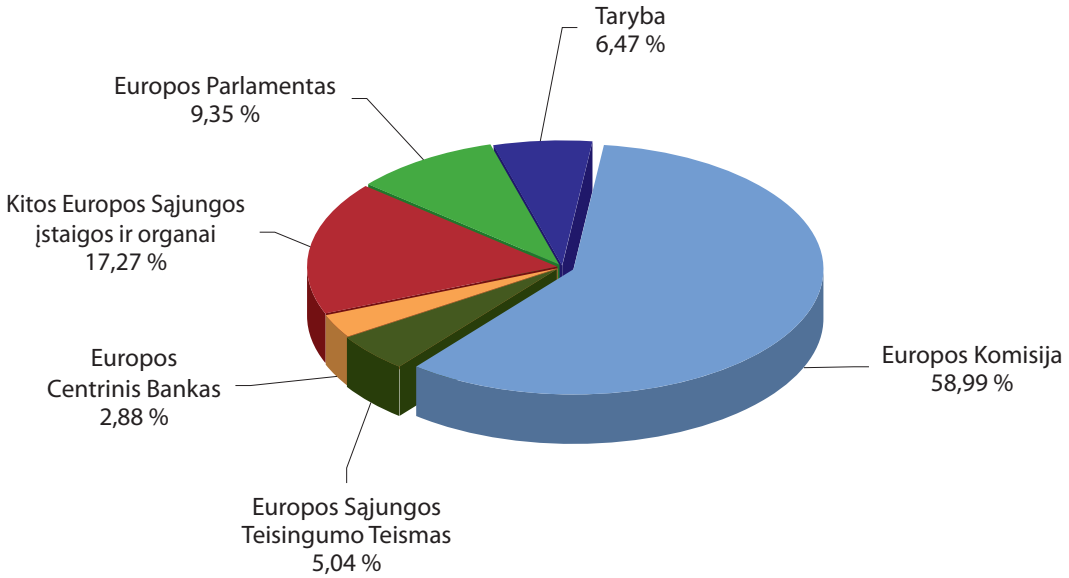

	2006	2007	2008	2009	2010
Europos Parlamentas	7,48 %	15,29 %	14,41 %	8,85 %	9,35 %
Taryba	5,44 %	4,46 %	4,50 %	11,50 %	6,47 %
Europos Komisija	72,79 %	63,69 %	54,95 %	47,79 %	58,99 %
Europos Sąjungos Teisingumo Teismas	4,08 %	3,82 %		2,65 %	5,04 %
Europos Centrinis Bankas		1,27 %	2,70 %	4,42 %	2,88 %
Audito Rūmai	2,72 %	2,55 %	5,41 %	0,88 %	
Kitos Europos Sąjungos įstaigos ir organai	7,48 %	8,92 %	18,02 %	23,89 %	17,27 %
Iš viso	**100 %**	**100 %**	**100 %**	**100 %**	**100 %**

3. *Gautos bylos* – Proceso kalba (2006–2010)

Proceso kalba	2006	2007	2008	2009	2010
Bulgarų		2			
Ispanų	1	2	1	1	2
Čekų				1	
Vokiečių	2	17	10	9	6
Graikų	3	2	3	3	2
Anglų	8	8	5	8	9
Prancūzų	113	101	73	63	105
Italų	10	17	6	13	13
Lietuvių		2	2		
Vengrų	2	1	1		
Olandų	7	4	8	15	2
Lenkų			1		
Portugalų			1		
Rumunų		1			
Slovėnų	1				
Suomių	1				
Iš viso	**148**	**157**	**111**	**113**	**139**

Proceso kalba yra ta, kuria surašytas ieškinys, o ne ieškovo gimtoji ar jo šalies valstybinė kalba.

4. *Baigtos bylos* – Sprendimai ir nutartys – Teismo sudėtis (2010)

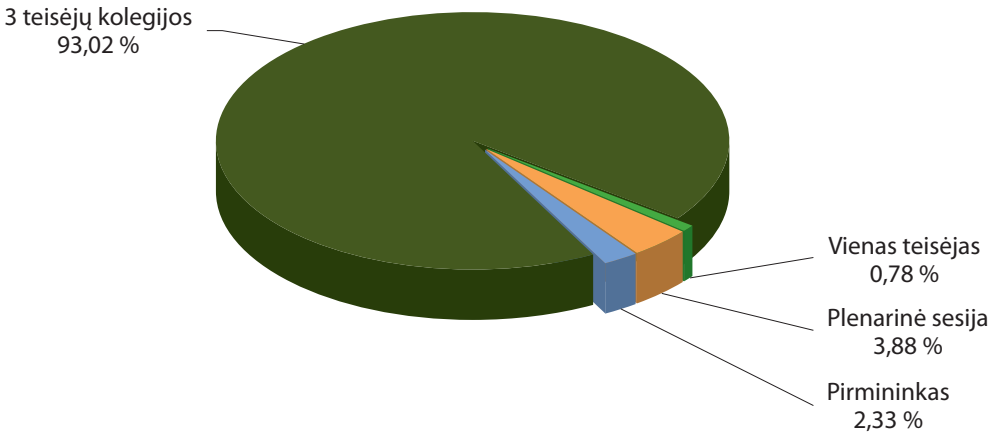

	Sprendimai	Nutartys dėl bylos išbraukimo iš registro draugiškai išsprendus ginčą[1]	Nutartys, kuriomis procesas užbaigtas kitais pagrindais	Iš viso
Plenarinė sesija	4	1		**5**
Pirmininkas			3	**3**
3 teisėjų kolegijos	84	11	25	**120**
Vienas teisėjas	1			**1**
Iš viso	**89**	**12**	**28**	**129**

[1] 2010 m. Tarnautojų teismas bandė siūlyti draugiškai išspręsti ginčą dar 12 bylų, tačiau šiuo būdu jų išspręsti nepavyko.

5. *Baigtos bylos* – Sprendimų pobūdis (2010)

	Sprendimai			Nutartys				
	Visiškai patenkinti ieškinį	Iš dalies patenkinti ieškinį	Visiškai atmesti ieškinį, nereikia priimti sprendimo	Dėl (akivaizdžiai) nepriimtino arba nepagrįsto ieškinio / prašymo	Dėl draugiško išsprendimo Tarnautojų teismui pasiūlius	Dėl išbraukimo iš registro kitu pagrindu, nereikalingumo priimti sprendimą arba bylos perdavimo	Dėl prašymo patenkinimo visiškai arba iš dalies (specialios procedūros)	Iš viso
Paskyrimas / Perskyrimas		1	1	1				**3**
Konkursas	3	2	6					**11**
Darbo sąlygos / Atostogos	1	1	1		1			**4**
Vertinimas / Pareigų paaukštinimas	1	3	5		3	8		**20**
Invalidumo pensijos ir išmokos			3		1			**4**
Drausminės procedūros		2						**2**
Įdarbinimas / Paskyrimas / Pareigų lygio nustatymas	2	1	16	1	2	5		**27**
Atlyginimas ir išmokos	2		3		2			**7**
Tarnautojo sutarties nutraukimas	11	4	7	2	1			**25**
Socialinė apsauga / Profesinė liga / Nelaimingi atsitikimai		2	4	1	1	1		**9**
Kita		5	2	5	1	2	2	**17**
Iš viso	**20**	**21**	**48**	**10**	**12**	**16**	**2**	**129**

6. *Laikinosios apsaugos priemonės* (2006–2010)

Baigtos procedūros dėl laikinųjų apsaugos priemonių		Sprendimų pobūdis		
		Visiškai arba iš dalies patenkinti prašymą	Atmesti prašymą	Išbraukimas iš registro
2006	**2**		2	
2007	**4**		4	
2008	**4**		4	
2009	**1**	1		
2010	**6**		4	2
Iš viso	**17**	**1**	**14**	**2**

7. *Baigtos bylos* – Proceso trukmė mėnesiais (2010)

		Viso proceso trukmė	Proceso trukmė neįskaitant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo
Sprendimai		**Vidutinė trukmė**	**Vidutinė trukmė**
Tiesiogiai Tarnautojų teismui pateiktose bylose	81	21,4	19,7
Iš pradžių Pirmosios instancijos teismui (dabar – Bendrasis Teismas) pateiktose bylose[1]	8	62,4	34,9
Iš viso	**89**	**25,1**	**21**

		Viso proceso trukmė	Proceso trukmė neįskaitant galimo bylos nagrinėjimo sustabdymo
Nutartys		**Vidutinė trukmė**	**Vidutinė trukmė**
Tiesiogiai Tarnautojų teismui pateiktose bylose	37	17,1	10,1
Iš pradžių Pirmosios instancijos teismui (dabar – Bendrasis Teismas) pateiktose bylose[1]	3	66,5	28,9
Iš viso	**40**	**20,8**	**11,5**

IŠ VISO BENDRAI	**129**	**23,8**	**18,1**

Trukmė nurodyta mėnesiais ir dešimtosiomis mėnesio dalimis.

[1] Pradėjus veikti Tarnautojų teismui, Pirmosios instancijos teismas (dabar – Bendrasis Teismas) jam perdavė 118 bylų.

8. *Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos* – Teismo sudėtis (2006–2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Plenarinė sesija	2	3	5	6	1
Pirmininkas	4	3	2	1	1
3 teisėjų kolegijos	212	206	199	160	179
Vienas teisėjas					
Dar nepaskirtos bylos	10	23	11	8	4
Iš viso	**228**	**235**	**217**	**175**	**185**

9. *Gruodžio 31 d. dar neišnagrinėtos bylos* – Ieškovų skaičius (2010)

Dar neišnagrinėtos bylos, kuriose dalyvauja daugiausia ieškovų

Ieškovų skaičius	Sritys
327 (15 bylų)	Tarnybos nuostatai – Darbo užmokestis – Kasmetinis pareigūnų ir kitų tarnautojų darbo užmokesčio ir pensijų tikslinimas – Tarnybos nuostatų XI priedo 65 straipsnis – 2009 m. gruodžio 23 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas)
169	Tarnybos nuostatai – ECB personalas – Pensijų sistemos reforma
35	Tarnybos nuostatai – ECB – Pensijos – 2008 m. reforma
26 (3 bylos)	Tarnybos nuostatai – Nustatyto lygio ir (arba) pakopos peržiūrėjimas – Į prieš įsigaliojant naujiems Tarnybos nuostatams įvykusio vidaus konkurso laureatų rezervo sąrašą įtraukti kandidatai – Lygio nustatymas pagal mažiau palankias nuostatas – Tarnybos nuostatų XIII priede numatytos pereinamojo laikotarpio nuostatos – Paaukštinimo balų praradimas
18	Tarnybos nuostatai – Darbo užmokestis – Sutartininkas, kuriam arba pavestos pareigos saugumo ir prevencijos tarnyboje, arba patikėtos koordinavimo funkcijos ypatingais ar krizės atvejais – Kompensacija darbuotojams, kurie turi reguliariai budėti – Tarnybos nuostatų 56b straipsnis
16 (2 bylos)	Tarnybos nuostatai – Sutartininkas – Sąlyga, pagal kurią sutartis pasibaigia, jeigu tarnautojas nepatenka į konkurso laureatų rezervo sąrašą – Tarnautojo sutarties nutraukimas
14	Tarnybos nuostatai – Paskyrimas – Apsaugos įmonės darbuotojai – Prašymas pripažinti tarnautojų statusą
13	Tarnybos nuostatai – Pagalbinis darbuotojas – Laikinasis tarnautojas – Įdarbinimo sąlygos – Sutarties trukmė

„Tarnybos nuostatai“ reiškia Europos Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatus ir kitų Sąjungos tarnautojų įdarbinimo sąlygas.

Iš viso ieškovų visose dar neišnagrinėtose bylose

	Iš viso ieškovų	Iš viso dar neišnagrinėtų bylų
2006	1 652	228
2007	1 267	235
2008	1 161	217
2009	461	175
2010	812	185

10. *Kita* – Tarnautojų teismo sprendimai, apskųsti Bendrajam Teismui (2006–2010)

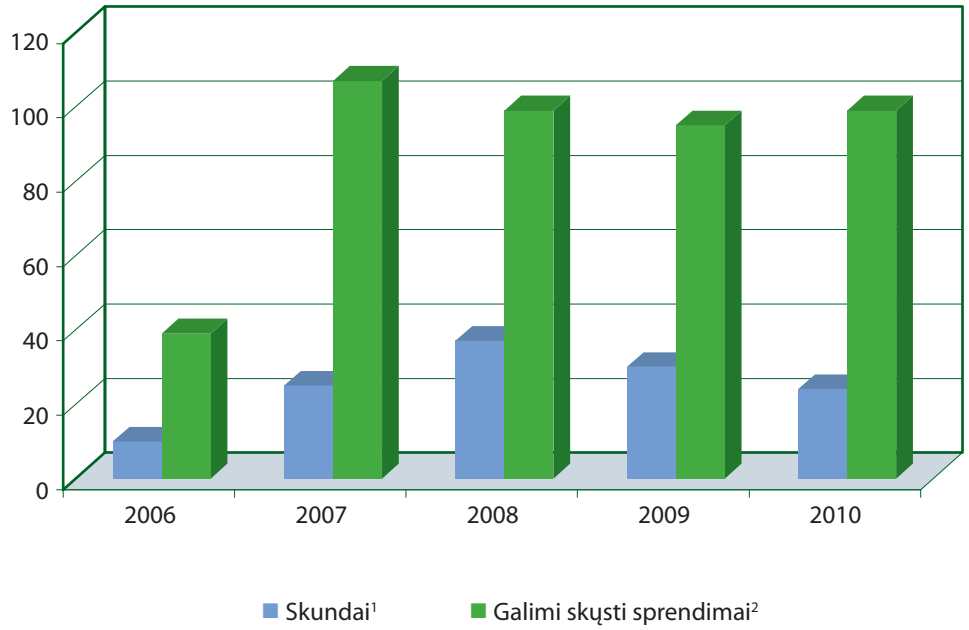

	Skundai[1]	Galimi skųsti sprendimai[2]	Skundų procentinė išraiška[3]	*Procentinė išraiška nuo imties, apimančios ir draugiškai išspręstus ginčus[4]*
2006	10	39	25,64 %	*22,22 %*
2007	25	107	23,36 %	*21,93 %*
2008	37	99	37,37 %	*34,91 %*
2009	30	95	31,58 %	*30,93 %*
2010	24	99	24,24 %	*21,62 %*

1 Kelių bylos šalių apskųsti sprendimai skaičiuoti tik vieną kartą. 2007 m. po du skundus buvo pateikta dėl dviejų sprendimų.

2 Tai per ataskaitinį laikotarpį paskelbti arba priimti sprendimai ir nutartys, kuriais ieškinys pripažintas nepriimtinu, akivaizdžiai nepriimtinu arba akivaizdžiai nepagrįstu, nutartys dėl laikinųjų apsaugos priemonių, nereikalingumo priimti sprendimą arba prašymo leisti įstoti į bylą atmetimo.

3 Ši procentinė išraiška nebūtinai atitinka per ataskaitinius metus priimtus apskųsti galimus sprendimus, nes skundo pateikimo terminas gali persikelti iš vienų kalendorinių metų į kitus.

4 Atsiliepdamas į teisės aktų leidėjo kvietimą Tarnautojų teismas deda pastangas sudaryti palankias sąlygas draugiškai išspręsti ginčus. Kiekvienais metais taip užbaigiama tam tikra dalis bylų. Šiose bylose priimti sprendimai nėra „galimi skųsti“ ir paprastai neįtraukiami į Metiniame pranešime, visų pirma jo dalyse, skirtose Teisingumo Teismui ir Bendrajam Teismui, nurodomos „skundų procentinės išraiškos“ imtį. Kadangi „skundų procentinę išraišką“ galima laikyti ir konkretaus teismo priimtų sprendimų „ginčytinumo rodikliu“, ši išraiška tiksliau atspindi tikrovę, kai jos imtį sudaro ne tik sprendimai, kuriuos galima skųsti, bet ir sprendimai, kurių negalima skųsti dėl to, kad jais užbaigtas draugiškai išspręstas ginčas. Šiame stulpelyje pateikiamas būtent tokio skaičiavimo rezultatas.

11. *Kita* – Skundų nagrinėjimo Bendrajame Teisme rezultatai (2006–2010)

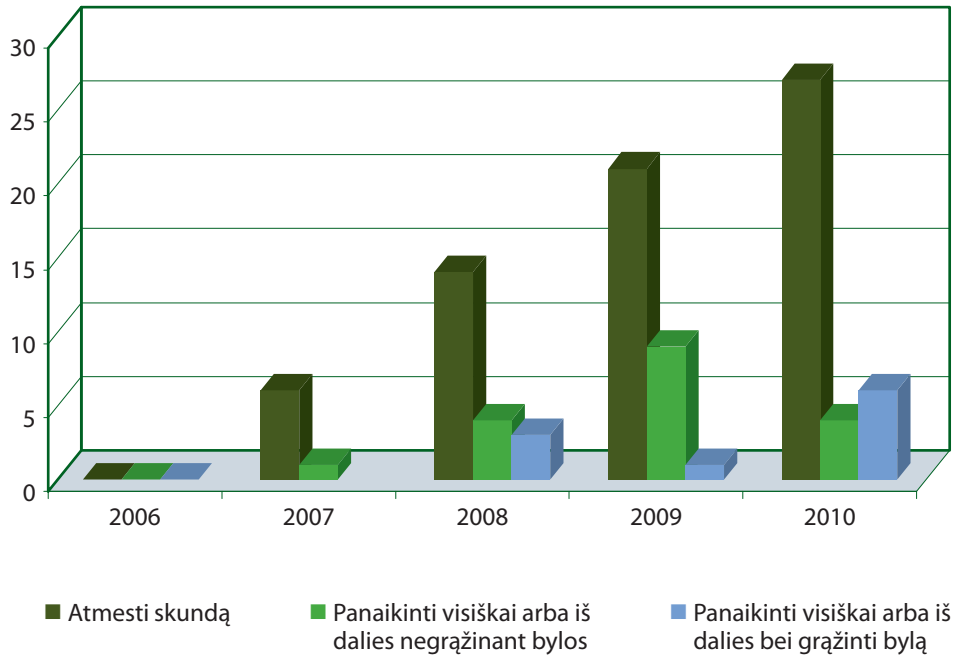

	2006	2007	2008	2009	2010
Atmesti skundą		6	14	21	27
Panaikinti visiškai arba iš dalies negrąžinant bylos		1	4	9	4
Panaikinti visiškai arba iš dalies bei grąžinti bylą			3	1	6
Iš viso		**7**	**21**	**31**	**37**

IV skyrius

Susitikimai ir vizitai

A – Oficialūs vizitai ir renginiai Teisingumo Teisme, Bendrajame Teisme ir Tarnautojų teisme

Teisingumo Teismas

sausio 25–26 d.	*Judiciary of England and Wales, Scotland and Northern Ireland* delegacija
sausio 29 d.	Ispanijos pirmininkavimo Tarybai grupės „Teisingumo Teismas“ delegacija
vasario 7–9 d.	Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiojo Teismo ir *SMU Dedman School of Law* dėstytojų delegacija
vasario 23 d.	Europos Parlamento Teisės reikalų komiteto delegacija
kovo 2 d.	Europos Komisijos pirmininko pavaduotojas M. Šefčovič
kovo 9 d.	Vokietijos Federacinės Respublikos kanclerė A. Merkel
kovo 22–23 d.	Valstybių narių (Belgijos, Bulgarijos, Danijos, Vokietijos, Estijos, Graikijos, Kipro, Airijos, Latvijos, Lietuvos, Liuksemburgo, Nyderlandų, Lenkijos, Portugalijos ir Jungtinės Karalystės) teisėjams skirtas seminaras
balandžio 19 d.	Turkijos Respublikos ambasadorius Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje C. Kart
balandžio 19–21 d.	Slovėnijos Respublikos Konstitucinio Teismo delegacija
balandžio 26 d.	Valstybių narių ir Europos Sąjungos institucijų atstovų susirinkimas
balandžio 26–28 d.	Centrinės Afrikos ekonominės ir pinigų bendrijos (CAEPB) Teisingumo teismo, Vakarų Afrikos ekonominės ir pinigų sąjungos (VAEPS) Teisingumo teismo ir Vakarų Afrikos valstybių ekonominės bendrijos (VAVEB) Teisingumo teismo delegacijos
gegužės 4 d.	Europos Parlamento pilietinių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto delegacija
gegužės 17–18 d.	Turkijos Respublikos Konstitucinio Teismo delegacija
gegužės 31 d.	Prancūzijos Respublikos nuolatinis atstovas Europos Sąjungoje P. Étienne
birželio 3 d.	Prancūzijos Respublikos valstybės sekretorius teisingumo klausimais J.-M. Bockel
birželio 7–8 d.	Europos Sąjungos Valstybės Tarybų ir Aukščiausiųjų Administracinių Teismų asociacijos koliokviumas ir generalinė asamblėja
birželio 9 d.	Europos Parlamento Biudžeto komiteto pranešėja H. Trüpel
birželio 14 d.	Italijos Respublikos Europos reikalų ministras A. Ronchi
birželio 20–22 d.	Nyderlandų Karalystės *Hoge Raad* delegacija
birželio 28–29 d.	Buvusios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos (BJRM) Aukščiausiojo Teismo delegacija
liepos 1–2 d.	Kroatijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo delegacija
rugsėjo 6–7 d.	„4e Luxemburger Expertenforum zur Entwicklung des Unionsrechts“, dalyvaujant Vokietijos Federacinės Respublikos teisingumo ministrei Sabine Leutheusser-Schnarrenberger
rugsėjo 20–22 d.	Rumunijos Aukščiausiosios teisėjų tarybos ir Nacionalinio teisėjų instituto delegacija
spalio 7 d.	Vokietijos Federacinės Respublikos vidaus reikalų ministras T. de Maizière
spalio 7 d.	Danijos Karalystės teisingumo ministras L. Barfoed

spalio 7 d.	Lichtenšteino Kunigaikštystės ambasadorius Belgijos Karalystėje ir Europos Sąjungai K. Jäger
spalio 12 d.	Europos advokatų tarybos (CCBE) nuolatinė delegacija
spalio 25 d.	Juodkalnijos teisingumo ministras M. Radović ir Juodkalnijos ambasadorius Europos Sąjungai A. A. Pejović
lapkričio 8 d.	Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės Deputatų Rūmų pirmininkas L. Mosar ir Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės Deputatų Rūmų Teisės reikalų komisijos nariai
lapkričio 8–9 d.	*House of Lords* „EU Select Committee“ delegacija
lapkričio 10 d.	Slovėnijos Respublikos ambasadorė Belgijos Karalystėje ir Liuksemburgo Didžiajai Hercogystei A. Pipan
lapkričio 15 d.	Valstybių narių (Čekijos Respublikos, Ispanijos, Prancūzijos, Italijos, Vengrijos, Maltos, Austrijos, Rumunijos, Slovėnijos, Slovakijos, Suomijos ir Švedijos) teisėjams skirtas seminaras
lapkričio 18 d.	Saudo Arabijos Karalystės teisėjų delegacija, pirmininkaujama Karaliaus patarėjo ir Saudo Arabijos arbitražo grupės pirmininko Princo Dr. Bandar bin Salman bin Mohammed Al Saud
lapkričio 23 d.	Buvusios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos (BJRM) teisingumo ministras M. Manevski ir ambasadorius, BJRM misijos prie Europos Sąjungos vadovas Nikola Poposki
lapkričio 24–25 d.	Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos 1267 komiteto mediatorė K. Prost
gruodžio 2 d.	Heseno žemės ministro pirmininko pavaduotojas ir teisingumo, integracijos bei Europos reikalų ministras J.-U. Hahn (Vokietija)

Bendrasis Teismas

sausio 29 d.	Ispanijos pirmininkavimo Tarybai grupės „Teisingumo Teismas“ delegacijos vizitas
vasario 7–9 d.	Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiojo Teismo ir universiteto dėstytojų delegacijos vizitas
vasario 23 d.	Europos Parlamento Teisės reikalų komiteto delegacijos vizitas
kovo 16 d.	*Comisión nacional de la Competencia* delegacijos (Ispanija) vizitas
balandžio 26 d.	Valstybių narių ir Europos Sąjungos institucijų atstovų susirinkimas
spalio 12 d.	*Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE)* delegacijos vizitas
spalio 27 d.	Europos ombudsmeno N. Diamandouros vizitas
spalio 28 d.	Trijų teismų narių vizitas *Villa Vauban*
lapkričio 8 d.	Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės Deputatų Rūmų pirmininko ir Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės Deputatų Rūmų Teisės reikalų komisijos narių vizitas
lapkričio 8–9 d.	*House of Lords* „EU Select Committee“ delegacijos vizitas
lapkričio 24–25 d.	Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos 1267 komiteto mediatorės K. Prost vizitas
gruodžio 2 d.	Heseno žemės (Vokietija) ministro pirmininko pavaduotojo ir teisingumo, integracijos bei Europos reikalų ministro J.-U. Hahn vizitas

Tarnautojų teismas

kovo 25 d.	Europos Komisijos mediatorės M. de Sola Domingo vizitas
balandžio 20 d.	Advokato ir mediatoriaus A. Schneebalg vizitas
rugsėjo 30 d.	Azijos plėtros banko Administracinio teismo pirmininko A. Zack vizitas
spalio 1 d.	Koliokviumas Tarnautojų teismo 5-ųjų įkūrimo metinių proga
spalio 26 d.	Europos ombudsmeno N. Diamandouros vizitas

B – Pažintiniai vizitai (2010)

1. Skirstymas pagal grupių pobūdį

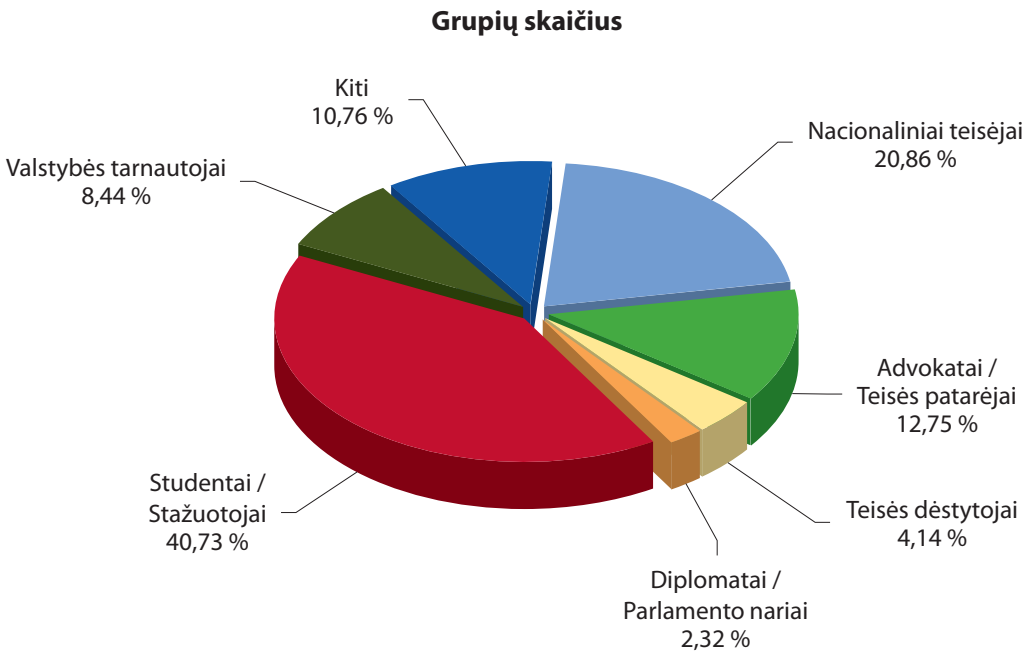

	Nacionaliniai teisėjai	Advokatai / Teisės patarėjai	Teisės dėstytojai	Diplomatai / Parlamento nariai	Studentai / Stažuotojai	Valstybės tarnautojai	Kiti	Iš viso
Grupių skaičius	126	77	25	14	246	51	65	604

2. *Pažintiniai vizitai* – Skirstymas pagal valstybes nares (2010)

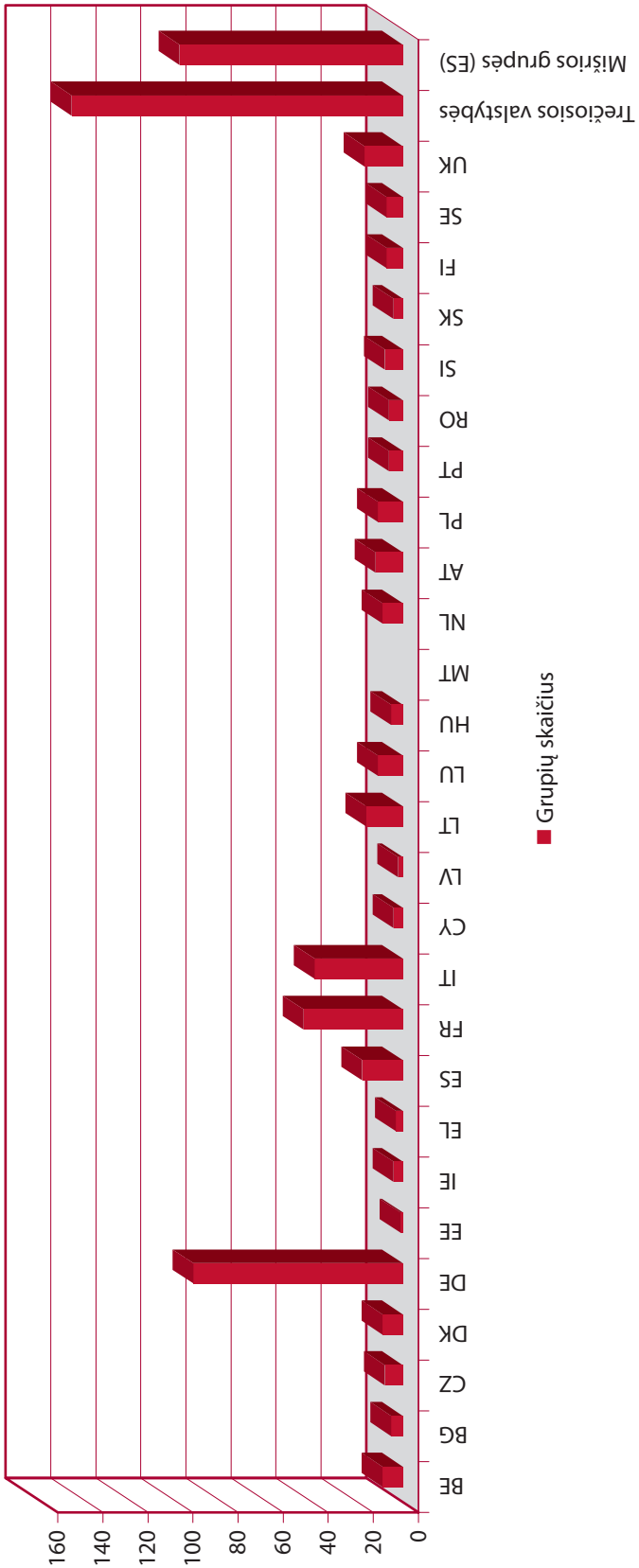

	Lankytojų skaičius								Grupių skaičius
	Nacionaliniai teisėjai	Advokatai / Teisės patarėjai	Teisės dėstytojai	Diplomatai / Parlamento nariai	Studentai / Stažuotojai	Valstybės tarnautojai	Kiti	Iš viso	
BE	10				208	25	32	**275**	**9**
BG	59	35						**94**	**5**
CZ	15	24			84			**123**	**8**
DK	5	24			100	21	29	**179**	**9**
DE	291	260		56	795	166	606	**2 174**	**93**
EE		40						**40**	**1**
IE	16				48			**64**	**4**
EL	12				35			**47**	**3**
ES	97	71	19		128		51	**366**	**18**
FR	176	65			534	12	143	**930**	**44**
IT		23	10		597			**630**	**39**
CY	8				16			**24**	**4**
LV		11						**11**	**2**
LT			11		5			**16**	**16**
LU	23				63	49	102	**237**	**11**
HU	78		6		39			**123**	**5**
MT								**0**	**0**
NL	32	57			39	23	25	**176**	**9**
AT		16			144		79	**239**	**12**
PL	62	94			21		35	**212**	**11**
PT	135				2			**137**	**6**
RO	16						4	**20**	**6**
SI					93	5		**98**	**8**
SK	42				12			**54**	**4**
FI	11			27	60		40	**138**	**7**
SE	93	13				27	12	**145**	**7**
UK	58	35	1		109			**203**	**17**
Trečiosios valstybės	368	81		56	1 414	95	175	**2 189**	**147**
Mišrios grupės (ES)	480	439		7	2 061	407	174	**3 568**	**99**
Iš viso	**2 087**	**1 288**	**47**	**146**	**6 607**	**830**	**1 507**	**12 512**	**604**

3. *Pažintiniai vizitai* – Nacionaliniai teisėjai (2010)

Seminarai

BE	8	**DK**	4	**IE**	4	**FR**	16	**LV**	2	**HU**	8	**AT**	6	**RO**	8	**FI**	4
BG	3	**DE**	17	**EL**	7	**IT**	19	**LT**	4	**MT**	1	**PL**	16	**SI**	2	**SE**	5
CZ	8	**EE**	2	**ES**	12	**CY**	2	**LU**	2	**NL**	7	**PT**	8	**SK**	4	**UK**	11

Iš viso **190**

4. Lankytojų skaičiaus ir rūšies raida (2007–2010)

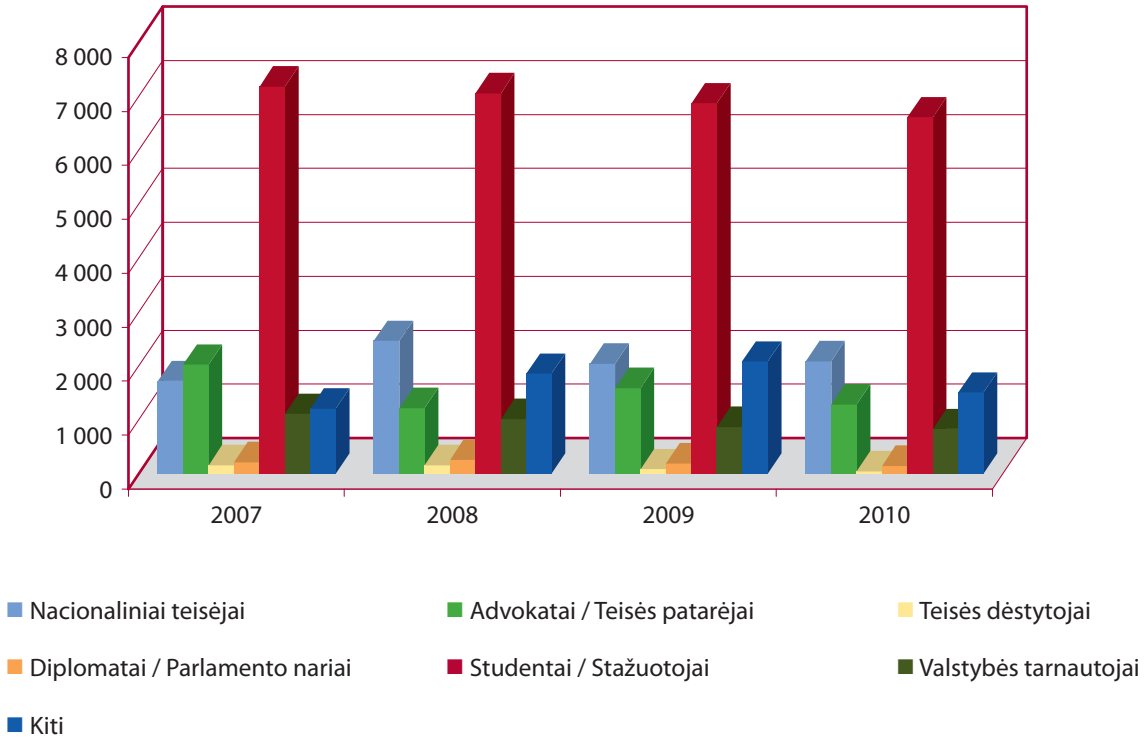

Lankytojų skaičius

	Nacionaliniai teisėjai	Advokatai / Teisės patarėjai	Teisės dėstytojai	Diplomatai / Parlamento nariai	Studentai / Stažuotojai	Valstybės tarnautojai	Kiti	Iš viso
2007	1 719	2 025	157	213	7 178	1 111	1 206	13 609
2008	2 463	1 219	156	262	7 053	1 016	1 854	14 023
2009	2 037	1 586	84	193	6 867	870	2 078	13 715
2010	2 087	1 288	47	146	6 607	830	1 507	12 512

C – Iškilmingi teismo posėdžiai

vasario 1 d.	Iškilmingas posėdis (gedulingas minėjimas) generaliniam advokatui D. Ruiz-Jarabo Colomer atminti
kovo 8 d.	Iškilmingas posėdis (gedulingas minėjimas) buvusiems Teisingumo Teismo nariams Lord Slynn of Hadley, K. Bahlmann ir M Diez de Velasco atminti
kovo 15 d.	Iškilmingas posėdis (gedulingas minėjimas) buvusiam Pirmosios instancijos teismo kancleriui H. Jung atminti
gegužės 3 d.	Iškilmingas posėdis Europos Komisijos pirmininko ir narių iškilmingo pasižadėjimo proga, dalyvaujant Jų Prakilnybėms Didžiajam Hercogui ir Didžiajai Hercogienei bei Europos Parlamento pirmininkui J. Buzek
birželio 10 d.	Iškilmingas posėdis teisėjo C. W. A. Timmermans išvykimo baigus eiti pareigas ir S. Prechal pradėjimo eiti Teisingumo Teismo teisėjos pareigas proga
birželio 28 d.	Iškilmingas posėdis naujų Europos Audito Rūmų narių iškilmingo pasižadėjimo proga
rugsėjo 13 d.	Iškilmingas posėdis teisėjo A. W. H. Meij išvykimo baigus eiti pareigas ir M. van der Woude pradėjimo eiti Bendrojo Teismo teisėjo pareigas proga
spalio 6 d.	Iškilmingas posėdis teisėjo P. Kūrio išvykimo baigus eiti pareigas ir E. Jarašiūno pradėjimo eiti Teisingumo Teismo teisėjo pareigas, taip pat Teisingumo Teismo kanclerio R. Grass išvykimo baigus eiti pareigas ir A. Calot Escobar pradėjimo eiti Teisingumo Teismo kanclerio pareigas proga
spalio 25 d.	Iškilmingas posėdis Europos Komisijos pirmininko pavaduotojos, Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai C. Ashton ir Europos ombudsmeno N. Diamandouros iškilmingo pasižadėjimo, taip pat teisėjo M. Vilaras išvykimo baigus eiti pareigas ir D. Gratsias pradėjimo eiti Bendrojo Teismo teisėjo pareigas proga
lapkričio 26 d.	Iškilmingas posėdis teisėjo V. M. Ciucă išvykimo baigus eiti pareigas ir A. Popescu pradėjimo eiti Bendrojo Teismo teisėjo pareigas proga

D – Vizitai arba dalyvavimas oficialiuose renginiuose

Teisingumo Teismas

sausio 4 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Kasacinio Teismo (*Cour de cassation*) organizuotoje Naujųjų metų sutikimo šventėje Briuselyje
sausio 11 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Valstybės Tarybos (*Conseil d'État*) organizuotoje Naujųjų metų sutikimo šventėje Briuselyje
sausio 14 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Estijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo 90-ųjų įkūrimo metinių iškilmėse Tartu
sausio 18 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Paryžiaus apeliacinio teismo metų pradžios iškilmingame posėdyje
sausio 29 d.	Teisingumo Teismo delegacijos dalyvavimas seminare „Konvencija yra Jūsų" ir Europos Žmogaus Teisių Teismo iškilmingame posėdyje Strasbūre
sausio 29 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui *Corte Suprema di Cassazione* teismo metų pradžios iškilmėse Romoje
vasario 4–6 d.	Teisingumo Teismo delegacijos vizitas Šveicarijos Konfederacijos Federaliniame teisme Lozanoje
vasario 8 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui oficialiame Suomijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą 15-ųjų metinių minėjime Helsinkyje Europos Komisijos delegacijos Suomijoje vadovo Eikka Kosonen kvietimu
vasario 9 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Berlyne „Rechtspolitischen Neujahrsempfang 2010" Vokietijos Federalinės Respublikos teisingumo ministrės Sabine Leutheusser-Schnarrenberger kvietimu
vasario 12 d.	Teisingumo Teismo delegacijos priėmimas *Cour grand-ducale* Naujųjų metų proga
kovo 7–11 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Tarptautinės aukščiausiųjų administracinių teismų asociacijos 10-ajame kongrese Sidnėjuje
kovo 15 d.	Teisingumo Teismo pirmininko dalyvavimas Europos socialinių teisių komiteto surengtuose Europos žmogaus teisių teismo pirmininko Jean-Paul Costa klausymuose Strasbūre
kovo 18 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos Parlamento Konstitucinių reikalų komiteto Briuselyje surengtuose klausymuose tema „Instituciniai Europos Sąjungos prisijungimo prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos aspektai"
kovo 19 d.	Teisingumo Teismo pirmininko dalyvavimas Europos Sąjungos Aukščiausiųjų teismų pirmininkų tinklo koliokviume Dubline „Praktiniai teisingumo nepriklausomumo aspektai"
balandžio 14 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Konstitucinio Teismo generalinėje asamblėjoje Varšuvoje
balandžio 17–18 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Lenkijos Respublikos Prezidento Lech Kaczyński laidotuvių ceremonijoje Varšuvoje
balandžio 23 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui kasmetinėje *EELA (European Employment Lawyers Association)* konferencijoje Liuksemburge

gegužės 8–10 d.	Teisingumo Teismo pirmininko vizitas ir atstovavimas Teisingumo Teismui Prahoje ir Brno Čekijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo pirmininkės Iva Brožová kvietimu
gegužės 9 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Roberto Šumano deklaracijos 60-ųjų metinių minėjime Europos Parlamento būstinėje Strasbūre
gegužės 19–22 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui *ICEF (International Court of the Environmental Foundation)* surengtoje tarptautinėje konferencijoje „Global Environmental Governance“ Romoje
birželio 3–4 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos teismų tarybų tinklo generalinėje asamblėjoje Londone „Kuriant bendrą Europos teismų kultūrą“
birželio 6–8 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui koliokviume „Užkirsti kelią praleistiems terminams administracinėje justicijoje“ ir Europos Sąjungos Valstybės Tarybų ir Aukščiausiųjų Administracinių Teismų Asociacijos susitikime Liuksemburge
birželio 10 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Lenkijos Respublikos Konstitucinio Teismo 25-ųjų įkūrimo metinių iškilmėse Varšuvoje
birželio 23 d.	Liuksemburgo nacionalinė šventė, iškilmingas *Te Deum* atlikimas ir priėmimas *Cour grand-ducale*
liepos 1 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Lietuvos Respublikos Prezidento A. Brazausko laidotuvių ceremonijoje Vilniuje
liepos 24 d.	Graikijos Respublikos Prezidento priėmimas Atėnuose Respublikos 36-ųjų atkūrimo metinių proga
rugpjūčio 16 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui buvusio Maltos Respublikos Prezidento G. de Marco laidotuvių ceremonijoje Valetoje
rugsėjo 17 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui *REGLEG* konferencijoje „Access of regions with legislative powers to the European Court of Justice“ Saragosoje
rugsėjo 26–27 d.	Oficialus Teisingumo Teismo vizitas *Bundesverfassungsgericht* Karlsrūhėje
spalio 1 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui „Opening of the Legal Year“ Lord Chancellor kvietimu Londone
spalio 1 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui „Jubiläum – 90-jähriges Bestehen der Bundesverfassung Österreichs“ Vienoje
spalio 3 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui „Tag der Deutschen Einheit“ proga surengtose iškilmėse Brėmene
spalio 21–23 d.	Oficialus vizitas Slovakijos Respublikos aukščiausiuose teismuose Slovakijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo pirmininko Štefan Harabin kvietimu ir susitikimas su Parlamento bei Vyriausybės atstovais Bratislavoje
spalio 22–23 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Institut universitaire international Luxembourg surengtoje konferencijoje „Criminal Justice in Europe: Challenges, Principles and Perspectives“ Liuksemburge
lapkričio 3–6 d.	Dalyvavimas 24-ajame FIDE kongrese Madride
lapkričio 18 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Bulgarijos Respublikos Aukščiausiojo Kasacinio Teismo 130-ųjų įkūrimo metinių proga Sofijoje surengtame iškilmingame posėdyje

lapkričio 18 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos Komisijos (Aplinkos apsaugos GD) surengtoje „Conference for the 25th anniversary of the EIA Directive“ Liuvene
lapkričio 18 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Robert Biever paskyrimo eiti Valstybės generalinio prokuroro pareigas Liuksemburgo Aukščiausiajame Teisingumo Teisme proga surengtame iškilmingame posėdyje
lapkričio 22 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui Europos Sąjungos Valstybės Tarybų ir Aukščiausiųjų Administracinių Teismų Asociacijos administracinės tarybos susirinkime Briuselyje
lapkričio 25 d.	Atstovavimas Teisingumo Teismui *Fondation du Mérite Européen* 40-ųjų įkūrimo metinių proga Liuksemburge surengtame išskirtiniame akademiniame posėdyje

Bendrasis Teismas

sausio 1 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Maltos Respublikos Prezidento surengtame priėmime Valetoje tradicinės pasikeitimo Naujųjų metų palinkėjimais ceremonijos proga
sausio 14 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Estijos Aukščiausiojo Teismo 90-ųjų įkūrimo metinių iškilmėse Tartu
vasario 9 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Vokietijos Federalinės Respublikos teisingumo ministrės Berlyne surengtame priėmime „Rechtspolitischen Neujahrsempfang 2010“
vasario 12 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Teisingumo Teismo delegacijos priėmime *Cour grand-ducale* Naujųjų metų proga
balandžio 9 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Lietuvos Respublikos Teisėjų tarybos pirmininkės Vilniuje surengtame Iškilmingame teisėjų suvažiavime, skirtame Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės 20 metų ir Lietuvos apeliacinio teismo ir apygardų teismų atkūrimo 15 metų sukaktims paminėti
balandžio 16–18 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui nacionalinėje ceremonijoje Lenkijos Respublikos Prezidentui Lech Kaczyński ir jo sutuoktinei atminti
gegužės 12 d.	Dalyvavimas *Comisión Nacional de la Competencia* surengtoje „Día Europeo de la Competencia“ Madride
birželio 1 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Italijos Respublikos Prezidento Romoje surengtame priėmime nacionalinės šventės proga
birželio 23 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Liuksemburgo nacionalinėje šventėje, iškilmingame *Te Deum* atlikime ir priėmime *Cour grand-ducale*
liepos 24 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Graikijos Respublikos Prezidento priėmime Atėnuose Respublikos 36-ųjų atkūrimo metinių proga
rugsėjo 16–19 d.	Dalyvavimas Bostono mokslo tyrimų instituto „Mentor group“ surengtame „Seminar for the EU and US judiciary“ Berlyne, globojant Jungtinių Amerikos Valstijų Aukščiausiojo Teismo teisėjui Antonin Scalia ir Teisingumo Teismo teisėjui A. Borg Barthet
spalio 1 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Austrijos Respublikos Konstitucijos 90-ųjų metinių iškilmingame minėjime
spalio 1 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui teismo metų pradžios iškilmėse *Westminster Abbey Londone*

spalio 3 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui Vokietijos Federalinės Respublikos Prezidento priėmime nacionalinės šventės proga
spalio 22 ir 23 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui *Institut universitaire international Luxembourg* surengtoje konferencijoje „Criminal Justice in Europe: Challenges, Principles and Perspectives“ Liuksemburge
spalio 28–29 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui R. Grass paskyrimo eiti *Cour de cassation* patarėjo pareigas proga Paryžiuje surengtame iškilmingame posėdyje, dalyvaujant *Cour de cassation* pirmajam pirmininkui
lapkričio 3–6 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui 24-ajame FIDE kongrese Madride
lapkričio 25 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui *Fondation du Mérite Européen* 40-ųjų įkūrimo metinių proga surengtame išskirtiniame akademiniame posėdyje Liuksemburge
gruodžio 6 d.	Atstovavimas Bendrajam Teismui oficialiame Suomijos Respublikos Prezidentės ir jos sutuoktinio priėmime Suomijos Respublikos Nepriklausomybės dienos proga

Tarnautojų teismas

kovo 23 d.	Teismo kanclerės W. Hakenberg dalyvavimas Pasaulio banko Administracinio teismo 30-ųjų įkūrimo metinių proga surengtame simpoziume Vašingtone
gruodžio 15 d.	Teisėjų H. Tagaras ir H. Kreppel susitikimas su Jungtinių Tautų teismo teisėjais Ženevoje
gruodžio 16 d.	Teisėjo H. Kreppel vizitas Tarptautinės darbo organizacijos Administraciniame teisme Ženevoje

Glausta organizacinė struktūra

Glausta organizacinė struktūra

2010 m. gruodis

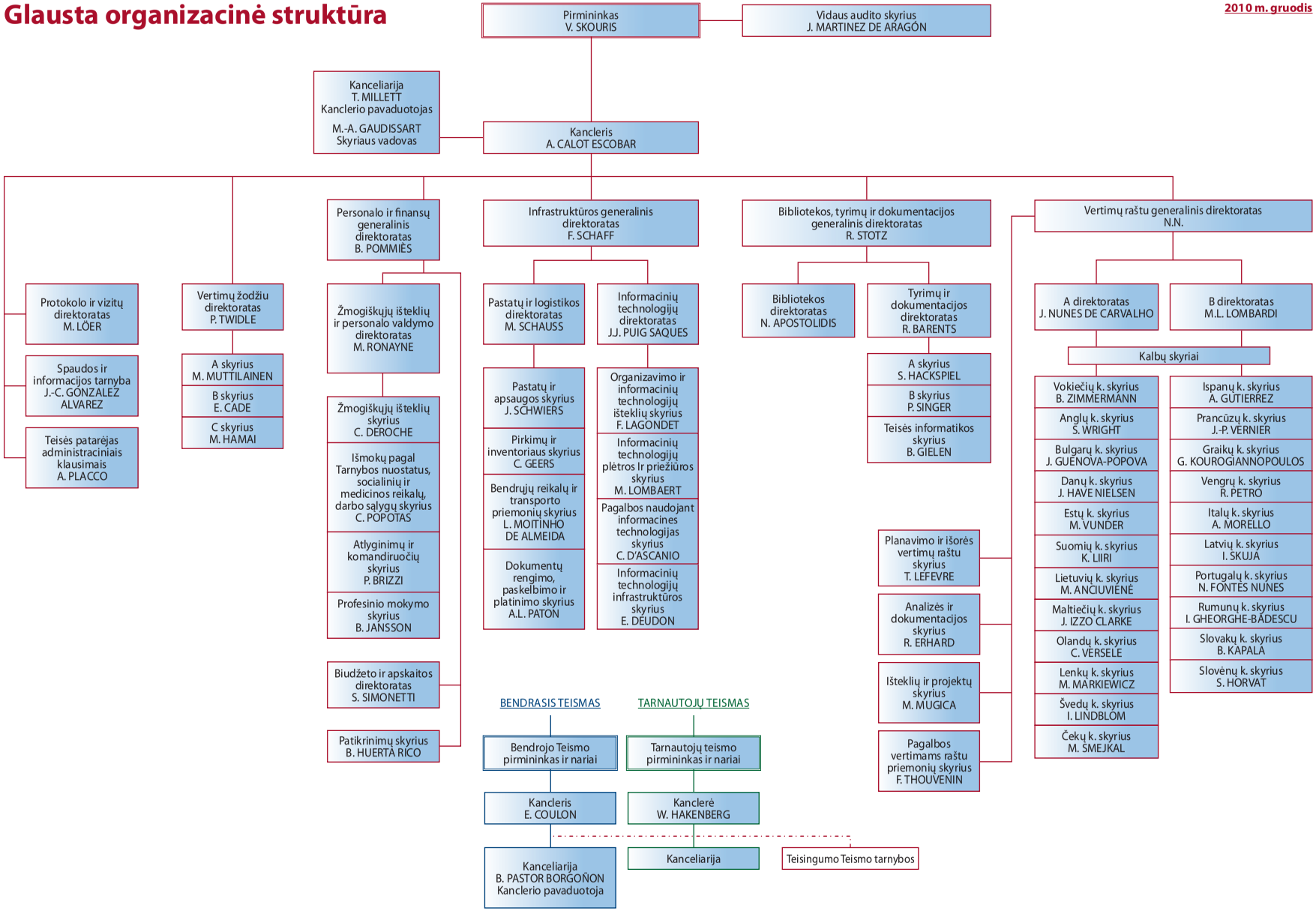

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

Metinis pranešimas 2010 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, Bendrojo Teismo ir Tarnautojų teismo darbų apžvalga

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras

2011 — 246 p. — 21 x 29,7 cm

Katalogo Nr.: QD-AG-11-001-LT-C

ISBN 978-92-829-1048-1

doi:10.2862/51529

ISSN 1831-8495

Leidinių biuras

ISBN 978-928291048-1

9 789282 910481

KAIP ĮSIGYTI ES LEIDINIŲ

Nemokamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (http://bookshop.europa.eu);
- Europos Komisijos atstovybėse arba delegacijose. Jų adresus rasite svetainėje: http://ec.europa.eu arba sužinosite kreipęsi faksu: +352 2929-42758.

Parduodamų leidinių galite įsigyti:

- svetainėje *EU Bookshop* (http://bookshop.europa.eu).

Prenumeruoti leidinius (pvz., metines *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* serijas, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos rinkinius) galite:

- tiesiogiai iš Europos Sąjungos leidinių biuro platintojų (http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm).

QD-AG-11-001-LT-C

CVRIA